

*ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ*

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

*ΘΕΜΑ: «Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΜΕΤΑ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ 2001»*

*ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:ΧΑΣΑΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΑΡ.ΜΗΤΡΩΟΥ:1340199900615*

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ
2. Η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΩΣ ΑΟΡΙΣΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ
3. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ
4. Η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
5. ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ & ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
6. ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ .Η ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ

7. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ
8. ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑ
  - ❖ ΥΠΑΡΞΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ.
  - ❖ ΕΚ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ- ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΒΛΕΨΗ
  - ❖ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΟΧΗ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ ΤΟΥ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΟΥΜΕΝΟΥ.
  - ❖ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΜΟΔΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ
9. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
10. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ
11. ΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
12. ΔΙΑΔΙΚΟΙ ΣΤΗ ΔΙΚΗ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΣ
13. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ
14. ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
15. ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΗ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

16. ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΜΕ ΕΝΔΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ
17. ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ
18. ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
  - ❖ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΜΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ.
  - ❖ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
19. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ 1975 ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ 2001
20. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ
21. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΕ Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ
  - ❖ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ
  - ❖ ΚΡΙΣΙΜΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ

  - ❖ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ
  - ❖ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΜΕΣΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
  - ❖ ΝΕΟ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
22. ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΚΑΤΑ ΖΩΝΕΣ
23. ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
24. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν.2730/1999 ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ
  - ❖ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ
  - ❖ ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ
  - ❖ Η ΔΙΚΗ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ
  - ❖ ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ
25. ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ
26. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ
  - ❖ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ
  - ❖ ΠΡΟΣΚΥΡΩΣΗ ΠΡΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΑΡΤΙΩΝ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ
  - ❖ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΙΔΙΟΡΡΥΘΜΩΝ ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

❖ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

❖ ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΜΜΕΝΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ

27. ΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

28. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

29. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

- ΣΤΕ 653/2001
- ΣΤΕ 985/2001
- ΣΤΕ 468/2001
- ΣΤΕ 569/2001
- ΣΤΕ 1373/2002
- ΣΤΕ 39/2003
- ΣΤΕ 679/2003
- ΣΤΕ 2993/2003
- ΣΤΕ 183/2004
- ΑΠ 192/2001
- ΑΠ 480/2001
- ΑΠ 854/2001
- ΑΠ 941/2001
- ΑΠ 1079/2001
- ΑΠ 1233/2001
- ΑΠ 1715/2001
- ΑΠ 80/2002
- ΑΠ 99/2002
- ΑΠ 428/2002
- ΑΠ 475/2002
- ΑΠ 1413/2002

30. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τους θεμελιωτές του φυσικού δικαίου και ιδιαιτέρως κατά τον John Locke , το δικαίωμα της ιδιοκτησίας συγκαταλέγεται μεταξύ των

εμφύτων, αναπαλλοτριώτων και αιωνίων δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα οποία προϋφίστανται του κράτους και του φυσικού δικαίου που πηγάζει από αυτό και συνεπώς επιβάλλουν το σεβασμό του. Αυτός ο χαρακτηρισμός υιοθετήθηκε και από τη Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη του 1789, η οποία όμως όρισε ειδικότερα ότι «επειδή η ιδιοκτησία είναι δικαίωμα απαραβίαστο και ιερό, ουδείς δύναται να στερηθεί αυτής, εκτός αν προφανώς απαιτεί τούτο δημόσια ανάγκη, νομίμως διαπιστωμένη, και υπό τον όρο δικαίας και προηγουμένης αποζημιώσεως».

Στο πλαίσιο της εξέλιξης των κοινωνικοοικονομικών δεδομένων, η προστασία της ιδιοκτησίας κατέστη ελαστικότερη και υιοθετήθηκε από τα συντάγματα των κρατών της Δυτικής Ευρώπης, κατά το πρότυπο του Συντάγματος της Βαϊμάρης. Το τελευταίο ορίζει μεν ότι «η ιδιοκτησία τελεί υπό την εγγύηση του Συντάγματος αλλά στη συνέχεια ορίζει ότι η ιδιοκτησία δημιουργεί υποχρεώσεις, η δε χρήση αυτής δέον ταυτοχρόνως να εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον». Την ίδια σχεδόν διατύπωση υιοθέτησε και ο Θεμελιώδης Νόμος της Βόννης.

Στη νεότερη εποχή, η μαρξιστική κοσμοθεωρία αρνείται την ατομική ιδιοκτησία. Σύμφωνα με τους θεμελιωτές της, Κ. Μάρξ και Φ. Έγκελς, η ατομική ιδιοκτησία θα καταργηθεί από την εξέλιξη που θα οδηγήσει στην κατάργηση της κεφαλαιοκρατικής οργάνωσης της ανθρώπινης κοινωνίας. Η ατομική ιδιοκτησία και η κοινωνική ανισότητα είναι προϊόντα της συγκέντρωσης του πλούτου σε λίγους και οδήγησαν στη διάλυση της «κοινότητας» των πρωτόγονων ανθρώπων. Οι απόψεις αυτές υιοθετήθηκαν από τα κράτη του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Το Σύνταγμα της πρώην Σοβιετικής Ένωσης διακήρυξε την κατάργηση της ιδιοκτησίας και αναγνώριζε τη σοσιαλιστική ιδιοκτησία. Στην Ελλάδα όλα τα συνταγματικά κείμενα διακήρυξαν την προστασία της ιδιοκτησίας, χωρίς όμως να χαρακτηρίσουν την ιδιοκτησία δικαίωμα ιερό και απαραβίαστο. Το Σύνταγμα του 1975, λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, αμβλύνει τον απόλυτο χαρακτήρα της ιδιοκτησίας και αναγνωρίζει για πρώτη φορά την κοινωνική διάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εννοώντας τα ως διακαίωματα του ανθρώπου που τον αντιλαμβάνεται όχι μόνο ως άτομο, αλλά και ως μέλος του

κοινωνικού συνόλου. Τονίζει επανειλημμένως το κοινωνικό περιεχόμενο της ιδιοκτησίας, αλλά δε μετατρέπει ατομικό δικαίωμα σε κοινωνικό λειτούργημα. Ενώ απαγορεύει την άσκηση της ιδιοκτησίας σε βάρος του γενικού συμφέροντος, εξακολουθεί, μέσα στα κοινωνικά αυτά πλαίσια, να συνδέει την ιδιοκτησία με την ελευθερία. Επομένως διαπιστώνεται η ύπαρξη ενός εσωτερικού συνδέσμου της ιδιοκτησίας προς την προς την ατομική ελευθερία.¹

Η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΩΣ ΑΟΡΙΣΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

Το ζήτημα του εννοιολογικού περιεχομένου της ιδιοκτησίας έχει απασχολήσει επί μακρόν την νομολογία και τη θεωρία. Με αφετηρία τη σχολή του φυσικού δικαίου και τη θεωρητική θεμελίωση της ιδιοκτησίας από τον John Locke, η έννοια και τα όρια της ιδιοκτησίας έχουν τύχει ποικίλων μορφών συνταγματοποίησης, ερμηνευτικών προσεγγίσεων και σταθμίσεων προς άλλα συνταγματικά αγαθά, χωρίς όμως ακόμα να μπορεί να θεωρηθεί αδιαμφισβήτητο, τουλάχιστον στην ελληνική έννομη τάξη, το εύρος των συνταγματικά παρεχόμενων εγγυήσεων.

Γίνεται καταρχήν δεκτό ότι απόλυτη έννοια της ιδιοκτησίας δεν υπάρχει, αλλά εναπόκειται στον κοινό νομοθέτη να προσδιορίσει το περιεχόμενο και τα όρια της ιδιοκτησίας.²

Η προσαρμογή της συνταγματικής έννοιας της ιδιοκτησίας στις οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές αποτυπώνεται ως εξελικτική εξειδίκευση της συνεχώς επιβεβαιούμενης ισορροπίας ανάμεσα στον ατομικό χαρακτήρα και την κοινωνική λειτουργικότητα της ιδιοκτησίας, στο μέτρο που η προστασία της ιδιοκτησίας δε διαθέτει μόνο μια αμυντική αλλά και μία θεσμική διάσταση³.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

---

¹ Διοικητικό Δίκαιο, Γέροντας, Λύτρας, Παυλόπουλος, Σιούτη, Φλογαίτης

² Ο νέος Συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την Αναθεώρηση του 2001

³ Γ.Ζ. Δρόσος, Συνταγματικοί Περιορισμοί της Ιδιοκτησίας και Αποζημίωση

Το Σύνταγμα πολλές φορές εξουσιοδοτεί τον κοινό νομοθέτη να περιορίσει ένα δικαίωμα, καθορίζοντας ταυτόχρονα ορισμένους όρους από τους οποίους εξαρτάται η ισχύς της εξουσιοδότησης και οι οποίοι καθορίζουν τον τρόπο και τα όρια του περιορισμού. Εδώ πρόκειται για ειδικές επιφυλάξεις νόμου. Μια τέτοια περίπτωση ρυθμίζεται και από το άρθρο 17 παρ.2 του Συντάγματος.⁴

Είναι ευνόητο ότι η ιδιοκτησία ως έννοια και ως δικαίωμα δεν είναι απεριορίστη. Αντιθέτως είναι πάντοτε οριστή. Εξάλλου και το δικαίωμα υπόκειται σε περιορισμούς. Εκτείνεται έως εκεί που ορίζουν το Σύνταγμα, οι νόμοι και αρχίζουν τα δικαιώματα των τρίτων και η απαγορευμένη κατάχρηση δικαιώματος.

Σε τι συνίσταται η ιδιοκτησία είναι θέμα ορισμού. Το περιεχόμενό της μεταβάλλεται αντικειμενικά, τοπικά και χρονικά. Τη μεταβλητότητα αυτή την εκφράζουν οι λεγόμενοι νόμιμοι περιορισμοί της ιδιοκτησίας, όπως οι περιορισμοί δομήσεως.

Συνήθως οι περιορισμοί της ιδιοκτησίας κατατάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

- **Εγγενείς περιορισμοί:** Προκύπτουν από το εννοιολογικό περιεχόμενο της συνταγματικής έννοιας της ιδιοκτησίας, από το τι κατά το Σύνταγμα θεωρείται ως ιδιοκτησία. Επομένως ο προσδιορισμός της έννοιας της ιδιοκτησίας αποτελεί προϋπόθεση και για την επιβολή περιορισμών της ιδιοκτησίας, είτε με συνταγματικές διατάξεις είτε με νόμο.
- **Περιορισμοί που επιβάλλονται βάσει συνταγματικής ή νομοθετικής διάταξης:** Οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί είναι κατά κυριολεξία προσδιορισμοί των δικαιωμάτων που καλύπτει η ταυτιζόμενη με τη συνταγματική έννοια της ιδιοκτησίας συνταγματικά προστατευόμενη ιδιοκτησιακή σχέση. Είναι υποκειμενικοί, όταν αναφέρονται στο υποκείμενο του συνταγματικού δικαιώματος της ιδιοκτησίας ή αντικειμενικοί όταν αναφέρονται στο αντικείμενο του

---

⁴ Συνταγματικό Δίκαιο, Δ.Θ. Τσάτσος-Τόμος Γ²-Θεμελιώδη Δικαιώματα

συνταγματικού δικαιώματος της ιδιοκτησίας.Οι αντικειμενικοί περιορισμοί κατατάσσονται και αυτοί σε δύο κατηγορίες:

- **Στους γενικούς περιορισμούς:**προκύπτουν από γενικές διατάξεις και ρήτρες του Συντάγματος
- **Στους ειδικούς περιορισμούς:**επέρχονται με ειδική ρητή συνταγματική πρόβλεψη

Η ιδιοκτησία ως ατομικό δικαίωμα υπόκειται στους γενικούς περιορισμούς των ατομικών δικαιωμάτων,όπως αυτοί προκύπτουν ιδίως από τα άρθρα 5 παρ.1 και 3 και 25 παρ.3 του Συντάγματος.

Ο ιδιαίτερος γενικός περιορισμός της ιδιοκτησίας συνίσταται στη λεγόμενη **κοινωνική δέσμευση της ιδιοκτησίας**.Τα δικαιώματα που απορρέουν απ' αυτή δε μπορούν να ασκούνται εις βάρος του γενικού συμφέροντος,όπως ορίζεται από το άρθρο 17 παρ.1 αλλά και από το άρθρο 106 παρ.2 του Συντάγματος.Η κοινωνική δέσμευση της ιδιοκτησίας δεν αφορά στην έκταση του περιεχομένου του συνταγματικού δικαιώματος της ιδιοκτησίας,αλλά στην άσκηση επιμέρους δικαιωμάτων που απορρέουν από το γενικό συνταγματικό δικαίωμα της ιδιοκτησίας.Περιορίζει τις δυνατότητες να ασκηθεί πλήρως το δικαίωμα,αν η πλήρης άσκησή του αποβαίνει εις βάρος του γενικού συμφέροντος.Πρόκειται επομένως για **λειτουργικό** περιορισμό του δικαιώματος.Έχει αρνητικό περιεχόμενο.Λαμβάνει συγκεκριμένη υπόσταση μέσω νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων,τα οποία περιορίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ιδιοκτησία.

Οι ειδικοί περιορισμοί της ιδιοκτησίας συνιστούν ειδικότερες εκδηλώσεις της γενικής κοινωνικής δέσμευσης της ιδιοκτησίας,διακρίνονται όμως από το τυπικό κριτήριο ότι το Σύνταγμα γι' αυτές ακριβώς τις περιπτώσεις δεν επαφίεται , ρητά ή σιωπηρά ,στον κοινό νομοθέτη,αλλά περιλαμβάνει το ίδιο ειδικές ρυθμίσεις.

Πάντοτε όμως παραμένει ένας γενικά αμετάβλητος και απαραβίαστος πυρήνας,στον οποίο αναφέρεται το Σύνταγμα όταν ορίζει στο άρθρο 17 παρ.1 ότι «η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους».Ο πυρήνας αυτός προϋποθέτει ότι το αντικείμενο της ιδιοκτησίας είναι και

παραμένει στα όρια της νόμιμης κατοχής και συναλλαγής. Προσβολή του πυρήνα του της ιδιοκτησίας είναι θεμιτή μόνο στα πλαίσια και με τις έννομες συνέπειες της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως.

Η διαφορά ανάμεσα στους περιορισμούς της ιδιοκτησίας και την αναγκαστική απαλλοτρίωση δεν έγκειται στη νομιμότητα των περιορισμών αλλά συνίσταται στο ότι οι τελευταίοι προσδιορίζουν το περιεχόμενο της ιδιοκτησίας και γι' αυτό δε γεννούν καταρχήν υποχρέωση αποζημιώσεως, εκτός βέβαια αν το προβλέπει ρητώς ο νόμος.

Αντιθέτως η αναγκαστική απαλλοτρίωση αποτελεί προσβολή αυτού του ίδιου πυρήνα της ιδιοκτησίας. Το Σύνταγμα την επιτρέπει μεν σε περιπτώσεις που το απαιτεί το δημόσιο συμφέρον, αλλά μόνο έναντι αποζημιώσεως του ιδιοκτήτη. Βέβαια η διάκριση μεταξύ περιορισμών και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης είναι ιδιαίτερα δυσχερές ζήτημα για το οποίο έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις και θεωρίες ιδίως στη γερμανική νομολογία και επιστήμη.

Στην ελληνική νομολογία δεν είναι φανερή παρόμοια διαμάχη θεωριών. Η νομολογία προσανατολίζεται συνήθως σε ουσιαστικά κριτήρια, όπως η αδράνεια της ιδιοκτησίας σε σχέση προς τον προορισμό της ή η άρση της έννοιας της ιδιοκτησίας ή της εκμεταλλεύσεώς της. Η συνδρομή των κριτηρίων αυτών θεμελιώνει την αναγκαστική απαλλοτρίωση και επομένως την υποχρέωση αποζημιώσεως. Η νεώτερη νομολογία του ΣΤΕ φαίνεται να αποκλίνει από την έως τώρα διπολική άποψη του δικαστηρίου. Έτσι ακόμη και οι ευρείς περιορισμοί της κυριότητας του άρθρου 24 δε μπορεί να εκτείνονται σε τρόπο που να θίγουν το ελάχιστο ανεκτό όριο των εξουσιών της ιδιοκτησίας, όπως διαμορφώνεται εν όψει του σκοπού του άρθρου 24 και της φύσης του προστατευόμενου αγαθού. Τότε δημιουργείται, κατά την παρ. 6 του ίδιου άρθρου, υποχρέωση αποζημιώσεως του θιγομένου ιδιοκτήτη που θα καθορίσουν τα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια.

*Η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ
ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ*

Αντικείμενο της συνταγματικής προστασίας του άρθρου 17 είναι η ιδιοκτησία. Βάσει πάγιας νομολογίας η προστασία της ιδιοκτησίας περιορίζεται στα εμπράγματα δικαιώματα και δεν καλύπτει και τα ενοχικά, όπως για παράδειγμα τη συμμετοχή σε επιχειρήσεις ή τα δικαιώματα επί τραπεζικών καταθέσεων.

Επί μετοχών η νομολογία δε δέχεται ότι η συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας καλύπτει τα εκ της μετοχής ενοχικά δικαιώματα αλλά επί της μετοχής εμπράγματα δικαιώματα του μετόχου. Δεν προστατεύονται δηλαδή τα ενσωματωμένα στο χαρτί δικαιώματα.⁵

Μαζί με τα ενοχικά δικαιώματα δεν καλύπτονται από τη συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας και δικαιώματα επί άυλων αγαθών, όπως η λεγόμενη πνευματική, εμπορική, βιομηχανική ιδιοκτησία.

Πνευματική ιδιοκτησία είναι το δικαίωμα που αναγνωρίζεται από την έννομη τάξη στα προϊόντα της διάνοιας, από τη στιγμή που θα εκδηλωθούν με ορισμένη μορφή. Ως ευρύτερη έννοια περιλαμβάνει και την επιστημονική ιδιοκτησία, η οποία είναι απαλλοτριωτό δικαίωμα. Δεν προστατεύεται από το Σύνταγμα. Αντίθετα, σύμφωνα με τον Ν.Ι.Σαρίπολο,⁶ τελεί υπό συνταγματική προστασία ακόμα και η πνευματική ιδιοκτησία. Συγκεκριμένα παρατηρεί τα εξής: **«Το Σύνταγμα γενικώς περί ιδιοκτησίας λέγον, ασφαλίζει ου μόνον την ακίνητον αλλά και την κινητήν, έτι δε και την διανοητικήν. Αύται γαρ κατ' είδος μόνον διαφέρουσι ουχί δε κατ' ουσίαν»**

Αναφορικά με την υποθήκη και το ενέχυρο αξίζει να σημειωθούν τα εξής: Βάσει του άρθρου 1288 και 1223 του ΑΚ, σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ο δανειστής ικανοποιείται προνομιακά από την αποζημίωση του πράγματος που έχει τεθεί ως υποθήκη ή ως ενέχυρο. Με τη διάταξη της ΑΚ 1223 με την οποία ορίζεται ότι το ενέχυρο επί του πράγματος σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης επεκτείνεται και στο αντάλλαγμα που οφείλεται για το πράγμα, δηλαδή μετατρέπεται σε απαίτηση πάνω στην αποζημίωση, αναγνωρίζεται έμμεσα

---

⁵ Π.Δ.Δαγτόγλου-Γενικό Διοικητικό Δίκαιο-Πέμπτη Έκδοση

⁶ Σαρίπολος-Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου-Γ'

η δυνατότητα αναγκαστικής απαλλοτρίωσης κινητών πραγμάτων, γιατί μόνο σ' αυτά είναι δυνατή η σύσταση ενέχυρου.

Η προστασία που απορρέει από τις συνταγματικές διατάξεις συνίσταται στην απαγόρευση προσβολής των εμπραγμάτων δικαιωμάτων ,όχι όμως όλων, αλλά εκείνων τα οποία είναι αυθύπαρκτα και παρέχουν ίδια εξουσία.Πρέπει να γίνει δεκτό ότι σύμφωνα με τη βούληση του συνταγματικού νομοθέτη μόνο η υποθήκη ή το ενέχυρο από τα εμπράγματα δικαιώματα δεν προστατεύονται από το Σύνταγμα ,γιατί δεν είναι αυθύπαρκτα δικαιώματα που παρέχουν εξουσία χρήσης και κάρπωσης αλλά παρεπόμενα που τείνουν στην εξασφάλιση της κύριας απαίτησης με προνομιακή πληρωμή από το πράγμα.⁷

Η περιοριστική αυτή νομολογία αποτελεί ασφαλώς έναν από τους λόγους της ειδικής συνταγματικής προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού που εισήγαγε το Σύνταγμα του 1952 και διατηρήθηκε από το Σύνταγμα του 1975.

Στη σύμφωνη με το Σύνταγμα του 1975 συνταγματική έννοια της ιδιοκτησίας περιέχονται κατά την κρατούσα παραδοχή τα κατά το αστικό δίκαιο εμπράγματα δικαιώματα.

Διεθνώς, όμως, επικρατεί και βαθμιαίως διαδίδεται και στην Ελλάδα, η ευρεία έννοια της ιδιοκτησίας, που περιλαμβάνει και τα ενοχικά δικαιώματα,δεδομένου ότι συνάδει προς τις σύγχρονες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες.Εξάλλου ο περιορισμός της συνταγματικής προστασίας της ιδιοκτησίας δε συμβιβάζεται πια ούτε και με το πνεύμα των διατάξεων του Συντάγματος του 1975,όπως για παράδειγμα με τη διάταξη που για πρώτη φορά προστατεύει ρητώς την επιχείρηση,επιτρέποντας την εξαγορά ή την αναγκαστική συμμετοχή σ' αυτή του κράτους υπό ορισμένες όμως προϋποθέσεις.Με τον τρόπο αυτό το Σύνταγμα εισάγει ρητώς την δυνατότητα αναγκαστικής απαλλοτρίωσης επιχειρήσεως και μάλιστα υπό ειδικές εγγυήσεις.

Η ευρεία αυτή έννοια της ιδιοκτησίας ενισχύεται και από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,που επικύρωσε η Ελλάδα για δεύτερη φορά

---

⁷ Κ.Γ.Χορομίδη

λίγο πριν την ψήφιση του Συντάγματος. Το άρθρο 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, λοιπόν, αποτελεί εσωτερικό δίκαιο, οπότε υπερισχύει κάθε αντίθετης διάταξης νόμου, βάσει του άρθρου 28 παρ. 1 του Συντάγματος και διαλαμβάνει σχετικώς τα εξής: *«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύ Νόμους, ους θέλει κρίνει αναγκαίους προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών, συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων]*

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι κατά την ορθότερη και διεθνώς πια αποδεκτή άποψη στην έννοια της ιδιοκτησίας ανήκουν όλα τα περιουσιακά δικαιώματα, εμπράγματα και ενοχικά, όλα δηλαδή τα οικονομικώς αποτιμητά δικαιώματα.

Παραμένουν όμως εκτός της συνταγματικά προστατευόμενης έννοιας της ιδιοκτησίας, τα απλά οικονομικά συμφέροντα, οι απλές προσδοκίες και πιθανότητες κέρδους και η αποτίμησή τους στην αγορά, η οποία όμως περιλαμβάνεται στην περιουσία εν γένει.

Το Σύνταγμα προστατεύει την ιδιωτική ιδιοκτησία, όχι όμως την περιουσία του Κράτους, αφού δε μπορεί να νοηθεί προστασία του κράτους έναντι του εαυτού του. Αναφορικά με τα ΝΠΔΔ, προστατεύεται η ιδιωτική περιουσία τους αλλά όχι η δημόσια.

Η ιδιοκτησία αποτελεί αντικείμενο αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ανεξαρτήτως του φορέα της. Προστατεύεται και απαλλοτριώνεται μόνο κατά τους όρους του Συντάγματος, ανεξαρτήτως του αν ανήκει σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου ή εκκλησιαστικού δικαίου, ημεδαπό ή αλλοδαπό.

Στην περίπτωση των ΝΠΔΔ υπάρχουν τρεις εξαιρέσεις:

- Δεν υπόκεινται σε απαλλοτρίωση τα ακίνητα και άλλα περιουσιακά στοιχεία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

- Δεν νοείται αναγκαστική απαλλοτρίωση κρατικού περιουσιακού στοιχείου
- Στην περίπτωση ενός άλλου ΝΠΔΔ ,πλην του κράτους, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής περιουσίας του. Η ιδιοκτησία προστατεύεται και υπόκειται σε αναγκαστική απαλλοτρίωση ανεξαρτήτως του είδους της ιδιωτικής της χρήσεως. Ιδίως δεν αποκλείεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση πραγμάτων που χρησιμοποιούνται για την άσκηση ατομικού δικαιώματος, εκτός αν πραγματοποιείται κατά κατάχρηση εξουσίας εκ μέρους της Διοίκησης.

Επίσης, νόμος μπορεί να εξαιρεί ορισμένη ιδιοκτησία από την αναγκαστική απαλλοτρίωση. Στην περίπτωση αυτή η διοίκηση δεν δικαιούται να προβεί σε απαλλοτρίωση, παρά μόνο αν, μεταγενέστερος νόμος ίσης τυπικής ισχύος αίρει το αναπαλλοτρίωτο.

ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ & ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

Η συνταγματική έννοια της στέρησης της ιδιοκτησίας και η συνδεόμενη με αυτήν έννοια της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης είναι το αρνητικό αντικατόπτρισμα της συνταγματικής έννοιας και της συνταγματικής προστασίας της ιδιοκτησίας.⁸

Η αρχική, η λεγόμενη και *κλασική* έννοια της στέρησης της ιδιοκτησίας είναι συνυφασμένη με την ταύτιση της έννοιας της ιδιοκτησίας με την εμπράγματη κυριότητα επί ακινήτων:

Η κλασική απαλλοτρίωση, συνίσταται στην υποχρεωτική με νόμο ή βάσει νόμου αφαίρεση της κυριότητας από τον κύριο και μεταβίβασή της στο δημόσιο-ή ενδεχομένως σε τρίτους-για την εξυπηρέτηση δημόσιου σκοπού έναντι πλήρους ανταλλάγματος. Συνέπεια της κλασικής αντίληψης για την απαλλοτρίωση, είναι, να μη θεωρούνται ως απαλλοτρίωση περιορισμοί της ιδιοκτησίας που δε συνεπάγονται μεταβίβαση της

⁸ Γ.Ζ.Δρόσος-Συνταγματικοί Περιορισμοί της Ιδιοκτησίας και Αποζημίωση

κυριότητας ,άρα να θεωρείται ότι γι' αυτούς δεν οφείλεται αποζημίωση παρά μόνο στην έκταση που οι νόμοι που τους επιβάλλουν προβλέπουν αποζημίωση.Η αντίληψη αυτή απορρίφθηκε από την ελληνική θεωρία και νομολογία.

Υπό το Σύνταγμα του 1864 κρίθηκε για παράδειγμα ότι η στέρηση κατοχής και χρήσης οικοπέδου αποτελεί στέρηση κατά την έννοια του άρθρου 17 και δημιουργεί αξίωση αποζημίωσης από το Δημόσιο,ακόμη και αν έχει επιβληθεί νομίμως για την εξυπηρέτηση δημόσιου σκοπού,δηλαδή για την εκτέλεση αντιπλημμυρικών έργων.

Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκαν και τα επόμενα Συντάγματα του 1911,1927 και 1952. Η άποψη που επικράτησε πλήρως ότι **η (μη) επιτρεπόμενη στέρηση της ιδιοκτησίας αναφέρεται αναγκαίως εις πασαν νόμιμον αφαίρεσιν ή κατάλυσιν εξουσίας εκ των συνιστωσών το δικαίωμα του ιδιοκτήτου ,έστω και αν δε μεσολαβεί «μετάθεσις» του δικαιώματος.**

Αυτό που τελικά γίνεται δεκτό είναι ότι το Σύνταγμα προστατεύοντας την ιδιοκτησία ,προστατεύει το ουσιαστικό της περιεχόμενο, το οποίο συνίσταται σε ένα πυρήνα δικαιωμάτων που απορρέουν από την ιδιοκτησία και περικλείουν την ουσία της ,και όχι απλώς σε μια κατηγορία δικαιωμάτων που προσδιορίζονται με τυπικό νόμο.⁹

Ο θεσμός της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης,λοιπόν, δεν είναι νέος.Την προέβλεπε το άρθρο 17 του Σ της Τροιζήνας,κατά το οποίο **«η κυβέρνησις ημπορεί να απαιτήσει τη θυσία των κτημάτων τινός δια δημόσιον όφελος ,αποχρώντος αποδεδειγμένον,αλλά δια προηγουμένης αποζημιώσεως».**Ακολούθως ο θεσμός ρυθμίζεται στα άρθρα 12 Σ1844,17 Σ1864, 17 Σ1911,19 Σ 1927,17 Σ1952.¹⁰

Αναγκαστική απαλλοτρίωση, είναι η οριστική στέρηση της ιδιοκτησίας με μονομερή πράξη του κράτους για λόγους δημόσιας ωφέλειας,που καθορίζεται από το νόμο και έναντι αποζημίωσης ,η οποία προσδιορίζεται δικαστικώς (αναγκαστική απαλλοτρίωση υπό στενή έννοια)Σ' αυτήν την περίπτωση δεν πρόκειται για διοικητική σύμβαση αλλά για μονομερή διοικητική πράξη.Η κυριότητα που αποκτάται δεν είναι παράγωγη αλλά πρωτότυπη,αφού δεν προϋποθέτει την κυριότητα του εικαζόμενου κυρίου

⁹ Γ.Ζ.Δρόσος-Συνταγματικοί Περιορισμοί της Ιδιοκτησίας και Αποζημίωση

¹⁰ Α.Γ.Δημητρόπουλος-Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου 3

του απαλλοτριούμενου και καθ' ου η απαλλοτρίωση. Το απαλλοτριούμενο ακίνητο αποκτάται από το νέο κτήτορα χωρίς τα βάρη του.¹¹

Στην αναγκαστική απαλλοτρίωση *υπό ευρεία έννοια* υπάγεται τόσο η απαλλοτρίωση υπό στενή έννοια, όσο και *η de facto απαλλοτρίωση*, η οποία συντρέχει στην περίπτωση αδρανοποίησης ή και αποδυνάμωσης της ιδιοκτησίας και στην περίπτωση περιορισμού της εκμετάλλευσης ή της κάρπωσης της. Ειδικότερα συντρέχει όταν η διάνοιξη της δημοσίας οδού επεκτείνεται και σε μη απαλλοτριούμενο ακίνητο ή η αναγκαστική απαλλοτρίωση τμήματος ακινήτου συνεπάγεται υποτίμηση ή αχρήστευση του υπολοίπου ή όταν η διεξαγωγή στρατιωτικών ασκήσεων στο γειτονικό πεδίο βολής καθιστά επικίνδυνη την καλλιέργεια και των παρακειμένων ακινήτων.

Στην έννοια της de facto απαλλοτρίωσης το ΕΔΔΑ υπήγαγε και την κατάργηση διαιτητικής απόφασης με νομοθετική πράξη, καθώς και τις μαζικές αρπαγές ιδιοκτησιών χωρίς την τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου 1 παρ.1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Στις περιπτώσεις της de facto απαλλοτρίωσης τα δικαστήρια καλούνται εκ των υστέρων να διαπιστώσουν τον απαλλοτριωτικό χαρακτήρα της κρατικής παρέμβασης και να επιδικάσουν τη σχετική αποζημίωση. Ο ιδιοκτήτης μπορεί να αξιώσει την αποκατάσταση της ζημίας του με την προσφυγή στη διάταξη του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, σε συνδυασμό με τη συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας.

Με τη στέρηση της ιδιοκτησίας εξομοιώνονται και οι προπαρασκευαστικές της νόμιμης κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης πράξεις όπως είναι οι πράξεις έγκρισης ρυμοτομικού σχεδίου. Με τις πράξεις αυτές δεν κηρύσσεται αναγκαστική απαλλοτρίωση των ακινήτων που καθορίζονται για την ανέγερση δημοσίων κτιρίων, αλλά πρέπει να ακολουθήσει σε εύλογο χρόνο αναγκαστική απαλλοτρίωση. Η έγκριση όμως συνεπάγεται την απαγόρευση διάθεσης του ακινήτου για άλλο σκοπό. Ο καθορισμός αυτός αποτελεί συνταγματικώς ανεκτή δέσμευση της ιδιοκτησίας, η οποία όμως δε μπορεί να διατηρηθεί για χρόνο πέραν του εύλογου. Αν αυτές οι απαλλοτριώσεις διατηρούνται, χωρίς να

---

¹¹ Κ.Γ.Χορομίδης

πραγματοποιείται η συντέλεσή τους για μακρό χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα εύλογα όρια, με αποτέλεσμα να στερείται ο ιδιοκτήτης του δικαιώματος ελεύθερης διάθεσης του ακινήτου, τότε αποτελούν οικονομικό και νομικό βάρος της ιδιοκτησίας που αντιβαίνει στη συνταγματική της προστασία και η διοίκηση υποχρεούται να την άρει.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ .Η ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ

Το απαλλοτριωτικό δίκαιο οφείλει να στοχεύει στις δύο γενικές αρχές του δικαίου, *την αρχή της Δικαιοσύνης* και *την αρχή της ασφάλειας του δικαίου*. Οι θεμελιακοί κανόνες προστασίας της ιδιοκτησίας θεσπίζονται με τη διάταξη του άρθρου 17 του Συντάγματος του 1975.

Ο κοινός νομοθέτης, συμπληρωματικά, αφενός με ειδικά θεσμικά νομοθετήματα και αφετέρου με πληθώρα διατάξεων εγκατεσπαρμένων σε διάφορους νόμους, θέσπισε ουσιαστικές διατάξεις και ειδικές διαδικασίες για την εκπλήρωση του στόχου της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Από πλευράς συστηματικής νομικής κατάταξης το απαλλοτριωτικό δίκαιο ανήκει στο Δημόσιο δίκαιο, γιατί βασικά το νομικό γεγονός της γένεσης της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, δηλαδή η κήρυξή της, αποτελεί άσκηση της εξουσίας του κράτους ως *imperium* που αποβλέπει στην κοινωνική ωφέλεια, στο γενικό συμφέρον.

Η δίκη για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης στην αναγκαστική απαλλοτρίωση είναι συνέπεια έννομης σχέσης δημοσίου δικαίου μετά από νόμιμη ενέργεια της διοίκησης.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ

Ξεκινώντας από το Σύνταγμα του 1864, στο άρθρο 17 αυτού ορίζεται ότι *«ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού, ειμή δια δημόσιαν ανάγκην»*.

Η Β' Αναθεωρητική Βουλή μετέβαλε τον όρο *«δημόσια ανάγκη»* σε *«δημόσια ωφέλεια»*. Η δημόσια ανάγκη αναφέρεται στο μέσο, ενώ η

δημόσια ωφέλεια στο σκοπό τον οποίο προτίθεται να πραγματοποιήσει το Κράτος.

Έτσι σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1911,ορίζεται ότι «ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού,ειμή δια δημοσίαν ωφέλειαν προσηκόντως αποδεδειγμένην,ότε και όπως ο νόμος διατάσσει ,πάντοτε δε προηγουμένης αποζημιώσεως.Η αποζημιώσις ορίζεται πάντοτε δια της δικαστικής οδοῦ.Προ της καταβολής της οριστικής ή προσωρινῶς ορισθείσης αποζημιώσεως διατηρούνται ακέραια πάντα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτου ,μη επιτρεπομένης της καταλήψεως».

Επομένως, παρατηρούμε ,ότι ήδη εν έτει 1911,αποκλείεται η διοικητική εξουσία από την αρμοδιότητα καθορισμού της αποζημίωσης, δεδομένου ότι η δικαστική εξουσία παρέχει περισσότερα εγγύα προστασίας του δικαιώματος.

Ο νόμος υπ' αριθμόν 3951/1911,περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου,ορίζει ότι η καταβλητέα αποζημίωση ορίζεται προσωρινά από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών.Στο άρθρο 4 προβλέπεται ότι εντός μηνός από τον προσωρινό καθορισμό της αποζημίωσης από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών, δικαιούνται οι ενδιαφερόμενοι να ζητήσουν τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης από το Πρωτοδικείο.Αν περάσει άπρακτη η μηνιαία προθεσμία,η προσωρινῶς προσδιορισθείσα αποζημίωση θεωρείται ως οριστική.¹²

Κατά το Σύνταγμα του 1952, *«ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας του,ουδ' αυτής έτι της νομής του,προ της καταβολής της προσωρινῶς ή οριστικῶς καθοριζομένης αποζημιώσεως,παρά του τακτικού δικαστού».*Βάσει πάγιας νομολογίας με καταβολή της αποζημίωσης ισούται και η κατάθεση αυτής στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Ωστόσο ως προς το θέμα αυτό δημιουργήθηκαν σχετικές αμφισβητήσεις.Το πόρισμα της σχετικής αναπτύξεως είναι καταρχήν ότι ο νομοθέτης εννοεί καταβολή με την κυριολεκτική έννοια του όρου. Επιβάλλεται όμως η έκδοση τυπικού νόμου μέσω του οποίου η συντέλεση της απαλλοτριώσεως να γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 17 του Συντάγματος.Η αναγνώριση δικαιούχων και ο καθορισμός της

---

¹² Σαρίπολος-Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου Γ'

αποζημίωσης συντελείται με μία απόφαση, μη δυναμένου του δικάζοντος να αναβάλει την αναγνώριση, όπως ορίζει ρητά το ΝΔ 3979/59, επί ποινή ακυρότητας της απόφασης.¹³

Φτάνοντας στο Σύνταγμα του 1975, στην παράγραφο 4 του άρθρου 17 ορίζεται ότι **«πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη».**

Πρέπει σ' αυτό το σημείο να γίνει δεκτό ότι παρέχεται κατ' εξαίρεση συνταγματική προστασία στα ενοχικά δικαιώματα του ιδιοκτήτη πριν τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης. Εξ αυτού συνάγεται ότι δε μπορεί ο κοινός νομοθέτης να προβλέψει σύντομη παραγραφή παρόμοιων αξιώσεων, και κυρίως αυτών που απορρέουν από την πρόωρη κατάληψη που έγινε από τον υπέρ' ου η απαλλοτρίωση, δηλαδή πριν την καταβολή της αποζημίωσης.

Για πρώτη φορά με το άρθρο 17 παρ.5 Συντάγματος 1975, παρέχεται συνταγματική κάλυψη και σε άλλο ενοχικό δικαίωμα, και συγκεκριμένα σ' αυτό της ζημίας του ιδιοκτήτη, η οποία προκλήθηκε από την απώλεια της προσόδου του ακινήτου το χρονικό διάστημα από την κατάληψη και μέχρι την καταβολή της αποζημίωσης. Η σχετική αγωγή μπορεί να ασκηθεί πριν ή μετά την καταβολή της αποζημίωσης.¹⁴

Η παρ.2 του άρθρου 17 αποκλείει τη στέρηση της ιδιοκτησίας εφόσον δε συντρέχουν οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις, δηλαδή την *de facto* απαλλοτρίωση.

Η αποζημίωση επί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων καθορίζεται είτε προσωρινά, σε πρώτο βαθμό από το Μονομελές Πρωτοδικείο και σε δεύτερο από το Εφετείο, είτε οριστικά από το Εφετείο. Πριν το δικαστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης με αίτηση κάθε ενδιαφερομένου διεξάγεται διοικητική προεκτίμηση της αξίας του ακινήτου που υποβάλλεται στο αρμόδιο δικαστήριο ως στοιχείο της προδικασίας της δίκης και αποτελεί απλή γνωμοδότηση, που δε δεσμεύει το δικαστήριο. Η

---

¹³ Π.Κορδογιαννόπουλος-Η κατά το άρθρο 17 του Συντάγματος συντέλεσις της απαλλοτριώσεως

¹⁴ Κ.Γ.Χορομίδης

απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου περί προσωρινού προσδιορισμού της αποζημίωσης δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα

Η αποζημίωση επί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων προσδιορίζεται και με τη διαδικασία του *διοικητικού συμβιβασμού*, που προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 29 του ΝΔ 797/1971. Διενεργείται από επιτροπή που απαρτίζεται από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών ως Πρόεδρο, τον οικονομικό Έφορο και τον διευθυντή γεωργίας του νομού ή το νόμιμο αναπληρωτή του. Ακολουθείται σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Η απόφαση εκδίδεται εντός 30 ημερών από τη συζήτηση της αίτησης.¹⁵

ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Βάσει του άρθρου 17 παρ2 του Συντάγματος του 2001, όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά την πρόσφατη αναθεώρηση, προβλέπεται ότι *«κανένας δε στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού έχει προηγηθεί πλήρης αποζημίωση που να ανταποκρίνεται στην αξία που είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο»*¹⁶

Αναλυτικότερα ως προϋποθέσεις πραγματοποίησης της απαλλοτρίωσης μπορούν να ορισθούν οι εξής:¹⁷

❖ Υπαρξη δημόσιας ωφέλειας.

Με τον όρο *«δημόσια ωφέλεια»*, νοείται η ωφέλεια του κοινωνικού συνόλου και όχι η εκ της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αύξηση των εσόδων και της περιουσίας του Κράτους εφόσον δεν συνδέεται με την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συμφέροντος.

¹⁵ Δ.Φιλίππου-Α.Ροϊλός-Το Δίκαιο της Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως.

¹⁶ Γ.Κασιμάτης-Το Σύνταγμα της Ελλάδας και η ΕΣΔΑ-Α.Μάνεση-Γ.Παπαδημητρίου-Το Σύνταγμα του 1975/1986

¹⁷ Κ.Α.Γεωργόπουλος-Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο

Πρόκειται για όρο ρευστό ως προς το περιεχόμενό του, ο οποίος αναφέρεται σε κάθε περίπτωση απαλλοτρίωσης αναφερόμενης στο κοινωνικό σύνολο. Αποτελεί αόριστη αξιολογική έννοια που μεταβάλλεται συνεχώς με βάση τις επικρατούσες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές αντιλήψεις. Όταν η συγκεκριμενοποίηση της δημόσιας ωφέλειας γίνεται από τη διοίκηση πρόκειται για άσκηση διακριτικής ευχέρειας, ελεγχόμενης από τα διοικητικά δικαστήρια ως προς την τήρηση των όρων της.¹⁸

Το στοιχείο της δημόσιας ωφέλειας μπορεί να υπάρχει όχι μόνο όταν η αναγκαστική απαλλοτρίωση ενεργείται υπέρ του κράτους αλλά και όταν συντελείται υπέρ τρίτων, αρκεί να εξυπηρετείται γενικότερο οικονομικό συμφέρον, να ωφελείται το κοινωνικό σύνολο. Δεν αποτελεί όμως δημόσια ωφέλεια η εκ της απαλλοτρίωσης απλή αύξηση της περιουσίας ή των εσόδων του κράτους, εφόσον δε συνδυάζεται με την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συμφέροντος.

Σύμφωνα και με τη νομολογία του ΣΤΕ, σε περίπτωση κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης υπέρ ιδιωτών, η τελευταία επειδή κηρύσσεται με πράξη της διοίκησης πρέπει να ελέγχεται από τα δικαστήρια εάν κατά την κοινή πείρα και την αντικειμενική εκτίμηση ο συγκεκριμένος σκοπός προωθεί τη γενικότερη ωφέλεια του κοινωνικού συνόλου. Αν δεν επιτυγχάνεται ο σκοπός αυτός η διοίκηση οφείλει ανεξαρτήτως προθεσμίας να προβεί σε ανάκληση της απαλλοτρίωσης και στην επιστροφή του απαλλοτριωθέντος στο δικαιούχο. Σε καμιά περίπτωση η ασφάλεια και βεβαιότητα των εννόμων σχέσεων δε μπορεί να διεκδικήσει υπεροχή έναντι του ατομικού δικαιώματος της ιδιοκτησίας, όταν μάλιστα το απαλλοτριωθέν διευρύνει την ατομική περιουσία τρίτου, υπέρ του οποίου κηρύχθηκε η απαλλοτρίωση.

Όταν το απαλλοτριωθέν δε χρησιμοποιηθεί για το σκοπό για τον οποίο συντελέστηκε η απαλλοτρίωση, τότε η τελευταία καθίσταται εκ του νόμου αντισυνταγματική. Επειδή η αναγκαστική απαλλοτρίωση συνεπάγεται άρση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, η δημόσια ωφέλεια πρέπει να είναι πιο έντονη από το γενικό συμφέρον που περιορίζει την ιδιοκτησία.

---

¹⁸ Διοικητικό Δίκαιο, Γέροντας-Λύτρας

❖ Εκ του νόμου προσδιορισμός της δημόσιας ωφέλειας-Νομοθετική πρόβλεψη

Η φράση «*όταν και όπως ο νόμος ορίζει*», που εμπεριέχεται στο άρθρο 17παρ2 του Συντάγματος ,αναφέρεται στη δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον «προσήκοντα τρόπο» και μ'αυτόν τον τρόπο ο νομοθέτης είναι αρμόδιος να καθορίσει πότε υπάρχει δημόσια ωφέλεια και πώς αποδεικνύεται η ύπαρξή της.

Για το χαρακτηρισμό όμως ενός σκοπού ως δημόσιας ωφέλειας, ο νομοθέτης οφείλει να κινείται εντός των ορίων της έννοιας αυτής.Η δημόσια ωφέλεια καθορίζεται όχι μόνο με τυπικό νόμο αλλά και με κανονιστική διοικητική πράξη εκδιδόμενη κατόπιν ειδικής και συγκεκριμένης εξουσιοδότησης νόμου.Κατά την κρατούσα λοιπόν άποψη,η επιφύλαξη αυτή γίνεται υπέρ του ουσιαστικού νόμου.

Ενώ ο νομοθέτης ορίζει αφηρημένα τους σκοπούς που θεωρεί ότι εξυπηρετούν τη δημόσια ωφέλεια,η διοίκηση κρίνει συγκεκριμένα πότε εξυπηρετείται ο σκοπός αυτός.¹⁹

Βάσει του νομοθετικού διατάγματος 797/1971 η αναγκαστική απαλλοτρίωση όταν επιτρέπεται από το νόμο για δημόσια ωφέλεια κηρύσσεται με κοινή απόφαση του αρμόδιου Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών και σε εξαιρετικές περιπτώσεις με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ενώ σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις μπορεί να κηρυχθεί και με απόφαση του νομάρχη. Με τη σχετική απόφαση βεβαιώνεται και η συνδρομή του στοιχείου της δημόσιας ωφέλειας στη συγκεκριμένη περίπτωση.Ο σκοπός της δημόσιας ωφέλειας πρέπει να είναι ειδικά καθορισμένος από τον κανόνα δικαίου βάσει της αρχής της ειδικότητας. Διάταξη νόμου που ορίζει γενικά ότι χωρεί στέρηση ιδιοκτησίας για κάθε σκοπό δημόσιας ωφέλειας, επαναλαμβάνοντας έτσι τη συνταγματική διάταξη, δε μπορεί να θεμελιώσει την κήρυξη της απαλλοτρίωσης, επειδή δεν εξειδικεύει τον ειδικό σκοπό της.Η κήρυξη πάντως της απαλλοτρίωσης χωρίς νόμο που να την προβλέπει ή η κήρυξή της για προφανή ιδιωτική ωφέλεια χωρίς συνάρτηση με τα κοινωνικά συμφέροντα,αποτελεί αντικείμενο παρεμπόπτουσας κρίσης των τακτικών

---

¹⁹ Π.Δ.Δαγτόγλου-Γενικό Διοικητικό Δίκαιο

δικαστηρίων μετά από σχετική ένσταση του καθ' ου η απαλλοτρίωση. Εάν κατά τον παρεμπόδιοντα έλεγχο αποδειχθεί η ακυρότητα της απαλλοτρίωσης, θεωρείται ανίσχυρη και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα, ενώ συγχρόνως απορρίπτεται η αίτηση αποβολής, ως άνευ αντικειμένου.²⁰

❖ Προηγούμενη παροχή πλήρους αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη του απαλλοτριούμενου.

Ενώ η συνδρομή της δημόσιας ωφέλειας αποτελεί προϋπόθεση για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης, η καταβολή πλήρους αποζημίωσης αποτελεί προϋπόθεση συντέλεσης της απαλλοτρίωσης.

Τα συντάγματα έως το 1844 απαιτούσαν «προηγούμενη» αποζημίωση. Το Σύνταγμα του 1927 επέβαλε να είναι και πλήρης.

Το ισχύον Σύνταγμα προσθέτει και ότι η αποζημίωση πρέπει να ανταποκρίνεται στην αξία του απαλλοτριούμενου κατά το χρόνο που συζητείται στο δικαστήριο η αίτηση για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης, ενώ σε περίπτωση που υποβάλλεται απευθείας αίτηση για οριστικό προσδιορισμό, λαμβάνεται και πάλι υπόψη η αξία του ακινήτου κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο.

Κατά την άποψη την οποία έχει διατυπώσει η νομολογία, ως πλήρης αποζημίωση θεωρείται εκείνη με την οποία ο ιδιοκτήτης του απαλλοτριούμενου μπορεί να το αντικαταστήσει με άλλο ισάξιο. Πρέπει, δηλαδή, να επαρκεί για την αγορά άλλου ανάλογου πράγματος και να καλύπτει και την τυχόν θετική ζημία. Περιλαμβάνει και τη μείωση της αξίας του μέρους του ακινήτου που απομένει και μετά την απαλλοτρίωση καθώς και όσες επωφελείς δαπάνες έγιναν από τον ιδιοκτήτη πριν την κήρυξη της απαλλοτρίωσης, όχι όμως και την αποθετική ζημία.

Βάσει της απόφασης ΑΠ176/02 η πλήρης αποζημίωση περιλαμβάνει και την αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου. Η δικαστική δαπάνη πρέπει να προσδιορίζεται σε τέτοιο ύψος ώστε να καλύπτει το ύψος της νόμιμης αμοιβής του δικηγόρου του καθ' ου η απαλλοτρίωση, όπως αυτή προσδιορίζεται στον Κώδικα περί δικηγόρων.

---

²⁰ Δ. Φιλίππου-Α. Ροϊλός-Το δίκαιο της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως

Η άποψη σύμφωνα με την οποία η αμοιβή του δικηγόρου είναι μία και για τις δύο δίκες θεωρείται αντίθετη στη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 18 παρ4 εδ.ε' του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων [ν.2882/01] και προσκρούει ακόμα στις διατάξεις του άρθρου 6 παρ.1 ΕΣΔΑ και του άρθρου 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου.²¹

Στην παράγραφο 3 ορίζεται επιπλέον ότι **ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας του απαλλοτριούμενου μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης η οποία και οφείλεται μόνο στην απαλλοτρίωση δε λαμβάνεται υπόψη**. Επίσης δεν υπολογίζεται ανατίμηση προερχόμενη από ενέργειες του ιδιοκτήτη στο απαλλοτριούμενο, που έγιναν μετά την ανακοίνωση της απαλλοτρίωσης και μόνο εξαιτίας αυτής.

Στις περιπτώσεις που οι ιδιοκτήτες των μη απαλλοτριούμενων ακινήτων ωφελούνται από την απαλλοτρίωση, το Σύνταγμα προβλέπει την υποχρεωτική συμμετοχή στη δαπάνη του Δημοσίου αυτών που ωφελούνται από την εκτέλεση έργων κοινής ωφέλειας ή γενικότερης σημασίας για την ανάπτυξη της χώρας. Αν μεταξύ προσδιορισμού και καταβολής της αποζημίωσης έλαβε χώρα ουσιώδης υποτίμηση του νομίματος, η αποζημίωση πρέπει να καθοριστεί εκ νέου εν όψει της νέας πραγματικής αξίας του νομίματος.

Και η νομολογία μετά από διακυμάνσεις προσεχώρησε στην άποψη αυτή που ανταποκρίνεται στη συνταγματική επιταγή της «πλήρους» αποζημίωσης αλλά και της χρηστής διοίκησης. Τα δικαστήρια όμως περιόρισαν την άποψη αυτή στην περίπτωση που *μεσολάβησαν έκτακτα και εξαιρετικά γεγονότα που επέφεραν ραγδαία υποτίμηση του νομίματος και ως εκ τούτου εκμηδένιση της παρακατατεθείσης αποζημίωσης*.

Καθυστερήση, όμως καταβολής της αποζημίωσης που δεν οφείλεται σε πταίσμα του καθ' ου η απαλλοτρίωση, αλλά σε πράξεις ή παραλείψεις της διοίκησης και που οδηγεί λόγω ουσιώδους υποτιμήσεως του νομίματος σε αντίστοιχη ουσιώδη μείωση της αποζημιώσεως καταστρατηγεί τη συνταγματική επιταγή της πληρότητας της αποζημίωσης.²²

---

²¹ Διοικητικό Δίκαιο-Γέροντας-Λύτρας-Παυλόπουλος

²² Π.Δ.Δαγτόγλου-Γενικό Διοικητικό Δίκαιο

Η συγκεκριμένη ρύθμιση περί της πλήρους αποζημίωσης ,ενέχει τον κίνδυνο για τον κύριο του απαλλοτριούμενου να υποστεί ζημία αν αργήσει πολύ ο καθορισμός της αποζημίωσης που θα του καταβληθεί. Προς αποφυγή του εν λόγω κινδύνου προβλέπεται στην παρ.4εδ.δ **ότι η αποζημίωση που ορίσθηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο σε ενάμιση έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αιτήσεως περί οριστικού προσδιορισμού, πάλι σε ενάμιση έτος από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου.**

Η αποζημίωση πρέπει να καταβάλλεται σε χρήμα κατά την κρατούσα άποψη. Ζήτημα είχε επίσης ανακύψει για το αν η καταβολή της αποζημίωσης πρέπει να προηγείται όχι μόνο από την αφαίρεση της νομής ή και τη μεταβίβαση της κυριότητας.

Κατά την κρατούσα άποψη, και η μεταβίβαση της κυριότητας μόνο μετά την καταβολή της αποζημίωσης μπορεί να γίνει. Αν απαλλοτριωθεί τμήμα ακινήτου ,με αποτέλεσμα η αξία του τμήματος που απομένει στον ιδιοκτήτη να μειωθεί ή το τμήμα αυτό να γίνει άχρηστο για τη χρήση που προορίζεται,με την απόφαση προσδιορισμού της αποζημίωσης για το απαλλοτριούμενο τμήμα προσδιορίζεται και ιδιαίτερη αποζημίωση για το τμήμα που απομένει στον ιδιοκτήτη,η οποία καταβάλλεται μαζί με την αποζημίωση που καταβάλλεται για το απαλλοτριούμενο.

Κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου η προστασία του διακαιώματος της ιδιοκτησίας θα ήταν σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματική χωρίς τη χορήγηση χρηματικού αντισταθμίματος.Οι διατάξεις του Πρωτοκόλλου πρέπει να ερμηνεύονται έτσι ώστε να μη διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στη δημόσια ωφέλεια και την προστασία της ιδιοκτησίας και μόνο με την καταβολή της αποζημίωσης αποκαθίσταται η εύλογη σχέση αναλογίας ανάμεσα στα χρησιμοποιούμενα μέσα και στον επιδιωκόμενο σκοπό.Το ΕΔΔΑ δεν ανέχεται τη φαλκίδευση της ιδιοκτησίας με μεθοδεύσεις που την περιορίζουν ή την καταργούν,ενώ δίνει ιδιαίτερη σημασία τόσο στην καθυστέρηση ολοκλήρωσης της διαδικασίας της απαλλοτρίωσης όσο και στην καθυστέρηση καταβολής της αποζημίωσης.

Κατά το σύστημα της αυτοαποζημίωσης του Ν.653/1997,κάθε ιδιοκτήτης οικοπέδου ομόρου σε υπό κατασκευή εθνική οδό,τεκμαίρεται αμαχήτως, ότι αντλεί οικονομικό όφελος από το γεγονός ότι το ακίνητό του κείται, μετά τη νέα απαλλοτρίωση στην όχθη της νέας εθνικής οδού.Το δικαστήριο έκρινε το εν λόγω σύστημα ως υπερβολικά αυστηρό και δεν υπολογίζει καθόλου την ποικιλία των καταστάσεων,επιβάλλοντας έτσι στον ιδιοκτήτη ένα ειδικό και εξαιρετικό βάρος,το οποίο από μόνο του,θα μπορούσε να καταστήσει νόμιμη την πιθανότητα εισπράξεως της επίδικης αποζημίωσης.

Ο νέος Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων δεν έλαβε υπόψη του τη νομολογία του ΕυρΔΔΑ και τη μεταστροφή της νομολογίας του ΑΠ με την απόφαση 8/1999 αλλά με τηδιάταξη του άρθρου 7 παρ.2 ορίζεται ότι «όπου κατά τις κείμενες διατάξεις προβλέπεται αυτοαποζημίωση του καθ'ου η απαλλοτρίωση,εάν μετά τον επερχόμενο συμψηφισμό παραμένει υπόλοιπο προς καταβολή στο δικαιούχο της αποζημίωσης ,η απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή σ' αυτόν του υπολοίπου ή τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης για την παρακατάθεση αυτού ή την έκδοση χρηματικού εντάλματος πληρωμής του.Η διάταξη καθιερώνει αμάχητο τεκμήριο,εφόσον ο ιδιοκτήτης ωφελείται με τις ισχύουσες διατάξεις και όχι κατόπιν δικαστικής κρίσεως.Με το άρθρο 33 του Ν.2971/2001 ορίζεται ότι το τεκμήριο ωφέλειας των ιδιοκτητών κατά τις διατάξεις του Ν653/77 είναι μαχητό και κρίνεται,μετά την κήρυξη της απαλλοτρίωσης,από το αρμόδιο για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης Εφετείο.Μετά από αίτηση του εικαζόμενου ιδιοκτήτη ή αυτού που αξιώνει δικαιώματα στο απαλλοτριωθέν προς το φορέα του έργου,η εξέταση ή μη της ωφέλειας παραπέμπεται σε τριμελή Επιτροπή.Η αίτηση του ενδιαφερομένου μαζί με την έκθεση της Επιτροπής και τα στοιχεία της απαλλοτρίωσης,διαβιβάζονται από την αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση στο αρμόδιο Εφετείο,το οποίο εκτιμώντας ελεύθερα τα αποδεικτικά μέσα που προσήχθησαν από τους διαδίκους,αποφασίζει τελεσίδικα για την ύπαρξη ή μη ωφέλειας του παρόδιου ιδιοκτήτη.²³

---

²³ Α.Γέροντας-Συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας και αναγκαστική απαλλοτρίωση

Στην περίπτωση της de facto απαλλοτριώσεως η αποζημίωση είναι κατά λογική ανάγκη όχι προϋπόθεση ,αλλά έννομη συνέπεια του διοικητικού μέτρου.Αποζημίωση στην περίπτωση αυτή μπορεί θεωρητικά να ζητηθεί και στο πλαίσιο της αστικής ευθύνης του κράτους,γιατί η de facto απαλλοτριώση αποτελεί παράνομη ενέργεια.Μια τέτοια προσέγγιση όμως θα ήταν παράλογη,γιατί έτσι το κράτος θα βρίσκεται σε ευνοϊκότερη θέση όταν παρανομεί παρά όταν ενεργεί σύννομα.²⁴

❖ Καθορισμός της αποζημίωσης από τα αρμόδια δικαστήρια

Με το Σύνταγμα του 1911 ορίσθηκε ότι «η αποζημίωση ορίζεται πάντα δια της δικαστικής οδού».Τα μεταγενέστερα συντάγματα του 1927 και 1952 ο προσδιορισμός της αποζημίωσης ανατίθεται στα τακτικά δικαστήρια.

Με το Σύνταγμα του 1975 ανατέθηκε στα πολιτικά δικαστήρια προς αποκλεισμό των διοικητικών δικαστηρίων .

Το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 2001 αντικατέστησε τη λέξη «πολιτικά» από τη λέξη «αρμόδια» ,οπότε δεν αποκλείει έτσι την κατόπιν νόμου ανάθεση του προσδιορισμού της αποζημίωσης στα διοικητικά δικαστήρια.Απαγορεύεται όμως πάντα η ανάθεση στη Διοίκηση. Επίσης αποκλείεται πάντοτε ο προσδιορισμός της αποζημίωσης με νόμο γιατί μ' αυτόν τον τρόπο θα παραβιαζόταν η αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Απ' την αρχή της ανάθεσης της αρμοδιότητας καθορισμού της αποζημίωσης στα δικαστικά όργανα δε χωρεί καμμία παρέκκλιση ακόμα και στην περίπτωση προσωρινού προσδιορισμού.Σκοπός της ανάθεσης είναι η αρτιότερη προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων ,δεδομένου ότι τα δικαστήρια παρέχουν περισσότερα εχέγγυα ανεξαρτησίας από τα άλλα κρατικά όργανα,ώστε να γίνονται «φύλακες της ατομικής ιδιοκτησίας».

Πάντως το Σύνταγμα δε μπορεί να θεωρηθεί ότι απαγορεύει τον εξώδικο καθορισμό της αποζημίωσης, σε περίπτωση συμφωνίας των ενδιαφερομένων.Ως εκ τούτου δεν είναι αντισυνταγματικές οι διατάξεις του άρθρου 29 του Ν.Δ 797/1971 που προβλέπουν δυνητικά τον καθορισμό της αποζημίωσης από ειδική διοικητική Επιτροπή.

---

²⁴ Π.Δ.Δαγτόγλου-Γενικό Διοικητικό Δίκαιο

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

Η απαλλοτρίωση, ως στέρηση ατομικού δικαιώματος υπόκειται σε μια πολύπλοκη διαδικασία που ρυθμίζεται από τις διατάξεις του Ν.2882/01, Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων όπως έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί.

Διακρίνεται σε 5 στάδια:

- i. Απόφαση της διοίκησης ότι η εξυπηρέτηση μιας νομοθετικά αναγνωρισμένης δημόσιας ωφέλειας απαιτεί την αναγκαστική απαλλοτρίωση*
- ii. Αναγνώριση των δικαιούχων της αποζημίωσης*
- iii. Κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης*
- iv. Προσδιορισμός της αποζημίωσης*
- v. Συντέλεση της απαλλοτρίωσης με την καταβολή της αποζημίωσης*

Τα εν λόγω στάδια μπορεί να περιορισθούν ή να αυξηθούν στην περίπτωση της ανάκλησης ή της αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης, πριν ή μετά τη συντέλεσή της.

Η διοίκηση οφείλει να εξετάσει την ανάγκη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, δηλαδή να προβεί στην έρευνα εάν η εξυπηρέτηση της δημόσιας ωφέλειας είναι δυνατή με την προσφυγή σε λιγότερο επαχθή μέτρα.

Για την έκδοση της απόφασης κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης απαιτούνται:

1. κτηματολογικό διάγραμμα, που απεικονίζει την απαλλοτριούμενη έκταση και τις ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σ' αυτήν
2. κτηματολογικός πίνακας με τους εικαζόμενους ιδιοκτήτες και τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία των κατασκευών και των συστατικών που τυχόν υπάρχουν σε κάθε ιδιοκτησία
3. τήρηση των διαδικασιών για τη χωροθέτηση του έργου, που προβλέπονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από τον Ν.1650/86 και την ΚΥΑ 69269/5387/1990.

Το κτηματολογικό διάγραμμα και ο πίνακας συντάσσονται υποχρεωτικά από δημόσια αρχή, βάσει των τελευταίων αποτυπώσεων των ιδιοκτησιών. Αν η αρμόδια αρχή κρίνει ότι τα στοιχεία αυτά είναι ατελή ή έχουν ανάγκη διόρθωσης, τα αναπέμπει προς συμπλήρωση ή διόρθωση στην υπηρεσία που τα συνέταξε ή τα ενέκρινε. Τα στοιχεία αυτά μπορεί να συνταχθούν και μετά από προηγούμενη έγκαιρη πρόσκληση των ιδιοκτητών να παραδώσουν τους τίτλους ιδιοκτησίας τους, ενώ η αναγνώριση των δικαιούχων γίνεται με δικαστική απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο που απαλλοτριώθηκε ή το μεγαλύτερο τμήμα αυτού.

➤ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ

Πρόκειται για μια ιδιαίτερη διαδικασία δικαστικής αναγνώρισης, η οποία χωρεί με την έκδοση απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου της περιφέρειας όπου βρίσκεται το ακίνητο, το οποίο επιλαμβάνεται κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου. Σ' αυτό το σημείο μπορούμε να εντοπίσουμε μια καινοτομία του Ν.2882/01, η οποία συνίσταται στο ότι η διαδικασία προσδιορισμού της αποζημίωσης και της αναγνώρισης των δικαιούχων μπορούν να συνενωθούν σε ενιαία διαδικασία, εφόσον οποιοσδήποτε διάδικος – είτε με δικόγραφο κοινοποιούμενο στον αντίδικο 5 τουλάχιστον ημέρες πριν τη συζήτηση της αίτησης για τον προσωρινό καθορισμό της αποζημίωσης είτε με τις προτάσεις που κατατίθενται εντός της ίδιας προθεσμίας – ζητήσει να γίνει αναγνώριση των δικαιούχων με την ίδια απόφαση.

Δεν εκδίδεται απόφαση αναγνώρισης δικαιούχων αποζημίωσης στις εξής περιπτώσεις:

1. όταν πιθανολογείται ότι η κυριότητα του απαλλοτριούμενου ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα επ' αυτού ανήκει στο Δημόσιο
2. όταν η κυριότητα του απαλλοτριούμενου ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα επ' αυτού διεκδικείται από περισσότερους και είναι δυσχερής η διακρίβωση του δικαιούχου
3. όταν δεν αποδεικνύεται το δικαίωμα του αξιούντος να αναγνωρισθεί ως δικαιούχος της αποζημίωσης

Αν το δικαστήριο απόσχει από το να εκδώσει απόφαση αναγνώρισης του δικαιούχου της αποζημίωσης η κυριότητα του απαλλοτριούμενου και τα άλλα εμπράγματα δικαιώματα κρίνονται κατά την τακτική διαδικασία. Η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα. Διάδικοι και τρίτοι που αξιώνουν δικαιώματα στο απαλλοτριωμένο ακίνητο, έστω και αν τα τελευταία δεν προβλήθηκαν κατά την ειδική διαδικασία αναγνώρισης δικαιούχων δύνανται να τα ασκήσουν κατά την τακτική διαδικασία, προς είσπραξη της αποζημίωσης αυτής από εκείνον που την εισέπραξε ή από εκείνον υπέρ του οποίου εκδόθηκε το χρηματικό ένταλμα πληρωμής, χωρίς αυτό να ασκεί επιρροή στη διαδικασία της απαλλοτρίωσης.

Η αναγνώριση των δικαιούχων της αποζημίωσης μπορεί να γίνει και διοικητικώς, εφόσον έχει προσδιορισθεί δικαστικώς ή εξωδίκως η τιμή μονάδος. Διενεργείται από Επιτροπή που συγκροτείται από έναν Εφέτη ως Πρόεδρο, έναν Πάρεδρο τον Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και από το Διευθυντή Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών. Η Επιτροπή εκτιμά όλα τα στοιχεία που έχουν υποβληθεί και τις βεβαιώσεις των αρμοδίων αρχών και εκδίδει απόφαση εντός ενός μηνός από την περιέλευση σε αυτήν όλων των σχετικών στοιχείων.

➤ **ΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ**

Γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται το ακίνητο ή το μεγαλύτερο μέρος του. Η απόφαση εκδίδεται κατόπιν εισηγήσεως της Κτηματικής Υπηρεσίας του νομού. Αντίγραφο της απαλλοτριωτικής πράξης και δύο αντίτυπα του οικείου κτηματολογικού διαγράμματος και πίνακα, αποστέλλονται στο Υπουργείο Οικονομικών και στο αρμόδιο εκ του σκοπού της απαλλοτρίωσης Υπουργείο, όπως ορίζει ειδικότερα ο νόμος 2882/01.

Για την κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης απαιτείται σε κάθε περίπτωση ανακοίνωση της υπηρεσίας που προτείνει την απαλλοτρίωση στην οποία αναφέρεται ο σκοπός της απαλλοτρίωσης. Με την ανακοίνωση καλούνται οι ενδιαφερόμενοι να προβούν σε προσφορά ή υπόδειξη κατάλληλων για το σκοπό της απαλλοτρίωσης ακινήτων.

Η απόφαση αποτελεί διοικητική πράξη, η οποία πρέπει να είναι ρητή, σαφής και να συνοδεύεται από ειδική αιτιολογία. Όπου προβλέπεται

ως προϋπόθεση κήρυξης της απαλλοτρίωσης προηγούμενη ενέργεια ή διατύπωση γνώμης από οποιαδήποτε αρχή και δεν τάσσεται προθεσμία για τη διατύπωση της γνώμης αυτής, η εν λόγω προθεσμία είναι 2 μήνες από την περιέλευση στην αρχή ή την υπηρεσία σχετικής πρόσκλησης. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία η αναγκαστική απαλλοτρίωση χωρεί νομίμως. (άρθρο 3 παρ.6 του ν.2882/01 όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 παρ.1β του ν.2985/02).

Η απόφαση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και θεωρείται ότι κηρύχθηκε με τη δημοσίευση αυτή, η οποία αποτελεί συστατικό τύπο της νόμιμης υπόστασης της πράξης απαλλοτρίωσης, η παράλειψη του οποίου συνεπάγεται το ανυπόστατο αυτής. Στο δημοσιευμένο κείμενο της απαλλοτριωτικής πράξης πρέπει να αναφέρονται επίσης επί ποινή ανυποστάτου, ως συστατικά στοιχεία τα εξής:

- η απαλλοτριούμενη έκταση κατά θέση και εμβαδόν
  - οι φερόμενοι ως ιδιοκτήτες
  - το πρόσωπο υπέρ του οποίου κηρύσσεται η απαλλοτρίωση
  - ο σκοπός δημόσιας ωφέλειας που επιδιώκεται μ' αυτήν
- στο προοίμιο πρέπει να διαλαμβάνεται ειδική αναφορά στη δυνατότητα κάλυψης της δαπάνης

➤ [ΔΙΑΔΙΚΟΙ ΣΤΗ ΔΙΚΗ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΣ](#)

Σύμφωνα με τον ν.2882/01 διάδικοι στη δίκη προσδιορισμού της αποζημίωσης είναι τα εξής πρόσωπα:

- Ο υπόχρεος προς καταβολή της αποζημίωσης
- Ο υπέρ ου κηρύχθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση
- Όποιος αξιώνει κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριούμενο

Από τη δίκη προσδιορισμού της αποζημίωσης αποκλείεται κάθε τρίτος που συνδέεται με τον ιδιοκτήτη του απαλλοτριωθέντος ακινήτου όχι με εμπράγματο αλλά με ενοχικό δεσμό, όπως για παράδειγμα ο μισθωτής ή ο απλός κάτοχος του ακινήτου.

Αν υπέρ ου η απαλλοτρίωση είναι το Δημόσιο,ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας είναι υποχρεωμένος να καταθέτει σχετική αίτηση προσωρινού ή οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης.Εκπροσωπεί δε το Δημόσιο δικαστικώς και αναθέτει την υπεράσπιση των συμφερόντων του σε δικαστικό πληρεξούσιο του Δημοσίου,κοινοποιώντας ταυτόχρονα την εντολή στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

Οι αποφάσεις περί προσωρινού ή οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης κοινοποιούνται στον Υπουργό Οικονομικών και από την κοινοποίηση αυτή αρχίζουν οι δικονομικές προθεσμίες.²⁵

➤ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ

Το δικαστήριο επιδιώκει κατά νόμο πριν από κάθε συζήτηση συμβιβασμό μεταξύ των διαδίκων.Αν επιτευχθεί,το δικαστήριο περιορίζεται στη σύνταξη πρακτικού.Μετά την υπογραφή του από τους διαδίκους η διαδικασία προσδιορισμού της αποζημίωσης θεωρείται περατωθείσα.Ο συμβιβασμός ισχύει μόνο μεταξύ των συμβιβασθέντων και υπό την αίρεση της αναγνώρισής τους ως δικαιούχων.

Εκτός απ'τον δικαστικό ο νόμος προβλέπει και διοικητικό συμβιβασμό για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης που συμπίπτει με τον συμβιβασμό για την αναγνώριση δικαιούχων.Είναι σπάνιος στην πράξη.

➤ ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στο δικαιούχο της πλήρους αποζημίωσης που προσδιορίσθηκε οριστικά ή προσωρινά ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση έχει κατατεθεί στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Κρίσιμος χρόνος συντέλεσης της απαλλοτρίωσης είναι η ημέρα πραγματικής κυκλοφορίας ΦΕΚ περί παρακαταθέσεως του ποσού.Αν το απαλλοτριούμενο ακίνητο βαρύνεται με υποθήκη ,κατάσχεση ή

---

²⁵ Διοικητικό Δίκαιο,Γέροντας-Λύτρας-Παυλόπουλος-Σιούτη

διεκδίκηση,η κατάθεση της αποζημίωσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων είναι υποχρεωτική.Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων αποδίδει στο δικαιούχο το ποσό που κατατέθηκε, αφού προσκομισθεί η τελεσίδικη αναγνωριστική απόφαση.Με την καταβολή της αποζημίωσης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση και ευθύνη απέναντι σε οποιοδήποτε τρίτο διεκδικητή ή δικαιούχο.Με την ευθύνη επιφορτίζεται εκείνος που εισέπραξε την αποζημίωση.

Στην περίπτωση που υπόχρεος προς καταβολή της αποζημίωσης είναι το Δημόσιο,η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται και με την έκδοση χρηματικού εντάλματος πληρωμής υπέρ του δικαστικώς αναγνωρισθέντος ή του αληθινού δικαιούχου.

Ειδικός τρόπος συντέλεσης προβλέπεται στην περίπτωση που υπόχρεος προς καταβολή της αποζημίωσης είναι ΟΤΑ,οπότε η συντέλεση πραγματοποιείται και με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ότι κατ' εντολή και για λογαριασμό του υποχρέου παρακατέθεσε το ίδιο την αποζημίωση.

Μετά τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης ο υπέρ ου αυτή υποχρεούται να ενεργήσει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση,για τη μεταγραφή της απόφασης κήρυξης αυτής ,προσκομίζοντας τα στοιχεία που αποδεικνύουν τη συντέλεση της και αντίγραφο της απόφασης αναγνώρισης δικαιούχων,εφόσον η αναγνώριση έχει γίνει με την ίδια απόφαση με την οποία καθορίστηκε η αποζημίωση.Κάθε νομέας ή κάτοχος του ακινήτου που απαλλοτριώθηκε υποχρεούται να παραδώσει αυτό ελεύθερο στον υπέρ ου η απαλλοτρίωση εντός 10 ημερών από την έγγραφη πρόσκληση αυτού.Αν δεν το παραδώσει ελεύθερο το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να διατάξει την παράδοση σύμφωνα με ειδική διαδικασία ή να χορηγήσει προθεσμία έως 30 ημέρες από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης.

Μετά τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης κάθε εμπράγματο δικαίωμα τρίτου ,είτε αυτός έλαβε μέρος είτε όχι,ακόμη κι αν δεν κλητεύθηκε στη δίκη περί καθορισμού της αποζημίωσης μετατρέπεται σε ενοχική αξίωση επί της αποζημίωσης που παρακατατέθηκε ή κατά εκείνου που εισέπραξε

την αποζημίωση ή κατά του υπέρ ου εκδόθηκε το χρηματικό ένταλμα πληρωμής.

➤ ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΗ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

Για την κατοχύρωση της τήρησης των ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων που περιέχουν, το Σύνταγμα και ο νόμος προβλέπουν την αυτοδίκαιη άρση της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως σε τρεις περιπτώσεις:

- Αν το κτηματολογικό διάγραμμα και ο κτηματολογικός πίνακας δε συνταχθούν εντός ορισμένης προθεσμίας μετά την κήρυξη της απαλλοτριώσεως που στηρίχθηκε κατ' εξαίρεση σε απλό διάγραμμα οριζοντιογραφίας.
- Αν η αποζημίωση δεν προσδιορισθεί εντός τετραετίας από της κηρύξεως –με τη σπουδαία εξαίρεση των απαλλοτριώσεων για εφαρμογή σχεδίων πόλεων
- Αν η αποζημίωση δεν καταβληθεί εντός ενός και ημίσεως έτους από τον προσδιορισμό της

Αυτοδίκαιη άρση, σημαίνει ότι δεν εξαρτάται από ορισμένη δραστηριότητα της διοίκησης. Για λόγους όμως ασφάλειας δικαίου η διοίκηση υποχρεούται να εκδώσει πράξη βεβαιωτική της άρσεως και να τη δημοσιεύσει στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Αν δεν εκδώσει την πράξη αυτή εγκαίρως, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει δικαστική βεβαίωση της άρσεως και την καταχώριση της δικαστικής αποφάσεως στο βιβλίο μεταγραφών.

Από την αυτοδίκαιη άρση πρέπει να διακρίνεται η υποχρεωτική ανάκληση λόγω μη έγκαιρης χρησιμοποίησεως του απαλλοτριωθέντος.

➤ ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΜΕ

ΕΝΔΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Η απαλλοτριωτική πράξη προσβάλλεται με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, εντός

ανατρεπτικής προθεσμίας 60 ημερών, η οποία ξεκινά για μεν τους φερόμενους ως ιδιοκτήτες της υπό απαλλοτρίωση έκτασης από την κοινοποίηση σε αυτούς ή την πλήρη γνώση της πράξης, για δε τους τρίτους από την ημερομηνία πραγματικής κυκλοφορίας του φύλλου της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, στο οποίο αυτή δημοσιεύθηκε.

➤ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ

Μετά τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης, η αξίωση προς είσπραξη της αποζημίωσης που έχει προσδιορισθεί προσωρινώς ή οριστικώς παραγράφεται μετά δεκαετία από την κατάληψη του ακινήτου που απαλλοτριώθηκε.

Η παραγραφή διακόπτεται και με την ενέργεια πράξεων του δικαιούχου της αποζημίωσης που αποβλέπουν στη δικαστική ή διοικητική αναγνώριση, στην είσπραξη μέρους ή του συνόλου της αποζημίωσης και στον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Το δικαίωμα για δικαστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης δεν υπόκειται στην παραγραφή του άρθρου 10 του ν.2882/01, παρά την αντίθετη άποψη της νομολογίας

➤ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

Βάσει του τεκμηρίου νομιμότητας, η πράξη απαλλοτρίωσης, όπως και κάθε διοικητική πράξη διατηρεί την ισχύ της μέχρις ότου ακυρωθεί δικαστικά ή ανακληθεί διοικητικά.

Η ανάκληση της απαλλοτριωτικής πράξης ρυθμίζεται από τις ειδικές διατάξεις του Ν.2882/01. Ο Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων προβλέπει τρεις υποπεριπτώσεις ανάκλησης μη συντελεσμένης απαλλοτρίωσης.

○ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΜΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

Βάσει του άρθρου 11 παρ.1 του Ν.2882/01,η αρχή που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση μπορεί με απόφασή της να προβεί στην ανάκλησή της,ολικώς ή μερικώς προτού συντελεσθεί τηρώντας τη διαδικασία που ακολουθείται για την κήρυξή της.Πρόκειται για την περίπτωση ανάκλησης νόμιμης πράξης,η οποία υπόκειται στις γενικές αρχές του δικαίου της ανάκλησης των διοικητικών πράξεων και εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της οικείας αρχής.

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ανακαλείται υποχρεωτικά με πράξη της αρχής η οποία την κήρυξε,κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου που πιθανολογεί εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριωμένο ακίνητο,αν μέσα σε τέσσερα χρόνια από την κήρυξή της δεν ασκηθεί αίτηση δικαστικού καθορισμού της αποζημίωσης ή στην περίπτωση που αυτή δεν καθορισθεί εξωδίκως.Η αίτηση θεωρείται απαράδεκτη αν ασκηθεί μετά την πάροδο έτους από την παρέλευση της τετραετίας και σε κάθε περίπτωση μετά τη δημοσίευση της απόφασης καθορισμού της αποζημίωσης,Η πράξη ανάκλησης εκδίδεται μέσα σε τέσσερις μήνες από την υποβολή της σχετικής αίτησης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Από το πεδίο εφαρμογής αυτών των διατάξεων εξαιρούνται οι απαλλοτριώσεις που συντελούνται προς εφαρμογή των σχεδίων πόλεων και ανάπτυξη οικιστικών περιοχών καθώς και οι απαλλοτριώσεις για αρχαιολογικούς σκοπούς.

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δε συντελεσθεί σε ενάμιση έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού προσδιορισμού της αποζημίωσης και σε περίπτωση οριστικού καθορισμού της από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης.Αν παρέλθει άπρακτο το παραπάνω διάστημα η Διοίκηση υποχρεούται να ανακαλέσει την επίμαχη πράξη απαλλοτρίωσης.Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει σε 4 μήνες από τη λήξη της προθεσμίας βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση,η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αν παρέλθουν άπρακτες οι παραπάνω προθεσμίες ή εκδοθεί αρνητική πράξη κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει απροθέσμως από το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο την έκδοση ανέκκλητης δικαστικής απόφασης με την οποία

ακυρώνεται η προσβληθείσα πράξη ή παράλειψη και βεβαιώνεται η υποχρεωτικώς επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως η διαδικασία που ορίζεται από τον ν.2717/99 για το ένδικο βοήθημα της προσφυγής, πλην της διάταξης που αφορά την ανατρεπτική προθεσμία άσκησης της προσφυγής.

○ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

Όταν, μετά την καταβολή της αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη της απαλλοτριωθείσας έκτασης και την περιέλευση της κυριότητας της τελευταίας στον υπέρ ου η απαλλοτρίωση, ο τελευταίος αδρανή και δεν πραγματώνει το σκοπό της δημόσιας ωφέλειας για τον οποίο κηρύχθηκε, ο Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων προβλέπει υπό προϋποθέσεις την ανάκληση της συντελεσμένης απαλλοτρίωσης, κατόπιν αιτήσεως του ιδιοκτήτη και διακρίνει αναλόγως του φορέα υπέρ του οποίου κηρύχθηκε η απαλλοτρίωση. Αν το ακίνητο χρησιμοποιήθηκε πραγματικά για το σκοπό της απαλλοτρίωσης και στη συνέχεια έπαψε για οποιοδήποτε λόγο να χρησιμοποιήθηκε, τότε θεωρείται ότι έχει εκπληρωθεί ο σκοπός της απαλλοτρίωσης και δεν είναι δυνατή η ανάκλησή της. Το ακίνητο μπορεί να διατεθεί ελεύθερα.

Συντελεσμένη απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε υπέρ ιδιωτών ή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, ανακαλείται υποχρεωτικά κατόπιν αιτήσεως του καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτη, η οποία υποβάλλεται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση πενταετίας από τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης, εφόσον μέσα σ' αυτήν την πενταετία το απαλλοτριούμενο δε χρησιμοποιήθηκε για την εκπλήρωση του σκοπού της απαλλοτρίωσης ή δεν έχει εκτελεσθεί προς τούτο μέρος των απαιτούμενων εργασιών το οποίο υπερβαίνει κατ' αξία το ένα τρίτο.

Η απαλλοτρίωση μπορεί να ανακληθεί και πριν την παρέλευση της πενταετίας εάν η αρμόδια υπηρεσία διαπιστώσει ότι η πραγματοποίηση του σκοπού κατέστη ανέφικτη και ο καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτης δηλώσει ότι επιθυμεί την ανάκληση. Αν δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ανάκληση ή δεν απαντήσει μέσα σε τρεις μήνες από τη λήψη της σχετικής πρόσκλησης, δε μπορεί μεταγενέστερα να ασκήσει το δικαίωμα για ανάκληση, αν το απαλλοτριούμενο ακίνητο δε χρησιμοποιηθεί μέσα στην πενταετή προθεσμία.

Η ανάκληση μπορεί να συντελεσθεί οποτεδήποτε,εφόσον συναινούν ο υπέρ ου και ο καθ' ου η απαλλοτρίωση.Πρόκειται για περίπτωση *εκούσιας* ανάκλησης.

Πριν την παρέλευση ενός έτους από την ανάκληση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης δεν επιτρέπεται χωρίς τη συναίνεση του ιδιοκτήτη,κήρυξη απαλλοτρίωσης του ίδιου ακινήτου για τον ίδιο σκοπό.Η διοίκηση όμως μπορεί να προβεί σε προκαταρκτικές ενέργειες για την κήρυξη της νέας απαλλοτρίωσης.

Αν η απόφαση κήρυξης της απαλλοτρίωσης ακυρωθεί δικαστικώς ή ανακληθεί διοικητικώς ως παράνομη,επιτρέπεται η κήρυξη απαλλοτρίωσης του ίδιου ακινήτου για τον ίδιο σκοπό,με τις νόμιμες προϋποθέσεις και διαδικασία χωρίς χρονικούς περιορισμούς.

Το Σύνταγμα προβλέπει ρητά την έκδοση νόμου για τις περιπτώσεις υποχρεωτικής ικανοποίησης των δικαιούχων για την πρόσοδο που έχασαν από το ακίνητο που απαλλοτριώθηκε μέχρι το χρόνο καταβολής της αποζημίωσης.Πρόκειται για διάταξη αμέσου εφαρμογής και σε περίπτωση μη έκδοσης του σχετικού νόμου,χωρεί αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου για την πρόσοδο κατά τις διατάξεις του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ 1975 ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ 2001.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ

Αντικείμενο της αναθεώρησης,²⁶ σύμφωνα με τις αποφάσεις της Βουλής του 1996,ήταν οι παράγραφοι 2 και 4 του άρθρου 17.

---

²⁶ Ε.Βενιζέλος-Το αναθεωρημένο κεκτημένο

Οι προσθήκες της αναθεώρησης έπρεπε να εκφραστούν νομοτεχνικά στο πλαίσιο των δύο αυτών παραγράφων, χωρίς να θίγεται βέβαια η συστηματική ενότητα του όλου άρθρου. Ο αναθεωρητικός νομοθέτης έπρεπε επίσης να λάβει υπόψη του τα δεδομένα της νομολογίας και τις σχετικές θεωρητικές επεξεργασίες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και συγκεκριμένα στο επίπεδο της ευρωπαϊκής-περιφερειακής προστασίας των σχετικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της ΕυρΣΔΑ²⁷ Οι αναθεωρητικές επιλογές βασίστηκαν στις ακόλουθες παραδοχές:

- Πρώτον στο γεγονός ότι η προστασία της περιουσίας, υπό την έννοια της προστασίας των ενοχικών δικαιωμάτων δε στεγάζεται συνταγματικά στο άρθρο 17, αλλά στα άρθρα 5 και 106.
- Δεύτερον ότι η νομοτεχνική κατάστρωση του άρθρου 17 αφορούσε πάντα στην ελληνική έννομη τάξη την ιδιοκτησία με την έννοια της κυριότητας και των άλλων εμπραγμάτων δικαιωμάτων.
- Τρίτον, στο γεγονός ότι η προστασία της ιδιοκτησίας και ο θεσμός της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης είναι ήδη αυστηρά και λεπτομερειακά καθορισμένοι και τυποποιημένοι στην ελληνική έννομη τάξη, με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι ευχέρειες του κοινού νομοθέτη.
- Τέταρτον, στο γεγονός ότι πολλοί άλλοι περιορισμοί της ιδιοκτησίας είναι συνήθως επαχθέστεροι από την αναγκαστική απαλλοτρίωση, η οποία λόγω της πλήρους αποζημίωσης που προβλέπεται, συγκεντρώνει πολύ συχνά την προτίμηση των ιδιοκτητών
- Πέμπτον, στο γεγονός πως λόγοι γενικού συμφέροντος, σχετιζόμενοι με την εκτέλεση μεγάλων τεχνικών έργων, οδηγούν συχνά στην εκτέλεση εργασιών και πριν τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης, μέσω του μηχανισμού της επίταξης
- Έκτον, στο γεγονός πως η προηγούμενη και πλήρης χρηματική αποζημίωση αποτρέπει τη συντέλεση απαλλοτριώσεων με την καταβολή της αποζημίωσης σε είδος.
- Έβδομον, στο ότι η οργάνωση του ελληνικού συστήματος και η διάκριση των διαφορών σε ιδιωτικές και διοικητικές, σε συνδυασμό με την εκ του Συντάγματος ανάθεση του καθορισμού της αποζημίωσης στα

---

²⁷ Ι.Δ.Σαρμάς-Η νομολογία του ΕΔΔΑ και της Επιτροπής-1998

πολιτικά δικαστήρια προκαλεί αύξηση του αριθμού και επιμήκυνση του χρόνου διεξαγωγής των δικών που αφορούν τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΠΟΥ ΕΠΕΦΕΡΕ Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

Η αναθεωρητική παρέμβαση στο άρθρο 17 εστιάζεται κυρίως σε πέντε σημεία:

❖ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ

Δεδομένου ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση αποτελεί ιδιαίτερα επαχθές μέτρο και πρέπει να θεωρείται το έσχατο μέσο για την επιδίωξη του συγκεκριμένου σκοπού, η ανάγκη της πρέπει να προκύπτει βάσει εμπειριστατωμένης μελέτης, να αιτιολογείται επαρκώς και να αποτελεί αν όχι τη μόνη δυνατή, πάντως τη σαφώς υπερέχουσα λύση εξ απόψεως δημοσίου συμφέροντος.

Βάσει και της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της αναλογικότητας και της αρχής της διαφάνειας πρέπει να εξετασθεί και εάν η επιλογή του συγκεκριμένου ακινήτου αποτελεί την αναγκαία και κατάλληλη λύση για την ικανοποίηση του σκοπού. Απ' την αρχή της αναλογικότητας προκύπτει επίσης ότι ο βαθμός ή η έκταση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το όριο του αναγκαίου.

Επομένως όταν αρκεί για την εξυπηρέτηση του δημόσιου σκοπού η σύσταση δουλείας δεν επιτρέπεται η πλήρης στέρηση της ιδιοκτησίας. Το ΣΤΕ μάλιστα έχει δεχθεί ότι η Διοίκηση πρέπει από τα κατάλληλα για την ικανοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού ακίνητα, να προτιμά εκείνο, η απαλλοτρίωση του οποίου θα επιφέρει στέρηση λιγότερο επαχθή για τον ιδιοκτήτη του σε σύγκριση με τους ιδιοκτήτες των άλλων ακινήτων.²⁸

Η αιτιολογία της πράξης κήρυξης της απαλλοτρίωσης πρέπει να βρίσκεται στο σώμα της πράξης και η έλλειψή της καθιστά την καθιστά

---

²⁸ Π.Δ.Δαγτόγλου

ακυρωτέα για παράβαση ουσιαστικού τύπου. Προσφυγή στα στοιχεία του φακέλλου είναι δυνατή μόνο συμπληρωματικά.²⁹

Σ' αυτό το σημείο εντοπίζεται και η πρώτη μεταβολή που επήλθε με την αναθεώρηση και έγκειται στην εκ του Συντάγματος προβλεπόμενη υποχρέωση της Διοίκησης να αιτιολογεί ειδικά στην πράξη κήρυξης της απαλλοτρίωσης και τον τρόπο κάλυψης της δαπάνης της αποζημίωσης. Η υποχρέωση αυτή της διοίκησης ελέγχεται δικαστικά χωρίς να απαιτείται η μεσολάβηση σχετικού εκτελεστικού νόμου.

Η σχετική διάταξη δεν καταλαμβάνει απαλλοτριώσεις που κηρύχθηκαν πριν την έναρξη ισχύος της. Σκοπός της αναθεωρητικής αυτής πρωτοβουλίας ήταν η αποτροπή της έκδοσης πράξεων απαλλοτρίωσης, οι οποίες στη συνέχεια δε θα μπορούσαν να εκτελεστούν λόγω δημοσιονομικών ή άλλων αδυναμιών εύρεσης των αναγκαίων πόρων. Μ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται και ο κίνδυνος μεταγενέστερης ανάκλησης της πράξης απαλλοτρίωσης. Η διάταξη καταλαμβάνει και τις απαλλοτριώσεις που επιβάλλονται με τυπικούς νόμους.

Η αιτιολογία του τρόπου κάλυψης της αποζημίωσης πρέπει να είναι πράγματι ειδική. Η γενική και αόριστη αναφορά σε προβλεπόμενα κονδύλια δεν αρκεί και αποτελεί καταστρατήγηση του Συντάγματος.

❖ ΚΡΙΣΙΜΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

Η δεύτερη πρόσθετη εγγύηση υπέρ της ιδιοκτησίας που προβλέφθηκε με τη συνταγματική αναθεώρηση του άρθρου 17 παρ.2 αφορά στον κρίσιμο χρόνο για τον υπολογισμό της αποζημίωσης, όταν προηγείται ο προσωρινός και έπεται ο οριστικός.

Έως την αναθεώρηση κρίσιμος ήταν ο χρόνος συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης.

Μετά την αναθεώρηση, αν μεταξύ της συζήτησης για τον προσωρινό προσδιορισμό και της συζήτησης περί οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης, μεσολαβήσει χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του έτους, για

---

²⁹ Διοικητικό Δίκαιο-Γέροντας-Λύτρας-Παυλόπουλος

τον προσδιορισμό της αποζημίωσης λαμβάνεται υπόψη η αξία του ακινήτου κατά το χρόνο της συζήτησης για τον οριστικό προσδιορισμό.

Συνήθως η ρύθμιση αυτή λειτουργεί υπέρ του ιδιοκτήτη,εφοσον η αξία του ακινήτου βαίνει αυξανόμενη,χωρίς βέβαια να αποκλείεται το αντίθετο.Ωστόσο το β' εδάφιο της ίδιας παραγράφου εξακολουθεί να ισχύει.Επομένως αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης μόνος κρίσιμος χρόνος είναι ο χρόνος της συζήτησης στο δικαστήριο για τον οριστικό προσδιορισμό.

Η νέα ρύθμιση εναρμονίζεται με την παλαιότερη νομολογία του Αρείου Πάγου,σύμφωνα με την οποία ο καθορισμός της αξίας του απαλλοτριωμένου πρέπει να συντελείται στο χρόνο που βρίσκεται πλησιέστερα στο χρόνο καταβολής.

Η ratio της νέας διάταξης είναι ότι ο κρίσιμος χρόνος του καθορισμού της αποζημίωσης δεν πρέπει κατ'ανάγκη να είναι ο χρόνος της πρώτης συζήτησης,αλλά εκείνος που βρίσκεται εγγύτερα στο χρόνο της καταβολής.

❖ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

Με την αναθεώρηση του 2001 προστέθηκε πέμπτο εδάφιο στην παρ.2 του άρθρου 17,με το οποίο ***ορίζεται ότι εφόσον συναινεί ο δικαιούχος,η πλήρης και δικαστικά προσδιορίσιμη αποζημίωση μπορεί να καταβάλλεται και σε είδος,ιδίως με τη μορφή της παραχώρησης της κυριότητας άλλου ακινήτου,ή της παραχώρησης δικαιωμάτων επί άλλου ακινήτου.***

Η σημασία της διάταξης έγκειται στο έμμεσο κανονιστικό της περιεχόμενο.Όσον αφορά την παραχώρηση δικαιώματος επί άλλου ακινήτου το άλλο αυτό ακίνητο μπορεί να ανήκει κατά κυριότητα στο δικαιούχο της αποζημίωσης ή σε τρίτον με τον οποίο ο δικαιούχος συνδέεται ή συμβάλλεται.Το δικαίωμα που παραχωρείται μπορεί να είναι είτε εμπράγματο είτε ενοχικό είτε δημοσίου δικαίου (π.χ πολυεδομικού και οικοδομικού χαρακτήρα)

❖ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΜΕΣΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Προ της καταβολής της αποζημίωσης ο ιδιοκτήτης διατηρεί ακέραια όλα τα δικαιώματά του χωρίς να επιτρέπεται η κατάληψη. Προκειμένου όμως να εκτελεσθούν έργα γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας, είναι δυνατόν με ειδική απόφαση του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για τον οριστικό ή προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης να επιτρέπεται εργασιών και πριν από τον προσδιορισμό και την καταβολή της αποζημίωσης υπό τον όρο καταβολής εύλογου τμήματος της αποζημίωσης και της παροχής πλήρους εγγύησης υπέρ του δικαιούχου της αποζημίωσης, όπως νόμος ορίζει. Η σχετική νομοθετική ρύθμιση θα πρέπει να διασφαλίζει πλήρως την αποπληρωμή της αποζημίωσης υπέρ του δικαιούχου, στο ύψος που θα ικανοποιεί την έννοια της πλήρους αποζημίωσης, το δε εύλογο τμήμα της θα πρέπει να δικαιολογεί σε κάθε περίπτωση την κατάληψη του ακινήτου.

Τέταρτο σημείο όπου επενέβη ο αναθεωρητικός νομοθέτης είναι η πρόσθεση τρίτου εδαφίου στην παρ.4 του άρθρου 17, σύμφωνα με το οποίο **«προκειμένου να εκτελεσθούν έργα γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας είναι δυνατόν να επιτρέπεται η εκτέλεση εργασιών και πριν τον προσδιορισμό και την καταβολή της αποζημίωσης»**. Οι προϋποθέσεις που απαιτούνται είναι οι εξής:

- Να πρόκειται για έργο γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας
- Να έχει εκδοθεί ειδική απόφαση του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για τον οριστικό ή προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης
- Να έχει καταβληθεί ήδη εύλογο τμήμα της αποζημίωσης το οποίο θα έχει καθορισθεί από το δικαστήριο
- Να έχει παρασχεθεί πλήρης εγγύηση υπέρ του δικαιούχου, όπως αυτή θα ορισθεί από το δικαστήριο και με βάση την προσωρινά προσδιορισμένη αποζημίωση ή την πιθανολόγηση για το ύψος της μέλλουσας να προσδιορισθεί αποζημίωσης

Στο τέλος της διάταξης ορίζεται ότι το δικαστήριο μπορεί κατά την κρίση του να υποχρεώσει το δικαιούχο της αποζημίωσης να παράσχει για την είσπραξη του εύλογου τμήματος της αποζημίωσης ανάλογη αποζημίωση, όπως αυτή της επίταξης των υπό απαλλοτρίωση ακινήτων, προκειμένου

να καταστεί εφικτή η εκτέλεση εργασιών για έργα που έχουν γενικότερη σημασία για την οικονομία της χώρας.

Επίσης με τον Ν.2985/02(προσαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων στο Σύνταγμα) προστέθηκε άρθρο 7^Α, σύμφωνα με το οποίο, **το δικαστήριο παρέχοντας την άδεια, υποχρεώνει τον βαρυνόμενο με τη δαπάνη της απαλλοτρίωσης να καταθέσει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, πριν την κατάληψη του ακινήτου, εύλογο τμήμα της αποζημίωσης, που δε μπορεί να είναι μικρότερο από το 70% της κατά το οικείο σύστημα προσδιοριζόμενης αντικειμενικής αξίας του ακινήτου,άλλως της εκτιμώμενης αποζημίωσης.** Η εκτίμηση για την αιτία αυτή του ύψους της αποζημίωσης δε δεσμεύει το δικαστή του οριστικού ή προσωρινού προσδιορισμού της, η δε διαδικασία για τον προσδιορισμό αυτόν χωρεί αυτοτελώς, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 19,20 και 21 του παραπάνω νόμου.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή απέρριψε δύο προσθήκες στο άρθρο 17 που προτάθηκαν από την αξιωματική αντιπολίτευση. Η πρώτη αφορούσε την επέκταση της προστασίας του άρθρου 17 και στα περιουσιακά δικαιώματα και δεν έγινε δεκτή με τη σκέψη ότι η διάρθρωση και η ορολογία του άρθρου 17 αφορά τα εμπράγματα δικαιώματα και μάλιστα επί ακινήτων και επιπλέον επειδή ούτως ή άλλως τα περιουσιακά δικαιώματα προστατεύονται από τα άρθρα 5 παρ.1 και 106 παρ.3 καθώς και το άρθρο 1 του προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Η δεύτερη προσθήκη εξομοίωνε με την αναγκαστική απαλλοτρίωση και τους πολεοδομικούς περιορισμούς. Απορρίφθηκε και αυτή με τη σκέψη ότι έτσι γίνεται τεχνητά μια οριστική στάθμιση μεταξύ των άρθρων 17 και 24 σε σχέση με την προστασία του πολιτιστικού και του φυσικού περιβάλλοντος, χωρίς να συνυπολογίζονται μια σειρά από στοιχεία που περιέχονται στο άρθρο 24.

Η νέα διάταξη μεταφέρει ένα σοβαρό βάρος στη δικαστική εξουσία που καλείται να κρίνει καταρχήν εάν το κρίσιμο έργο είναι γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας, αξιολογώντας ταυτόχρονα και τους όρους υπό τους οποίους καθίσταται επιτρεπτή η άμεση κατάληψη του

απαλλοτριούμενου. Εμφανίζεται να επιχειρεί μια αναδιάρθρωση της σχέσης μεταξύ της προστασίας των θιγόμενων πολιτών και της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος.³⁰

❖ ΝΕΟ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η τελευταία αναθεωρητική καινοτομία αφορά το δικονομικό πλαίσιο των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων.

Έως την αναθεώρηση η απαλλοτρίωση οριζόταν πάντα από τα πολιτικά δικαστήρια για λειτουργικούς λόγους αλλά και για τη μείζονα διασφάλιση του ιδιοκτήτη. Εξάλλου τότε τα διοικητικά δικαστήρια δεν είχαν διαμορφωθεί ως ισότιμος δικαιοδοτικός κλάδος.

Τώρα όμως συνιστούν ισότιμο και πλήρη δικαιοδοτικό κλάδο και ο καθορισμός της αποζημίωσης λόγω αναγκαστικής απαλλοτρίωσης αποτελεί διοικητική διαφορά ουσίας. Γι' αυτό λοιπόν και ανατέθηκε ο καθορισμός της αποζημίωσης στο αρμόδιο δικαστήριο που προσδιορίζεται από το άρθρο 94 του Συντάγματος. Σκοπός του αναθεωρητικού νομοθέτη ήταν να εναρμονίσει το άρθρο 17 με το άρθρο 94, που τυποποιεί τις διαφορές, εισάγει την διάκριση σε ιδιωτικές και διοικητικές διαφορές και κατανέμει τη δικαιοδοσία μεταξύ των δύο κλάδων. Βέβαια, τελικά η σκοπούμενη ενοποίηση δεν πραγματοποιήθηκε.

Έτσι, η αίτηση ακυρώσεως κατά της πράξης κήρυξης της απαλλοτρίωσης ανήκει στη δικαιοδοσία και την αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ενώ η αναγνώριση του δικαιούχου της αποζημίωσης ανήκει στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων.

Στην παρ.4 του άρθρου 17 προβλέπεται η δυνατότητα του κοινού δικονομικού νομοθέτη, κατά παρέκκλιση του άρθρου 94 να εγκαθιδρύσει ενιαία δικαιοδοσία για όλες τις διαφορές και τις υποθέσεις που σχετίζονται με την απαλλοτρίωση, καθώς και την κατά προτεραιότητα διεξαγωγή των σχετικών δικών. Πρόκειται για ευρύτατη μορφή ευχέρειας που επιτρέπει σε ειδικές περιπτώσεις τη μεταφορά διοικητικών διαφορών ουσίας στα πολιτικά δικαστήρια ή ιδιωτικών αντιστοίχως στα διοικητικά.

---

³⁰ Ξ.Ι.Κοντιάδης-Ο νέος συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001

Αν και με τη συνταγματική αναθεώρηση διαφάνηκε η προτίμηση προς τη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων, με την Πράξη νομοθετικού περιεχομένου της 21^{ης} Δεκεμβρίου 2001, η οποία κυρώθηκε με τον Ν.2990/02, διατηρήθηκε το υφιστάμενο καθεστώς. Βάσει του προοιμίου της Πράξης αυτής, εάν, εντός της προθεσμίας του άρθρου 117 παρ.4, δεν οριζόταν διαφορετικά, ο προσδιορισμός της αποζημίωσης θα ανήκει ως διοικητική διαφορά ουσίας, στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια ενώ για τα λοιπά ζητήματα, όπως η αναγνώριση των δικαιούχων, θα αποφασίζουν τα πολιτικά δικαστήρια. Στο πλαίσιο αυτό, η πρώτη παράγραφος της Πράξης ορίζει ότι ο προσδιορισμός της αποζημίωσης για την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου υπάγεται λόγω της συνάφειας του με τη διαδικασία αναγνώρισης των δικαιούχων, στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, σύμφωνα με όσα ορίζονται ειδικότερα στον Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (Ν.2882/01)

Η ενιαία αυτή δικαιοδοσία περί απαλλοτριώσεων μπορεί να αφορά και τον έλεγχο νομιμότητας της πράξης κήρυξης και τα σχετικά με την άρση της απαλλοτρίωσης, τον καθορισμό της αποζημίωσης και την αναγνώριση δικαιούχων. Ο νόμος υπέρ του οποίου επιφυλάσσεται η παρ.4 έχει την εξουσιοδότηση να ρυθμίσει και τον τρόπο με τον οποίο συνεχίζονται οι εκκρεμείς δίκες.

Επιπλέον τέθηκε μεταβατική διάταξη ως παρ.7 του άρθρου 117. Βάσει αυτής ορίζεται ότι **«η ισχύς της αναθεωρημένης διάταξης του πρώτου εδαφίου της παρ.4 του άρθρου 17 αρχίζει με τη θέση σε ισχύ του σχετικού εκτελεστικού νόμου και πάντως από 1.1.2002.»** Εφόσον δεν εκδοθεί ο σχετικός εκτελεστικός νόμος οι διατάξεις οι σχετικές με τον καθορισμό της αποζημίωσης για απαλλοτρίωση υπάγονται εκ του Συντάγματος στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων κατά το άρθρο 94.

Ο δικαστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης λαμβάνει χώρα κατόπιν αιτήσεως κάθε ενδιαφερομένου, που κατατίθεται στο Γραμματέα του δικαστηρίου και γίνεται είτε προσωρινά από το Μονομελές Πρωτοδικείο, είτε οριστικά από το Εφετείο. Ο προσωρινός προσδιορισμός γίνεται οριστικός για τον ενδιαφερόμενο, εάν εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου δε ζητηθεί ο

οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης. Η εμπρόθεσμη αίτηση για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης αφορά αποκλειστικά το συμφέρον του αιτούντος προς αύξηση ή μείωση μόνο υπέρ αυτού της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε προσωρινά.

Κατά της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου δεν επιτρέπονται ένδικα μέσα, ενώ κατά της απόφασης του Εφετείου επιτρέπεται μόνο το ένδικο μέσο της αναίρεσης κατά τις διατάξεις του ΚΠολΔ. Αν η απόφαση του Εφετείου δεν επιδόθηκε, η προθεσμία της αναίρεσης είναι σε κάθε περίπτωση ένα έτος από τη δημοσίευσή της.

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΚΑΤΑ ΖΩΝΕΣ

Συνίσταται στην αφαίρεση από τους ιδιοκτήτες έκτασης μεγαλύτερης από εκείνη που απαιτείται για το έργο που πρόκειται να εκτελεσθεί και ειδικότερα εδαφικών ζωνών που περιβάλλουν την περιοχή του έργου.

Σκοπός της απαλλοτρίωσης αυτής είναι:

- Να μην αποκομίσουν αθέμιτα οφέλη οι ιδιοκτήτες των γειτονικών προς το έργο γηπέδων, χάρις στην υπεραξία που θα προκύψει πιθανότατα από το έργο
- Να επωφεληθεί το Κράτος και όχι οι ιδιώτες από την υπεραξία αυτή και να εξοικονομήσει με τη μελλοντική εκποίηση των γηπέδων τους χρηματικούς πόρους για την εκτέλεση και άλλων έργων που συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας

Στο άρθρο 17 παρ.6 του Συντάγματος ορίζεται ότι **«όταν πρόκειται να εκτελεσθούν έργα κοινής ωφέλειας ή γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας, νόμος μπορεί να επιτρέψει την απαλλοτρίωση υπέρ του Δημοσίου ευρύτερων ζωνών, πέρα από τις εκτάσεις που είναι αναγκαίες για την κατασκευή των έργων. Ο ίδιος νόμος ορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις μιας τέτοιας απαλλοτρίωσης, καθώς και τα σχετικά με τη διάθεση ή χρησιμοποίηση, για δημόσιους ή κοινωφελείς γενικά σκοπούς, των εκτάσεων που**

απαλλοτριώνονται επιπλέον όσων είναι αναγκαίες για το έργο που πρόκειται να εκτελεσθεί».

Οι προϋποθέσεις της απαλλοτρίωσης κατά ζώνες προβλέπονται ειδικότερα από το Ν.Δ 797/1971 και είναι οι εξής:

- Να υπάρχει νόμος που να επιτρέπει την προσφυγή σ' αυτήν
- Να συντελείται υπέρ του Δημοσίου, οπότε αποκλείεται η απαλλοτρίωση υπέρ νομικού προσώπου δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή υπέρ ιδιώτου
- Να διατάσσεται αποκλειστικά για την εκτέλεση έργων κοινής ωφέλειας ή γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας
- Να καθορίζονται ειδικά με νόμο οι προϋποθέσεις και οι όροι της επιτρεπόμενης κατά ζώνες απαλλοτρίωσης και τα σχετικά με τη διάθεση των επιπλέον απαλλοτριούμενων εκτάσεων για δημόσιους ή κοινωφελείς σκοπούς

Κατά τα λοιπά ισχύουν οι γενικές διατάξεις των παραγράφων 2-4 του άρθρου 17 που αφορούν στην δημόσια ωφέλεια σχετικά με το υπό εκτέλεση έργο, στην παροχή προηγούμενης πλήρους αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη, στον καθορισμό της αποζημίωσης από τα πολιτικά δικαστήρια, στην απαγόρευση κατάληψης της απαλλοτριούμενης έκτασης προ της καταβολής της αποζημίωσης, και τέλος στην αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης αν η καταβολή δε γίνει σε ενάμιση χρόνο από την έκδοση της απόφασης.

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Οι διατάξεις που διέπουν το καθεστώς των απαλλοτριώσεων ακινήτων για την εκτέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων ήταν αρχικά αυτές των άρθρων 2 παρ.16 του Ν.2598/1998 «Οργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων Αθήνα 2004», 6 έως 14 του ν.2730/99, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν από τους Ν.2741/99, 2819/2000, 2947/2001, 2992/2002 και 3057/2002. Με τις τροποποιήσεις αυτές αντικαταστάθηκε πλήρως το

άρθρο 2 παρ.16 του Ν.2598/1998 και το σύνολο των διατάξεων περί απαλλοτριώσεως για τα Ολυμπιακά έργα βρίσκεται πλέον στον ν.2730/1999.³¹

Ο νομοθέτης δεν αρκέσθηκε απλά στην επίκληση της έννοιας της δημόσιας ωφέλειας στα άρθρα του νόμου που αναφέρονται στις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις ακινήτων για την εκτέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων. Ανήγαγε την ίδια την τέλεση των Αγώνων και την εκτέλεση των Ολυμπιακών έργων σε σκοπό γενικού συμφέροντος. Για παράδειγμα στην απόφαση ΣΤΕ 1685/1999 κρίθηκε ότι η επέκταση του χώρου του Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών (ΟΑΚΑ) προς δημιουργία νέων αθλητικών εγκαταστάσεων ή άλλων αθλητικών εγκαταστάσεων αναγκαίων για την εύρυθμη λειτουργία του ΟΑΚΑ, συνιστά νόμιμο λόγο δημόσιας ωφέλειας προς κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Η κήρυξη από τη Διοίκηση ακινήτου ως απαλλοτριωτέου, για σκοπό αναγνωριζόμενο από το νόμο ως δημόσιας ωφέλειας πρέπει ως επαχθές μέτρο συνεπαγόμενο ακούσια στερηση ιδιοκτησίας, να αιτιολογείται πλήρως από απόψεως εξυπηρετήσεως του επιδιωκόμενου σκοπού στη συγκεκριμένη περίπτωση και της ανάγκης επιβολής της απαλλοτριώσεως και μάλιστα στην έκταση που αποφασίζεται.

Η αιτιολογία μπορεί να περιέχεται στην απαλλοτριωτική πράξη είτε να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλλου. Δεν επιβάλλεται από τις σχετικές διατάξεις στο αρμόδιο όργανο να προβαίνει, προ της εκδόσεως της απαλλοτριωτικής πράξεως, σε ορισμένες προπαρασκευαστικές ενέργειες, προκειμένου να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο εκπλήρωσης του επιδιωκόμενου σκοπού με άλλα μέσα.

[ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν.2730/1999 ΓΙΑ ΤΙΣ](#)

[ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ](#)

Βάσει του άρθρου 6 του ν.2730/1999 επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων ή η σύσταση επ' αυτών εμπραγμάτων

---

³¹ Α.Π.Γέροντας-Συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας και αναγκαστική απαλλοτρίωση

δικαιωμάτων για την εκτέλεση έργων και εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 αμέσως όπως το κέντρο κωπηλασίας –καγιάκ, αθλητικά κέντρα και εγκαταστάσεις, κέντρα ραδιοτηλεόρασης κτλ, ή εμμέσως όπως είναι η διάνοιξη ,διαπλάτυνση οδών και κυκλοφοριακών κόμβων εντός ή εκτός ρυμοτομικού σχεδίου, η απόκτηση χώρων υποστήριξης αθλητικών κέντρων ή εγκαταστάσεων και συμπληρωματικών αυτών.

Οι απαλλοτριώσεις αυτές κηρύσσονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων υπέρ της Ανώνυμης Εταιρείας, Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων-Αθήνα 2004 ΑΕ ή του Ελληνικού δημοσίου ή ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ ή φυσικών προσώπων και με δαπάνη του υπέρ' ου η απαλλοτρίωση ή άλλου προσώπου που ορίζεται με την πράξη κήρυξης της.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 29 παρ.8 εδ.β' του ν.2882/01,κάθε παραπομπή στον α.ν 1731/1939 ή στο ν. δ 797/1971 ή γενικά στη νομοθεσία περί απαλλοτριώσεων νοείται από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του νόμου αυτού. Βάσει του άρθρου 6 παρ.2 ακίνητα ιδιοκτησίας Ελληνικού Δημοσίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, με εξαίρεση τις ιδιοκτησίες ΟΤΑ, ιερών μονών και ΑΕΙ, εφόσον πρόκειται να χρησιμοποιηθούν και μόνο κατά το μέρος που κρίνονται αναγκαία για την εκτέλεση των Ολυμπιακών Έργων και εγκαταστάσεων, δεν απαλλοτριώνονται αλλά παραχωρούνται δωρεάν κατά χρήση για την εκτέλεση έργων.

❖ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ

Οι διατάξεις των άρθρων 1 παρ.3 και 4 του Ν.2730/1999 ρυθμίζουν μόνο τα ζητήματα της ανάκλησης συντελεσμένων απαλλοτριώσεων, ενώ δεν υπάρχει καμιά αναφορά για τις μη συντελεσμένες απαλλοτριώσεις, πράγμα που σημαίνει ότι γι' αυτές τις περιπτώσεις θα εφαρμοσθούν οι σχετικές διατάξεις του ν.2882/2001.

Προκειμένου να διασφαλισθεί η μη ανάκληση των παραπάνω απαλλοτριώσεων μετά την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων και λόγω του προσωρινού χαρακτήρα που έχει η εξυπηρέτηση του σκοπού των

απαλλοτριώσεων για την εκτέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων, που δε δικαιολογεί τη διαρκή στέρηση της ιδιοκτησίας, στην παρ.3 του άρθρου 1 του ν.2730/1999 ορίζεται ότι ακίνητα που απαλλοτριώθηκαν για την κατασκευή των έργων θεωρείται ότι εκπλήρωσαν το σκοπό της απαλλοτρίωσης ,με τη χρησιμοποίησή τους κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τα απαλλοτριούμενα ακίνητα ,με τον όρο ότι θα χρησιμοποιηθούν οπωσδήποτε για το σκοπό της απαλλοτρίωσης, μπορούν να μεταβιβασθούν κατά κυριότητα από τον υπέρ ου η απαλλοτρίωση ,σε ιδιωτικούς φορείς και πριν την τέλεση των Αγώνων και να χρησιμοποιηθούν ελευθέρως μετά την τέλεσή τους για τις προβλεπόμενες χρήσεις.

Η ανάκληση της συντελεσμένης απαλλοτρίωσης για ακίνητα μη χρησιμοποιηθέντα μερικώς ή ολικώς επιτρέπεται, εφόσον υπάρχει αίτημα του ιδιοκτήτη ή των καθολικών του διαδόχων,εντός τριετίας από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων ή εντός πενταετίας ,μόνο εφόσον συναινεί ο υπέρ ου η απαλλοτρίωση.

Η εισπρακτέα αποζημίωση σε περίπτωση ανάκλησης γίνεται εφάπαξ μέσα σε έξι μήνες από την επίδοση στον καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτη,της απόφασης καθορισμού της εισπρακτέας αποζημίωσης.

❖ ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΕΩΣ

Η προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά της απαλλοτριωτικής αποφάσεως ενώπιον του ΣΤΕ από οποιονδήποτε προβάλλει εμπράγματα δικαιώματα στα απαλλοτριούμενα ορίζεται σε 30 ημέρες.Η προθεσμία αρχίζει στις περιπτώσεις που απαιτείται τήρηση των διαδικασιών δημοσιότητας για τους αναφερόμενους στη δημοσιευμένη περίληψη της απαλλοτριωτικής πράξης ,από την επόμενη της τελευταίας από τις παρακάτω ενέργειες ,της δημοσίευσης σε εφημερίδα,της κοινοποίησης στο Δήμαρχο ή Πρόεδρο κοινότητας,της τοιχοκόλλησης σε δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα.

Η αίτηση ασκείται με την κατάθεση στη γραμματεία του Συμβουλίου και η διοίκηση ειδοποιείται εγγράφως με τον προσφορότερο τρόπο,ιδίως με κοινοποίηση επιδιδόμενη σε όργανο της Διοίκησης.

Η συζήτηση της αιτήσεως ορίζεται το ταχύτερο δυνατόν, πάντως δε όχι αργότερα από είκοσι μέρες από την άσκησή της, η κλήτευση προς εμφάνιση κατά τη συζήτηση επιδίδεται προ 7 ημερών από τη δικάσιμο, η δε απόφαση εκδίδεται υποχρεωτικώς σε τριάντα μέρες από τη συζήτησή της. Αναβολή επιτρέπεται για σοβαρό λόγομόνο μία φορά και σε δικάσιμο εντός 8 ημερών. Παρέμβαση μπορεί να ασκηθεί το αργότερο 3 μέρες πριν από τη συζήτηση και κοινοποιείται 24 ώρες πριν από τη συζήτηση.

Αίτηση αναστολής εκτέλεσης της απόφασης κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτριώσης στην ΕΑ του ΣΤΕ, εξετάζεται 8 ημέρες από την κατάθεσή της, με τον όρο αποστολής του σχετικού φακέλλου. Η δικάσιμος για την αίτηση αναστολής ορίζεται κατά την κατάθεση της αίτησης. Η τυχόν χορηγούμενη αναστολή εκτέλεσης της απόφασης κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτριώσης δεν αναστέλλει τη διαδικασία δικαστικού προσδιορισμού της προσωρινής αποζημίωσης.

Όσον αφορά την παροχή πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στα πλαίσια της αιτήσεως ακυρώσεως διαπιστώνεται ότι όταν το αντικείμενο του ενδίκου βοηθήματος συνδέεται στενά με έργα και αθλητικές εγκαταστάσεις που πραγματοποιούνται ενόψει Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του το γενικότερο δημόσιο συμφέρον που ανακύπτει από τη διοργάνωση των Αγώνων αυτών στην Ελλάδα.

❖ Η ΔΙΚΗ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

Βάσει του άρθρου 7 του ν.2730/1999, σε περίπτωση μη τήρησης της διαδικασίας προεκτίμησης της αξίας των υπό απαλλοτρίωση ακινήτων από την αρμόδια Επιτροπή και της διαδικασίας μεταγραφής της απόφασης απαλλοτριώσης, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 18 Α του ν.δ 797/1971, που προστέθηκε με το άρθρο με το άρθρο 34 του ν.2040/1994 για τις κατεπείγουσες απαλλοτριώσεις. Αρκεί λοιπόν κατά τα ως άνω άρθρα η υποβολή:

- i. Απλού διαγράμματος οριζοντιογραφίας
- ii. Πρόχειρου κτηματολογικού πίνακα

iii. Βεβαίωσης του αρμόδιου φύλακα μεταγραφών ότι υποβλήθηκε σ' αυτόν ,προς καταχώριση στην οικεία μερίδα,αντίγραφο της απόφασης κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

iv. Εκτιμήσεως από τον προϊστάμενο της ΔΥΟ,στην περιφέρεια της οποίας κείνται τα απαλλοτριούμενα ,και πριν την κήρυξη της απαλλοτρίωσης,το αργότερο έως 15 ημερών από την υποβολή της σχετικής αίτησης από την Ο.Ε.Ο.Α-Αθήνα 2004 ή τον υπέρ ου η απαλλοτρίωση ή τον ανάδοχο του έργου.

Η κλήτευση των διαδίκων να παραστούν κατά τη συζήτηση προσδιορισμού της αποζημίωσης,γίνεται 15 ημέρες πριν τη δικάσιμο με οποιονδήποτε τρόπο ακόμη και με συστημένη επιστολή,τηλεγράφημα κλπ.

Στις περιπτώσεις αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ακινήτων που προορίζονται για την εκτέλεση Ολυμπιακών Έργων,η εκτίμηση της αξίας τους γίνεται από τον Προϊστάμενο της ΔΥΟ,στην περιφέρεια της οποίας κείνται τα απαλλοτριούμενα και πριν την κήρυξη της απαλλοτρίωσης,το αργότερο εντός 15 ημερών από την υποβολή της σχετικής αίτησης από την Ο.Ε.Ο.Α-Αθήνα 2004 ή τον υπέρ ου η απαλλοτρίωση ή τον ανάδοχο του έργου.

Σε κάθε περίπτωση εκτίμησης από το δικαστήριο συγκριτικών στοιχείων αξίας ακινήτων της περιοχής των απαλλοτριούμενων,χρόνου μεταγενέστερου της ανάθεσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα ,το δικαστήριο οφείλει να ερευνήσει αν η επελθούσα αύξηση οφείλεται στην εξαγγελία ή τη μελλοντική εκτέλεση των προγραμματισθέντων στην περιοχή έργων και να μην τις λάβει υπόψη.

Ο νομοθέτης σεβόμενος τη συνταγματική διάταξη για την υποχρεωτική προηγούμενη καταβολή της πλήρους αποζημίωσης ορίζει στην παρ.5 ότι με την ίδια απόφαση που καθορίζεται η προσωρινή αποζημίωση,διατάσσεται πάντοτε και η αποβολή των κατόχων ,νομέων και ιδιοκτητών των απαλλοτριούμενων και κάθε άλλου τρίτου που έλκει τα δικαιώματά του απ' αυτούς,με τον όρο της προηγούμενης κατάθεσης της προσωρινής αποζημίωσης,που καθορίσθηκε δικαστικά

Σύμφωνα με την παρ.6 του άρθρου 7 του ν.2730/1999,λόγω της κατεπείγουσας ανάγκης εκτέλεσης των έργων και των εγκαταστάσεων για τις οποίες κηρύσσονται οι απαλλοτριώσεις ,η συντέλεση της απαλλοτριώσης επέρχεται μόνο με την παρακατάθεση ή καταβολή της αποζημίωσης, χωρίς να απαιτείται δημοσίευση της σχετικής ειδοποίησης στο ΦΕΚ.Οι διατάξεις για την παράδοση των απαλλοτριούμενων ακινήτων διαφοροποιούνται σε σχέση με την κοινή απαλλοτριώση.Η βούληση του νομοθέτη συνίσταται στην αποφυγή οποιασδήποτε καθυστέρησης με την καθιέρωση διαδικασιών σχεδόν βίαιης έξωσης των ιδιοκτητών από τα ακίνητα τους .

Εντυπωσιακή είναι η διάταξη , σύμφωνα με την οποία δε χωρεί αίτηση αναστολής κατά της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου που διατάσσει την αποβολή,παρά μόνο στην περίπτωση που δεν έχει παρακατατεθεί η προσωρινή αποζημίωση για το συγκεκριμένο ακίνητο.Σ' αυτήν την περίπτωση η αίτηση αναστολής εκδικάζεται εντός 5 ημερών από την κατάθεσή της κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων,κατόπιν επιδόσεως αντιγράφου στον καθ' ου η αίτηση πριν από 48 ώρες.Η απόφαση εκδίδεται εντός 3 ημερών από τη συζήτηση της αιτήσεως.Η εκ παραδρομής παράλειψη παρακατάθεσης ασήμαντου χρηματικού ποσού της προσωρινής αποζημίωσης δεν αποτελεί λόγο αίτησης αναστολής της αποβολής.

Οι αποφάσεις του Μονομελούς Πρωτοδικείου,για τον καθορισμό της προσωρινής αποζημίωσης και αποβολής των κατόχων,νομέων ή ιδιοκτητών είναι ανέκκλητες.

ΥΠΕΡΑΞΙΑ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ

Ζήτημα έχει δημιουργηθεί για το εάν οι συνταγματικές διατάξεις που καθιερώνουν τις αρχές περί αποζημιώσεως επιτρέπουν το συνυπολογισμό στην αξία του απαλλοτριούμενου τμήματος οποιασδήποτε ανατίμησης ή μείωσης στην αξία του υπολοίπου και αν οι διατάξεις του άρθρου 14 του

προϊσχύοντος ΕλλΚωδΑνΑπαλλ(α.ν 1731/39) και του άρθρου 13 παρ.4 του Ελλ ν.δ 797/71 συνάδουν προς τις συνταγματικές αυτές αρχές.³²

Ο συμψηφισμός υπεραξίας με την αξία του απαλλοτριούμενου μέρους ορθώς υποστηρίχτηκε από τον **Κορδογιαννόπουλο**³³ ότι αντίκειται προς τη συνταγματική διάταξη περί καταβολής της αποζημίωσης. Ο ισχυρότερος λόγος για τον οποίο δε δεχόμαστε τέτοιο συμψηφισμό είναι ότι έτσι παραβιάζεται κατάφωρα το δόγμα της προηγούμενης αλλά και της πλήρους αποζημίωσης.

Αντίθετα ο **Χορομίδης**³⁴ δε δέχεται ότι ο συμψηφισμός υπεραξίας με αξία αναγκαστικώς απαλλοτριούμενου αντίκειται προς το δόγμα της πλήρους αποζημίωσης,δέχεται όμως ότι ο αποκλεισμός της δυνατότητας αποζημίωσης λόγω μείωσης της αξίας του υπολοίπου αντίκειται προς το δόγμα αυτό.

Τέλος ορθά υποστηρίχτηκε και από τους δύο συγγραφείς ότι ο συμψηφισμός υπεραξίας και αξίας αναγκαστικά απαλλοτριουμένου τμήματος αντίκειται προς τη συνταγματική διάταξη που καθιερώνει την αρχή της ισότητας.Τα ίδια υποστήριζαν και ο Οικονομίδης και ο Μπαλής.Αυτή εξάλλου ήταν και η άποψη του Εφετείου Αθηνών στην απόφαση 686/1934.

Επίσης ο υπό συζήτηση συμψηφισμός αντίκειται προς την αρχή ότι η αποζημίωση θα πρέπει κατά κανόνα να είναι χρηματική και συνεπώς κανένα μέρος αυτής δε θα πρέπει να καταβάλλεται έστω και υπό μορφή συμψηφισμού με οποιονδήποτε άλλο τρόπο εκτός από χρήμα.

Καταλήγουμε ότι η γενική αρχή του κοινού δικαίου που διέπει τις αποζημιώσεις, δηλαδή ότι καταλογίζεται σ' αυτόν που ζημιώνεται ,αυτό που ωφελήθηκε από το ζημιογόνο γεγονός δεν εφαρμόζεται στην απαλλοτριωτική αποζημίωση.

Η διάταξη του άρθρου 14 του προϊσχύοντος ΕλλΚωδΑνΑπαλλ, στην έκταση που όριζε ότι η μείωση της αξίας του υπολοίπου δεν ασκεί επιρροή στον καθορισμό της αποζημίωσης, κρίθηκε αντισυνταγματική, αφού σε τέτοια περίπτωση ο ιδιοκτήτης δεν είναι δυνατόν να αποκτήσει

³² Γ.Α.Σεργίδης-Συμψηφισμός υπεραξίας υπολοίπου με αξία αναγκαστικά απαλλοτριούμενου τμήματος

³³ Κορδογιαννόπουλος-Το δίκαιον της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

³⁴ Χορομίδης-3¹ έκδοση,παρ85,σελ.511

με την αποζημίωση που θα λάβει ακίνητο ισάξιο με αυτό που κατακερματίστηκε με την απαλλοτρίωση.

Συμπερασματικά λοιπόν σε σχέση με τμηματικά απαλλοτρίωση φαίνεται να ακολουθείται η θεωρία της αποκατάστασης της ζημίας. Η αποζημίωση πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την αξία του απαλλοτριούμενου τμήματος αλλά και τη μείωση της αξίας του τμήματος που έμεινε εκτός απαλλοτρίωσης.

Συμψηφισμός υπεραξίας του υπολοίπου με την αποζημίωση επιτράπη ειδικά κατά το άρθρο 6 παρ.5 του Ν.5269/31 στις πολεοδομικές απαλλοτριώσεις και κατά το άρθρο 1 του ν.653/77 στις απαλλοτριώσεις εκτός ρυμοτομικού σχεδίου, όμως αυτές οι διατάξεις αυτές που στηρίζονται επί του αμάχητου τεκμηρίου ωφελείας του ιδιοκτήτη είναι όχι μόνο συνταγματικά ανίσχυρες αλλά και αντιστρατεύονται προς το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, σύμφωνα με την απόφαση του ΕΔΑΔ στις υποθέσεις Κατικαρίδης και Τσόμτσος. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι ο νομοθέτης δε μπορεί να αξιοποιήσει καταλλήλως τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ.3 και 4 και του άρθρου 106 παρ.6 του Ελληνικού Συντάγματος.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

- *ΠΡΟΣΚΥΡΩΣΗ ΠΡΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΑΡΤΙΩΝ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ*
Σε περίπτωση που οικοπέδα δεν έχουν το κατά νόμον ελάχιστο εμβαδόν και επομένως δεν είναι οικοδομήσιμα ,ο νόμος προβλέπει την δια προσθαφαιρέσεως εκτάσεων κατάργηση των μη οικοδομήσιμων ή δημιουργία άρτιων οικοπέδων. Η προσθαφαίρεση αυτή αποτελεί ειδική περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτριώσεως προβλεπόμενη από διάφορους νόμους και σε νέα διάταξη του Συντάγματος που θέτει ,μεταξύ άλλων ,την

πολεοδομία και επέκταση των πόλεων και των οικιστικών περιοχών υπό τη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους.

- *ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΙΔΙΟΠΡΥΘΜΩΝ ΕΜΠΙΡΑΓΜΑΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ*

- *ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ*

Πρόκειται για την ειδική νομοθετική ρύθμιση μεταλλείων, ορυχείων, σπηλαίων, αρχαιολογικών χώρων και θησαυρών, ιαματικών ρεόντων και υπόγειων υδάτων και του υπόγειου εν γένει πλούτου. Το Σύνταγμα αφενός θέτει τα μνημεία και τις παραδοσιακές περιοχές και στοιχεία υπό την προστασία του κράτους και αφετέρου εξουσιοδοτεί το νομοθέτη να ορίσει τα αναγκαία προς πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά της ιδιοκτησίας μέτρα. Στην περίπτωση τέλους της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης δασών και δασικών εκτάσεων το Σύνταγμα επιβάλλει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να αποδεικνύεται ότι η αποδάσωση επιβάλλεται από δημόσιο συμφέρον ανώτερο του συνταγματικά κατοχυρωμένου συμφέροντος διατηρήσεως της δασικής μορφής. Τέλος αυτή η μορφή αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ανεξαρτήτως του αν ο ιδιοκτήτης είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, επιτρέπεται μόνο υπέρ του δημοσίου.

- *ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΜΜΕΝΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ*

Το Σύνταγμα αναθέτει στο νομοθέτη να ρυθμίσει τη διάθεση εγκαταλειμμένων εκτάσεων για την αξιοποίησή τους υπέρ της εθνικής οικονομίας και την αποκατάσταση ακτημόνων. «Εγκατάλειψη» κατά την έννοια του Συντάγματος σημαίνει απλώς το πραγματικό γεγονός της διακοπής ασκήσεως των δικαιωμάτων του κυρίου και μεταβάσεως σε άγνωστη διεύθυνση. Ο ιδιοκτήτης δε χάνει την κυριότητα, οπότε η διάθεση του ακινήτου χωρίς τη συναίνεσή του μόνο με αναγκαστική απαλλοτρίωση είναι δυνατή, σε αντίθεση με την περίπτωση της παραιτήσεως που το ακίνητο γίνεται αδέσποτο και περιέρχεται στην πρωτότυπη κυριότητα του Δημοσίου, το οποίο μπορεί να το διαθέσει κατά βούληση χωρίς ανάγκη ειδικής συνταγματικής εξουσιοδότησης.

ΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Αποτελεί σπουδαία καινοτομία του νέου Συντάγματος. Προβλέπεται στο άρθρο 106 παρ.3-5. Η ρύθμιση αυτή ήταν αναγκαία διότι η νομολογία περιορίζει την αναγκαστική απαλλοτρίωση μόνο στην ιδιοκτησία πραγμάτων και μάλιστα ακινήτων. Η δυνατότητα όμως του άρθρου 106, της αναγκαστικής δηλαδή εξαγοράς επιχειρήσεων ή της αναγκαστικής σε αυτές συμμετοχής του κράτους ή άλλων δημοσίων φορέων, πρέπει να σημειωθεί ότι δε χρησιμοποιήθηκε έως σήμερα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το δίκαιο ,έλεγε ο Σαρίπολος, «ωφείλει να ακολουθεί την πολιτειακή και κοινωνική εξέλιξη...». Σ' αυτό το πνεύμα κοινήθηκε και ο αναθεωρητικός νομιθέτης και τροποποίησε τις συνταγματικές διατάξεις που αφορούν την αναγκαστική απαλλοτρίωση έτσι ώστε να συνάδουν προς το πνεύμα των γενικότερων κοινωνικο-οικονομικών εξελίξεων.

Είδαμε σε γενικές γραμμές τη νομοθετική εξέλιξη της προστασίας της ιδιοκτησίας και τις ρυθμίσεις του δικαίου της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

Παρακάτω θα εκθέσουμε τις πιο σημαντικές αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων για να δούμε κατά πόσο το πνεύμα του αναθεωρητικού νομοθέτη βρήκε πεδίο έκφρασης στην ελληνική κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος να διαφανεί και η αξία της αναθεώρησης, η οποία είχε ως βασικό στόχο την παροχή πληρέστερων εγγυήσεων για την προστασία της ατομικής ιδιοκτησίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΤΕ 653/2001

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Απαλλοτρίωση υπέρ δήμων και κοινοτήτων - Διαφύλαξη ακινήτου ιστορικής αξίας - Λόγος δημόσιας ωφέλειας - Περιεχόμενο και αιτιολογία πράξης της διοίκησης - . Οι σκοποί της συντήρησης ή διαφύλαξης ακινήτων με ιστορική ή παραδοσιακή αξία αποτελούν λόγους δημόσιας ωφέλειας χάριν των οποίων επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων, η δε εκτίμηση της συνδρομής των όρων που συνιστούν τη δημόσια ωφέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση και ειδικότερα της

εκτάσεως που είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση του σκοπού της απαλλοτριώσεως και της επιλογής της θέσεως ανήκει στην ουσιαστική εκτίμηση της Διοικήσεως. Δοθέντος όμως, ότι η πράξη κηρύξεως αναγκαστικής απαλλοτριώσεως συνιστά μέτρο επαχθές που συνεπάγεται ακούσια στέρηση της ιδιοκτησίας, η Διοίκηση υποχρεούται να αιτιολογεί τις σχετικές πράξεις της, με την παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων από τα οποία παρατιθέμενα στην ίδια την πράξη απαλλοτριώσεως ή συναγόμενα από το φάκελο, να προκύπτει η ανάγκη λήψεως του επαχθούς αυτού μέτρου.

ΣΤΕ 985/2001

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - δημοσίευση αποφάσεως - ημερήσια εφημερίδα νομού - αίτηση ακυρώσεως. Η κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ολοκληρώνεται με τη δημοσίευση αυτούσιου του κειμένου της αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου σε μία ημερήσια εφημερίδα του νομού ή δύο φορές σε εβδομαδιαίες εφημερίδες του νομού. Η δημοσίευση συνιστά συστατικό τύπο της αποφάσεως περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, από και δια της οποίας αποκτά νόμιμη υπόσταση αυτή. Συνεπώς, αν δεν δημοσιευθεί η απόφαση περί κηρύξεως απαλλοτριώσεως στην εφημερίδα, είναι ανυπόστατη και η αίτηση ακυρώσεως που ασκείται κατά αυτής είναι κατ' αρχήν απορριπτέα ως απαράδεκτη. Το απαράδεκτο όμως θεραπεύεται αν η πράξη του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, μετά την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως αλλά πριν τη συζήτησή της, δημοσιευθεί.

ΣΤΕ 468/2001

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων - Παραδοσιακό τμήμα - Αλλοίωση μορφής κτιρίων - Επιτροπή ενάσκησης αρχιτεκτονικού ελέγχου - Η

ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των περιοριστικώς απαριθμούμενων στο άρθρο 1 του Ν. ΒΡΕΖ/1893 περιπτώσεων απαλλοτρίωσης για αρχαιολογικούς σκοπούς, δεν κωλύται δε από το ισχύον προστατευτικό καθεστώς της περιοχής που χαρακτηρίζει ως παραδοσιακό το τμήμα αυτό της πόλης των Αθηνών, βάση του από 21.9.1979 Π.Δ/τος, η κατεδάφιση κτιρίων.

ΣΤΕ 569/2001

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Απαλλοτρίωση ή σύσταση δουλείας - Απόφαση δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου - Κοινοποίηση απόφασης - Δημοτικό ή κοινοτικό όργανο - Προσφυγή καθ' ου - Προθεσμία 10 ημερών - Δημοσίευση αποφάσεως επιτροπής - Ακυρωτική απόφαση - Ακύρωση απόφασης επιτροπής - Υπουργός Εσωτερικών - Δημοσίευση -. Η κήρυξη απαλλοτρίωσης ή η σύσταση δουλείας ακινήτου που βρίσκεται σε διοικητική περιφέρεια δήμου ή κοινότητας γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου που κοινοποιείται στον καθ' ου με δημοτικό ή κοινοτικό όργανο που συντάσσει αποδεικτικό κοινοποίησης εφόσον είναι γνωστός, ή, αν είναι άγνωστος, βάσει διατάξεων πολιτικής δικονομίας. Ο καθ' ου έχει δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία 10 ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης. Αν η επιτροπή αποφανθεί θετικά, η απόφασή της δημοσιεύεται με δική της φροντίδα σε μία ημερήσια εφημερίδα που εκδίδεται στο νόμο ή σε δύο εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες, ολοκληρώνοντας έτσι τη διαδικασία απαλλοτρίωσης ή σύστασης δουλείας. Αν η απόφαση είναι ακυρωτική, η δημοσίευση γίνεται εφόσον ακυρωθεί η απόφαση της επιτροπής από τον Υπουργό Εσωτερικών. Θα πρέπει να δημοσιεύεται αυτούσιο το κείμενο της αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και όχι απλά περίληψη αυτής, διότι αποτελεί συστατικό τύπο της νόμιμης υπόστασης της απόφασης του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου.

ΣΤΕ 1373/2002

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Συμβούλιο Επικρατείας - Αρμοδιότητες τμημάτων - Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Ρυμοτομία -. Η εκδίκαση διαφορών που προκύπτουν από αναγκαστική απαλλοτρίωση για διάνοιξη οδού υπάγεται στην αρμοδιότητα του Ε' Τμ. (Μειοψ.).

ΣΤΕ39/2003

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Απαλλοτρίωση - Κήρυξη - Κατασκευή οδών - Αιτιολογία πράξης -. Η κήρυξη ακινήτου ως απαλλοτριωτέου για σκοπό που αναγνωρίζεται από το νόμο ως δημόσιας ωφέλειας, όπως στην περίπτωση της κατασκευής οδών, πρέπει, ως επαχθές μέτρο που επάγεται ακούσια στέρηση της ιδιοκτησίας, να αιτιολογείται πλήρως από απόψεως εξυπηρετήσεως του επιδιωκόμενου σκοπού στη συγκεκριμένη περίπτωση και της ανάγκης επιβολής της απαλλοτριώσεως και, μάλιστα, στην έκταση που αποφασίζεται, η αιτιολογία δε αυτή μπορεί να περιέχεται στην απαλλοτριωτική πράξη ή να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου που τη συνοδεύουν.

ΣΤΕ 679/2003

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Απαλλοτριώσεις - Ανάκληση απαλλοτρίωσης - Απαλλοτρίωση υπέρ Δημοσίου - Απαλλοτρίωση υπέρ ιδιωτών -. Συντελεσμένη αναγκαστική απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε υπέρ του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, επιχειρήσεων που ανήκουν αποκλειστικά στο Δημόσιο και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και οργανισμών κοινής ωφέλειας, δύναται να ανακληθεί ολικώς ή μερικώς, εφόσον η αρμόδια υπηρεσία κρίνει ότι δεν είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του αρχικού ή άλλου σκοπού που χαρακτηρίζεται από το νόμο ως δημόσιας ωφέλειας και αποδέχεται την ανάκληση ο καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτης. Το απαλλοτριωμένο ακίνητο δύναται να διατεθεί ελευθέρως, εάν ο καθ' ου η

απαλλοτριώση ιδιοκτήτης δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ανάκληση ή δεν απαντήσει μέσα σε τρεις μήνες από τη λήψη σχετικής πρόσκλησης. Εάν το απαλλοτριωμένο ακίνητο χρησιμοποιήθηκε για το σκοπό που απαλλοτριώθηκε και μεταγενεστέρως μόνον έπαψε για οποιονδήποτε λόγο να χρησιμοποιείται, τότε θεωρείται ότι εκπληρώθηκε ο σκοπός της απαλλοτριώσεως και δεν είναι δυνατή η ανάκληση αυτής. Στην περίπτωση αυτή το ακίνητο δύναται να διατεθεί ελευθέρως. Συντελεσμένη απαλλοτριώση που κηρύχθηκε υπέρ ιδιωτών ή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση των παραπάνω, ανακαλείται υποχρεωτικώς, ύστερα από αίτηση του καθ' ου η απαλλοτριώση ιδιοκτήτη, η οποία υποβάλλεται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση πενταετίας από τη συντέλεση της απαλλοτριώσεως, εφόσον μέσα στην πενταετή αυτή προθεσμία το απαλλοτριωμένο δεν χρησιμοποιήθηκε για την εκπλήρωση του σκοπού της απαλλοτριώσεως ή δεν έχει εκτελεσθεί προς τούτο μέρος των απαιτούμενων εργασιών το οποίο υπερβαίνει, κατ' αξία, το ένα τρίτο. Η απαλλοτριώση δύναται να ανακληθεί και πριν παρέλθει πενταετία, εάν η αρμόδια υπηρεσία διαπιστώσει ότι η πραγματοποίηση του σκοπού κατέστη ανέφικτη και ο καθ' ου η απαλλοτριώση ιδιοκτήτης δηλώσει ότι επιθυμεί την ανάκληση. Εάν ο ιδιοκτήτης αυτός δηλώσει ότι επιθυμεί την ανάκληση ή δεν απαντήσει μέσα σε τρεις μήνες από τη λήψη της σχετικής πρόσκλησης, δεν δύναται μεταγενεστέρως να ασκήσει το δικαίωμα για την ανάκληση εάν το απαλλοτριωμένο ακίνητο δεν χρησιμοποιηθεί μέσα στην πενταετή προθεσμία. Η ανάκληση δύναται να γίνει οποτεδήποτε, εφόσον συναινούν ο υπέρ ου και ο καθ' ου η απαλλοτριώση. Μετά την συζήτηση της παρούσας υποθέσεως δημοσιεύθηκε η υπ' αριθμ. 43/2003 απόφαση του ΣΤ' Τμήματος, με την οποία διευπλώθηκαν δύο ερμηνευτικές απόψεις ως προς την έννοια των σχετικών διατάξεων του ΝΔ 797/1971, οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με την μέχρι τούδε νομολογία του Δικαστηρίου, ενώ ετέθη και ζήτημα συνταγματικότητας της εξαιρετικής ρυθμίσεως της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 797/1971, όπως αυτή αντικατασταθείσα ισχύει, με αποτέλεσμα να παραπεμφθούν τα εν λόγω ζητήματα στην Ολομέλεια προς επίλυση. Κατόπιν της παραπομπής αυτής το Τμήμα κρίνει ότι πρέπει να αναβληθεί η εκδίκαση της κρινομένης αιτήσεως ως προς τον δεύτερο των

αιτούντων μέχρις ότου αποφανθεί η Ολομέλεια επί των ως άνω παραπεμφθέντων ζητημάτων.

ΣΤΕ 2993/2003

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Πράξη περί απαλλοτριώσεως - Προσδιορισμός αντικειμένου απαλλοτριώσεως - Σαφήνεια προσδιορισμού - Δυνατότητα παραπομπής σε κτηματολογικό διάγραμμα -. Το αντικείμενο της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, επαγομένης αφαίρεση ατομικής ιδιοκτησίας, πρέπει να προσδιορίζεται με σαφήνεια, τόσο ως προς τη θέση, όσο και ως προς την έκταση αυτού, στο ίδιο το σώμα της πράξεως περί απαλλοτριώσεως, ενώ είναι δυνατός ο προσδιορισμός αυτού ως προς τα υπόλοιπα στοιχεία δια παραπομπής σε κτηματολογικό διάγραμμα, συνοδευόμενο από κτηματολογικό πίνακα και μνημονευόμενο στο κείμενο της πράξεως περί απαλλοτριώσεως. Πρέπει δε να προκύπτουν από το ως άνω διάγραμμα οι περιλαμβανόμενες στην υπό απαλλοτρίωση έκταση επί μέρους ιδιοκτησίες, το εμβαδόν αυτών και όλα τα προσδιοριστικά στοιχεία των επ' αυτών υφισταμένων κατασκευών, ώστε να διασφαλίζεται η εκ μέρους της Διοικήσεως ακριβής γνώση της υφισταμένης πραγματικής καταστάσεως και η ενόψει αυτής λήψη της περί απαλλοτριώσεως αποφάσεως.

ΣΤΕ 183/2004

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ακυρωτική αρμοδιότητα Τμημάτων Συμβουλίου της Επικρατείας - Αίτηση ακυρώσεως κατά πράξης κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτριώσεως - . Η ακυρωτική αρμοδιότητα των Τμημάτων του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίνεται από τη φύση της νομοθεσίας κατ' εφαρμογήν της οποίας εκδίδεται η προσβαλλόμενη πράξη, με γνώμονα την υπαγωγή ομοιογενών διαφορών στον αυτό σχηματισμό. Σε περίπτωση αμφιβολιών πρέπει να αναζητείται ο προέχων χαρακτήρας της εφαρμοζόμενης σχετικής νομοθεσίας. Αιτήσεις ακυρώσεως κατά πράξεων οποιασδήποτε διοικητικής αρχής, με τις οποίες κηρύσσεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων, υπάγονται στην αρμοδιότητα του Στ' Τμήματος

του Δικαστηρίου, με την εξαίρεση των περιπτώσεων κατά τις οποίες πράξεις εκδιδόμενες κατ' εφαρμογή και κατά την ιδιαίτερη διαδικασία που προβλέπεται στη νομοθεσία για τη χωροταξία, την πολεοδομία και τη δόμηση γενικά συνεπάγονται την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων, οπότε οι σχετικές διαφορές υπάγονται στην αρμοδιότητα του Ε' Τμήματος. Η εφαρμογή των διατάξεων του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα που ρυθμίζουν τη διαδικασία κηρύξεως αναγκαστικής απαλλοτρίωσης στα πλαίσια κατασκευής, συντήρησης και λειτουργίας έργων δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας δημιουργεί διαφορά, η οποία υπάγεται στην αρμοδιότητα του ΣΤ' Τμήματος. Παραπομπή σε Ολομέλεια.

ΑΠ 192/2001

Περίληψη

Αναγκαστική απαλλοτρίωση τμήματος ακινήτου. Αποζημίωση. Όταν απαλλοτριώνεται αναγκαστικώς τμήμα μόνο ενός ακινήτου, σε τρόπο ώστε το τμήμα που απομένει να υφίσταται σημαντική υποτίμηση της αξίας του, ή να καθίσταται άχρηστο, η οφειλόμενη πλήρης αποζημίωση περιλαμβάνει την αποκατάσταση της ζημίας, την οποία υφίσταται ο ιδιοκτήτης από την απώλεια του απαλλοτριωθέντος τμήματος, αλλά και εκείνη που επέρχεται σ' αυτόν από τη μείωση, ή εκμηδένιση της αξίας του εναπομείναντος τμήματος του ακινήτου του, για την οποία παρέχεται σ' αυτόν ιδιαίτερη αποζημίωση, μετά από σχετική αίτησή του

ΑΠ 480/2001

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις - Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Αποζημίωση απαλλοτρίωσης - Δικαστικά έξοδα - Καταλογισμός εις βάρος υποχρέου - Αμοιβή δικηγόρου δικαιούχου - Προσδιορισμός τιμής μονάδας - Απαλλοτρίωση για διάνοιξη εθνικών οδών - Απότμηση απαλλοτριωθέντος τμήματος - Αποζημίωση για το απομένον τμήμα - Πολιτική δικονομία - Δίκη για τον προσδιορισμό τιμής μονάδος απαλλοτριώσεως - Αντικείμενο

της δίκης - Ιδιοκτήτης ακινήτου ωφελούμενος από διάνοιξη εθνικής οδού - Εκτός αντικειμένου δίκης οι ωφέλειες και οι υποχρεώσεις για δαπάνες του - . Στη δίκη που διεξάγεται για τον προσδιορισμό της τιμής μονάδος αποζημίωσης ακινήτων που απαλλοτριώνονται για τη διάνοιξη εθνικών οδών, το δικαστήριο περιορίζεται στον προσδιορισμό της τιμής μονάδος, χωρίς να μπορεί να εξετάσει την ύπαρξη και την έκταση της υποχρέωσης των ωφελουμένων παροδίων για συμμετοχή τους στις δαπάνες απαλλοτρίωσης. Στη δίκη αυτή δεν μπορεί να κριθεί αν ο ιδιοκτήτης ακινήτου που αποκτά πρόσωπο σε διανοιγόμενη εθνική οδό έχει ή όχι ωφέλεια, ούτε αν έχει υποχρέωση συμμετοχής στις δαπάνες της απαλλοτρίωσης, ούτε αν σε περίπτωση που κάποιο ακίνητό του ή μέρος τούτου καταλαμβάνεται από διανοιγόμενη οδό και είναι συγχρόνως δικαιούχος και υπόχρεος αποζημίωσης, απομένει τελικώς, μετά τον ενδεχόμενο συμψηφισμό των αντιθέτων απαιτήσεων να λάβει κάποιο ποσό . Η δικονομική αυτή ρύθμιση δεν αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 17 του ισχύοντος Συντάγματος και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) διότι πρόκειται για δικονομική αμιγώς διάταξη, η οποία δεν εισάγει καμιά ουσιαστική ρύθμιση για την περιουσία .Η αποζημίωση για το τμήμα που απομένει εκτός απαλλοτρίωσης, συνδέεται μόνο προς την απομειωτική επί της αξίας επιρροή που ασκεί η απότμηση του απαλλοτριωθέντος μέρους από το απομένον τμήμα και σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζεται από το είδος του έργου στο οποίο απέβλεπε η απαλλοτρίωση. Η αποζημίωση για την απαλλοτρίωση πρέπει να είναι πλήρης, μέρος δε αυτής αποτελούν και τα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένης και της αμοιβής του πληρεξουσίου δικηγόρου . Πρέπει τα έξοδα να επιδικάζονται εις βάρος του υπόχρεου και να περιέχονται στο δικαιούχο της αποζημίωσης. Κατά τον καθορισμό της δικηγορικής αμοιβής αφενός δεν λαμβάνεται υπόψη τυχόν ιδιαίτερη με τον δικηγόρο συμφωνία (εργολαβία δίκης) και αφετέρου το ποσό αυτής δεν υπόκειται σε συμψηφισμό ούτε σε μείωση ή περιορισμό ενώ δεν επιτρέπεται να οριστεί ως αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης ποσό άλλο.

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις - Αναγκαστική απαλλοτρίωση - Απαλλοτρίωση τμήματος ακινήτου - Σημαντική υποτίμηση αξίας απομένοντος- Προσδιορισμός ιδιαίτερης αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη-. Σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτριώσεως τμήματος ακινήτου, εκ της οποίας το απομένον στον ιδιοκτήτη τμήμα υφίσταται σημαντική υποτίμηση της αξίας αυτού ή καθίσταται άχρηστο για την χρήση που προορίζεται, με την ίδια περί καθορισμού της αποζημιώσεως αποφάσεως προσδιορίζεται και παρέχεται ιδιαίτερα για αυτήν αποζημίωση στον ιδιοκτήτη. Η ιδιαίτερα αυτή αποζημίωση καταβάλλεται στον ιδιοκτήτη μαζί με την καταβαλλομένη για το απαλλοτριούμενο τμήμα.

ΑΠ 941/2001

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις Αναγκαστική απαλλοτρίωση Οριστική αποζημίωση απαλλοτριώσεως Πολιτική δικονομία Ενδικο μέσα Απόφαση Εφετείου περί αποζημίωσης για απαλλοτρίωση Άσκηση αναίρεσης κατ' αυτής Προθεσμία άσκησης αναίρεσης -. Κατά της αποφάσεως του Εφετείου περί οριστικής αποζημιώσεως στην οποία περιλαμβάνεται και η προσδιοριστέα για τη ζημία που υφίσταται ο ιδιοκτήτης από τη μείωση της αξίας του εναπομείνοντος σε αυτόν ακινήτου μετά την αναγκαστική απαλλοτρίωση μέρους του ίδιου ακινήτου, επιτρέπεται μόνον το ένδικο μέσον της αναίρεσεως. Αν η σχετική απόφαση του Εφετείου δεν επιδόθηκε η προθεσμία της άσκησης αναίρεσης κατ' αυτής είναι έξι μηνών από τη δημοσίευσή της.

ΑΠ 1079/2001

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις - Προϋποθέσεις απαλλοτριώσεως - Αποζημίωση επί απαλλοτριώσεων - Μεταβολή αξίας απαλλοτριούμενης εκτάσεως - Δικηγορική αμοιβή - Τρόπος καθορισμού. Δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη η επελθούσα μεταβολή της αξίας της απαλλοτριούμενης εκτάσεως,

οφειλόμενη στην εξαγγελία της ένδικης απαλλοτριώσεως και της κατασκευής του έργου για το οποίο αυτή έγινε. Η δικηγορική αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης που πρέπει να επιδικαστεί και να περιέλθει σ'αυτόν, συνίσταται στο ποσό που προκύπτει κατ'εφαρμογήν των οικείων διατάξεων του Κώδικα των Δικηγόρων. Διότι αυτό αποτελεί τη νόμιμη αμοιβή, άρα τη δαπάνη στην οποία αναγκαίως αυτός υποβάλλεται.

ΑΠ 1233/2001

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις - Προϋποθέσεις απαλλοτρίωσης - Αποζημίωση επί απαλλοτριώσεων - Προσδιορισμός τιμής μονάδος - Διάνοιξη εθνικών - Ωφέλεια παρόδιων ιδιοκτητών - Αντικείμενο δίκης- . Στη δίκη για τον προσδιορισμό της τιμής μονάδος αποζημίωσης ακινήτων που απαλλοτριώνονται αναγκαστικά για τη διάνοιξη εθνικών οδών δεν μπορεί να ερευνηθεί και να κριθεί αν ο ιδιοκτήτης ακινήτου, που αποκτά πρόσωπο σε διανοιγόμενη εθνική οδό έχει ή όχι ωφέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση ούτε αν έχει υποχρέωση συμμετοχής στις δαπάνες αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ούτε αν σε περίπτωση, που κάποιο ακίνητό του ή μέρος αυτού καταλαμβάνεται από διανοιγόμενη οδό και είναι συγχρόνως δικαιούχος και υπόχρεος απομένει τελικώς μετά τον ενδεχόμενο συμψηφισμό των αντιθέτων απαιτήσεων να λάβει κάποιο ποσό και ποιο.

ΑΠ 1715/2001

Περίληψη

Αναγκαστική Απαλλοτρίωση- Αποζημίωση- Αξία- Πλήρης αποζημίωση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 του Συντάγματος 1968, για

αναγκαστική απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε κατά το χρόνο που ίσχυε, χωρίς την καταβολή της οποίας ο ιδιοκτήτης του ακινήτου, που απαλλοτριώθηκε αναγκαστικά, διατηρεί όλα τα δικαιώματά του πάνω σ' αυτό, νοείται η αξία του απαλλοτριούμενου ακινήτου στο χρόνο δημοσίευσης της πράξης απαλλοτρίωσης, υπολογίζεται όμως η τυχόν ανατίμηση του απαλλοτριούμενου που έγινε μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης, μέχρι την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο της αίτησης για προσδιορισμό της αποζημίωσης, από λόγους άσχετους προς την απαλλοτρίωση ή την εξαγγελία της ή την κατασκευή του έργου για το οποίο κηρύχθηκε ή τις ενέργειες του ιδιοκτήτη στο απαλλοτριούμενο. Στην προκειμένη ο αναιρεσείων με την προσφυγή του ζήτησε να προσδιοριστεί η οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης που καθορίστηκε προσωρινά με την πρωτόδικη απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών στη αξία του ακινήτου κατά τη συζήτηση της προσφυγής του. Το Πολυμελές Πρωτοδικείο που απέρριψε την ένδικη προσφυγή ως μη νόμιμη, δεν παραβίασε τις προαναφερθείσες διατάξεις του Συντάγματος 1968 ή εκείνες του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων αφού, κρίσιμος χρόνος για τον υπολογισμό της αξίας του απαλλοτριούμενου ακινήτου είναι εκείνος της ημέρας της συζήτησης της αίτησης προσωρινού προσδιορισμού και όχι της συζήτησης της αίτησης οριστικού προσδιορισμού της τιμής μονάδας αποζημίωσης.

ΑΠ 80/2002

Περίληψη

Απαλλοτρίωση - Προϋποθέσεις απαλλοτρίωσης - Αποζημίωση επί απαλλοτριώσεων - Επικείμενα στην απαλλοτριωθείσα έκταση - Τρόπος υπολογισμού αξίας - . Η πλήρης αποζημίωση για τα επικείμενα στην αναγκαστικά απαλλοτριωθείσα έκταση είναι εκείνη, που αντιστοιχεί στην αξία τους και κατά συνέπεια δεν εξαρτάται από τα «?ρθρα Τιμών Οικοδομικών Έργων (ΑΤΟΕ)». Για την αιτία αυτή ο σχετικός με αυτές ισχυρισμός που περιλαμβάνεται στην αίτηση προσδιορισμού οριστικής τιμής μονάδας για αναγκαστική απαλλοτρίωση δεν εμπίπτει στην έννοια του «πράγματος».

ΑΠ 99/2002

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις - Προϋποθέσεις απαλλοτρίωσης - Αποζημίωση επί απαλλοτριώσεων - Ιδιαίτερη αποζημίωση - Απομένον τμήμα οικοπέδου - Απομειωτική επιρροή απαλλοτρίωσης - . Η επιδικαζόμενη ιδιαίτερη αποζημίωση σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης συνδέεται μόνο προς την απομειωτική επί της αξίας επιρροή, που ασκεί η απότμηση του αναγκαστικά απαλλοτριωθέντος μέρους από το απομένον τμήμα και σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζεται από το είδος του έργου, στο οποίο απέβλεπε η αναγκαστική απαλλοτρίωση.

ΑΠ 428/2002

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις - Αίτηση προσδιορισμού αποζημίωσης απαλλοτρίωσης - Προθεσμία άσκησης αίτησης - Αναιρετικός έλεγχος. Η διάταξη, με την οποία καθορίζονται οι προθεσμίες άσκησης της αίτησης προσδιορισμού αποζημίωσης, γι $\square$ αναγκαστική απαλλοτρίωση, είναι από τη φύση της δικονομική. Η δε παραβίασή της από το δικαστήριο της ουσίας, που δεν ιδρύει τον λόγο αναίρεσης εκ του άρθρου 559 αρ. 1 ΚΠολΔ, αλλά αυτόν του άρθρου 559 αριθ. 14 ΚΠολΔ. Για το ορισμένο δε αυτού απαιτείται η επίκληση με αυτόν της πρότασης στο δικαστήριο της ουσίας του απαραδέκτου της ανωτέρω αίτησης, λόγω της παρέλευσης της από τη μνημονευθείσα διάταξη καθοριζομένως προθεσμίας άσκησης της.

ΑΠ 475/2002

Περίληψη

Απαλλοτριώσεις - Αποζημίωση επί απαλλοτριώσεων - Αμοιβή δικηγόρου
- Προϋποθέσεις απαλλοτρίωσης - . Ενόψει της συνταγματικής αρχής ότι η
αποζημίωση λόγω απαλλοτρίωσης πρέπει να είναι πλήρης το ποσό αυτής
πρέπει να περιέρχεται στο δικαιούχο ακέραιο και αλώβητο. Μέρος Δε
αυτής αποτελούν και τα δικαστικά έξοδα αφού ο καθού η απαλλοτρίωση
αναγκαστικά υποβάλλεται σ' αυτά, για να επιτύχει τον καθορισμό της
αποζημίωσης που δικαιούται να λάβει Συνεπώς πρέπει να επιδικάζονται
σε βάρος του υποχρέου και να περιέχονται στο δικαιούχο της
αποζημίωσης. Η δικηγορική αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του
δικαιούχου της αποζημίωσης, που πρέπει να επιδικαστεί και να περιέλθει
σ' αυτόν συνίσταται στο ποσό, που προκύπτει κατ' εφαρμογή των οικείων
διατάξεων του Κώδικα των Δικηγόρων.

ΑΠ 1413/2002

Περίληψη

Αναγκαστική απαλλοτρίωση- Αποζημίωση Απομένον τμήμα - . Η
αποζημίωση, για το τμήμα, που απομένει εκτός αναγκαστικής
απαλλοτρίωσης, συνδέεται μόνο προς την απομειωτική επί της αξίας
επιρροή, που ασκεί η απότμηση του απαλλοτριωθέντος μέρους από το
απομένον τμήμα και σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζεται από το είδος
του έργου στο οποίο απέβλεπε η διενεργηθείσα αναγκαστική
απαλλοτρίωση

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 80

Ετος: 2002

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Αντώνιο Παπαθεοδώρου,

Αντιπρόεδρο, Παύλο Μεϊδάνη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη, Αθανάσιο

Κρητικό

και Νικόλαο Κασσαβέτη, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 19

Οκτωβρίου 2001, με την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας

Ψαραύτη, για

να δικάσει μεταξύ:

Των αναιρεσιόντων: 1. Σ. Ο. κλπ, οι οποίοι εκπροσωπήθηκαν από τον

πληρεξούσιο δικηγόρο τους Ιωάννη Αντωνάκο, χωρίς να καταθέσει

προτάσεις.

Των αναιρεσίβλητων: 1. Ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία

«ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.», που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται

νόμιμα, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της

Σοφοκλή

Στεφανίδη, 2. Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό των Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα και 3.

Νομάρχη

Αθηνών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, οι οποίοι εκπροσωπήθηκαν από τον

πληρεξούσιο Ανδρέα Χαρλαύτη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με τις από 30-6-1998 και 13-7-1998 αιτήσεις για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης επί απαλλοτρίωσης των

ήδη αναιρεσιόντων, που κατατέθηκαν στο Εφετείο Αθηνών. Εκδόθηκε η 3611/1999 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, την αναίρεση της οποίας ζητούν

οι αναιρεσιόντες με την από 21-10-1999 αίτησή τους.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Νικόλαος Κασσαβέτης ανάγνωσε την από 8-10-2001 έκθεσή του,

με την οποία εισηγήθηκε την εν μέρει παραδοχή της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Ο πληρεξούσιος των αναιρεσιόντων ζήτησε την παραδοχή της

αίτησης και οι πληρεξούσιοι των αναιρεσίβλητων την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 8 ΚΠολΔ προκύπτει ότι πράγματα που έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης είναι οι πραγματικοί ισχυρισμοί, οι οποίοι παραδεκτώς προτεινόμενοι στηρίζουν κατά το νόμο αυτοτελή αίτηση ή ανταίτηση. Εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 17 παρ. 2

του Συντάγματος 1975/1986 `` κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά

μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπον όταν και όπως ο νόμος ορίζει και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση

που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το

χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσδιορισμό της αποζημιώσεως.

Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης λαμβάνεται

υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο''.

Από τη

διάταξη αυτή συνάγεται ότι η πλήρης αποζημίωση για τα επικείμενα στην αναγκαστικά απαλλοτριωθείσα έκταση είναι εκείνη, που αντιστοιχεί στην αξία

τους κατά τον παραπάνω χρόνο και κατά συνέπεια δεν εξαρτάται από τα κατά

τον ίδιο χρόνο ''Άρθρα Τιμών Οικοδομικών Έργων (ΑΤΟΕ)'' . Για την αιτία

αυτή ο σχετικός με αυτές ισχυρισμός, που περιλαμβάνεται στην αίτηση προσδιορισμού οριστικής τιμής μονάδας γι? αναγκαστική απαλλοτρίωση, δεν

εμπίπτει στην έννοια του κατά τη σημειωθείσα διάταξη ''πράγματος''.

Επομένως ο πρώτος λόγος της αναίρεσης, με τον οποίο διατυπώνεται η αιτίαση, ότι το Εφετείο κατά τον προσδιορισμό της οριστικής τιμής μονάδας,

για τα επικείμενα στην αναγκαστικώς απαλλοτριωθείσα έκταση, δεν έλαβε υπόψη τον παραπάνω ισχυρισμό των αναιρεσειόντων, που έχει περιληφθεί στη

με αυτή συνεκδικασθείσα από 30/6/1998 αίτηση των αναιρεσειόντων για τον

προσδιορισμό οριστικής τιμής μονάδος για αναγκαστική απαλλοτρίωση είναι

απορριπτέος, ως απαράδεκτος.

Το Εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφασή του δέχθηκε ανέλεγκτα

ότι από τα προσδιοριζόμενα σε αυτή αποδεικτικά μέσα απεδείχθησαν ως προς

τις με αυτή συνεκδικασθείσες αιτήσεις προσδιορισμού οριστικής τιμής μονάδος γι? αναγκαστική απαλλοτρίωση δηλαδή και ως προς την ανωτέρω

αίτηση των αναιρεσειόντων τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά:

Τμήμα της

έκτασης που με τη δημοσιευμένη στο ΦΕΚ (τεύχος Δ?) 240/13-3-1996

κοινή

απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. κηρύχθηκε

αναγκαστικώς απαλλοτριωτέα για δημόσια ωφέλεια και συγκεκριμένα για

την

εκτέλεση ειδικών έργων του Μετρό Αθηνών στην περιοχή του Δήμου

Αιγάλεω

και στη θέση Αμαξοστάσιο Αγ. Σάββα αποτελεί και το ακίνητο, που φέρει

στους κτηματολογικούς πίνακες τον αριθμό 601 και έχει έκταση 1.762,39

τ.μ.

Αυτό χρησιμοποιείται ως βιοτεχνία, γιατί λειτουργεί εκεί εργοστάσιο

παραγωγής πλαστικών, που έχει κατασκευασθεί το έτος 1972, και είναι

τμήμα

μεγαλύτερης οικοπεδικής έκτασης, που έχει εμβαδόν εκ 2040 τ.μ.,

βρίσκεται

στο Αιγάλεω και προς την οδό Πλούτωνος αρ. 23, και φαίνεται στο

παραπάνω

κτηματολογικό διάγραμμα της κήρυξης της απαλλοτρίωσης με τα στοιχεία

4-3-

5-6-7-4, όπως αυτό διορθώθηκε και συμπληρώθηκε με τα από 16-12-1996

κτηματολογικά διαγράμματα της κτηματογράφησης, όπου εικονίζεται με

στοιχεία 4-7-6-5-3-4 και στους αντίστοιχους κτηματολογικούς πίνακες του

Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. Η όλη

περιοχή,

που βρίσκεται το ανωτέρω 601 ακίνητο, που φέρεται ότι ανήκει στους

αιτούντες, εξυπηρετείται από όλα τα δίκτυα κοινής ωφέλειας καθώς και

από

αστική συγκοινωνία. Έχει έντονο βιομηχανικό χαρακτήρα είναι επιβαρημένη περιβαντολογικά και δεν υπάρχουν εκεί κατοικίες. Είναι δομημένη άναρχα.

Έχει ενταχθεί στο σχέδιο, χωρίς όμως να έχει γίνει εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδίου και εκτέλεση της ρυμοτομικής μελέτης. Απέχει περί τα 200 μ. από την Ιερά Οδό και τη λεωφόρο Κηφισσού, η δε οδός Πλούτωνος (άρθρ. 23), στην οποία αυτό βρίσκεται, είναι μικρή με κακή χάραξη και χωρίς πεζοδρόμιο, φωτισμό και σήμανση. Ακολούθως το Εφετείο, με βάση τις παραδοχές αυτές, δέχθηκε ότι κατά τον σκοπτό στην προκειμένη περίπτωση χρόνο, δηλαδή κατά την 4 Ιουλίου 1997, όταν συζητήθηκε η αίτηση για προσωρινό καθορισμό της τιμής μονάδας του παραπάνω, η αξία των επικειμένων στην έκταση αυτή, η οποία αναφέρεται στη υπό κρίση αίτηση αναίρεσης, ανέρχεται: 1) ενός ισογείου πλακοσκεπούς εργοστασίου σε είκοσι χιλιάδες (20.000), δραχμές το μ², 2) ενός βοηθητικού κτίσματος με σκεπή από ελενίτ σε δέκα χιλιάδες (10.000) δραχμές το μ³, 3) ενός τοίχου περίφραξης Η = 2 από μπετόν σε δέκα χιλιάδες (10.000) δραχμές το μ³, 4) μιας περίφραξης Η = 3 από μπετόν σε δώδεκα χιλιάδες (12.000) δραχμές το μ³, 5) τσιμεντοστρώσεων σε δύο χιλιάδες (2.000) δραχμές το τ.μ. και 6) μιας μεταλλικής πόρτας σε εξήντα χιλιάδες (60.000) δραχμές κατ' αποκοπήν.

Ετσι το Εφετείο, που έκρινε ως προς τα δύο πρώτα από τα ανωτέρω επικείμενα του απαλλοτριωθέντος ακινήτου κτίσματα και προσδιόρισε την ως προς αυτά τιμή μονάδας αποζημίωσης σε χρηματικό ποσό μικρότερο από αυτό, που οι

αναιρεσεύοντες ζήτησαν με την αίτησή τους, διέλαβε στην
προσβαλλόμενη
απόφαση ανεπαρκή αιτιολογία, γιατί περιορίστηκε στον καθορισμό μόνο
της
ύλης από την οποία έχει κατασκευασθεί η σκεπή καθενός από αυτά και όχι
όμως και αυτής, με την οποία έχουν ανεγερθεί οι τοίχοι καθενός από τα
κτίσματα αυτά, δεδομένου ότι η ύλη, εκ της οποίας ανεγέρθησαν οι τοίχοι
αυτοί, πρόδηλα επιδρά επί του προσδιορισμού της αξίας του. Επομένως ο
από
τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ απορρέων δεύτερος σχετικός
λόγος της αναίρεσης πρέπει να γίνει δεκτός, γιατί είναι βάσιμος.
III. Μετά από αυτά πρέπει να αναιρεθεί μερικώς η προσβαλλομένη
απόφαση, και κατά το αναφερθέν μέρος της, να παραπεμφθεί κατ' άρθρο
580
παρ. 3 ΚΠολΔ η υπόθεση στο Εφετείο Αθηνών για περαιτέρω εκδίκαση,
συντιθέμενο από άλλους δικαστές και να καταδικασθούν οι
αναιρεσίβλητοι,
που ηττήθηκαν (άρθρο 176 και 183 ΚΠολΔ), να πληρώσουν στους
αναιρεσεύοντες τα δικαστικά έξοδα.
Για τους λόγους αυτούς
Αναιρεί μερικώς την 3611/1999 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, ως
προς το προσδιοριζόμενο στο αιτιολογικό της απόφασης αυτής μέρος της.
Παραπέμπει ως προς το ανωτέρω μέρος την υπόθεση στο Εφετείο
Αθηνών για περαιτέρω απ? αυτό και ως προς το ίδιο μέρος εκδίκασή της.
Και
Καταδικάζει τους αναιρεσίβλητους στη δικαστική δαπάνη των
αναιρεσεύοντων από οκτακόσια ογδόντα (880) ευρώ.
Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 31 Οκτωβρίου 2001. Και
Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριό του στις 16 Ιανουαρίου 2002.
Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 99

Ετος: 2002

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 99/2002

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Αντώνιο Παπαθεοδώρου,
Αντιπρόεδρο, Παύλο Μειδάνη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη, Αχιλλέα Ζήση
και

Νικόλαο Κασσαβέτη, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 5
Οκτωβρίου 2001, με την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας
Ψαραύτη, για

να δικάσει μεταξύ:

Των αναιρεσιόντων: 1. Α. Μ. κλπ, κατοίκων όλων Μεγάρων. Οι 1ος
και 3η εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Δημήτριο
Παπαγεωργίου και ο 2ος παραστάθηκε με τον ίδιο ως άνω πληρεξούσιο.
Του αναιρεσίβλητου: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα
από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος κατοικοεδρεύει στην Αθήνα και
το

οποίο εκπροσωπήθηκε από τον Χρήστο Μητκίδη, Πάρεδρο του Νομικού
Συμβουλίου του Κράτους, χωρίς να καταθέσει προτάσεις.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με τις από 8-12-1998 και 14-1-1999 αιτήσεις
για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης επί απαλλοτριώσεως,
που

κατατέθηκαν στο Εφετείο Αθηνών και συνεκδικάσθηκαν. Εκδόθηκε η
3907/2000 οριστική απόφαση του ίδιου δικαστηρίου, την αναίρεση της
οποίας

ζητούν οι αναιρεσειόντες με την από 3-11-2000 αίτησή τους. Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Νικόλαος Κασσαβέτης ανάγνωσε την από 28-9-2001 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Ο πληρεξούσιος των αναιρεσειόντων ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και ο πληρεξούσιος του αναιρεσίβλητου την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ι. Κατά το άρθρο 17 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος 1975/1986, επιτρέπεται αναγκαστική απαλλοτρίωση για δημόσια ωφέλεια, που έχει

αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο όταν και όπως ο νόμος ορίζει και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία, την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης, χωρίς να υπολογίζεται η ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας του μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης και μόνο εξαιτίας της. Ως πλήρης δε αποζημίωση νοείται εκείνη με την οποία ο ιδιοκτήτης του απαλλοτριούμενου μπορεί να αντικαταστήσει με άλλο ίσης αξίας ακίνητο. Επομένως η αποζημίωση αυτή περιλαμβάνει όχι μόνο την αποκατάσταση της ζημίας, που υφίσταται ο ιδιοκτήτης από τη στέρηση της απαλλοτριούμενης έκτασης, αλλά και τη ζημία, που προκύπτει από τη μείωση της αξίας το υπόλοιπου μέρους του κτήματος του, που απέμεινε στον ίδιο μετά την απαλλοτρίωση, αφού και αυτή, επειδή πηγάζει από την απαλλοτρίωση είναι άμεσο και αναγκαίο επακολούθημα της και μόνο με τον υπολογισμό και αυτής μπορεί εκείνος

να αποκτήσει άλλο ακίνητο ισοδύναμο με την αξία του. Σύστοιχα με την ανωτέρω συνταγματική επιταγή, με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971, που, κατ' άρθρο 29ν. 2882/2001, εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση, ορίζεται ότι «εν περιπτώσει αναγκαστικής απαλλοτριώσεως τμήματος ακινήτου, ως εκ της οποίας το απομένον εις τον ιδιοκτήτην τμήμα υφίσταται σημαντικήν υποτίμησιν της αξίας αυτού η καθίσταται άχρηστον δια την δι' ην προορίζεται χρήσιν δια της αυτής περι καθορισμού της αποζημιώσεως αποφάσεως προσδιορίζεται και παρέχεται ιδιαίτερα δι' αυτήν αποζημίωσις εις τον ιδιοκτήτην». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται, ότι η επικρατούσα ιδιαίτερη αποζημίωση συνδέεται μόνο προς την απομειωτική επί της αξίας επιρροή, που ασκεί η απότμηση του αναγκαστικά απαλλοτριωθέντος μέρους από το απομένον τμήμα και σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζεται από το είδος του έργου, στο οποίο απέβλεπε η αναγκαστική απαλλοτρίωση. Αντίθετη εκδοχή δεν είναι σύμφωνη με τη σαφή

διατύπωση των πιο πάνω διατάξεων και οδηγεί στο άτοπο, ενώ υφίστανται μείωση της αξίας τους λόγω της κατασκευής του έργου όλα τα γειτονικά ακίνητα να αποζημιώνεται εκ του λόγου αυτού μόνο το εκτός της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης τμήμα του απαλλοτριωθέντος ακινήτου (Ολ.ΑΠ. 8/1999). Στην προκειμένη περίπτωση οι αναιρεσείοντες με την επιτρεπτά, κατ' άρθρο 562 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ., επισκοπούμενη από 14 Ιανουαρίου 1999 αίτησή τους, την απευθυνομένη προς το Εφετείο Αθηνών, επικαλέστηκαν και τα ακόλουθα: Το σημειούμενο στο από Μαΐου 1998 τοπογραφικό

σχεδιάγραμμα του πολιτικού μηχανικού Χρήστου Σκλαβούνου με τα στοιχεία

ΜΝΞΟΙΚΛΜΝ βόρειο τμήμα του ακινήτου, που βρίσκεται στην περιοχή της Κακιάς Σκάλας του Δήμου Μεγάρων Αττικής ανήκει σε αυτούς κατά συγκυριότητα και σημειώνεται στο από 4 Απριλίου 1995 κτηματολογικό διάγραμμα και πίνακα με τον αριθμό 16, απαλλοτριώθηκε αναγκαστικά με τη 1099082/6849/0010/23-10-97 (ΦΕΚ 970/Δ/11-11-97) κοινή απόφαση των

Υπουργών Γεωργίας Οικονομικών και ΠΕΧΩΔΕ για την κατασκευή της εθνικής οδού και της σιδηροδρομικής γραμμής υψηλής ταχύτητας Αθηνών Κορίνθου ότι μετά την απαλλοτρίωση το έχον έκταση 37027 τ.μ. λοιπό τμήμα του ανωτέρω ακινήτου, που σημειώνεται στο ίδιο σχεδιάγραμμα με τα

στοιχεία ΑΒΓΔΕΖΗΘΟΞΜΝΑ, στερείται παντελώς της προγενέστερης προς

τη βόρεια πλευρά μοναδικής πρόσβασής του, αφού συνορεύει νότια με θάλασσα και βράχια, δυτικά με γκρεμό και ανατολικά με γκρεμό. Με την εκτέλεση του έργου, για το οποίο κηρύχθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση,

θα δημιουργηθεί, λόγω της κατωφέρειας του απαλλοτριούμενου ακινήτου,

υψομετρική διαφορά του απομένοντος ακινήτου με το πέραν της βόρειας πλευράς του ακίνητο. Περαιτέρω, και ύστερα από τελική επίκληση, ότι η αχρήστευση, άλλως η μείωση της μεγάλης οικοπεδικής αξίας του απομένοντος ακινήτου των αιτούντων, οφείλεται αποκλειστικώς και μόνο στη

λόγω της ενδίκου απαλλοτριώσεως απότμηση της απαλλοτριούμενης έκτασης,

οι αιτούντες ζήτησαν με την πάνω αίτησή τους και τον προσδιορισμό της, κατ' άρθρο 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971, ιδιαίτερης αποζημίωσης για το μετά την αναγκαστική απαλλοτρίωση μέρος του ανωτέρω ακινήτου, που απέμεινε

στο ποσό των 12.000 δραχμών ανά τετραγωνικό μέτρο του ακινήτου αυτού.

Συνεπώς η αίτηση αυτή είναι, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί, νόμιμη ως προς το μέρος της, κατά το οποίο, για τον προσδιορισμό της ιδιαίτερης αποζημίωσης, λόγω της αχρήστευσης, άλλως της υποτίμησης της αξίας του

ακινήτου, που απέμεινε, έγινε επίκληση, ότι αυτή οφείλεται στην ως εκ της

αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, που αποτελεί περιστατικό διάφορο από το έργο,

για το οποίο αυτή κηρύχθηκε στέρηση από το ακίνητο που απέμεινε της μόνης από το βορρά πρόσβασης σε αυτό. Επομένως, το Εφετείο, που την απορριπτική της ανωτέρω αίτησης κρίση του, ως μη νόμιμης, τη θεμελίωσε

στο ότι η επικληθείσα αχρήστευση, άλλως μείωση της αξίας του ακινήτου, που απέμεινε μετά την αναγκαστική απαλλοτρίωση, οφείλεται στην εκτέλεση

του έργου, για το οποίο κηρύχθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση, παραβίασε

τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971, γιατί με την κρίση του αυτή

απέκλεισε την απαξιωτική του απομένοντος ακινήτου λογικώς πρότερη από

την κατασκευή του έργου αναγκαστική απαλλοτρίωση, του βορείου τμήματος

του ανωτέρω ακινήτου, αφού αυτή, λόγω της επικληθείσης ιδιομορφίας των

λοιπών πλευρών του ανωτέρω ακινήτου, στερεί, σύμφωνα με όσα εκτίθενται

στην αίτηση, στο μέρος που απομένει μετά την αναγκαστική απαλλοτρίωση

τη μόνη από βορρά πρόσβασή του. Για την αιτία αυτή ο από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. απορρέων πρώτος λόγος της αναίρεσης, με τον οποίο διατυπώνεται κατά της προσβαλλόμενης απόφασης αντίστοιχη αιτίαση είναι βάσιμος.

Π.Επομένως πρέπει να γίνει δεκτή στην ουσία η κρινομένη αίτηση, να ανααιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, ως προς το μέρος της, που απέρριψε τη σημειωθείσα από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971 αίτηση, να παραπεμφθεί (άρθρο 580 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ.) η υπόθεση για περαιτέρω ως προς το ανωτέρω μέρος της εκδίκαση της από το Εφετείο Αθηνών που είναι δυνατό να συντεθεί από άλλους δικαστές, και να καταδικασθεί το αναιρεσίβλητο να πληρώσει στους αναιρεσειόντες τα δικαστικά έξοδα της δίκης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί μερικώς την 3907/2000 απόφαση του Εφετείου Αθηνών ως προς το τμήμα της, που απέρριψε τη σωρευθείσα στο από 14 Ιανουαρίου 1999 δικόγραφο των αναιρεσειόντων από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971 αίτηση προσδιορισμού ιδιαίτερης αποζημίωσης για το περιγραφόμενο στην ίδια αίτηση ακίνητο των αιτούντων, που απέμεινε μετά την αναγκαστική απαλλοτρίωση μέρους του ίδιου ακινήτου.

Παραπέμπει την υπόθεση, ως προς το ανωτέρω μέρος της, στο ίδιο Εφετείο, για περαιτέρω απ□ αυτό εκδίκασή της ως προς το ίδιο μέρος της . Και

Καταδικάζει το αναιρεσίβλητο στη δικαστική δαπάνη των αναιρεσειόντων την οποία ορίζει στο ποσό των χιλίων τριακοσίων πενήντα, (1350), ευρώ. Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 16 Ιανουαρίου 2002 και

δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο στις 17

Ιανουαρίου

2002.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 428

Ετος: 2002

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Αντώνιο Παπαθεοδώρου,
Αντιπρόεδρο, Παύλο Μειδάνη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη, Αθανάσιο
Κρητικό

και Νικόλαο Κασσαβέτη, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 1
Φεβρουαρίου 2002, με την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας
Ψαραύτη,

για να δικάσει μεταξύ:

Του αναιρεσείοντος: Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού δικαίου με την
επωνυμία «ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ (ΟΣΕ)

που

λειτουργεί με τη μορφή Ανώνυμης Εταιρείας και εκπροσωπείται νόμιμα,

το

οποίο εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Δημήτριο
Πασσά.

Της αναιρεσίβλητης: Μ.Γ., κατοίκου Ασπροπύργου Αττικής, η οποία

εκπροσωπήθηκε από την πληρεξούσια δικηγόρο της Αλεξάνδρα Πισσάνη. Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 24-12-1997 αίτηση καθορισμού οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης επί απαλλοτρίωσης που κατατέθηκε στο

Εφετείο Αθηνών. Εκδόθηκε η 8664/1998 οριστική απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, την αναίρεση της οποίας ζητεί το αναιρεσεύον με την από 6-4-1999 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Νικόλαος Κασσαβέτης ανάγνωσε την από 29-1-2002 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Ο πληρεξούσιος του αναιρεσειόντος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και η πληρεξούσια της αναιρεσίβλητης την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου του στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Η διάταξη του άρθρου 19 παρ. 2 ν.δ. 797/1971, με την οποία καθορίζονται οι προθεσμίες άσκησης της αίτησης προσδιορισμού αποζημίωσης, γι αναγκαστική απαλλοτρίωση, είναι από τη φύση της

δικονομική. Η δε παραβίασή της από το δικαστήριο της ουσίας, που δεν ιδρύει τον εκ του άρθρου 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ. απορρέοντα αναιρετικό λόγο, θεμελιώνει μόνο τον από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 14 Κ.Πολ.Δ. προβλεπόμενο λόγο αναίρεσης. Για το ορισμένο δε αυτού απαιτείται, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 118 παρ. 4, 562 παρ. 2 και 566 παρ. 1 Κ.Πολ.Δικ., η επίκληση με αυτόν της πρότασης στο δικαστήριο της ουσίας του απαραδέκτου της ανωτέρω αίτησης, λόγω της παρέλευσης της από τη μνημονευθείσα διάταξη καθοριζομένως προθεσμίας άσκησης της. Στην προκειμένη περίπτωση, με το μοναδικό λόγο της αναίρεσης, διατυπώνεται η αιτίαση για την από το Εφετείο μη απόρριψη ως εκπρόθεσμης της ασκηθείσας από την αναιρεσίβλητη παρέμβασης, που είχε ως αντικείμενο τον οριστικό προσδιορισμό αποζημίωσης γι

αναγκαστική απαλλοτριώση, χωρίς όμως να περιέχεται στο αναιρετικό

δικόγραφο επίκληση, ότι ο ανωτέρω ισχυρισμός προτάθηκε στο Εφετείο. Συνεπώς ο εκ του άρθρου 559 αρ. 14 Κ.Πολ.Δ. απορρέων αντίθετος μοναδικός λόγος της αναίρεσης είναι, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί, αόριστος και για την αιτία αυτή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.

II. Μετά από αυτά πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση αναίρεσης και να καταδικασθεί ο ανααιρεσείων, που ηττήθηκε (άρθρα 176 και 183 Κ.Πολ.Δ.), να πληρώσει στην ανααιρεσίβλητη τα δικαστικά έξοδα της δίκης αυτής.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 6 Απριλίου 1999 αίτηση του «ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε (ΟΣΕ)» για αναίρεση της 8664/1998 απόφασης του Εφετείου Αθηνών. Και

Καταδικάζει τον ανααιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα της ανααιρεσίβλητης από χίλια εξήντα (1060) Ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 13 Φεβρουαρίου 2002. Και Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριο στις 6 Μαρτίου 2002.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 475

Ετος: 2002

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 475/2002

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Αντώνιο Παπαθεοδώρου,
Αντιπρόεδρο, Παύλο Μειδάνη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη, Αχιλλέα Ζήση
και

Ανάργυρο Πλατή, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 7
Δεκεμβρίου 2001, με την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας
Ψαραύτη, για

να δικάσει μεταξύ:

Της αναιρεσείουσας: Ε.Κ., κατοίκου Αμαρουσίου Αττικής, η οποία
παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Γεώργιο Γεωργόπουλο.
Του αναιρεσίβλητου: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα
από κοινού από τους υπουργούς Οικονομικών και Πολιτισμού, που
εδρεύουν

στην Αθήνα, το οποίο εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο Παναγιώτη
Σπανό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με τις από 4-10-1999 και 22-10-1999 αιτήσεις
για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης επί απαλλοτριώσης,
που

κατατέθηκαν στο Εφετείο Αθηνών και συνεκδικάσθηκαν. Εκδόθηκε η
4446/2000 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, την αναίρεση της οποίας
ζητεί η

αναιρεσείουσα με την από 16-10-2000 αίτησή της.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το
πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο
Εισηγητής Αρεοπαγίτης Αχιλλέας Ζήσης ανάγνωσε την από 8-11-2001
έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την παραδοχή του ενδέκατου και
την απόρριψη των λοιπών λόγων της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Ο
πληρεξούσιος της αναιρεσείουσας ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και
ο πληρεξούσιος του αναιρεσίβλητου την απόρριψή της και καθένας την

καταδίκη του αντιδίκου του στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. Το άρθρο 64 παρ. 2 εδ. α ΚΠολΔ ορίζει, ότι τα νομικά πρόσωπα παρίστανται στο δικαστήριο με όποιον τα εκπροσωπεί. Η παράσταση στα δικαστήρια του νομικού προσώπου με το νόμιμο εκπρόσωπό του, αποτελεί διαδικαστική προϋπόθεση, η έλλειψη της οποίας, ερευνώμενη και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο της ουσίας σε κάθε στάση της δίκης, καθιστά απορριπτέα ως απαράδεκτη τη διαδικαστική πράξη. Αν κατά το νόμο ή το καταστατικό η εκπροσώπηση του νομικού προσώπου ανήκει σε πλείονα πρόσωπα, με την έννοια, ότι όλων η παράσταση είναι αναγκαία, τότε η παράσταση του νομικού προσώπου στη σχετική δίκη μόνο με ένα νομικό εκπρόσωπό του δεν είναι η προσήκουσα και επάγεται τη συνέπεια της έλλειψης νόμιμης εκπροσώπησης. Εξάλλου κατά το άρθρο 1 του κ.δ. της 26-6/10-7-1944 □ □ Περί Κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου □ □ η ενώπιον των δικαστηρίων εκπροσώπηση του Δημοσίου γίνεται δια του Υπουργού των Οικονομικών. Όμως, ειδικά προκειμένου για αναγκαστική απαλλοτρίωση, που αφορά ακίνητο, κείμενο

στην περιφέρεια της τέως διοικήσεως πρωτευούσης και κηρύχθηκε υπέρ του Δημοσίου, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού της αποζημίωσης και αναγνώρισης δικαιούχων, τούτο εκπροσωπείται από τον Υπουργό των Οικονομικών και τον καθ□ ύλη αρμόδιο Υπουργό, σύμφωνα με το άρθρο 14

του ν.δ. 797/1971. Στην προκείμενη περίπτωση, με τον πρώτο αναιρετικό λόγο, κατά το σχετικό μέρος του, προβάλλεται η αιτίαση, ότι το Εφετείο κατ□ εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου απέρριψε τον νόμιμα προβληθέντα ισχυρισμό της αναιρεσείουσας, ότι είναι απαράδεκτη η αίτηση του αναιρεσιβλήτου κατ□ αυτού, για τον οριστικό καθορισμό τιμής μονάδας αποζημίωσης της ιδιοκτησίας της που απαλλοτριώθηκε, γιατί αυτό δεν εκπροσωπήθηκε και από τους δυο εκδόσαντες την απόφαση για την ένδικη απαλλοτρίωση Υπουργούς Οικονομικών και Πολιτισμού, αλλά μόνο από τον Υπουργό Οικονομικών, με την αιτιολογία, ότι ναι μεν στην αίτηση αναφέρεται, ότι το Δημόσιο εκπροσωπείται από τον Υπουργό των Οικονομικών, πλην όμως στις προτάσεις σημειώνεται, ότι εκπροσωπείται

νόμιμα, δηλαδή και από τους δύο Υπουργούς, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 5 του ν.δ. 797/1971, πράγμα, που αρκεί για τη συμπλήρωση της κρίσιμης ελλείψεως, ενώ εξάλλου σε περίπτωση δικονομικής απουσίας του

αναιρεσίβλητου, το Δικαστήριο υποχρεούται να ερευνήσει την αίτηση κατ

ουσία (άρθρ. 19 παρ. 9 εδ. δ του ν.δ. 797/1971). Συνεπώς ο από το άρθρο 559 αρ.14 ΚΠολΔ απορρέων ως άνω λόγος, με τον οποίο αποδίδεται στο Εφετείο η αντίστοιχη πλημμέλεια, ότι παρά το νόμο δεν κήρυξε απαράδεκτο, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, γιατί η αίτηση νόμιμα ασκήθηκε από το αναιρεσίβλητο, το οποίο νομιμοποιούνταν ως διάδικος, κατά το άρθρο 14 παρ. 1 περ. β του ν. δ. 797/1971, όπως προκύπτει από τις παραδεκτώσ (άρθρο 561 παρ. 2 ΚΠολΔ) επισκοπούμενες προτάσεις του, στις οποίες γίνεται αναφορά και στους δυο υπουργούς, που μνημονεύθηκαν. Ο ίδιος λόγος και κατά την ελεγχόμενη από το άρθρο 559 αρ. 1 ΚΠολΔ πλημμέλεια, είναι απαράδεκτος και πρέπει να απορριφθεί, λόγω της δικονομικής φύσεως, της πιο πάνω διάταξης για την εκπροσώπηση του Δημοσίου.

II. Ο αυτός αναιρετικός λόγος και κατά τα απορρέοντα εκ του άρθρου 559 αρ. 8 και 9 ΚΠολΔ μέρη του, με τα οποία αποδίδεται στο Εφετείο η πλημμέλεια, ότι: α) παρά το νόμο έλαβε υπόψη «πράγματα», που δεν προτάθηκαν, και συγκεκριμένα την ανύπαρκτη κατά την αναιρεσεύουσα αίτηση του αναιρεσιβλήτου, αφού δεν ασκήθηκε από τους δυο Υπουργούς, και β) άφησε αδικαστο το αίτημα της αναιρεσεύουσας για απόρριψη της πιο πάνω αίτησης, γιατί αυτό δεν εκπροσωπήθηκε νόμιμα, είναι αβάσιμος και ως εκ τούτου απορριπτέος, γιατί στηρίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση.

III. Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ.11 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα, που δεν προσκομίστηκαν ή δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα, που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Στην προκείμενη περίπτωση η αναιρεσεύουσα με τον πρώτο λόγο της αναίρεσης και κατά το εκ του ανωτέρω άρθρου απορρέον μέρος του, προβάλλουν την αιτίαση της παραβίασης της ως άνω διάταξης από το Εφετείο, χωρίς όμως ν

αναφέρουν ποια είναι τα αποδεικτικά μέσα, που το δικαστήριο έλαβε υπόψη, αν και δεν προσκομίστηκαν, ή δεν έλαβε υπόψη, παρότι προσκομίστηκαν με επίκληση. Συνεπώς ο λόγος αυτός είναι αόριστος (άρθρο 566 παρ. 1 ΚΠολΔ) και ως εκ τούτου πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.

IV. Με το δεύτερο αναιρετικό λόγο, προσάπτονται στην προσβαλλόμενη απόφαση οι από το άρθρο 559 αρ. 14, 19 και 8 του ΚΠολΔ απορρέουσες πλημμέλειες, για το λόγο, ότι τελείως αναιτιολογήτως, άλλως με ανεπαρκή αιτιολογία το Εφετείο απέρριψε την προβληθείσα από αυτό από την αναιρεσείουσα ένσταση περί αοριστίας της αίτησης του αναιρεσιβλήτου, για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης, επειδή αυτό δεν ανέφερε κανένα προσδιοριστικό στοιχείο για την αγοραία αξία των απαλλοτριουμένων ακινήτων, τα οποία δεν περιέγραψε χωριστά, ούτε και τα επικείμενα αυτών και δεν κήρυξε απαράδεκτη την αίτηση αυτή. Ο λόγος αυτός, και κατά την ελεγχόμενη από τον αρ. 14 πλημμέλεια, είναι αόριστος και εντεύθεν πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, αφού στο αναιρετήριο δεν αναφέρεται το περιεχόμενο της φερόμενης ως αόριστης αίτησης του αναιρεσιβλήτου. Ο ίδιος λόγος, και κατά την ελεγχόμενη από τον αρ. 19 αιτίαση, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, λόγω του δικονομικού χαρακτήρα της διάταξης του άρθρου 216 ΚΠολΔ, που φέρεται, ότι παραβιάστηκε. Τέλος, ο ως άνω λόγος, και κατά την από το άρθρο 559 αρ. 8 ΚΠολΔ απορρέουσα αιτίαση είναι απορριπτός ως αβάσιμος, αφού το Εφετείο έλαβε υπόψη του, την παραπάνω ένσταση της αναιρεσείουσας και την απέρριψε στην ουσία της.

V. Για να είναι ορισμένος και παραδεκτός ο απορρέων από το άρθρο 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ. λόγος αναίρεσης, δεν αρκεί να μνημονεύονται οι διατάξεις, που φέρονται, ότι παραβιάστηκαν, και η νομική κρίση του δικαστηρίου, για την έννοια αυτών, αλλά απαιτείται επί πλέον να εκτίθενται

σαφώς και τα πραγματικά γεγονότα, που έγιναν δεκτά από το δικαστήριο της ουσίας (οι παραδοχές του) και σε τι συνίσταται το σφάλμα της απόφασης ως προς την ερμηνεία ή την εφαρμογή του νόμου. Ως προς δε το

λόγο αναίρεσης, που απορρέει από το άρθρο 559 αρ. 19 Κ.Πολ.Δ., για να είναι ορισμένος και παραδεκτός, απαιτείται, εκτός των άλλων, να διαλαμβάνει και τις πραγματικές παραδοχές της απόφασης ή τη μνεία, ότι αυτή δεν έχει καθόλου αιτιολογίες. Επομένως οι από το άρθρο 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ. απορρέοντες δεύτερος, τρίτος, τέταρτος και όγδοος λόγοι της ένδικης αίτησης, και κατά τα μέρη τους, με τα οποία, προσάπτονται αντίστοιχα στην προσβαλλόμενη απόφαση οι αιτιάσεις, ότι αυτή α) δεν απέρριψε την αίτηση του αναιρεσιβλήτου, ως (νομικά) αόριστη, γιατί δεν περιέχει τα κατά νόμον αναγκαία στοιχεία, για τη θεμελίωσή της, β) δεν έδωσε καμία απάντηση στην προβληθείσα με τις προτάσεις ενώπιον του Εφετείου ένσταση έλλειψης νομίμου και βασίμου αιτήματος της αίτησης του αναιρεσιβλήτου με την οποία αυτό έπρεπε να ζητήσει καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης χωριστά για κάθε δικαιούχο και όχι συλλήβδην για όλους γ) άφησε τελείως αναπάντητο το αίτημα, που στηρίζεται στο άρθρο 13 παρ. 3 του ν.δ. 797/1971 και υποβλήθηκε με τις προτάσεις ενώπιον του Εφετείου, με το οποίο ζητήθηκε να αναγνωρισθεί ότι στην αναιρεσεύουσα αναλογεί πρόσθετο ποσό από ποσοστό 15,5% επί του συνόλου της αποζημίωσης, (για φόρο μεταβίβασης συμβολαιογραφική δαπάνη, παράσταση δικηγόρου και δαπάνη μεταγραφής) και δ) έλαβε, προκειμένου να καταλήξει στη δυσμενή για την αναιρεσεύουσα κρίση του, επιλεκτικά υπόψη του μόνο τα ευνοούντα το αναιρεσίβλητο και επικληθέντα απ' αυτό έγγραφα, κατά παράβαση όλων των περί ισότητας των διαδίκων έναντι του νόμου και των δικαστηρίων διατάξεων, είναι αόριστοι και ως εκ τούτου πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτοι, αφού δεν παρατίθεται το περιεχόμενο της αίτησης του αναιρεσιβλήτου, δεν αναφέρονται με σαφήνεια οι κανόνες του ουσιαστικού δικαίου, που φέρονται ότι παραβιάστηκαν, και δεν εξειδικεύονται

οι πραγματικές παραδοχές του δικαστηρίου, που θεμελίωσαν την κρίση του για το βάσιμο ή μη των ισχυρισμών αυτών. Επίσης οι πέμπτος, έβδομος και όγδοος αναιρετικοί λόγοι, οι απορρέοντες από το άρθρο 559 αρ. 19 ΚΠολΔ., και κατά τα μέρη τους, με τα οποία αποδίδεται, στην προσβαλλόμενη απόφαση η αιτίαση, ότι έχει αντιφατικές αιτιολογίες, γιατί ενώ δέχεται, ότι δεν μπορεί να υπολογισθεί ως στοιχείο μειωτικό της πραγματικής αξίας των απαλλοτριωθέντων ακινήτων η 103571/1991 απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ, που δεσμεύει την περιοχή μέσα στο γενικό πολεοδομικό σχέδιο του Δήμου Αμαρουσίου Αττικής, για χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων και μέσο συντελεστή δόμησης 0.2, εντούτοις, κατά τρόπο αντιφατικό, δέχεται σε άλλο σημείο της, ότι αποτελεί μειωτικό στοιχείο της πραγματικής αξίας των απαλλοτριωθείσών ιδιοκτησιών το γεγονός, ότι αυτές είναι εκτός του εγκεκριμένου σχεδίου και ότι στερείται επαρκών αιτιολογιών, γιατί δεν δικαιολογεί την απόρριψη του ουσιώδους ισχυρισμού της αναιρεσείουσας, ότι η επίδικη έκταση διατηρήθηκε από το αναιρεσίβλητο, από πρόθεση εκτός σχεδίου, για να καταβληθεί στους δικαιούχους ευτελής αποζημίωση, την οποία το Εφετείο επιδίκασε, και μάλιστα δυσανάλογα μικρή σε σχέση με την τιμή, που καθόρισε το πρωτοδικείο, χωρίς να αιτιολογήσει το λόγο της μεγάλης διαφοράς, σε σχέση με την αξία των ακινήτων όλης της γύρω κτηματικής περιοχής, είναι αόριστοι και γι' αυτό πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτοι, γιατί όλοι οι ως άνω λόγοι δεν αναφέρουν τις πλήρεις παραδοχές της ελάσσονος πρότασης της πληττόμενης απόφασης, οι δε παρατιθέμενες επιλεκτικώς από την αναιρεσείουσα στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως αποσπασματικές παραδοχές της ίδιας απόφασης δεν δύνανται να καταστήσουν ορισμένους τους μνημονευθέντες λόγους, αφού ο

από το άρθρο 559 αρ. 19 Κ.Πολ.Δ. λόγος συγκροτείται μόνο με την πλήρη αναφορά όλων των, από την πληττόμενη απόφαση, γενομένων αποδεκτών παραδοχών.

VI. Με τους τρίτο και τέταρτο λόγους της ένδικης αίτησης, προσάπτονται στην απόφαση οι απορρέουσες από το άρθρο 559 αριθμ. 9 και 8 ΚΠολΔ πλημμέλειες αντίστοιχα, συνιστώμενες στο ότι άφησε αδίκαστο

το αίτημα της αναιρεσείδουσας, για απόρριψη της αίτησης του αναιρεσιβλήτου,

γιατί τούτο δεν ζήτησε καθορισμό οριστικής αποζημίωσης χωριστά για κάθε

δικαιούχο και δεν έλαβε υπόψη το αίτημά της να αναγνωριστεί ότι αναλογεί

σ□ αυτήν και πρόσθετο ποσό σε ποσοστό εκ 15,5% επί του συνόλου της αποζημίωσης. Οι λόγοι αυτοί, και κατά τα ανωτέρω μέρη τους είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, γιατί το Εφετείο το μεν έδωσε απάντηση στο πρώτο αίτημα με το να κρίνει νόμιμη την αίτηση του αναιρεσιβλήτου, το δε

απέρριψε σιωπηρά το δεύτερο ισχυρισμό της αναιρεσείδουσας, ενόψει του ότι

με το άρθρο 47 παρ.8 του ν. 814/1978 η παραπάνω διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971 έχει καταργηθεί.

VII. Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 559 αρ. 20 Κ.Πολ.Δ. λόγος αναιρέσεως ιδρύεται όταν το

δικαστήριο της ουσίας παραμόρφωσε το περιεχόμενο αποδεικτικού, κατά την έννοια των άρθρων

339 και 442 Κ.Πολ.Δ., εγγράφου, που παρέχει άμεση ή έμμεση απόδειξη κατά του αντιδίκου.

Παραμόρφωση υπάρχει όταν το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε, ότι το έγγραφο έχει περιεχόμενο

καταδήλως διαφορετικό από το αληθινό και κατέληξε σε πόρισμα επίσημο για την αναιρεσείδουσα,

δηλαδή υπέπεσε σε διαγνωστικό σφάλμα. Ο λόγος είναι αόριστος αν δεν προσδιορίζεται επαρκώς

στο αναιρητήριο ποιο ακριβώς περιεχόμενο του εγγράφου δέχθηκε το δικαστήριο και δεν παρατίθεται κατά λέξη το ακριβές περιεχόμενο του εγγράφου. Στην προκειμένη περίπτωση με τον πέμπτο λόγο της αιτήσεως αναιρέσεως, και κατά το σχετικό μέρος του, και τον έκτο λόγο αυτής προσάπτεται η αιτίαση, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση υπέπεσε στην πλημμέλεια της ανωτέρω διατάξεως, γιατί παραμόρφωσε: α) το περιεχόμενο της 103571/7467/17-12-1991 απόφασης του ΥΠΕΧΩΔΕ (ΦΕΚ Δ 968/31-12-1991), περί εγκρίσεως γενικού πολεοδομικού Σχεδίου του Δήμου Αμαρουσίου Αττικής, με το να δεχθεί ότι από την άνω απόφαση προβλέπεται η μελλοντική ένταξη της περιοχής, όπου κείται το επίδικο, στο πολεοδομικό σχέδιο του Δήμου Αμαρουσίου Αττικής, ενώ κατά την αναιρεσείουσα από τη μνησθείσα υπουργική απόφαση προκύπτει η γενόμενη ήδη ένταξη της απαλλοτριωθείσας εδαφικής έκτασης στο Δήμο Αμαρουσίου, πράγμα, που ασκεί έννομη επιρροή, γιατί στην μεν πρώτη περίπτωση η περιοχή είναι εκτός σχεδίου πόλεως, ενώ αντιθέτως στη δεύτερη περίπτωση είναι εντός σχεδίου πόλεως, με συνέπεια ο χαρακτηρισμός αυτός να επηρεάζει το ύψος της οριστικής αποζημιώσεως, που καθόρισε το δικαστήριο, και β) το περιεχόμενο των 1160/27-7-1999, 1171/29-7-1999 και 1266/19-11-1999 πωλητηρίων συμβολαίων της συμβολαιογράφου Αθηνών Ευσταθίας Μπόλτση, με το να δεχθεί ότι τα αναφερόμενα ως πωλούμενα ακίνητα στα συμβόλαια αυτά πλεονεκτούν έναντι των απαλλοτριουμένων, γιατί ευρίσκονται «εγγύτατα στη λεωφόρο Κηφισίας», ενώ αυτό δεν

ανταποκρίνεται στην αλήθεια, αφού τα εν λόγω συγκριτικά στοιχεία απέχουν από τη λεωφόρο

Κηφισίας 1500 περίπου μέτρα, όσο δηλαδή και η απαλλοτριούμενη έκταση. □ Έτσι οι λόγοι αυτοί

πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτοι, γιατί είναι αόριστοι, αφού δεν αναφέρεται στο

αναιρετήριο το ακριβές περιεχόμενο των ως άνω εγγράφων, που φέρεται, ότι παραμορφώθηκαν.

VIII. Ο έβδομος αναιρετικός λόγος, και κατά το σχετικό μέρος του, με το οποίο προβάλλεται η αιτίαση από το άρθρο 559 αρ. 17 ΚΠολΔ, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, λόγω της αοριστίας του, (συνδ. τα άρθρα 118 αρ.

4, 566 παρ. 1 και 577 παρ. 3 ΚΠολΔ), γιατί δεν αναφέρει ποιες είναι οι αντιφατικές διατάξεις του διατακτικού της προσβαλλόμενης απόφασης ή του

σκεπτικού, που να επέχει θέση διατακτικού.

IX. Κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 11 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης ιδρύεται αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα, που

δεν προσκομίσθηκαν, ή δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα, που οι διάδικοι

επικαλέσθηκαν και προσκόμισαν. Στην προκείμενη περίπτωση η αναιρεσείουσα με τον όγδοο λόγο και, κατά το σχετικό μέρος του, και το δέκατο λόγο αναίρεσης προβάλλουν την πλημμέλεια, που προβλέπεται από το

άρθρο 559 αριθμ. 11 ΚΠολΔ, γιατί το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά

μέσα (έγγραφα), τα οποία η αναιρεσείουσα νομίμως προσκόμισε και επικαλέσθηκε για τον καθορισμό αποζημίωσης της έκτασης τους, που απαλλοτριώθηκε, και ειδικότερα: 1) Την 88/86 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Αμαρουσίου, 2) το 6025/86 έγγραφο της Ολυμπιακής Επιτροπής,

3) το 9442/81 έγγραφο του ΥΠΕΧΩΔΕ, 4) το 20394/1995 έγγραφο της Γεν.

Γραμματείας Αθλητισμού, 5) ένα χάρτη της περιοχής, 6) μία μεγάλη σειρά εγχρώμων φωτογραφιών, από τις οποίες προκύπτει η πλεονεκτική θέση της απαλλοτριούμενης εκτάσεως, 7) το 209/13-14/2/1999 φύλλο της οικονομικής εφημερίδας «Ισοτιμία», 8) το 582/9-2-1999 φύλλο της οικονομικής εφημερίδας «Χρηματιστήριο», το οποίο έχει άρθρο με τίτλο «Κηφισιάς ο χρυσός άξονας της Αθήνας», 9) το από 8-9/11/1998 φύλλο της εφημερίδας «Επενδυτής», στο οποίο δημοσιεύεται άρθρο με τίτλο «Τιμές σοκ στις περιοχές πέριξ του ΟΑΚΑ», 10) το από Αυγούστου 1987 και με αριθμό σχεδίου ΑΤΤ □ 188 τοπογραφικό διάγραμμα, που φέρει την υπογραφή του δ/ντή της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού Θ. Στάμου και βεβαιώνει ότι στην οδό Νεραντζιωτίσσης, ακριβώς μπροστά από το ακίνητο της αναιρεσείουσας διέρχεται κεντρικός αγωγός ομβρίων και ακαθάρτων υδάτων και 11) τα από 15/5/1995 και 19/9/1995 και με αριθμ. πρωτοκ. ΤΥ-1774/16-5-1995 και ΤΥ □ 3281/20-9-1995 αντίστοιχα έγγραφα της εταιρείας «ΚΡΙΟΣ ΑΕ», συνοδευόμενα από σχεδιάγραμμα τομής και κατόψεως του σχεδιαζόμενου από την εν λόγω εταιρία Αθλητικού Κέντρου και το από 5/10/1995 με αρ. πρωτ. ΤΥ-Δα-Φ.Φ020/289/1724 σχετ. 547/3281 απαντητικό έγγραφο της Δ/νσεως Μελετών Αθλητικών Έργων της Γεν. Γραμματείας Αθλητισμού, από τα οποία προκύπτει, ότι η παραπάνω εταιρία ενδιαφερόταν για την αγορά της εκτάσεως της αναιρεσείουσας στην τιμή των 500.000 δραχμών ανά μ.τ. Από την προσβαλλόμενη όμως απόφαση προκύπτει, ότι το Εφετείο, για να σχηματίσει

τη δικανική του πεποίθηση ως προς την αξία της απαλλοτριωθείσας
εδαφικής

έκτασης της αναιρεσείουσας έλαβε υπόψη, εκτός από τα άλλα
αποδεικτικά

μέσα, και όλα τα έγγραφα, που προσκόμισαν και επικαλέστηκαν οι
διάδικοι.

Από τη διαβεβαίωση δε αυτή σε συνδυασμό και με το γεγονός, ότι στο
υπόλοιπο αιτιολογικό της αποφάσεως δεν υπάρχει κανένα απολύτως
στοιχείο,

από το οποίο να μπορεί να δημιουργηθεί αμφιβολία για το αν το Εφετείο
έλαβε

υπόψη του και τα παραπάνω έγγραφα, γίνεται απόλυτα βέβαιο ότι τούτο
έλαβε

υπόψη και τα έγγραφα αυτά. Συνεπώς οι ως άνω λόγοι πρέπει να
απορριφθούν

ως αβάσιμοι.

Χ. Ο από τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ προβλεπόμενος
λόγος αναίρεσης ιδρύεται αν το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη «πράγματα»,
που

προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως
«πράγματα» νοούνται οι πραγματικοί ισχυρισμοί, που τείνουν στη
θεμελίωση,

κατάλυση ή παρακώλυση του ασκούμενου με την αγωγή, ένσταση ή
αντένσταση δικαιώματος. Δεν αποτελούν όμως «πράγματα» (και άρα ο
λόγος

δεν ιδρύεται αν δεν ληφθούν υπόψη) η αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής,
ανταγωγής ή ένστασης ή τα επιχειρήματα ή συμπεράσματα από την
εκτίμηση

των αποδείξεων, ούτε οι νομικοί ισχυρισμοί και η επιχειρηματολογία του
διαδίκου. Στην προκείμενη περίπτωση με τον όγδοο λόγο της αίτησης
αναιρέσεως, και κατά το σχετικό μέρος του, προσάπτεται στην
προσβαλλόμενη

απόφαση η αιτίαση, ότι κατά τον καθορισμό της οριστικής τιμής μονάδας

αποζημίωσης της εδαφικής έκτασης της αναιρεσείδουσας, που απαλλοτριώθηκε, έπρεπε η έκταση αυτή να θεωρηθεί ως εντός σχεδίου και ως τοιαύτη να συγκριθεί με τα εντός σχεδίου γειτονικά ακίνητα, πράγμα, που υποστηρίχθηκε από την αναιρεσείδουσα με την αίτησή τους και προς αντίκρουση αντίθετης αίτησης του αναιρεσιβλήτου, το οποίο από πρόθεση διατηρούσε τη νησίδα των 57 στρεμμάτων εκτός σχεδίου, μόλις προήλθε στη βούληση απαλλοτριώσεώς της, ενώ έως τότε και το ΥΠΕΧΩΔΕ συμφωνούσε στη ένταξή της στο σχέδιο και οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου Αμαρουσίου χορηγούσαν άδειες οικοδόμησης, διέκοψαν δε τη χορήγησή τους μόνο κατόπιν αιτήματος της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, ώστε με το επιχείρημα της μη ένταξης στο σχέδιο πόλης να καταβληθούν στους ιδιοκτήτες ως αποζημίωση ευτελή ποσά, και ότι με τα δεδομένα αυτά, θα έπρεπε, το Εφετείο, προκειμένου να εκτιμήσει την πραγματική αξία της ιδιοκτησίας της αναιρεσείδουσας να θεωρήσει αυτήν ως κείμενη μέσα στο σχέδιο και να καθορίσει έτσι αποζημίωση ύψους 550.000 δραχμών για κάθε τετρ.μέτρο, ώστε η αποζημίωση να είναι πλήρης. Επομένως ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, γιατί οι πιο πάνω ισχυρισμοί της αναιρεσείδουσας δεν αποτελούν «πράγματα», κατά την έννοια του νόμου, αλλά επιχειρήματα.

XI. Το άρθρο 15 παρ. 1 του ν.δ. 797/1971 ορίζει, ότι, "κηρυχθείσης της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, συγκροτείται κατόπιν αιτήσεως παντός ενδιαφερομένου τριμελής επιτροπή, ήτις προβαίνει εις προεκτίμησιν του

απαλλοτριουμένου □ . 4) Η Επιτροπή καταρτίζει εντός (20) ημερών έκθεσιν

περί της αξίας του απαλλοτριουμένου κατόπιν επιτοπίου αυτοψίας και ελέγχου □ . Η έκθεση υποβάλλεται ακολούθως, κατά τα άρθρα 16 επ. του παρόντος εις το αρμόδιον δικαστήριο ως στοιχείον προδικασίας της δίκης περί προσωρινού ή οριστικού προσδιορισμού της αποζημιώσεως, αποτελούσα

απλήν γνωμοδότησιν μη δεσμεύουσαν το δικαστήριο». Περαιτέρω η παρ. 2

του άρθρου 16 ν.δ. 797/1971 καθορίζει ότι «η προσαγωγή της εκθέσεως, της,

κατά το άρθρο 15 επιτροπής αποτελεί στοιχείο προδικασίας της δίκης περί προσωρινού ή οριστικού προσδιορισμού της αποζημιώσεως και άνευ αυτής η

σχετική αίτησις απορρίπτεται ως απαράδεκτη □ . 4) Δεν απαιτείται η προσαγωγή της, κατά την παρ. 2 απαιτούμενης εκθέσεως της επιτροπής, οσάκις καιτοι υπεβλήθη αρμοδίως προ 35μέρου αίτησις, ίνα η επιτροπή επιληφθεί του έργου της, τα μέλη αυτής δεν συνέταξαν δι□ οιονδήποτε λόγον

την έκθεσιν αυτήν. Εν τοιαύτη περιπτώσει χορηγεί ο εκ των μελών της επιτροπής οικονομικός έφορος βεβαίωσιν περί του γεγονότος τούτου, ην ο επισπεύδων τον προσδιορισμού της αποζημιώσεως προσάγει εις το αρμόδιον

δικαστήριο, ως απαραίτητον στοιχείον της προδικασίας». Στην προκείμενη

περίπτωση, με τον ένατο λόγο της αίτησης αναιρέσεως, και υπό την επίκληση

του άρθρου 559 αρ. 14 ΚΠολΔ, προσάπτεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η

αίτιαση, ότι δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη από το άρθρο 15 του ν.δ. 797/1971

προδικασία, γιατί η μη σύνταξη της έκθεσης της εκτιμητικής επιτροπής του

παραπάνω άρθρου βεβαιώθηκε όχι από το μέλος αυτής οικονομικό έφορο
αλλά
από την προϊσταμένη της Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου
Ανατολικής
Αττικής. Συνεπώς ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, γιατί
η
έκδοση της βεβαιώσεως, η οποία αφενός ήταν αναγκαία, επειδή το επίδικο
ήταν εκτός σχεδίου πόλεως, όπου δεν ίσχυε για αυτό το σύστημα του
αντικειμενικού προσδιορισμού, και αφετέρου αναφερόταν στη μη σύνταξη
της
εκθέσεως της εκτιμητικής επιτροπής από την προϊσταμένη της
Κτηματικής
Υπηρεσίας (του Δημοσίου) της Ανατολικής Αττικής, πλήρως
αναπληρώνει την
μη σύνταξη αυτής από το μέλος της επιτροπής οικονομικό έφορο.
XII. Το άρθρο 17 του Συντάγματος, ορίζει στην παράγραφο 2, ότι
«κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του παρά μόνο για δημόσια
ωφέλεια
και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται
στην
αξία, την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης
στο
δικαστήριο», και στην παράγραφο 4 εδάφιο τελευταίο, ότι «η αποζημίωση
δεν
υπόκειται ως αποζημίωση σε κανένα φόρο, κράτηση ή τέλος.» Η
τελευταία
αυτή διάταξη αποσκοπεί στο να αποτρέψει κάθε επιβάρυνση του
δικαιούχου
της αποζημίωσης, ώστε αυτή να μην φαλκιδευθεί και να περιέλθει στον
δικαιούχο ακέραιη. Περαιτέρω με το άρθρο 17 παρ. 4 του ν.δ. 797/1971
«περί
αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή
της με

το άρθρο 1 του ν.δ. 446/1974, η δικαστική δαπάνη βαρύνει τον υπόχρεο προς καταβολή της αποζημίωσης και επιδικάζεται πάντοτε από το δικαστήριο με την ίδια απόφαση που καθορίζει την αποζημίωση. Όμοια ρύθμιση περιέχεται στο άρθρο 9 παρ. 5 του νόμου 1093/1980. Με τις νεότερες διατάξεις των παραγράφων 1, 1α και 6 του άρθρου 9 του νόμου 1093/1980, η δεύτερη των οποίων προστέθηκε με το άρθρο 22 παρ. 10 του νόμου 1868/1989, ορίστηκε: 1) ότι οι αμοιβές των δικηγόρων των διαδίκων, που αξιώνουν κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριούμενο, εμπίπτουν στους διανεμητικούς λογαριασμούς, που συστήθηκαν στους κατά τόπους Δικηγορικούς Συλλόγους με το άρθρο 161 παρ. 7 του Κώδ. Δικηγόρων, που προστέθηκε με το άρθρο 25 παρ. 2 του νόμου 723/1977, 2) ότι το δικαστήριο, με την ίδια απόφαση με την οποία ορίζει την αποζημίωση, προσδιορίζει και την αμοιβή του δικηγόρου του καθού η απαλλοτρίωση, όχι με βάση την κατά τα άρθρα 100 επ. του Κώδικα Δικηγόρων προβλεπόμενη νόμιμη αμοιβή, αλλά με βάση το ποσοστό που καθορίζεται για κάθε Δικηγορικό Σύλλογο από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, και 3) ότι ο υπόχρεος προς αποζημίωση ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων οφείλουν να παρακρατούν από το ποσό της αποζημίωσης, το ποσό της αμοιβής, που προκύπτει με βάση το ως άνω ποσοστό, ως αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της

αποζημίωσης, και να το αποδίδουν στο Δικηγορικό Σύλλογο στον οποίο ανήκει ο δικαιούχος δικηγόρος. Ενόψει όμως της ως άνω συνταγματικής αρχής, ότι η αποζημίωση πρέπει να είναι πλήρης, το ποσό αυτής πρέπει να περιέρχεται στο δικαιούχο ακέραιο και αλώβητο. Μέρος δε αυτής αποτελούν και τα δικαστικά έξοδα, αφού ο καθού η απαλλοτρίωση αναγκαίως υποβάλλεται σ' αυτά, για να επιτύχει τον καθορισμό της αποζημίωσης, που δικαιούται να λάβει. Όρα αυτά, στα οποία περιλαμβάνεται και η αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του (άρθρο 189 ΚΠολΔ), αποτελούν παρακολούθημα της αποζημίωσης, προσαυξάνουν το ποσό της και βαρύνουν, όπως και εκείνη, τον υπόχρεο στην καταβολή της. Συνεπώς πρέπει να επιδικάζονται σε βάρος του υποχρέου και να περιέρχονται στο δικαιούχο της αποζημίωσης. Η δικηγορική αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης, που πρέπει να επιδικαστεί και να περιέλθει σ' αυτόν, συνίσταται στο ποσό, που προκύπτει κατ' εφαρμογή των οικείων διατάξεων του Κώδικα των Δικηγόρων (άρθρα 100 επ.), γιατί αυτό αποτελεί τη νόμιμη αμοιβή, άρα τη δαπάνη στην οποία αναγκαίως αυτός υποβάλλεται. Για το λόγο αυτό, κατά τον καθορισμό της δικηγορικής αμοιβής αφενός δεν λαμβάνεται υπόψη τυχόν ιδιαίτερη με τον δικηγόρο συμφωνία (εργολαβία δίκης) και αφετέρου το ποσό αυτής δεν υπόκειται σε συμψηφισμό (Ολ. ΑΠ 9/1996), ούτε σε μείωση ή περιορισμό, κατά το άρθρο 22 του νόμου 3693/1957, αφού έτσι ο δικαιούχος θα επιβαρυνόταν με τη διαφορά, με αποτέλεσμα τη φαλκίδευση του ποσού της

αποζημίωσης. Για τον ίδιο λόγο δεν επιτρέπεται να ορισθεί ως αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης ποσό άλλο, και μάλιστα με βάση ποσοστό επί της αποζημίωσης, το οποίο ορίζεται, κατά Δικηγορικό Σύλλογο, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, προκειμένου αυτό να αφαιρεθεί από την καταβλητέα στο δικαιούχο αποζημίωση και να περιέλθει στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο για να διανεμηθεί στα μέλη του, γιατί έτσι το ποσό της αποζημίωσης φαλκιδεύεται, αφού ο καθ' ου η απαλλοτρίωση επιβαρύνεται με τη διαφορά μεταξύ της νόμιμης δικηγορικής αμοιβής, που αναγκαίως θα πληρώσει στον δικηγόρο του, και εκείνης, που προκύπτει βάσει του κανονιστικώς προβλεπομένου ποσοστού, η οποία και παρακρατείται (Ολ.ΑΠ 19/2000). Στην προκείμενη περίπτωση, το Εφετείο, αφού καθόρισε την οριστική τιμή μονάδος αποζημίωσης για τα απαλλοτριωθέντα ακίνητα, στο θέμα των δικαστικών εξόδων, δέχθηκε, ότι αυτά πρέπει να επιβληθούν σε βάρος του υπόχρεου σε αποζημίωση αναιρεσιβλήτου, με βάση το άρθρο 17 παρ. 4 του ν.δ. 797/1971, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν.δ. 446/1974 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 9 παρ. 5 του ν. 1093/1980, μειωμένη όμως ως προς την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων των παρισταμένων αντιδίκων του, κατ' εφαρμογή του άρθρου 22 παρ. 1 του Ν. 3693/1957, σε συνδυασμό με την κοινή απόφαση 134423/8-121-1992 (ΦΕΚ Β' 11/201-1993) των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 5 παρ. 12 του ν. 1738/1987. Περαιτέρω, το Εφετείο έκρινε, ότι ανεξαρτήτως των άνω εξόδων, έπρεπε να ορισθούν η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων των δικαιούχων,

σύμφωνα με την εκδοθείσα κατ'εξουσιοδότηση του άρθρου 22 παρ. 10α' του

Ν. 1868/1989 απόφαση 84969/1996 του Υπουργού Δικαιοσύνης (ΦΕΚ Β'

708/1996) και επί πλέον η αμοιβή για την παράσταση καθενός από τους δικηγόρους αυτούς. Τελικώς, με βάση τα παραπάνω, το Εφετείο, αφενός καταδίκασε το υπόχρεο σε αποζημίωση αναιρεσίβλητο στην πληρωμή των δικαστικών εξόδων των παραστάτων δικαιούχων, τα οποία όρισε σε δραχμές

α) εκατό χιλιάδες (100.000), για κάθε ομάδα παρισταμένων με κοινό δικόγραφο ή για κάθε μεμονωμένως παριστάμενο και αφετέρου όρισε: α) την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων των παρισταμένων δικαιούχων κατά κλιμάκια και δη για τα ποσά της άνω αποζημίωσης: 1) μέχρι τα 5.000.000

δραχμές σε ποσοστό 10%, 2) από τα 5.000.000 μέχρι 10.000.000 δραχμές, σε ποσοστό 8%, 3) από τα 10.000.000 μέχρι 25.000.000 δραχμές σε ποσοστό 5%

και 4) για το επί πλέον σε ποσοστό 3% και β) την αμοιβή για την παράσταση

καθενός απ'αυτούς στο ποσό των 18.000 δραχμών. Συνεπώς το Εφετείο, που

έκρινε με τον τρόπο αυτό, παραβίασε τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των

άρθρων 17 παρ. 2 και 4 του Συντάγματος 1975 και 17 παρ. 4 ΝΔ 797/1971,

όπως αντικαταστάθηκε από το ΝΔ 446/1974, και γι'αυτό είναι βάσιμος ο ενδέκατος λόγος της αιτήσεως αναιρέσεως, με τον οποίο προσάπτεται στην

απόφαση η εκ του άρθρου 559 αριθμ. 1 ΚΠολΔ, απορρέουσα αιτίαση.

XIII. Κατ'ακολουθία των ανωτέρω πρέπει να αναιρεθεί μερικώς η προσβαλλόμενη απόφαση, και κατά το μέρος της, το αναφερόμενο στον

καθορισμό των δικαστικών εξόδων κατά την ενώπιον του Εφετείου δίκη,
να

παραπεμφθεί η υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση, κατά το αναιρούμενο
μέρος

της, στο ίδιο δικαστήριο, του οποίου είναι δυνατή η σύνθεση από άλλους
δικαστές, εκτός εκείνων που δίκασαν προηγουμένως (άρθρο 580 παρ. 3
ΚΠολΔ), και να καταδικαστεί το αναιρεσίβλητο στα δικαστικά έξοδα της
αναιρεσεύουσας, που υπέβαλε προτάσεις.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί μερικώς την 4446/2000 απόφαση του Εφετείου Αθηνών και
κατά το αναφερόμενο στο αιτιολογικό της παρούσας τμήμα της.

Παραπέμπει την υπόθεση, κατά το αναιρούμενο μέρος της, στο ίδιο
δικαστήριο για περαιτέρω εκδίκαση. Και

Καταδικάζει το αναιρεσίβλητο στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσεύουσας,
τα οποία ορίζει στο ποσό των χιλίων τριακοσίων πενήντα (1350) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 13 Μαρτίου 2002. Και
Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριό του στις 15 Μαρτίου 2002.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: **ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ**

Τόπος: **ΑΘΗΝΑ**

Αριθ. Απόφασης: **1413**

Ετος: **2002**

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 1413/2002

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Αντώνιο Π., Αντιπρόεδρο, Παύλο
Μειδάνη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη, Αχιλλέα Ζήση και Νικόλαο
Κασσαβέτη,

Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 7

Δεκεμβρίου 2001, με την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας Ψαράτη, για

να δικάσει μεταξύ:

Των αναιρεσειόντων: 1. Γερακίνας συζ. Νικολάου Λ., 2. Δημητρίου ΔασΚ. του Γ., 3. Αδάμ Κ του Δημητρίου, 4. Δημητρίου Κ του Κωνσταντίνου, 5. Δημητρίου Κ του Βασιλείου, 6. Δημητρίου Τ. του Σωτηρίου, 7. Πουλχερίας συζ. Δημητρίου Τ., το γένος Π., 8. □ Ολγας συζ. Αλεξάνδρου Τ., το γένος Κ., 9. Ξανθής συζ. Αντωνίου Τ., το γένος Κ., 10. Προδρόμου Σ. του Ιωάννη, 11. Ιωάννη Κ. του Μιλτιάδη, 12. Σοφίας χήρας Σπυρίδωνος Κ., το γένος Μ., 13 Αντωνίου Τ. του Δημητρίου, 14.

Ευρυδίκης συζ. Αντωνίου Τ., το γένος Π., 15. Μενεξιάς συζ. Ζήση Π., το γένος Π., 16. Βασιλείου Α. του Νικολάου, 17. Αλεξάνδρας συζ. Ιωάννη Λ.,

το γένος Κ, Κ.Λ.Π., κατοίκων όλων Νέων Κερδυλλίων Σερρών. Οι 1η, 21η,

22ος, 23η, 24η, 26η, 27η, 28ος, 29η, 30ος, 31ος, 32ος, 33ος, 39ος, 43ος, 44η, 45ος, 46η, 50ος, 51ος, 55η, 56ος, 57ος, 58ος, 59η, 60η, 61η, 70ος, 71ος, 72ος, 73η, 74η, 75η, 76η, 83η, 84η, 85η, 86η, 87η, 88η, 89ος,

91ος, 92ος, 93η, 94η, 97ος και 98ος, εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Γεώργιο Λευκόπουλο, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ. Οι λοιποί αναιρεσειόντες παραιτήθηκαν από τα δικόγραφα της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης και των πρόσθετων λόγων αυτής με την από 30-11-2001 εξώδικη δήλωσή τους.

Του αναιρεσίβλητου: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό των Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, το οποίο

εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο Χρήστο Παπαδόπουλο, Νομικό Σύμβουλο

του Κράτους, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ., χωρίς να καταθέσει

προτάσεις.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 22-01-1998 αίτηση του ήδη αναιρεσίβλητου και την από 10-02-1998 ανταίτηση των ήδη αναιρεσειόντων

για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης επί απαλλοτρίωσης ακινήτων, που κατατέθηκαν στο Εφετείο Θεσσαλονίκης και συνεκδικάσθηκαν.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 419/1999 προδικαστική και 611/2000 οριστική του

ίδιου Δικαστηρίου. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητούν οι αναιρεσείοντες με την από 21-8-2000 αίτησή τους και τους από 12-9-2001 πρόσθετους λόγους αυτής.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Νικόλαος Κασσαβέτης ανάγνωσε την από 5-12-2001 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την παραδοχή των τετάρτου και πέμπτου λόγων του προσθέτου δικογράφου και την απόρριψη τόσο των λόγων του κύριου δικογράφου της αναίρεσης, όσο και των λοιπών λόγων του προσθέτου δικογράφου της.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

I.- Με την από 30 Νοεμβρίου 2001 δήλωση, που (α) κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου τούτου και β) επιδόθηκε, όπως αποδεικνύεται

από την 4130Γ/5 Δεκεμβρίου 2001 έκθεση επίδοσης του αρμόδιου δικαστικού επιμελητή Διονυσίου Π. Κριάρη, στο αναιρεσίβλητο παραιτήθηκαν, (συνδ. άρθρα 297 και 573 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.), όπως εξ αυτής προκύπτει, από το δικόγραφο της υπό κρίση αναίρεσης οι αναιρεσείοντες (1) Δημήτριος Δ. του Γ., (2) Κς Αδάμ του Δημητρίου, (3) Κς Δημήτριος του

Κωνσταντίνου, (4) Κς Δημήτριος του Βασιλείου, (5) Δημήτριος Τ.ς του Σωτηρίου, (6) Πουλχερία συζ. Δημητρίου Τ., το γένος Π., (7) Όλγας συζ. Αλεξάνδρου Τ., το γένος Κ., (8) Ξανθή συζ. Αντωνίου Τ., το γένος Κ., (9) Πρόδρομος Σ.υ του Ιωάννη, (10) Κ.ς Ιωάννης του Μιλτιάδη, (11) Σοφία χήρας Σπυρίδωνος Κ., το γένος Μ., (12) Αντώνιος Τ.ς του Δημητρίου, (13)

Ευριδίκη συζ. Αντωνίου Τ., το γένος Π., (14) Μενεξιά συζ. Ζήση Π., το γένος Π., (15) Βασίλειος Α.ς του Νικολάου, (16) Αλεξάνδρα συζ. Ιωάννου

Λ., το γένος Κ., (17) Ιωάννης Α. του Κωνσταντίνου, (18) Μαρία συζ. Γ. Ν.,

το γένος Κ., (19) Ευφροσύνη συζ. Δημητρίου Τ., (20) Μιχαήλ Χ. του Φωτίου, Κ.Α.Π.(Επομένως πρέπει να κηρυχθεί καταργημένη η δίκη, η ανοιγείσα μεταξύ των ανωτέρω αναιρεσειόντων και του αναιρεσίβλητου.

Π.- Όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 118 αριθ. 4, 566 παρ. 1 και 577 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ., στο έγγραφο της αναίρεσης πρέπει να προσδιορίζεται κατά τρόπο σαφή, ορισμένο και ευσύνοπτο η νομική πλημμέλεια, που αποδίδεται στο δικαστήριο της ουσίας, το οποίο έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, ώστε να είναι δυνατό να διαπιστωθεί αν και ποίο λόγο αναίρεσης από τους περιοριστικώς περιλαμβανόμενους στο άρθρο 559 Κ.Πολ.Δ. θεμελιώνει η προβαλλόμενη αιτίαση. Ειδικότερα, για να είναι ορισμένος ο λόγος της αναίρεσης, με τον οποίο αποδίδεται στο δικαστήριο της ουσίας παραβίαση κανόνων ουσιαστικού δικαίου, (άρθρο 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ.), πρέπει να καθορίζονται με αυτόν, πλην των άλλων, η συγκεκριμένη διάταξη του ουσιαστικού δικαίου, που παραβιάσθηκε, και το αποδιδόμενο στο δικαστήριο νομικό σφάλμα ως προς την ερμηνεία και την εφαρμογή του ουσιαστικού νόμου, καθώς επίσης, εφ' όσον το δικαστήριο έκρινεν επί της

ουσίας της υπόθεσης, η ελάχιστονα πρόταση του νομικού του συλλογισμού, ήτοι τα πραγματικά γεγονότα, που αυτό δέχθηκε, και απετέλεσαν τη βάση της συντέλεσης της προβαλλόμενης παραβίασης των κανόνων του ουσιαστικού δικαίου, εάν δε απέρριψε την αγωγή ή γενικώς τον ισχυρισμό ως μη νόμιμο, το περιεχόμενο τους, ώστε από το αναιρετήριο να προκύπτει

η προβαλλόμενη νομική πλημμέλεια, δοθέντος, ότι η αοριστία του λόγου της αναίρεσης δεν δύναται να συμπληρωθεί με παραπομπή σε άλλο διαδικαστικό έγγραφο, (Ολ. Α.Π. 32/1996). Στην προκείμενη περίπτωση με

το μοναδικό λόγο του κύριου δικογράφου της αναίρεσης και με τους ασκηθέντες παραδεκτώς, (άρθρο 569 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ.), δεύτερο και όγδοο,

(ως προς το μέρος του που ασκήθηκε από τους μη παραιτηθέντες απ'

αυτόν), προσθέτους λόγους διατυπώνεται αιτίαση , απορρέουσα από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. και αναγόμενη στην απόρριψη, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ως μη νόμιμη, της επί της διάταξης του άρθρου 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971 ερειδομένης ιδιαίτερης αποζημίωσης για αναγκαστική απαλλοτρίωση, είναι απορριπτέοι, ως απαράδεκτοι, γιατί είναι

αόριστοι, αφού με αυτούς δεν γίνεται επίκληση του περιεχομένου της από την παραπάνω διάταξη αίτησης.

III.- Επίσης πρέπει να απορριφθεί για την ίδια αιτία, ως απαράδεκτος, και ο έβδομος πρόσθετος λόγος, με τον οποίο, μετά την παραίτηση από το δικόγραφο της αναίρεσης των Δημητρίου Δ. του Γ. και Αριστοτέλη Μ. του

Αθανασίου, οι λοιποί από τους προσδιοριζόμενους σε αυτόν αναιρεσείοντες, επικαλούμενοι μόνο μη επιδίκαση, με την προσβαλλόμενη

απόφαση, ιδιαίτερης αποζημίωσης, για το λόγο ότι τα ακίνητά τους διχοτομούνται, διατυπώνουν κατά της απόφασης αυτής αιτίαση, στηριζόμενη στο άρθρο 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ.

IV.- Το άρθρο 559 αριθ. 8 Κ.Πολ.Δ. ορίζει, ότι αναίρεση επιτρέπεται μόνο αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα, που δεν προτάθηκαν, ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα, που προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης. Από τη διάταξη αυτή, συνδυαζόμενη με αυτές των άρθρων 118 αριθ. 4, 566 παρ. 1 και 578 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ., συνάγεται, ότι, για την πληρότητα του λόγου αυτού, πρέπει το αναιρετήριο να περιέχει στην μεν πρώτη από τις δύο διαλαμβανόμενες στην αυτή περιπτώσεις ποια ήσαν τα πράγματα, που παρά το νόμο το δικαστήριο της ουσίας έλαβε υπόψη, μολονότι δεν προτάθηκαν ή προτάθηκαν απαράδεκτα και ποια επίδραση άσκησαν στην έκβαση της δίκης, στη δε δεύτερη ποια ήσαν τα πράγματα, που, παρά το νόμο το ίδιο δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη, μολονότι προτάθηκαν παραδεκτά και ποια επίδραση ασκούσαν στην έκβαση της δίκης. Επομένως ο εκ της ανωτέρω διάταξης στηριζόμενος πρώτος πρόσθετος λόγος, με τον οποίο

διατυπώνεται ισχυρισμός, ότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν, χωρίς να προσδιορίζονται τα πράγματα αυτά, όπως και η επίδραση, που ασκούσαν στην έκβαση της δίκης, είναι αόριστος και για την

αιτία αυτή απορριπτέος, ως απαράδεκτος.

V.- Ο τρίτος πρόσθετος λόγος, με τον οποίο διατυπώνεται προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 Κ.Πολ.Δ. αιτίαση ως προς τον προσδιορισμό, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ιδιαίτερης αποζημίωσης μόνο σε σχέση με τα αναγκαστικώς απαλλοτριωθέντα ακίνητα, που η έκτασή τους είναι μικρότερη από 2.000 τ.μ., είναι, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις 118 αριθ. 4, 566 παρ. 1 και 577 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ. αόριστος και πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, αφού με αυτόν δεν προσδιορίζεται ποιοι από τους αναιρεσείοντες φέρονται ως ιδιοκτήτες αναγκαστικώς απαλλοτριωθέντων ακινήτων, που έχουν έκταση μεγαλύτερη από 2.000 τ.μ.

VI.- Ο έκτος πρόσθετος λόγος, και κατά το εκ του άρθρου 559 αρ. 8 Κ.Πολ.Δ. απορρέον τμήμα του, που αφορά τα προσδιοριζόμενα με τους αριθμούς ΚΠ 80α, 200 και 206 ακίνητα, είναι σύμφωνα με τα συνδυασμένα

άρθρα 118 αριθ. 4, 566 παρ. 1 και 577 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ. αόριστος και για αυτό πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, γιατί δεν γίνεται με αυτόν επίκληση των ως προς τα ακίνητα αυτά πραγματικών ισχυρισμών, που στήριζαν την από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 ν.δ. 797/1971 απορρέουσα αίτηση.

VII.- Η αίτηση προσδιορισμού ιδιαίτερης, κατ' άρθρο 13 παρ. 3 ν.δ. 797/1971, αποζημίωσης απορρίφθηκε, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, ως αβάσιμη για τα ακίνητα, που είναι μεγαλύτερα από 2.000 τ.μ. Επομένως ο από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 8 Κ.Πολ.Δ. απορρέων έκτος πρόσθετος λόγος, και κατά το μέρος του που ασκήθηκε από τους λοιπούς πλην των παραιτηθέντων από το δικόγραφο των πρόσθετων λόγων της αναίρεσης Δημητρίου Δ. του Γ. και Αριστοτέλη Μ. του Αθανασίου, αναιρεσείοντες πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, για το τμήμα του, το αναγόμενο στα ΚΠ 169 και 170 ακίνητα,

αφού κατά το επικαλούμενο περιεχόμενο της αίτησης καθένα από τα ακίνητα αυτά αποτελεί τμήμα ευρύτερης έκτασης, που αποτελείται από 150

στρέμματα.

VIII.- Το άρθρο 13 παρ. 3 του ν.δ. 797/1971 ορίζει ότι « εν περιπτώσει αναγκαστικής απαλλοτριώσεως τμήματος ακινήτου ως εκ της οποίας το απομένον εις τον ιδιοκτήτη τμήμα υφίσταται σημαντικήν υποτίμησην της αξίας αυτού ή καθίσταται άχρηστον δια την δι□ ην προορίζεται χρήσιν, δια

της αυτής περί καθορισμού της αποζημιώσεως αποφάσεως προσδιορίζεται και παρέχεται ιδιαίτερα δι□ αυτήν αποζημίωσις εις τον ιδιοκτήτην. Η ιδιαίτερα αυτή αποζημίωσις καταβάλλεται εις τον ιδιοκτήτην ομού μετά της

καταβαλλομένης δια το απαλλοτριούμενον τμήμα». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται, ότι η αποζημίωση, για το τμήμα, που απομένει εκτός αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, συνδέεται μόνο προς την απομειωτική επί της αξίας επιρροή, που ασκεί η απότμηση του απαλλοτριωθέντος μέρους από το απομένον τμήμα και σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζεται από το είδος του έργου στο οποίο απέβλεπε η διενεργηθείσα αναγκαστική απαλλοτρίωση, (Ολ. Α.Π. 8/1999). Στην προκειμένη περίπτωση διατυπώνεται με τον πέμπτο πρόσθετο λόγο αιτίαση, απορρέουσα από το άρθρο 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ., για την, κατά παραβίαση, του άρθρου 13 παρ.

3 ν.δ. 797/1971, απόρριψη της αίτησης ως μη νόμιμης και ως προς το μέρος της, που είχε αντικείμενο την επιδίκαση ιδιαίτερης αποζημιώσεως, λόγω της σημαντικής απομείωσης της αξίας των προσδιοριζομένων στον ίδιο λόγο οικοδομημένων ακινήτων, η οποία επήλθε από τη μετά την αναγκαστική απαλλοτρίωση επελθούσα μείωση των αυλείων χώρων τους.

Συνεπώς ο λόγος αυτός, και ως προς το μέρος του, που ασκήθηκε από την

μη παραιτηθείσα από τα δικόγραφα της αναίρεσης και των προσθέτων λόγων αυτής εικοστή τρίτη αναιρεσεύουσα, (Δημητρούλα σύζυγο Παναγιώτη

Γ.), και αφορά το με αριθμό Κ.Π. 126 αναγκαστικώς απαλλοτριούμενο ακίνητο, είναι βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός, αφού η μείωση του αυλείου χώρου του ανωτέρω ακινήτου είναι από τη φύση της αποκλειστικά

επακόλουθο της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, ως και λογικά προηγούμενης από το έργο για το οποίο εξαγγέλθηκε.

ΙΧ.- Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει, ότι, κατ' αντίθεση με την προβλεπόμενη υπό του άρθρου 17 παρ. 2 και 4 του Συντάγματος 1975/1986 ρύθμιση, (Ολ. Α.Π. 17/2000), το Εφετείο επιβάρυνε τους αναιρεσιόντες, καθ' όσον η απαλλοτρίωση, με την αμοιβή του πληρεξουσίου

δικηγόρου τους, την οποία όρισε ως αποδοτέα στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο. Επομένως ο τέταρτος πρόσθετος λόγος, με τον οποίο, σε σχέση με την ανωτέρω παραδοχή της προσβαλλόμενης απόφασης, προβάλλεται ως προς το μέρος του που ερευνάται, δηλαδή αυτό που ασκήθηκε από τους

μη παραιτηθέντες αναιρεσιόντες αιτίαση από τη διάταξη του άρθρου 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ., πρέπει να γίνει δεκτός, γιατί είναι, ως προς το ανωτέρω μέρος του, βάσιμος.

Χ.- Μετά από αυτά πρέπει να αναιρεθεί μερικώς η πλησσομένη απόφαση, και κατά το αναφερθέν προηγουμένως μέρος της, να παραπεμφθεί, (άρθρο 580 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ.), η υπόθεση στο δυνάμενο να αποτελεσθεί από άλλους δικαστές ως άνω δευτεροβάθμιο δικαστήριο, που εξέδωσε την αναιρούμενη μερικώς απόφαση, για περαιτέρω από αυτό εκδίκασή της, και να καταδικασθεί το αναιρεσίβλητο, που ηττήθηκε, (άρθρα

176 και 183 Κ.Πολ.Δ.), να πληρώσει τα δικαστικά έξοδα στους αναιρεσιόντες, που δεν παραιτήθηκαν από το δικόγραφο της αναίρεσης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Κηρύσσει καταργημένη τη δίκη, την ανοιγείσα μεταξύ του αναιρεσιβλήτου και των αναιρεσιόντων (1) Δημητρίου Δ. του Γ., (2) Κ Αδάμ του Δημητρίου, (3) Κ Δημητρίου του Κωνσταντίνου, (4) Κ Δημητρίου του Βασιλείου, (5) Δημητρίου Τ. του Σωτηρίου, (6) Πουλχερίας συζ.

Δημητρίου Τ., το γένος Π., (7) Όλγας συζ. Αλεξάνδρου Τ., το γένος Κ.,
(8)

Ξανθής συζ. Αντωνίου Τ., το γένος Κ., (9) Πρόδρομου Σ. του Ιωάννη, (10)
Κ. Ιωάννη του Μιλτιάδη, (11) Σοφίας χήρας Σπυρίδωνος Κ., το γένος Μ.,
(12) Αντωνίου Τ. του Δημητρίου, (13) Ευριδίκης, συζ. Αντωνίου Τ., το
γένος Π., (14) Μενεξιάς συζ. Ζήση Π., το γένος Π., (15) Βασιλείου Α. του
Νικολάου, (16) Αλεξάνδρας συζ. Ιωάννου Λ., το γένος Κ., (17) Ιωάννη Λ.
του Κωνσταντίνου, (18) Μαρίας συζ. Γ. Ν., το γένος Κ., (19) Ευφροσύνης
συζ. Δημητρίου Τ. Κ.Λ.Π. Αναίρει μερικώς την 611/2000 απόφαση του
Εφετείου Θεσσαλονίκης και κατά το προσδιοριζόμενο στο αιτιολογικό της
προκειμένης απόφασης μέρος της.

Παραπέμπει την υπόθεση για περαιτέρω ως προς το ίδιο μέρος
εκδίκασή της στο ως άνω Εφετείο, που θα συγκροτηθεί από άλλους
δικαστές σε σχέση με εκείνους, που εξέδωσαν την αναιρεθείσα απόφαση.

Και

Καταδικάζει το αναιρεσίβλητο στα από χίλια πεντακόσια ογδόντα,
(1.580), ευρώ δικαστικά έξοδα των αναιρεσειόντων, που δεν έχουν
παραιτηθεί από το δικόγραφο της αναίρεσης

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 28 Ιουνίου 2002 .

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Και αντ' αυτού ο αρχαιότερος

Αρεοπαγίτης της σύνθεσης

Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριο του, στις 30 Ιουλίου 2002.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: : ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 192

Ετος: 2001

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Γ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Θεόδωρο Τόλια, Αντιπρόεδρο, Γρηγόριο Φιλίππατο, Δαμιανό Παπαθανάση, Θεόδωρο Μπάκα, Γεώργιο Χριστόφιλο, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του την 18η Οκτωβρίου 2000, με την παρουσία και της γραμματέως Ελένης Τζιώτη, για να

δικάσει μεταξύ:

Των αναιρεσιόντων-καλούντων : 1) Φ. Ο. κλπ, κατοίκων Αθηνών διά τους εαυτούς τους ατομικά και ως κληρονόμοι του Β. Ο., που εκπροσωπήθηκαν από την πληρεξούσια δικηγόρο τους Βασιλική Κεφαλοπούλου.

Της αναιρεσίβλητης-καθής η κλήση : Ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ, που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται

νόμιμα, και στην παρούσα δίκη εκπροσωπήθηκε δια του πληρεξουσίου της

δικηγόρου Σπυρίδωνα Γιαννούζη.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 16-12-1996 αίτηση της ήδη αναιρεσίβλητης και την από 31-1-1997 ανταίτηση των ήδη αναιρεσιόντων που

κατατέθηκαν στο Εφετείο Αθηνών. Εκδόθηκε η απόφαση 5503/1997 του ιδίου

δικαστηρίου. Την αναίρεση της εφετειακής αποφάσεως ζητούν οι αναιρεσιόντες με την από 10-12-1997 αίτησή τους. Εκδόθηκε η με αριθμό

1482/1999 απόφαση του Αρείου Πάγου η οποία κήρυξε απαράδεκτη τη συζήτηση. Η υπόθεση έχει εισαχθεί για νέα συζήτηση με την από 9-11-1999

κλήση.

Κατά τη συζήτηση της αιτήσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω, ο εισηγητής

Αρεοπαγίτης Δαμιανός Παπαθανάσης ανέγνωσε την από 2-12-1998 έκθεσή του,

με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της αιτήσεως.

Ο πληρεξούσιος των αναιρεσειόντων ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως ο πληρεξούσιος της αναιρεσίβλητης την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Επειδή κατά τη διάταξη του άρθρου 17 παρ. 2 του Συντάγματος κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια, που έχει

αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει και πάντοτε, αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση. Κατά τη διάταξη του άρθρου 13

παρ. 2 του ΝΔ 797/1971 προς διάγνωση τις πραγματικής αξίας του απαλλοτριωμένου ακινήτου δεν υπολογίζεται η τυχόν ανατίμηση ή υποτίμηση

αυτού που επήλθε μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση, ως συνέπεια αυτής, ή της εξαγγελίας της

απαλλοτριώσεως, ή λόγω της κατασκευής του έργου, για το οποίο έγινε η

απαλλοτρίωση. Τέλος κατά τις διατάξεις των άρθρων 17 του Συντάγματος και

19 του ΝΔ 797/1971 στην έννοια της πλήρους αποζημιώσεως περιλαμβάνεται

μόνο η αξία του εδάφους και των συστατικών του απαλλοτριωμένου ακινήτου

και όχι η αποκατάσταση κάθε θετικής ή αποθετικής ζημίας, η οποία δεν συνάπτεται με την αξία του απαλλοτριουμένου, έστω και αν αυτή επέρχεται ως

συνέπεια της απαλλοτριώσεως (Ολ. ΑΠ 8/99). Στην προκειμένη περίπτωση το

Εφετείο, όπως από την προσβαλλόμενη απόφασή του προκύπτει, δέχεται ανέλεγκτα: Ότι με την κοινή απόφαση 1019518/1100/0010/22-4-94 των

Υπουργών Οικονομικών και ΠΕΧΩΔΕ, που δημοσιεύθηκε νόμιμα,
κηρύχθηκε

για λόγους δημόσιας ωφέλειας και συγκεκριμένα για την εκτέλεση ειδικών
έργων του ΜΕΤΡΟ Αθηνών (Σταθμός Πανόρμου) αναγκαστική
απαλλοτρίωση,

υπέρ της αναιρεσίβλητης και με δαπάνες αυτής, εδαφικής εκτάσεως,
συνολικού εμβαδού 258,6 τ.μ. Στην έκταση αυτή περιλαμβάνονται και 82
τ.μ.

που αποτελούν τμήμα του συνεχόμενου οικοπέδου των αναιρεσειόντων
επί της

οδού Λογοθετίδη αριθ. 2 και Πανόρμου της πόλεως Αθηνών και κατά τις
διατάξεις του Πολεοδομικού κανονισμού αποτελούν □ □ πρασιά □ □ της
πολυόροφης οικοδομής των αναιρεσειόντων που είναι κτισμένη επί του
υπολοίπου οικοπέδου, εμβαδού 196 τ.μ. Η περιοχή του απαλλοτριωθέντος
αυτού ακινήτου είναι πλήρως πολεοδομικά διαμορφωμένη με συντελεστή
δομήσεως 3,6 και ποσοστό καλύψεως 70%. Υπάρχουν πολυόροφες
οικοδομές,

όπου στεγάζονται κατοικίες, εμπορικά καταστήματα και τράπεζες. Η
αντικειμενική αξία του ως άνω απαλλοτριωθέντος ακινήτου των
αναιρεσειόντων ανέρχεται στο ποσό των 113.704 δραχ. ανά τ.μ. Στη
συνέχεια

το Εφετείο προέβη, μετά από συνεκτίμηση όλων των αποδεικτικών
στοιχείων,

ως βεβαιώνει, στον καθορισμό της οριστικής τιμής μονάδας
αποζημιώσεως του

ως άνω αναγκαστικώς απαλλοτριωθέντος ακινήτου των αναιρεσειόντων
στο

ποσό των 160.000 δραχ. ανά τ.μ. Η τιμή αυτή, ως περαιτέρω δέχεται το
Εφετείο, ανταποκρίνεται στην αξία του ανωτέρω ακινήτου κατά τον
κρίσιμο εν

προκειμένω χρόνο της ενώπιον του Μον. Πρωτοδικείου συζητήσεως (17-
5-96)

και παρέχει τη δυνατότητα στους δικαιούχους να το αντικαταστήσουν με άλλο

ισάξιο, χωρίς να υπολογισθεί η ανατίμηση, ή υποτίμησή του, που τυχόν επήλθε

εξαιτίας της κηρύξεως της ως άνω αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, ή της εξαγγελίας αυτής, ή της εκτελέσεως του έργου για το οποίο έγινε η εν λόγω

απαλλοτρίωση. Με το ν^ο αποφανθεί έτσι το Εφετείο δεν παραβίασε τις προπαρατεθείσες διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, ή την τοιαύτη του άρθρου 1

του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμβάσεως της Ρώμης, η δε προσβαλλόμενη απόφαση δεν διαλαμβάνει ανεπαρκείς, ή αντιφατικές αιτιολογίες, ενόψει δε και του, ότι εκτίθεται σ^ε αυτή το από τις αποδείξεις πόρισμα με σαφήνεια, έχει η απόφαση αυτή νόμιμη βάση, ως προς την υπαγωγή των ανωτέρω αποδεδειγμένων πραγματικών γεγονότων στο πραγματικό των ως άνω διατάξεων, οι δε τ^ο αντίθετα υποστηρίζοντες και στο

άρθρο 559 αριθ. 1 και 19 ΚΠολΔ θεμελιούμενοι, κατ^α εκτίμηση του αναιρετηρίου, συναφείς λόγοι αναιρέσεως, πρέπει ν^ο απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Επειδή, από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 2 του ν.δ. 797/1971 που ορίζει ότι   υπολογίζεται όμως η ανατίμηση του απαλλοτριουμένου που επήλθε

μετά τη δημοσίευση της απόφασης απαλλοτρίωσης και μέχρι της πρώτης συζητήσεως στο ακροατήριο της αιτήσεως προσδιορισμού της αποζημίωσης

από λόγους άσχετους με τη γενόμενη αναγκαστική απαλλοτρίωση, ή την

εξαγγελία αυτής, ή τις ενέργειες του ιδιοκτήτη επί του απαλλοτριουμένου   σε

συνδυασμό με την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου, κατά την οποία με την ίδια

απόφαση παρέχεται ιδιαίτερη αποζημίωση σε περίπτωση αναγκαστικής

απαλλοτριώσης τμήματος ακινήτου, λόγω της οποίας το τμήμα, που απομένει στον ιδιοκτήτη, υφίσταται σημαντική υποτίμηση της αξίας του, ή καθίσταται άχρηστο για τη χρήση για την οποία τούτο προορίζεται, συνάγεται, ότι, όταν απαλλοτριώνεται αναγκαστικώς τμήμα μόνο ενός ακινήτου, σε τρόπο ώστε το τμήμα που απομένει να υφίσταται σημαντική υποτίμηση της αξίας του, ή να καθίσταται άχρηστο, η οφειλόμενη πλήρης αποζημίωση περιλαμβάνει την αποκατάσταση της ζημίας, την οποία υφίσταται ο ιδιοκτήτης από την απώλεια του απαλλοτριωθέντος τμήματος, αλλά και εκείνη που επέρχεται σ□ αυτόν από τη μείωση, ή εκμηδένιση της αξίας του εναπομείναντος τμήματος του ακινήτου του, για την οποία παρέχεται σ□ αυτόν ιδιαίτερη αποζημίωση, μετά από σχετική αίτησή του. Η αποζημίωση για το τμήμα που απομένει εκτός απαλλοτριώσης συνδέεται μόνο προς την απομειωτική επί της αξίας επιρροή που ασκεί η απότμηση του απαλλοτριωθέντος μέρους από το απομένον τμήμα και σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζεται από το είδος του έργου στο οποίο απέβλεπε η απαλλοτριώση (Ολομ. ΑΠ 8/1999). Στην προκειμένη περίπτωση όπως προκύπτει από την από 31-1-1992 αίτηση των αναιρεσειόντων, που επισκοπείται κατ□ άρθρο 561 παρ. 2 ΚΠολΔ, με αυτή ζητείται η επιδίκαση ιδιαίτερης αποζημίωσης για το απομείναν τμήμα των 196 m², που δεν απαλλοτριώθηκε και επί του οποίου υπάρχει πολυόροφη οικοδομή, γιατί η αξία

του υπολοίπου αυτού ακινήτου υφίσταται ουσιώδη υποτίμηση της αξίας του,
που δεν μπορεί να καλυφθεί από την αποζημίωση που ήθελε
προσδιορισθεί για
την απαλλοτριωθείσα οικοπεδική έκταση των 82 m². Το Εφετείο όμως
όπως
προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, την αίτηση αυτή έκρινε
ως
αόριστη μη νόμιμη. Έτσι όμως που έκρινε παραβίασε την
προμνησθείσα
ουσιαστικού δικαίου διάταξη του άρθρου 13 παρ. 4 του Ν.Δ. 797/1971 και
συνεπώς υπέπεσε στην πλημμέλεια του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ, κατά
το
βάσιμο προς τούτο συναφή πρώτο λόγο αναιρέσεως. Κατ' ακολουθίαν
πρέπει
να αναιρεθεί, ως προς το κεφάλαιο αυτό, η προσβαλλόμενη απόφαση και
να
παραπεμφθεί για περαιτέρω εκδίκαση σύμφωνα προς το άρθρο 580 παρ. 3
ΚΠολΔ, στο αυτό Εφετείο, που θα συγκροτηθεί από άλλους δικαστές.
Για τους λόγους αυτούς
Αναιρεί την 5503/1997 απόφαση του Εφετείου Αθηνών μόνον ως προς
το μέρος, που απορρίφθηκε η αίτηση των αναιρεσειόντων για επιδίκαση
ιδιαίτερης αποζημίωσης για το απομείναν τμήμα της ιδιοκτησίας τους που
δεν απαλλοτριώθηκε.
Παραπέμπει την υπόθεση, κατά τούτο, προς περαιτέρω εκδίκαση στο
αυτό Εφετείο Αθηνών, συντιθέμενο από άλλους δικαστές. Και
Καταδικάζει την αναιρεσίβλητη στη δικαστική δαπάνη των
αναιρεσειόντων εκ δραχμών τριακοσίων χιλιάδων (300.000).
Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 5 Δεκεμβρίου 2000. Και
Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριό του στις 7 Φεβρουαρίου 2001.
Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: 1 ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 480

Ετος: 2001

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 480/2001

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Κωνσταντίνο Παπαλάκη,

Αντιπρόεδρο, Παύλο

Μειδάνη, Δημήτριο Βούρβαχη Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη και Αχιλλέα

Ζήση,

Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 1

Δεκεμβρίου 2000, με

την παρουσία και της γραμματέως Μάρθας Ψαραύτη, για να δικάσει
μεταξύ:

Των αναιρεσιουσών: 1. Α. Ε., κατοίκου Λεπτοκαρυάς Πιερίας και 2.

ομόρρυθμης

εταιρείας με την επωνυμία «Ι. Μ. και Σία Ο.Ε.», και το διακριτικό τίτλο

Μ. Α.,

που εδρεύει στη Λεπτοκαρυά Πιερίας και εκπροσωπείται νόμιμα.

Εκπροσωπήθηκαν από

τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Κωνσταντίνο Χορομίδη.

Του αναιρεσιβλήτου: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται από τον

Υπουργό

των Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα. Εκπροσωπήθηκε από

τον

πληρεξούσιο Χρήστο Μητκίδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του

Κράτους, χωρίς να

καταθέσει προτάσεις.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με τις από 22-7-1996 και 1-8-1996 αιτήσεις για

καθορισμό οριστικής μονάδας αποζημίωσης των ήδη αναιρεσειόντων, που κατατέθηκαν

στο Εφετείο Θεσσαλονίκης. Εκδόθηκαν οι 2.380/1997 και 2.741/1999 αποφάσεις του

ως άνω Δικαστηρίου. Την αναίρεση αυτών ζητούν οι αναιρεσειόντες με την από 18-

3-2000 αίτησή τους.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο εισηγητής

Αρεοπαγίτης

Αχιλλέας Ζήσης ανέγνωσε την από 15-11-2000 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε

την εν μέρει παραδοχή της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Ο πληρεξούσιος των

αναιρεσειουσών ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και ο πληρεξούσιος του

αναιρεσιβλήτου την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου μέρους

στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Από τις διατάξεις του άρθρου 17 παρ.2 του Συντάγματος, των άρθρων 14, 17,

18, 19 και 20 του ν.δ. 797/1971 «περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», σε συνδυασμό

με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ.1, 3, 4, 5 και 7 του ν. 653/1977 «περί υποχρέωσης των παροδίων ιδιοκτητών δια την διάνοιξιν εθνικών οδών», των άρθρων

1, 2 και 3 του Π.Δ/τος 929/1979, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 1 του

ν. 653/1977 και των άρθρων 1 και 2 του ΚΠολΔ, προκύπτει ότι στη δίκη που

διεξάγεται κατά την ειδική διαδικασία του ν.δ. 797/1971, για τον προσδιορισμό

της τιμής μονάδος αποζημίωσης ακινήτων που απαλλοτριώνονται για τη
διάνοιξη
εθνικών οδών, το δικαστήριο περιορίζεται αποκλειστικώς και μόνο στον
προσδιορισμό της τιμής μονάδος, χωρίς να μπορεί να εξετάσει την ύπαρξη
και την
έκταση της υποχρέωσης των ωφελουμένων παροδίων για συμμετοχή τους
στις δαπάνες
απαλλοτρίωσης, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 1 του
ν.653/1977. Τούτο δε
διότι η υποχρέωση αυτή δεν είναι αντικείμενο της δίκης για τον
προσδιορισμό της
τιμής μονάδος αποζημίωσης, ούτε η έρευνά της απαιτείται για τη
νομιμοποίηση του
ιδιοκτήτη ως διαδίκου στη δίκη αυτή, έστω και αν με τον προσδιορισμό
της τιμής
μονάδος αποζημίωσης ζητείται παράλληλα, σύμφωνα με το άρθρο 13
παρ.4 του ν.δ.
797/1971 και ο καθορισμός ιδιαίτερης αποζημίωσης για το τμήμα του
ακινήτου που
δεν απαλλοτριώνεται επειδή τούτο υφίσταται σημαντική υποτίμηση ή
καθίσταται
άχρηστο για τη χρήση που προορίζεται. Ετσι στη δίκη αυτή δεν μπορεί να
ερευνηθεί
και να κριθεί αν ο ιδιοκτήτης ακινήτου που αποκτά πρόσωπο σε
διανοιγόμενη εθνική
οδό έχει ή όχι ωφέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση, ούτε αν έχει
υποχρέωση
συμμετοχής στις δαπάνες της απαλλοτρίωσης, κατά τις διατάξεις του
ν.653/1977,
ούτε αν σε περίπτωση που κάποιο ακίνητό του ή μέρος τούτου
καταλαμβάνεται από
διανοιγόμενη οδό και είναι συγχρόνως δικαιούχος και υπόχρεος
αποζημίωσης,

απομένει τελικώς, μετά τον ενδεχόμενο συμψηφισμό των αντιθέτων απαιτήσεων να λάβει κάποιο ποσό (Ολ.ΑΠ 1/88). Η δικονομική αυτή ρύθμιση δεν αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 17 του ισχύοντος Συντάγματος, διότι αυτές δεν καθορίζουν τη διαδικασία και το καθ' ύλη αρμόδιο δικαστήριο για τον προσδιορισμό της πλήρους αποζημίωσης, αρκούμενες στο ότι η αποζημίωση προσδιορίζεται από τα πολιτικά δικαστήρια, καταλείπουν δε στον κοινό νομοθέτη να καθορίσει το αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο και τη διαδικασία καθορισμού της αποζημίωσης και γενικότερα επίλυσης των διαφορών που προκύπτουν από την αναγκαστική απαλλοτρίωση. Η αυτή ως άνω

ρύθμιση δεν αντίκειται στο άρθρο 6 παρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που καθιερώνει τη δικονομική αρχή της «δίκαιης δίκης», διότι δεν παραβιάζει καμιά από τις αρχές που συγκροτούν κατά τη διάταξη αυτή την έννοια της δίκαιης δίκης, ούτε επίσης αντιβαίνει στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου (ΠΠΠ) της σύμβασης αυτής (ΕΣΔΑ), που προστατεύει την περιουσία, διότι πρόκειται για δικονομική αμιγώς διάταξη, η οποία δεν εισάγει καμιά ουσιαστική ρύθμιση για την περιουσία, που να αναιρεί ή να μειώνει την προστασία που παρέχει σ' αυτήν το εν λόγω πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ (Ολ.ΑΠ 8/99). Στην

προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη υπ□ αρ.
2380/1997

απόφαση, το Εφετείο, δικάζοντας κατά την ειδική διαδικασία καθορισμού
τιμής

μονάδος αποζημίωσης για τα αναγκαστικώς απαλλοτριωθέντα ακίνητα,
καθώς και

καθορισμού ιδιαίτερης αποζημίωσης για τα εκτός απαλλοτρίωσης
απομείναντα τμήματά

τους, αποφάνθηκε ότι το υποβληθέν με την υπ□ αρ.κατ. 3730/1-8-1996
αίτηση σχετικό

αίτημα των αναιρεσιόντων□ δικαιούχων της αποζημίωσης για τον
καθορισμό οριστικής

τιμής μονάδος αποζημίωσης για ολόκληρη την έκταση των ακινήτων τους,
που

απαλλοτριώνονται, ήτοι και για την αυτοαποζημιούμενη λωρίδα του
άρθρου 1 του ν.

653/1977, (χωρίς δηλ. την αφαίρεση των τμημάτων που περιγράφουν ο
καθένας στην

αίτησή τους και τα οποία ανακριβώς θεωρούνται στους κτηματολογικούς
πίνακες ως

αυτοαποζημιούμενα), αναρμοδίως είχε εισαχθεί κατά την ειδική αυτή
διαδικασία και

για το λόγο αυτό το απέρριψε οριστικά. Έκρινε δηλ. ότι δεν έχει
λειτουργική

αρμοδιότητα να το κρίνει κατά την ειδική αυτή διαδικασία. Επομένως ο
πρώτος

λόγος αναίρεσης κατά την από το άρθρο 559 αρ.1 αιτίασή του πρέπει
ν□ απορριφθεί

ως αβάσιμος.

2.Η παραβίαση κανόνα του ουσιαστικού δικαίου που προβλέπεται ως
λόγος

αναίρεσης από το άρθρο 559 αρ.1 ΚΠολΔ μπορεί να έχει ως περιεχόμενο
είτε α) την

αιτίαση ότι η αγωγή ή αίτηση επί της οποίας έκρινε το δικαστήριο, που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, απορρίφτηκε ως μη νόμιμη, ενώ ήταν νόμιμη, βάσει του οικείου κανόνα του ουσιαστικού δικαίου, είτε β) την αιτίαση ότι παραβιάστηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου με αποτέλεσμα η ένδικη αγωγή να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη ή ν' απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμη. Σ' όλες όμως αυτές τις περιπτώσεις για να είναι ορισμένος ο λόγος αναίρεσης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 566 παρ.1 ΚΠολΔ, πρέπει στο αναιρετήριο ν' αναφέρονται με πληρότητα: α) στην πρώτη περίπτωση η ιστορική βάση της αγωγής ή αίτησης που απορρίφτηκε ως νόμο αβάσιμη και β) στις λοιπές περιπτώσεις οι επί της ουσίας κρίσιμες παραδοχές του δικαστηρίου, με βάση τις οποίες αυτό κατέληξε στην αποδοχή ή στην απόρριψη της αγωγής ή αίτησης ως κατ' ουσίαν βάσιμης ή αβάσιμης. Στο υπό κρίση αναιρετήριο αναφέρονται κατά λέξη στο μεν ιστορικό του τ' ακόλουθα: «Το Εφετείο Θεσ/νίκης επί των αντιθέτων αιτήσεών μας και του Δημοσίου με τις αποφάσεις του 2380/97 (φύλ.16ο) προδικαστική και 2741/99 (φύλ.18ο σελ.2η) οριστική δέχεται τον καθορισμό της οριστικής αποζημίωσης □ και απορρίπτει τα λοιπά □ αιτήματά μας. Τα τμήματα που απορρίφθηκαν αναφέρονται α) στην αυτοποζημίωση β) στην ιδιαίτερη αποζημίωση □ και γ) στις άλλες περιουσιακές ζημίες των ιδιοκτητών από την

απαλλοτριώση και το έργο της □ Το Εφετείο δεν προσδιορίζει ιδιαίτερη αποζημίωση για τη μείωση της αξίας του εκτός απαλλοτριώσης τμήματος, στο οποίο απαγορεύεται του λοιπού η δόμηση, γιατί εμπίπτει στο όριο ασφάλειας των εξήντα (60) μέτρων από τον άξονα της οδού και για την πρόσθετη μείωση της αξίας από την εκτέλεση του έργου □ Το Εφετείο Θεσ/νίκης με την 2380/1997 προδικαστική απόφασή του απέρριψε ως μη νόμιμη την αίτησή μου ως προς τις ενοχικές απαιτήσεις μου, από την άσκηση της ξενοδοχειακής επιχείρησής της (διαφυγόντα κέρδη, αξία διακριτικού τίτλου Μ.Α., έξοδα μεταφοράς, μισθώματα αποθήκης, μείωσης αξίας εξοπλισμού». Στο δε 2ο λόγο αναίρεσης και τα εξής: «Το Εφετείο Θεσ/νίκης με την προδικαστική του απόφαση 2380/97 (φύλ.14 επ.), αλλά και με την οριστική απόφαση 2741/99 (φύλ.15 σελ.2 επ), κατά ψευδή ερμηνεία και εσφαλμένη εφαρμογή των ιδίων στον πρώτο λόγο αναφερομένων διατάξεων α) δέχτηκαν ότι κατά το μέρος που ζητούν οι δικαιούχοι της αποζημίωσης τον προσδιορισμό ιδιαίτερης αποζημίωσης για τη μείωση της αγοραίας και περιουσιακής αξίας κτισμάτων και εγκαταστάσεων που βρίσκονται στα τμήματα των ακινήτων που απομένουν εκτός απαλλοτριώσης, καθώς και για τα διαφυγόντα κέρδη, την αξία του διακριτικού τίτλου, τα έξοδα μεταφοράς, τα μισθώματα ενοικίασης αποθήκης, μείωσης αξίας κινητού εξοπλισμού και επιχειρήσεων

που λειτουργούν στα τμήματα ακινήτων που απομένουν εκτός απαλλοτρίωσης, τις δαπάνες για την κατασκευή κόμβου επικοινωνίας επί του ακινήτου κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου, οι αιτήσεις, ανταιτήσεις και κύριες παρεμβάσεις είναι μη νόμιμες και πρέπει να απορριφθούν, γιατί οι ζημίες αυτές δεν συνάπτονται άμεσα με την αξία του ακινήτου, ούτε αποτελούν προσαύξηση της αξίας του ακινήτου που αποζημιώνεται. β) απέρριψε οριστικά η προδικαστική (2380/97 φύλ.12 σε.2η) αίτημα καθορισμού ιδιαίτερης αποζημίωσης για τα εκτός απαλλοτρίωσης τμήματα, για την αχρήστευση ή τη σημαντική υποτίμηση της αξίας αυτών των κτισμάτων και των επιχειρήσεών τους, την οφειλόμενη στην εκτέλεση του έργου της απαλλοτρίωσης ενώ έπρεπε οι πιο πάνω αποφάσεις να δεχθούν ότι για τον καθορισμό της αποζημίωσης του εκτός απαλλοτρίωσης απομένοντος τμήματος της ιδιοκτησίας μας λαμβάνοντα υπόψη: α) οι περιουσιακές ζημίες των ασκουμένων επιχειρήσεών μας, οι οφειλόμενες στην κήρυξη της απαλλοτρίωσης και την εκτέλεση του έργου της (διαφυγόντα κέρδη, διακριτικός τίτλος, ζημίες εκποίησης κινητού εξοπλισμού, δαπάνης διαμόρφωσης κόμβου επικοινωνίας κλπ) και β) η μείωση της αξίας των ακινήτων μας και των επ' αυτών κτισμάτων και επιχειρήσεων, η οφειλόμενη στην κατασκευή του έργου της απαλλοτρίωσης και γ) η μείωση της αξίας από την απαγόρευση δόμησης (επισκευών,

επέκτασης τροποποίησης κλπ) των ακινήτων κατά το άρθρο 2 π.δ. 347/93». Ενόψει τούτων ο δεύτερος από το άρθρο 559 αρ.1 ΚΠολΔ λόγος της αναίρεσης ως προς το πρώτο σκέλος του που αφορά παραβίαση των ανωτέρω κανόνων του ουσιαστικού δικαίου είναι αόριστος διότι δεν παρατίθεται με πληρότητα και σαφήνεια η ιστορική βάση της αίτησης που απορρίφτηκε ως αβάσιμη κατά νόμο, προκειμένου το αναιρετικό δικαστήριο να μπορεί να ελέγξει αν αυτή περιείχε πράγματι τα απαραίτητα για τη νομική θεμελίωσή της στοιχεία και ειδικότερα ποια σχέση έχουν οι εν λόγω δαπάνες και οι λοιπές περιουσιακές ζημίες των επιχειρήσεων που λειτουργούν στο μη απαλλοτριωθέν τμήμα των ακινήτων των ανααιρεσειόντων, με τα απαλλοτριωθέντα τμήματα τούτων και την εκτέλεση του έργου, για το οποίο έγινε η απαλλοτρίωση, ποιο ακριβώς είναι το περιεχόμενό τους και για ποιο λόγο προέκυψαν.

3. Από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ.2 του ν.δ. 797/1971, που ορίζει ότι «υπολογίζεται όμως η ανατίμηση του απαλλοτριουμένου που επήλθε μετά τη δημοσίευση της απόφασης απαλλοτρίωσης και μέχρι της πρώτης συζήτησης στο ακροατήριο της αιτήσεως προσδιορισμού της αποζημίωσης από λόγους άσχετους με τη γενόμενη αναγκαστική απαλλοτρίωση ή την εξαγγελία αυτής ή τις ενέργειες του

ιδιοκτήτη επί του απαλλοτριουμένου», σε συνδυασμό με την παράγραφο 4 του ίδιου

άρθρου, κατά την οποία με την ίδια απόφαση παρέχεται ιδιαίτερη αποζημίωση σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης τμήματος του ακινήτου, λόγω της οποίας το τμήμα που απομένει στον ιδιοκτήτη υφίσταται σημαντική υποτίμηση της αξίας του ή καθίσταται άχρηστο για τη χρήση για την οποία τούτο προορίζεται, συνάγεται ότι η αποζημίωση για το τμήμα που απομένει εκτός απαλλοτρίωσης συνδέεται μόνο προς την απομειωτική επί της αξίας επιρροή που ασκεί η απότμηση του απαλλοτριωθέντος μέρους από το απομένον τμήμα και σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζεται από το είδος του έργου στο οποίο απέβλεπε η απαλλοτρίωση. Αντίθετη εκδοχή δεν είναι σύμφωνη με τη σαφή διατύπωση των πιο πάνω διατάξεων και οδηγεί στο άτοπο, ενώ υφίστανται μείωση της αξίας τους λόγω της κατασκευής του έργου όλα τα γειτονικά ακίνητα, να αποζημιώνεται εκ του λόγου αυτού μόνο το εκτός απαλλοτρίωσης τμήμα του απαλλοτριωθέντος ακινήτου (ΟΛΑΠ 1328/1992). Στην προκείμενη περίπτωση το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη υπ□ αρ. 2380/1997 απόφασή του, απέρριψε οριστικά το υποβληθέν με το αυτό ως άνω δικόγραφο αίτημα των δικαιούχων να συνεκτιμήσει και τη μείωση της αξίας από την εκτέλεση του έργου, για το οποίο έγινε η απαλλοτρίωση και ειδικότερα να προσδιορίσει ιδιαίτερη αποζημίωση για τα εκτός απαλλοτρίωσης τμήματα, για μείωση της αξίας των ακινήτων τους και των

επι αυτών κτισμάτων και επιχειρήσεων, οφειλόμενη στην κατασκευή του έργου της απαλλοτριώσεως. Ετσι που έκρινε το Εφετείο δεν παραβίασε τις διατάξεις:

α) του άρθρου 17 παρ.2 και 4 του ισχύοντος Συντάγματος, που παρέχουν την έννοια της πλήρους αποζημιώσεως, ως της αγοραίας αξίας του απαλλοτριωθέντος κατά το χρόνο της συζήτησης της αίτησης για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης και αποκλείουν τη δυνατότητα να ληφθεί υπόψη για τον προσδιορισμό της οποιαδήποτε μεταβολή της αξίας που επήλθε μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτριώσεως και εξ αιτίας της, δεν ρυθμίζουν δε αλλά αφήνουν στον κοινό νομοθέτη τον προσδιορισμό αποζημίωσης για τη ζημία που τυχόν υφίσταται ο ιδιοκτήτης από την απότμηση του ακινήτου του και την αφαίρεση του απαλλοτριωθέντος, β) του άρθρου 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ, διότι αυτές ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή της δίκαιης δίκης και εν αναφέρονται στην έννοια της ιδιοκτησίας και ειδικότερα της αποζημίωσης του ιδιοκτήτη σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτριώσεώς της και γ) του άρθρου 1 του Π.Π.Π. της ΕΣΔΑ, διότι ναι μεν αυτό επιτάσσει το σεβασμό και την προστασία της περιουσίας του προσώπου, στην έννοια της οποίας περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως» και «κεκτημένα οικονομικά συμφέροντα», όμως η μειωτική επιρροή που ενδέχεται να ασκεί η

κατασκευή του έργου δεν προέρχεται από την απαλλοτρίωση, αλλά από το έργο και δεν επηρεάζει ειδικά το απομένον τμήμα, αλλά την όλη οικιστική περιοχή, εφόσον δεν ανατρέπεται η «εύλογη ή δίκαιη ισορροπία» που πρέπει να υπάρχει μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος και της προστασίας της περιουσίας του προσώπου, (ΟΛΑΠ 8/1999), πράγμα που δεν προβάλλεται καν. Επομένως ο δεύτερος λόγος αναίρεσης κατά το δεύτερο και τρίτο από τα τρία σκέλη του, με τα οποία αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση αιτίαση από το άρθρο 559 αριθ.1 του ΚΠολΔ, ήτοι ότι μη νομίμως απορρίφθηκε το αίτημα των αναιρεσειόντων για τον καθορισμό ιδιαίτερης αποζημίωσης: α) για τα εκτός απαλλοτρίωσης τμήματα, που αχρηστεύθηκαν ή υποτιμήθηκαν εξαιτίας της εκτέλεσης του έργου και β) για μείωση της αξίας από την απαγόρευση δόμησης (επισκευών, τροποποίησης, επέκτασης κλπ) των ακινήτων τους, κατά το άρθρο 2 του Π.Δ/τος 347/1993, είναι αβάσιμος και εντεύθεν απορριπτός. Εντεύθεν, μη υπάρχοντος άλλου λόγου, που ν□ αφορά κατά της υπ□ αρ. 2380/1997 απόφασης του Εφετείου Θεσσαλονίκης πρέπει ν□ απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση αναίρεσης καθό μέρος στρέφεται κατά της πιο πάνω απόφασης.

4. Κατά το άρθρο 17 παρ. 2 του Συντάγματος, κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο

κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο. Κατά δε την παράγραφο 4 εδάφ. τελευταίο του ίδιου άρθρου, η αποζημίωση δεν υπόκειται, ως τιαύτη, σε κανένα φόρο, κράτηση ή τέλος. Η τελευταία αυτή διάταξη αποσκοπεί στο να αποτρέψει κάθε επιβάρυνση του δικαιούχου της αποζημίωσης ώστε αυτή να μην φαλκιδευτεί και να περιέλθει στον δικαιούχο ακέραιη. Περαιτέρω με το άρθρ.17 παρ.4 του ν. δ.797/1971 "περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων", όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το 1 του ν.δ. 446/1974, η δικαστική δαπάνη βαρύνει τον υπόχρεο προς καταβολή της αποζημίωσης και επιδικάζεται πάντοτε από το δικαστήριο με την ίδια απόφαση που καθορίζει την αποζημίωση □ Όμοια ρύθμιση περιέχεται στο άρθρο 9 παρ. 5 του νόμου 1093/1980. Με τις νεότερες διατάξεις των παραγράφων 1, 1α και 6 του άρθρου 9 του νόμου 1093/1980, η δεύτερη των οποίων προστέθηκε με το άρθρο 22 παρ. 10 του νόμου 1868/1989, ορίστηκε : 1) ότι οι αμοιβές των δικηγόρων των διαδίκων, που αξιώνουν κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριούμενο, εμπίπτουν στους διανεμητικούς λογαριασμούς που συστήθηκαν στους κατά τόπους Δικηγορικούς Συλλόγους με το άρθρο 161 παρ. 7 του Κώδ. Δικηγόρων, που προστέθηκε με το άρθρο 25 παρ. 2 του νόμου 723/1977, 2) ότι το δικαστήριο, με την ίδια απόφαση με την οποία ορίζει την αποζημίωση, προσδιορίζει και την

αμοιβή του δικηγόρου του καθού η απαλλοτρίωση, όχι με βάση την κατά τα άρθρα 100 και επ. του Κώδικα Δικηγόρων προβλεπόμενη νόμιμη αμοιβή, αλλά με βάση το ποσοστό που καθορίζεται για κάθε Δικηγορικό Σύλλογο από τον Υπουργό Δικαιοσύνης ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου και 3) ότι ο υπόχρεος προς αποζημίωση ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων οφείλουν να παρακρατούν από το ποσό της αποζημίωσης, το ποσό της αμοιβής που προκύπτει με βάση το ως άνω ποσοστό, ως αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης, και να το αποδίδουν στο Δικηγορικό Σύλλογο στον οποίο ανήκει ο δικαιούχος δικηγόρος. Ενόψει όμως της ως άνω συνταγματικής αρχής η αποζημίωση πρέπει να είναι πλήρης, το δε ποσό αυτής πρέπει να περιέρχεται στο δικαιούχο ακέραιο και αλώβητο. Μέρος δε αυτής αποτελούν και τα δικαστικά έξοδα, αφού ο καθού η απαλλοτρίωση αναγκάως υποβάλλεται σ' αυτά για να επιτύχει τον καθορισμό της αποζημίωσης που δικαιούται να λάβει. □ ρα αυτά, στα οποία περιλαμβάνεται και η αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του (άρθρο 189 του ΚΠολΔ.), αποτελούν παρακολούθημα της αποζημίωσης, προσαυξάνουν το ποσό της και βαρύνουν, όπως και εκείνη, τον υπόχρεο στην καταβολή της. Πρέπει συνεπώς να επιδικάζονται εις βάρος του υπόχρεου και να περιέρχονται στο δικαιούχο της

αποζημίωσης. Η δικηγορική αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης που πρέπει να επιδικαστεί και να περιέλθει σ' αυτόν συνίσταται στο ποσό που προκύπτει κατ' εφαρμογή των οικείων διατάξεων του Κώδικα των Δικηγόρων (άρθρα 100 επ.), διότι αυτό αποτελεί τη νόμιμη αμοιβή, άρα τη δαπάνη στην οποία αναγκαίως αυτός υποβάλλεται. Για το λόγο αυτό κατά τον καθορισμό της δικηγορικής αμοιβής αφενός δεν λαμβάνεται υπόψη τυχόν ιδιαίτερη με τον δικηγόρο συμφωνία (εργολαβία δίκης) και αφετέρου το ποσό αυτής δεν υπόκειται σε συμψηφισμό (Ολ.ΑΠ 9/1996), ούτε σε μείωση ή περιορισμό, κατά το άρθρο 22 του νόμου 3693/1957, αφού έτσι ο δικαιούχος θα επιβαρυνόταν με τη διαφορά, με αποτέλεσμα τη φαλκίδευση του ποσού της αποζημίωσης. Για τον ίδιο λόγο δεν επιτρέπεται να οριστεί ως αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης ποσό άλλο, και μάλιστα βάσει ποσοστού επί της αποζημίωσης το οποίο ορίζεται, κατά Δικηγορικό Σύλλογο, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, προκειμένου αυτό να αφαιρεθεί από την καταβλητέα στο δικαιούχο αποζημίωση και να περιέλθει στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο για να διανεμηθεί στα μέλη του. Διότι έτσι το ποσό της αποζημίωσης φαλκιδεύεται αφού ο καθού η απαλλοτρίωση επιβαρύνεται με τη διαφορά μεταξύ της νόμιμης δικηγορικής αμοιβής, που αναγκαίως θα πληρώσει στον δικηγόρο του, και

εκείνης που προκύπτει βάσει του κανονιστικώς προβλεπόμενου ποσοστού, η οποία και παρακρατείται (ιδ.Ολ.ΑΠ 13, 17, 18 και 19/2000). Στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από την προβαλλόμενη υπ' αριθ. 2741/1999 απόφαση, το Εφετείο τη δικαστική δαπάνη των αιτούντων, δικαιούχων της αποζημίωσης, που όρισε σε 50.000 δραχμές, επέβαλε ολόκληρη σε βάρος του υπόχρεου προς αποζημίωση Ελληνικού Δημοσίου, χωρίς να τη συμψηφίσει ή να τη μειώσει, την αμοιβή δε του πληρεξουσίου δικηγόρων των αιτούντων προσδιόρισε σε ποσοστό 3% επί της οριστικής τιμής μονάδος αποζημίωσης των απαλλοτριωθέντων ακινήτων, καθώς και επί της ιδιαίτερης αποζημίωσης των εκτός απαλλοτρίωσης τμημάτων και επειδή το ποσοστό αυτό υπερέβαινε τις 100.000 δραχμές, επιδίκασε στους αιτούντες για αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου τους το ποσό αυτό. Επομένως η με πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναίρεσης προβαλλόμενη αιτίαση από τον αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ ότι το Εφετείο παραβίασε τις πιο πάνω διατάξεις, γιατί α) δεν επιδίκασε το σύνολο των δικαστικών εξόδων σε βάρος του υπόχρεου και β) επιδίκασε μειωμένη αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου των αιτούντων (αναιρεσειόντων), είναι ως προς το υπό στοιχείο α' μέρος της αβάσιμη και ως προς υπό στοιχ. β' τοιούτο βάσιμη. Επίσης ο αυτός (3ος) λόγος αναίρεσης κατά το δεύτερο σκέλος του με τον οποίο προβάλλεται η αιτίαση από τον αρ. 1 του

άρθρου 559 ΚΠολΔ, ήτοι ότι ο προσδιορισμός της αποδοτέας στον οικείο δικηγορικό

σύλλογο αμοιβής του πληρεξουσίου δικηγόρου των αιτούντων ιδιοκτητών σε ποσοστό 3

% επί του ποσού της οριστικής αποζημίωσης, χωρίς ταυτόχρονη καταδίκη του

υπόχρεου σε αποζημίωση Ελληνικού Δημοσίου προς καταβολή της, προσκρούει στις πιο

πάνω διατάξεις, είναι επίσης βάσιμος. Επομένως ο τρίτος λόγος αναίρεσης, ο

οποίος αναφέρεται μόνο στη δεύτερη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, ήτοι την

υπ^α αρ. 2741/1999 τοιαύτη του Εφετείου Θεσσαλονίκης, πρέπει να γίνει δεκτός, κατά

τα άνω εκτεθέντα, ν^α αναιρεθεί η εν λόγω απόφαση και ακολούθως να παραπεμφθεί η

υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο, που την εξέδωσε, του οποίου η

συγκρότηση είναι δυνατή από άλλους δικαστές, εκτός εκείνων που δίκασαν (άρθρο

580 παρ.3 ΚΠολΔ).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την από 18-3-2000 αίτηση αναίρεσης της Α.Ε. και της εταιρείας με την επωνυμία «Ι.Μ. και Σία ΟΕ» καθ^α όσον μ^α αυτήν

ζητείται η αναίρεση

της υπ^α αρ. 2380/1997 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης.

Αναιρεί την υπ^α αρ. 2741/1999 απόφαση του Εφετείου Θεσσαλονίκης.

Παραπέμπει την υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο.

Καταδικάζει τους αναιρεσίβλητους στα δικαστικά έξοδα του αναιρεσείοντος

εκ δραχμών διακοσίων ογδόντα χιλιάδων (280.000).

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 5 Ιανουαρίου 2001 και δημοσιεύθηκε στο ακροατήριο στις 23 Μαρτίου 2001.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: 1 ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 854

Ετος: 2001

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 854/2001

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Κωνσταντίνο Παπαλάκη,

Αντιπρόεδρο, Παύλο

Μειδάνη, Δημήτριο Βούρβαχη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη και Αθανάσιο

Κρητικό,

Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 2

Φεβρουαρίου 2001, με

την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας Ψαραύτη, για να δικάσει

μεταξύ:

Του ανααιρεσείοντος: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται από τον

Υπουργό

των Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, το οποίο

εκπροσωπήθηκε από τον

πληρεξούσιο Ανδρέα Χαρλαύτη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Της αναιρεσιβλήτου: Μ.Δ., κατοίκου Αθηνών, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον

πληρεξούσιο δικηγόρο της Ευθύμιο Προκάλαμο, χωρίς να καταθέσει προτάσεις.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 20-4-1998 αίτηση της ήδη αναιρεσιβλήτου,

που κατατέθηκε στο Εφετείο Αθηνών για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας

αποζημιώσεως. Εκδόθηκε η 1176/1999 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, την αναίρεση

της οποίας ζητεί το αναιρεσεύον με την από 18-10-1999 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής

Αρεοπαγίτης

Κωνσταντίνος Βαλμαντώνης ανάγνωσε την από 23-1-2001 έκθεσή του, με την οποία

εισηγήθηκε την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Ο

πληρεξούσιος του

αναιρεσειόντος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και ο πληρεξούσιος της αναιρεσιβλήτου την απόρριψή της και καθένας την καταδίκη του

αντιδίκου στη

δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Για το παραδεκτό της κρινόμενης αίτησης, που αφορά αναίρεση της 1176/1999

απόφασης του Εφετείου Αθηνών, προσκομίζεται η απαιτούμενη κατ

άρθρ. 12 του

ν.2298/1995, όπως αντικαταστάθηκε με άρθρ. 28 παρ.3 του ν. 2579/1998,

υπ

αριθμ.1010/1999 Γνωμοδότηση του Δ' τμήματος του ΝΣΚ. Στη διάταξη

του άρθρου 13

παρ.4 του ΝΔ 797/1971 «Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων»
ορίζονται: «Εν
περίπτώσει αναγκαστικής απαλλοτριώσεως τμήματος ακινήτου, ως εκ της
οποίας το
απομένον εις τον ιδιοκτήτην τμήμα υφίσταται σημαντικήν υποτίμησιν της
αξίας,
αυτού, η καθίσταται άχρηστον δια την ην προορίζεται χρήσιν, δια της
αυτής περι
καθορισμού της αποζημιώσεως αποφάσεως προσδιορίζεται και παρέχεται
ιδιαίτερα δι
αυτήν αποζημίωσις εις τον ιδιοκτήτην. Η ιδιαίτερα αυτή αποζημίωσις
καταβάλλεται
εις τον ιδιοκτήτην ομού μετά της καταβαλλομένης δια το
απαλλοτριούμενον τμήμα».

Εξάλλου, ο κατ' άρθρ. 559.19 ΚΠολΔ λόγος αναίρεσης για έλλειψη
νόμιμης βάσης,
ιδρύεται όταν δεν προκύπτουν σαφώς, από το αιτιολογικό της, τα
περιστατικά που
είναι αναγκαία για την κρίση του δικαστηρίου στη συγκεκριμένη
περίπτωση, για την
συνδρομή των νόμιμων όρων και προϋποθέσεων της διάταξης που
εφαρμόστηκε, ή για
τη μη συνδρομή τούτων, που αποκλείει την εφαρμογή της, καθώς και όταν
η απόφαση
έχει ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες στο νομικό χαρακτηρισμό των
περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκταση
της δίκης
(Ολ.Α.Π.5/1994). Στην κρινόμενη περίπτωση το Εφετείο με την
προσβαλλόμενη
απόφαση (Εφ.Αθ.1176/99), ύστερα από την εκτίμηση των αποδείξεων,
σχετικά με το
αίτημα της αίτησης για μείωση της αξίας του εναπομείναντος υπολοίπου
της

απαλλοτριωθείσης έκτασης της αιτούσης (κεφάλαιο κατά το οποίο
προσβάλλεται μόνο
η απόφαση), δέχτηκε ανέλεγκτα τα ακόλουθα: Με την απόφαση του
Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ
δ.12/0/33245/22-4-1992, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ τ.Δ' 432/8-5-1992,
κηρύχτηκε ως
κατεπείγουσες ανάγκης η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων με την
επίσπευση του
Ελληνικού Δημοσίου για την διαπλάτυνση της οδού Λιοσίων, από την οδό
Τρουπάκη
μέχρι τη λεωφόρο Κηφισού, στο Δήμο Αθηναίων, κατ' εφαρμογή των
οικείων
διαταγμάτων ρυμοτομίας, όπως τροπ. με το Π.δ/μα 16-4-1975 (ΦΕΚ
Δ.101/12-5-1975)
και συντάχτηκαν από τη Δ/νση Τοπογραφίσεων και Απαλλοτριώσεων
ΥΠΕΧΩΔΕ η 5/1997
πράξη αναλογισμού αποζημιώσεως με το κτηματολογικό διάγραμμα και
τον
κτηματολογικό πίνακα, από 13-3-1997, που τη συνοδεύουν, Μεταξύ των
ρυμοτομουμένων ακινήτων, στη κτηματική περιφέρεια του Δήμου
Αθηναίων,
περιλαμβάνεται και το υπ' αριθμ. 65 στον κτηματολογικό πίνακα, με
εικαζόμενη
δικαιούχο της αποζημίωσης την αιτούσα και τώρα αναιρεσίβλητη. Η
περιοχή στην
οποία βρίσκεται το ακίνητο αυτό, εντός σχεδίου πόλεως, εξυπηρετείται
από όλα τα
δίκτυα παροχών κοινής ωφελείας καθώς και από αστική συγκοινωνία και
είναι
πολεοδομικά και οικιστικά διαμορφωμένη υπό συντελεστή δόμησης 3.00.
Οι οικοδομές
που υπάρχουν είναι καλής κατασκευής και χρησιμοποιούνται κυρίως ως
εκθέσεις και

συνεργεία αυτοκινήτων-στην περιοχή παρατηρείται εμπορική κίνηση-
αλλά και ως
κατοικίες. Η αξία των οικοπέδων εκτιμάται από τους μάρτυρες του
Ελληνικού
Δημοσίου σε 113.500 δρχ. το τ.μ για τα γωνιακά και σε 105.000 δρχ. το
τ.μ. για
τα μεσαία, σύμφωνα και με το από 6-3-1997 ενημερωτικό σημείωμα που
συνοδεύει την
έκθεση εκτίμησης του Τμήματος Απαλλοτριώσεων και Τοπογραφίσεων
της Γ.Γ.Δ.Ε. του
ΥΠΕΧΩΔΕ, και από τους μάρτυρες των δικαιούχων στο ποσό των
200.000-350.000 δρχ.
το τ.μ, ενώ με την από 25-6-1997 έκθεση εκτιμήσεως της ΔΟΥ Β΄
Κεφαλαίου Αθηνών
αποτιμώνται, τα γωνιακά οικόπεδα προς 104.554 δρχ. το τ.μ και τα μεσαία
προς
96.809 δρχ. το τ.μ. Ειδικότερα ως προς το επίδικο, γωνιακό οικόπεδο επί
των οδών
Λιοσίων και Κωνσταντινουπόλεως, συνολικού εμβαδού 527,45 τ.μ.
ρυμοτομούμενο κατά
τα 402 τ.μ., οπότε απομένει τμήμα 125,45 τ.μ., η αξία του υπολογίζεται
από το
Χαρ. Σταθακόπουλο, πολιτικό μηχανικό, σύμφωνα με την 21.778/26-11-
1998 ένορκη
βεβαίωσή του και την από 21-10-97 «τεχνική έκθεση» που ο ίδιος έχει
συντάξει
μαζί με τον πολ.μηχανικό Βασ. Οικονόμου, στο ποσό των 350.000 δρχ. το
τ.μ.,
λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του, ως γωνιακού ακινήτου στο πλέον
εμπορικό τμήμα της
οδού Λιοσίων, την εμπορικότητα και τον τρόπο χρήσης γης, ως εμπορικών
καταστημάτων και γραφείων στις οδούς Λιοσίων και
Κωνσταντινουπόλεως και στην

ευρύτερη περιοχή, αλλά και «□ το κόστος κατασκευής και επενδύσεως επιχείρησης πρατηρίου υγρών καυσίμων και λιπαντηρίου αυτοκινήτων όπως αυτή επί του απαλλοτριουμένου ακινήτου □ »,στοιχεία που όμως δεν αποτελούν αποκαταστατέα ζημία για την εδαφική έκταση που απαλλοτριώνεται έστω και αν μια τέτοια αποζημίωση είναι άμεση συνέπεια της απαλλοτρίωσης. Με τις αποφάσεις του Μον. Πρωτοδικείου Αθηνών 820/96 και 1922/96 η προσωρινή αποζημίωση ακινήτων που απαλλοτριώθηκαν για τη διεύρυνση των οδών Σκαμάνδρου και Αγίου Νικολάου, στο τμήμα από την οδό Μενάνδρου έως την οδό Κύπρου αλλά στους δήμους Περιστερίου και Αγίων Αναργύρων, στο τμήμα της λεωφόρου Κηφισσού απέναντι από τις Τρεις Γέφυρες και στο τμήμα από την οδό Κύπρου έως την οδό Ψαρών αλλά στους δήμους Αγίων Αναργύρων και Ν. Λιοσίων Αττικής, ορίστηκε με κρίσιμο χρόνο την 8-3-96 και την 9-9-96, στην πρώτη περίπτωση για τις μεσαίες ιδιοκτησίες προς 36.000 δρχ. το τ.μ και για τις γωνιακές ιδιοκτησίες προς 38.000 δρχ. το τ.μ. με αντικειμενική αξία 23.950 και 26.550 δρχ. κατά τ.μ αντίστοιχα, και στη δεύτερη περίπτωση για τις ιδιοκτησίες στην περιφέρεια του δήμου Αγίων Αναργύρων, τις γωνιακές προς 48.870 δρχ. το τ.μ και τις μεσαίες προς 47.650 το τ.μ και για τις γωνιακές ιδιοκτησίες στο δήμο Ν.Λιοσίων προς 51.460 δρχ. κατά τ.μ., συγκριτικά στοιχεία που επικαλείται το

Ελληνικό Δημόσιο, αλλά μη πρόσφορα στη συγκεκριμένη περίπτωση ως αναφερόμενα στην αξία ακινήτων άλλων περιοχών στους δήμους Αγίων Αναργύρων, Ν. Λιοσίων και Περιστερίου. Υστερα από τη ρυμοτόμηση του οικοπέδου της αιτούσας, συνολικού εμβαδού 527,45 τ.μ κατά το μεγαλύτερο μέρος του από 401 τ.μ, απομένει τμήμα 125, 45 τ.μ άρτιο κατά παρέκκλιση και οικοδομήσιμο υπό όρους, σύμφωνα με την τεχνική έκθεση των πολ. Μηχανικών Χαρ. Σταθακόπουλου και Βασ. Οικονόμου, υπό την επιφύλαξη όμως ότι αυτό «ενδέχεται να μην οικοδομείται», ενώ σε κάθε περίπτωση, κατά την ίδια τεχνική έκθεση, εξαιτίας της ακανόνιστης μορφής του δεν παρέχει δυνατότητα κατασκευής κτιρίου με αισθητικά αποδεκτό σχήμα, που έχει ως συνέπεια τη σημαντική μείωση της αξίας του σε ποσοστό 60-80%. Μετά ταύτα το Εφετείο καθόρισε για το ρυμοτομούμενο τμήμα του ακινήτου την οριστική τιμή μονάδος σε 145.000 δρχ. ανά τ.μ. εδάφους και για το εναπομείναν τμήμα έκρινε ότι: δοθέντος ότι σύμφωνα με □ αυτά που έχουν αναφερθεί το εναπομένον μετά την απαλλοτρίωση τμήμα της ιδιοκτησίας της αιτούσας υφίσταται σημαντική υποτίμηση της αξίας του πρέπει να προσδιορισθεί η ιδιαίτερη αποζημίωση του ιδιοκτήτη για το τμήμα αυτό, που καταβάλλεται μαζί με την αποζημίωση του απαλλοτριουμένου τμήματος, σε ποσοστό 59% επί της αποζημίωσης που καθορίζεται για τη ρυμοτομούμενη εδαφική

έκταση. Έτσι κρίνοντας το Εφετείο διέλαβε στην απόφασή του, σχετικά με την προσδιορισθείσα μείωση της αξίας του εναπομείναντος μετά την απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας της αναιρεσίβλητης και την εφαρμογή της εκτιθέμενης στην αρχή διάταξης, επαρκείς, σαφείς και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες. Ειδικότερα, όσον αφορά τον ενδυσασμό σχετικά με την ιδιότητα του εναπομείναντος τμήματος ως οικοδομησίμου ή μη, τα περιστατικά αφορούν τις περιεχόμενες στην τεχνική έκθεση απόψεις των αναφερομένων πολ.μηχανικών. Στη συνέχεια το δικαστήριο, με επάλληλη σκέψη ότι είναι δυνατόν να οικοδομείται το απομένον τμήμα, στηρίζεται στα προκύπτοντα έτερα περιστατικά, ήτοι ότι δεν παρέχει δυνατότητα κατασκευής κτιρίου με αισθητικό αποδεκτό σχήμα και αφού εκθέτει ότι η μείωση της αξίας του είναι σημαντική σε ποσοστό 60-80%, προσδιορίζει αυτή στο 50% επί της αποζημίωσης που καθορίζεται για τη ρυμοτομούμενη εδαφική έκταση. Με τις παραδοχές αυτές δεν δημιουργείται (για την υποχρέωση του αναιρεσειόντος) ούτε ασάφεια, ούτε αντίφαση κατά την εφαρμογή της πιο πάνω διάταξης. Κατ' ακολουθίαν τούτων ο 559.19 ΚΠολΔ μοναδικός λόγος της αίτησης πρέπει να απορριφθεί. Επειδή, το αναιρεσίον ηττάται, πρέπει να καταδικασθεί στη δικαστική δαπάνη της αναιρεσίβλητης κατ' άρθρ. 176,183 ΚΠολΔ, 22 παρ.1 του ν. 3693/1957, 28 παρ.5 του ν. 2579/98 και ΥΑ 134423/1993 Οικονομικών και Δικαιοσύνης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 18-10-1999 αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου για αναίρεση της

1176/1999 απόφασης του Εφετείου Αθηνών. Και

Καταδικάζει ο αναιρεσείον στη δικαστική δαπάνη της αναιρεσίβλητης, την οποία

ορίζει σε εκατό χιλιάδες (100.000) δραχμές.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 23 Μαρτίου 2001. Και

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο στην Αθήνα, στις 25 Μαΐου

2001.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: 1 ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 941

Ετος: 2001

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 941/2001

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Κωνσταντίνο Παπαλάκη,

Αντιπρόεδρο, Παύλο

Μειδάνη, Δημήτριο Βούρβαχη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη και Νικόλαο

Κασσαβέτη,

Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 26

Ιανουαρίου 2001, με

την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας Ψαραύτη, για να δικάσει μεταξύ:

Των αναιρεσειόντων: 1. Α.Σ., 2. Α.Π., ως κληρονόμου του αποβιώσαντος πατρός

του Κ. Π. και 3. Λ.Κ., κατοίκων Αρκίτσας Λοκρίδος Ν.Φθιώτιδας, οι οποίοι παραστάθηκαν με την πληρεξουσία δικηγόρο τους Αγγελική Βαρδάκου □ Γιαννούλη.

Του αναιρεσιβλήτου: Ελληνικού Δημοσίου, όπως εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό των Οικονομικών, που κατοικοεδρεύει στην Αθήνα, το οποίο εκπροσωπήθηκε από τον Χρήστο Παπαδόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 Κ.Πολ.Δικ., χωρίς να καταθέσει προτάσεις.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 25-9-1996 αίτηση του ήδη αναιρεσιβλήτου, που κατατέθηκε στο Εφετείο Αθηνών περί προσδιορισμού οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης για αναγκαστική απαλλοτρίωσης, επί της οποίας εκδόθηκε η 9.284/1999 απόφαση του ιδίου Δικαστηρίου. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζητούν οι αναιρεσιδόντες με την από 28-6-2000 αίτησή τους.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο εισηγητής Αρεοπαγίτης Ν. Κασσαβέτης ανέγνωσε την από 23-1-2001 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της κρινομένης αίτησης αναίρεσης. Η πληρεξουσία των αναιρεσιδόντων ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και την καταδίκη του αντιδίκου στη δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με τη διάταξη του άρθρου 19 παρ.16 ν.δ.797/1971 «περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων» ορίζεται ότι «κατά της αποφάσεως του Εφετείου περί οριστικής

αποζημιώσεως» στην οποία κατ' άρθρο 13 παρ.3 ίδιου ν. δ/τος περιλαμβάνεται και η προσδιοριστέα για τη ζημία που υφίσταται ο ιδιοκτήτης από τη μείωση της αξίας του εναπομείνοντος σε αυτόν ακινήτου μετά την αναγκαστική απαλλοτρίωση μέρους

του ίδιου ακινήτου «επιτρέπεται μόνον το ένδικον μέσον της αναίρεσεως». Εξάλλου από τη διάταξη του άρθρου 21 παρ.3 εδ.γ' παραπάνω ν.δ/τος προκύπτει ότι αν η με το περιεχόμενο που σημειώθηκε απόφαση του Εφετείου δεν επιδόθηκε η προθεσμία της άσκησης αναίρεσης κατ' αυτής είναι έξι μηνών από τη δημοσίευσή της. Περαιτέρω από τη διάταξη του άρθρου 577 παρ.1 και 2 Κ.Πολ.Δ. κατά την οποία το δικαστήριο πρώτα συζητεί το παραδεκτό της αναίρεσης, αν η αναίρεση δεν ασκήθηκε νόμιμα ή αν λείπει κάποια προϋπόθεση για να είναι παραδεκτή ο ρευστός Πάγος την απορρίπτει και αυτεπαγγέλτως συνάγεται ότι ο ρευστός Πάγος ερευνά και αυτεπαγγέλτως με βάση τα στοιχεία της δικογραφίας και το αναγόμενο στο παραδεκτό της αναίρεσης εμπρόθεσμο ή μη της άσκησής της, και στην περίπτωση που αυτή ασκήθηκε εκπρόθεσμα την απορρίπτει ως απαράδεκτη. Στην προκειμένη περίπτωση από την προσβαλλόμενη με την υπό κρίση από 28 Ιουνίου 2000 αναίρεση υπ' αριθ.9284/1999 απόφαση του Εφετείου Αθηνών που εκδόθηκε αντιμολία και των αναιρεσειόντων αποδεικνύεται ότι

(α) με αυτή απερρίφθη η αίτηση των αναιρεσειόντων για τον προσδιορισμό της κατ' άρθρο 13 παρ.4 ν.δ.797/1971, οριστικής αποζημίωσης καθενός απ' αυτούς για το τμήμα του ακινήτου που φέρεται ότι ανήκει σε αυτόν και του απέμεινε μετά τη μερική αναγκαστική απαλλοτριώσή του και (β) η δημοσίευση της ίδιας απόφασης

έγινε την 24η Νοεμβρίου 1999. Κατά συνέπεια και ενόψει του ότι οι αναιρεσειόντες διατείνονται ότι δεν τους επιδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση η εξάμηνη προθεσμία άσκησης αναίρεσης κατά της ανωτέρω απόφασης άρχισε, κατ' άρθρο 144 παρ.1 Κ.Πολ.Δ., από την 25η Νοεμβρίου 1999 και έληξε την 25η Μαΐου 2000, δηλαδή προγενέστερα από την άσκηση της υπό κρίση αναίρεσης, αφού αυτή, όπως αποδεικνύεται από την κατ' άρθρο 495 παρ.2 Κ.Πολ.Δ., σημειωθείσα σε αυτή χρονολογία της έκθεσης κατάθεσής της ασκήθηκε τη 14 Ιουλίου 2000. Επομένως η υπό κρίση αναίρεση πρέπει, λόγω του εκπροθέσμου της να απορριφθεί, ως απαράδεκτη.

Περίπτωση καταδίκης των αναιρεσειόντων στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσίβλητου δεν υφίσταται, λόγω μη υποβολής σχετικού αιτήματος.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 28 Ιουνίου 2000 αίτηση των (α)Α.Σ., (β)Α.Π. και (γ)Λ.Κ.

γι' αναίρεση της υπ' αριθ.9284/1999 απόφασης του Εφετείου Αθηνών. Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 23 Μαρτίου 2001. Και Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο στην Αθήνα, στις 1 Ιουνίου

2001.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 1079

Ετος: 2001

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 1079/2001

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Κωνσταντίνο Παπαλάκη,

Αντιπρόεδρο, Παύλο

Μειδάνη, Δημήτριο Βούρβαχη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη και Αθανάσιο

Κρητικό,

Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 6 Απριλίου

2001, με

την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας Ψαραύτη, για να δικάσει
μεταξύ:

Των αναιρεσειόντων: 1. Γ.Μ., 2. Γ. Μ. και 3. Σ. Μ., κατοίκων Χιλής

Αλεξανδρούπολης, οι οποίοι εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο

δικηγόρο τους

Κώστα Χορομίδα, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 Κ.Πολ.Δικ., πλην

του 1ου

αναιρεσειόντος, για τον οποίο δήλωσε ο ως άνω πληρεξούσιος δια του από

20-3-2001

δικογράφου των προτάσεών του ότι απεβίωσε την 6-12-2000, και την δίκη

συνεχίζουν

επ'ονοματί του οι νόμιμοι κληρονόμοι του (2ος και 3ος αναιρεσειόντες).

Του αναιρεσιβλήτου: Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, που εδρεύει στην Κομοτηνή και εκπροσωπείται νόμιμα, το οποίο εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Στυλιανό Σταματόπουλο, χωρίς να καταθέσει προτάσεις. Η ένδικη διαφορά άρχισε με τις από 12-11-1998, 3-12-1998 και 30-12-1998 αιτήσεις, που κατατέθηκαν στο Εφετείο Θράκης για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης επί απαλλοτριώσης. Εκδόθηκε η 36/2000 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, την αναίρεση της οποίας ζητούν οι αναιρεσείοντες με την από 2-8-2000 αίτησή τους και τους από 15-1-2001 πρόσθετους λόγους αυτής. Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Αθανάσιος Κρητικός ανάγνωσε την από 20-3-2001 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την παραδοχή του 4ου λόγου της αίτησης αναίρεσης και την απόρριψη των λοιπών λόγων αυτής καθώς και των λόγων του δικογράφου των προσθέτων λόγων. Ο πληρεξούσιος του αναιρεσιβλήτου ζήτησε την απόρριψη της αίτησης και των πρόσθετων λόγων και την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ι. Από τη διάταξη του άρθρου 286 περ. α του ΚΠολΔ η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 573 παρ. 1 ΚΠολΔ, έχει εφαρμογή και στη δίκη επί της αιτήσεως αναιρέσεως,

ορίζεται ότι   η δίκη διακόπτεται αν, εωσότου τελειώσει η προφορική συζήτηση, μετά την οποία εκδίδεται η οριστική απόφαση, α) πεθάνει κάποιος διάδικος ή νόμιμος αντιπρόσωπός του ή συμβεί άλλη μεταβολή στο πρόσωπο κάποιου από αυτούς, η οποία επηρεάζει την ικανότητα δικαστικής παράστασής του   Εν προκειμένω η κρινόμενη από 2 Αυγούστου 2000 αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Εφετείου Θράκης 36/2000 ασκήθηκε από τους : 1) Γ.Μ., 2) Γ. Μ., και 3) Σ.Μ.. Μετά την άσκηση της αιτήσεως αναιρέσεως και δή την 6.12.2000 απεβίωσε ο πρώτος των αναιρεσειόντων όπως τούτο προκύπτει από την προσκομιζόμενη υπ αριθ. 8864/15.3.2001 ληξιαρχική πράξη θανάτου του ληξιάρχου Αλεξανδρούπολης και κληρονομήθηκε από τους λοιπούς δύο αναιρεσειόντες, τέκνα του προαποβιώσαντος στις 11.12.1998 υιού του Ιωάννου Μιχαηλίδη δυνάμει της υπ αριθ. 15 315/2000 δημόσιας διαθήκης του συμβολαιογράφου Αλεξανδρούπολης Θ. Δημητροπούλου που δημοσιεύθηκε με τα υπ αριθ. 324/ΔΔ/33/2001 πρακτικά του μονομελούς πρωτοδικείου Αλεξανδρούπολης, οι οποίοι και δήλωσαν δια του πληρεξουσίου δικηγόρου τους που καταχωρήθηκε στα πρακτικά συνεδριάσεως ότι επαναλαμβάνουν την βιαίως για τον άνω λόγο διακοπέισα στο πρόσωπο του πρώτου αναιρεσειόντος δίκη ενώπιον του Αρείου Πάγου.

Α] Επί της αιτήσεως αναιρέσεως:

Επειδή κατά το άρθρο 17 παρ. 2 εδ. α^β και 3 του ισχύοντος Συντάγματος κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζητήσεως στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημιώσεως, η δε ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας του απαλλοτριούμενου μετά τη δημοσίευση της πράξεως απαλλοτριώσεως και μόνο εξ αιτίας της δεν λαμβάνεται υπόψη. Οι διατάξεις αυτές επαναλαμβάνονται στο άρθρο 13 παρ. 1 και 2 του ΝΔ 797/1971 όπου επί πλέον, χωρίς αντίθεση προς τις άνω διατάξεις, ορίζεται ότι, προς διάγνωση της πραγματικής αξίας του απαλλοτριούμενου, δεν υπολογίζεται επίσης η ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας εκείνου που επήλθε μετά την εξαγγελία της απαλλοτριώσεως και μόνο εξ αιτίας της, καθώς και ότι ως κριτήριο προς διάγνωση της πραγματικής αξίας του απαλλοτριούμενου λαμβάνεται υπόψη ιδίως η αξία παρακείμενων και ομοειδών ακινήτων που διαμορφώθηκε κατά την τελευταία πριν από τον ως άνω κρίσιμο χρόνο τριετία. Το δικαστήριο μπορεί να στηρίζει την κρίση του για την πραγματική αξία του απαλλοτριούμενου ακινήτου σε κάθε καταλλήλως αξιολογούμενο πρόσφορο συγκριτικό στοιχείο. Η δε σχετική, για το πρόσφορο ή όχι του συγκριτικού στοιχείου, κρίση του ανάγεται στην εκτίμηση πραγμάτων και ως εκ τούτου κατά το

άρθ.561 παρ.1 ΚΠολΔ δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου. Εξ άλλου από τις διατάξεις τόσο του ΑΝ 857/1937 «περί παραχωρήσεως δημοσίων ή κοινοτικών δασικών εκτάσεων όσο και του άρθ.14 παρ.2 εδ.β □ ΝΔ 86/1969 περί δασικού κώδικος προκύπτει ότι είναι δυνατή η παραχώρηση σε φυσικά πρόσωπα δημόσιας δασικής εκτάσεως για μόνιμη γεωργική και δενδροκομική καλλιέργεια και ότι η παραπάνω παραχώρηση αποβλέπυσα στη χρησιμοποίησή τους επ □ ωφελεία της εθνικής οικονομίας επιβάλλει την διατήρηση του σκοπού για τον οποίο έγινε η παραχώρηση, ανεξάρτητα από την έκδοση οριστικού παραχωρητηρίου ή την παρέλευση μακρού χρόνου, δηλαδή τη μόνιμη γεωργική και δενδροκομική καλλιέργεια. Όμως όταν γίνεται χρησιμοποίηση διαφορετική από την αναφερόμενη στην παραχώρηση, η αρμόδια διοικητική αρχή είναι υποχρεωμένη να προβεί σε ανάκληση της παραχωρήσεως [βλ. ΣτΕ 1592/1987, ΣτΕ 1320/1976, ΣτΕ 3416/1974 ΝΟΒ 23, 988]. Εξ άλλου σύμφωνα με το άρθ.46 παρ.1 του ν.998/1979 η γενομένη παραχώρηση δημόσιας δασικής εκτάσεως για μόνιμη γεωργική και δενδροκομική καλλιέργεια δεν αίρει τον δασικό της χαρακτήρα και συνεπώς δεν είναι δυνατή η χρησιμοποίησή της για οικιστικούς σκοπούς (βλ. Γνμδτ ΝΣΚ 813/1979). Οι παραπάνω διατάξεις συμπορεύονται και προς τη ρύθμιση του άρθ.24 παρ.1 εδ γ □ του Συντάγματος 1975 κατά την οποία □ □ απαγορεύεται η μεταβολή του

προορισμού των δημοσίων δασών και των δημοσίων δασικών εκτάσεων, πλην αν προέχει δια την εθνικήν οικονομίαν η αγροτική εκμετάλλευσις τούτων ή άλλη χρήσις εκ δημοσίου συμφέροντος επιβαλλόμενη □ □ . Περαιτέρω κατά το άρθρο 117 παρ.4 του ίδιου Συντάγματος □ □ η αναγκαστική απαλλοτρίωσις δασών ή δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε

φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 17, για λόγους δημοσίας ωφέλειας. Διατηρείται πάντως η μορφή τους αμετάβλητη ως δασική □ □ . Στην προκειμένη περίπτωση το εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφασή του δέχθηκε ανελέγκτως ότι από τα καθοριζόμενα αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέσθησαν και προσκόμισαν αποδείχθηκαν τα ακόλουθα : Με την αναφερόμενη υπουργική απόφασις απαλλοτρίωθηκε αναγκαστικώς για λόγους δημοσίας ωφέλειας και ειδικότερα για την ανέγερση μονίμων εγκαταστάσεων του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης στην Αλεξανδρούπολη εδαφική έκτασις συνολικού εμβαδού 77.498 M2 που βρίσκεται στη θέση □ □ ΔΡΑΓΑΝΑ □ □ της περιοχής Ν.Χιλής □ Αλεξανδρούπολης Ν.Έβρου, υπέρ και δαπάναις του Δ.Π. Θράκης. Η απαλλοτριούμενη έκτασις, μέσα στην οποία βρίσκονται δύο κτίσματα 30,73 και 12 τ.μ, καθώς και αρκετά ελαιόδενδρα και άλλα καρποφόρα δένδρα, απέχει 200 μ. από την υπό κατασκευή Εγνατία οδό, 1350μ. από

την Εθνική οδό Αλεξ/πολης □ Κομοτηνής και 1.650 μ. από τη θάλασσα, είναι εκτός σχεδίου, η δε ευρύτερη περιοχή είναι πολεοδομικώς και οικιστικώς εν πολλοίς διαμορφωμένη, εξυπηρετούμενη από δίκτυα κοινής ωφέλειας (ΔΕΗ-ύδωρ). Πρόκειται για δασική έκταση, η οποία παραχωρήθηκε με τους υπ□ αριθ. Η □ 4445/11-10-1954 οριστικούς τίτλους της διεύθυνσης δασών της Γενικής Διοίκησης Θράκης στους προβάλλοντες δικαιώματα κυριότητας αναιρεσείοντες □ □ για μόνιμη □ γεωργική και δενδροκομική καλλιέργεια □ □ , λόγω δε του χαρακτήρα της αυτού (δασικού) τον οποίο δεν αίρει η κατά τα άνω παραχώρηση (άρθ.46 παρ.1 ν. 998/1979) είναι αδύνατη η χρησιμοποίησή της για οικιστικούς σκοπούς, εφόσον η μη πλήρωση του όρου της παραχώρησης που βαρύνει τόσο τον αρχικό παραχωρησιούχο όσο και τους δικαιοδόχους του, συνεπάγεται την άρση της παραχώρησης με διοικητική πράξη, εκδιδόμενη μόλις διαπιστωθεί η έλλειψη ή απώλεια της προϋποθέσεως αυτής. Το μονομελές πρωτοδικείο Αλεξ/πολης με την υπ□ αριθ. 126/98 απόφασή του καθόρισε την ανά τ.μ αξία της απαλλοτριούμενης εκτάσεως στο ποσό των δρχ.7.000, η δε εκτιμητική επιτροπή του άρθ.15 ν.δ 797/71 σε 2.600 δρχ.(κατά πλειοψηφία). Ο πραγματογνώμονας προσδιόρισε με την έκθεσή του την αξία της σε 1.500 □ 2.800 δρχ. Από τους εξετασθέντες μάρτυρες αναβιβάζουν την αξία οι μεν του υπόχρεου

νομικού προσώπου σε 150 δρχ. ανά τ.μ., οι δε των δικαιούχων σε 10.000 ανά τ.μ.

Περαιτέρω στην απόφαση του εφετείου αναφέρονται μεταξύ των προσκομισθέντων από

τους αναιρεσείοντες συγκριτικών στοιχείων πωλητήρια συμβόλαια που αφορούν

αγροτικές εκτάσεις στην περιοχή του επιδίκου. Το εφετείο τα άνω στοιχεία δεν

έλαβε υπόψη θεωρώντας αυτά ως μη πρόσφορα γιατί αυτά, όπως αναφέρεται στην

απόφαση, αναφέρονται σε ακίνητα μη δασικού χαρακτήρα και μη τελούντα υπό τον

περιορισμό της μόνιμης γεωργοδενδροκομικής καλλιέργειας, όπως τούτο συμβαίνει με

το επίδικο, δηλαδή αφορούν σε παρακείμενα αλλά όχι ομοειδή ακίνητα.

Στη συνέχεια

το εφετείο απέρριψε τον προβληθέντα από τους αναιρεσείοντες ισχυρισμό ότι η

απαλλοτριούμενη έκταση έχει οικοπεδική αξία γιατί κείται εντός του με το

Π.Δ

637/Δ/9-10-1989, εγκριθέντος τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου της επίδικης

περιοχής. Τούτο γιατί δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη η επελθούσα μεταβολή της αξίας

της απαλλοτριούμενης εκτάσεως, οφειλόμενη στην εξαγγελία της ένδικης απαλλοτριώσεως και της κατασκευής του έργου για το οποίο αυτή έγινε,

όπως τούτο

ρητά μνημονεύεται και στο εγκριτικό ως άνω ΠΔ με την αναφορά ότι

εγκρίνεται

τοπικό ρυμοτομικό σχέδιο στην εκτός σχεδίου περιοχή του Δήμου

Αλεξ/πολης και της

κοινότητας Μάκρης για τον καθορισμό χώρου ανέγερσης εγκαταστάσεων

Πανεπιστημιούπολης του Δ.Π Θράκης. Στη συνέχεια μετά τις άνω

παραδοχές το

εφετείο προέβη στον καθορισμό οριστικής τιμής μονάδος αποζημιώσεως του
απαλλοτριωθέντος ακινήτου από 4.000 δρχ. ανά τ.μ, των κτισμάτων
επιφανείας 40
τ.μ και 12 τ.μ κατ' αποκοπή σε 350.000 δρχ. και 250.000 δρχ.,
αντίστοιχα, κάθε
μεγάλου ελαιοδένδρου σε 60.000 δρχ., κάθε μεσαίου ελαιοδένδρου σε
40.000 δρχ.,
κάθε μικρού ελαιοδένδρου σε 20.000 δρχ. κάθε αγρίου ελαιοδένδρου σε
3.000 δρχ.,
κάθε μεγάλης αμυγδαλιάς σε 10.000 δρχ., κάθε μεσαίας αμυγδαλιάς σε
7.000 δρχ.
και κάθε λοιπού φυτικού κεφαλαίου της ιδιοκτησίας (1) σε 7.000 δρχ. Με
τέτοιο
περιεχόμενο η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παραβίασε τις παρατιθέμενες
στην αρχή
διατάξεις τις οποίες όλες ορθώς ερμήνευσε και εφήρμοσε παραθέτει δε με
σαφήνεια
το εκ των αποδείξεων πόρισμα και έχει πλήρεις και χωρίς αντίφαση
αιτιολογίες
που επιτρέπουν τον αναιρετικό έλεγχο στο κρίσιμο ζήτημα του οριστικού
προσδιορισμού της ένδικης αποζημιώσεως των απαλλοτριωμένων
πραγμάτων και γι' αυτό
έχει νόμιμη βάση.
Επομένως πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι ο πρώτος και δεύτερος
από τους
λόγους αναιρέσεως εκ του άρθ.559 αριθ.1 ΚΠολΔ με τον οποίο (πρώτος)
προσάπτεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η αιτίαση για εσφαλμένη
ερμηνεία και
εφαρμογή του άρθ. 46 παρ.1 ν. 998/1979 και άρθ. 13 παρ.1 β ν.δ 797/1971
γιατί
αυτή δέχθηκε ότι η απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία των αναιρεσειόντων έχει
δασικό

χαρακτήρα μη δυναμένη να αξιοποιηθεί οικιστικώς, ενώ έπρεπε να δεχθεί και να προσδιορίσει υψηλότερη τιμή αποζημιώσεως από αυτή που καθόρισε, ότι από την έκθεση του οριστικού τίτλου (αρ. πρωτ. Η 4445/1954) και της γενομένης νόμιμα εκχέρσωσης της δασικής βλάστησης για δενδροκαλλιέργεια συντελέστηκε ο δασικός αποχαρακτηρισμός της παραχωρηθείσης εκτάσεως και ότι από την ένταξη της περιοχής σε τοπικό ρυμοτομικό σχέδιο με το ΠΔ 637/1989 έχει αρθεί σε κάθε περίπτωση οποιοσδήποτε δασικός, αγροτικός ή δομικός περιορισμός και ότι έπρεπε να δεχθεί ότι η ανατίμηση της αξίας των απαλλοτριουμένων που οφείλεται σε άλλη προγενέστερη απαλλοτρίωση έστω και αν έχει κηρυχθεί υπέρ του ίδιου προσώπου, θα υπολογισθεί κατά τον προσδιορισμό της αποζημίωσης της δεύτερης απαλλοτριώσεως.

Επίσης απορριπτέος ως αβάσιμος είναι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως εκ του άρθ.559 αριθ.19 ΚΠολΔ με τον οποίο προσάπτεται η αιτίαση για ανεπαρκείς άλλως αντιφατικές αιτιολογίες για το λόγο ότι ενώ η απόφαση δέχεται παραχώρηση της απαλλοτριωθείσης εκτάσεως από τη διεύθυνση δασών της Γενικής Διοίκησης Θράκης στους αναιρεσείοντες για μόνιμη γεωργική και δενδροκομική καλλιέργεια, παρόλα αυτά δέχεται αντιφατικώς ότι η έκταση αυτή είναι δασικού χαρακτήρα και ότι λόγω του δασικού αυτού χαρακτήρα η γενομένη παραχώρηση δεν αίρει τον δασικό της χαρακτήρα, εφόσον δεν εκπληρωθεί ο όρος της παραχώρησης.

III. Κατά το άρθρο 17 παρ.2 του Συντάγματος, κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο. Κατά δε την παράγραφο 4 εδάφ. τελευταίο του ίδιου άρθρου, η αποζημίωση δεν υπόκειται, ως τιαύτη, σε κανένα φόρο, κράτηση ή τέλος. Η τελευταία αυτή διάταξη αποσκοπεί στο να αποτρέψει κάθε επιβάρυνση του δικαιούχου της αποζημίωσης ώστε αυτή να μην φαλκιδευθεί και να περιέλθει στον δικαιούχο ακέραιη. Περαιτέρω με το άρθρο 17 παρ.4 του νομ.διατ. 797/1971 □ □ περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων □ □ , όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το 1 του ν.δ 446/1974, η δικαστική δαπάνη βαρύνει τον υπόχρεο προς καταβολή της αποζημίωσης και επιδικάζεται πάντοτε από το δικαστήριο με την ίδια απόφαση που καθορίζει την αποζημίωση □ Όμοια ρύθμιση περιέχεται στο άρθρο 9 παρ.5 του νόμου 1093/1980. Με τις νεότερες διατάξεις των παραγράφων 1, 1α και 6 του άρθρου 9 του νόμου 1093/1980, η δεύτερη των οποίων προστέθηκε με το άρθρο 22 παρ.10 του νόμου 1868/1989, ορίστηκε : 1) ότι οι αμοιβές των δικηγόρων των διαδίκων, που αξιώνουν κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριούμενο, εμπίπτουν στους διανεμητικούς λογαριασμούς που

συστήθηκαν στους κατά τόπους Δικηγορικούς Συλλόγους με το άρθρο 161 παρ.7 του Κώδ.Δικηγόρων, που προστέθηκε με το άρθρο 25 παρ.2 του νόμου 723/1977, 2) ότι το δικαστήριο, με την ίδια απόφαση με την οποία ορίζει την αποζημίωση, προσδιορίζει και την αμοιβή του δικηγόρου του καθ' ου η απαλλοτρίωση, όχι βάσει της κατά τα άρθρα 100 επ. του Κώδικα Δικηγόρων προβλεπόμενης νόμιμης αμοιβής, αλλά με βάση το ποσοστό που καθορίζεται για κάθε Δικηγορικό Σύλλογο από τον Υπουργό Δικαιοσύνης ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου και 3) ότι ο υπόχρεος προς αποζημίωση ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων οφείλουν να παρακρατούν από το ποσό της αποζημίωσης, το ποσό της αμοιβής που προκύπτει με βάση το ως άνω ποσοστό, ως αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης, και να το αποδίδουν στο Δικηγορικό Σύλλογο στον οποίο ανήκει ο δικαιούχος δικηγόρος. Ενόψει όμως της ως άνω συνταγματικής αρχής η αποζημίωση πρέπει να είναι πλήρης, το δε ποσό αυτής πρέπει να περιέχεται στο δικαιούχο ακέραιο και αλώβητο. Μέρος δε αυτής αποτελούν και τα δικαστικά έξοδα, αφού ο καθ' ου η απαλλοτρίωση αναγκαιώς υποβάλλεται σ' αυτά για να επιτύχει τον καθορισμό της αποζημίωσης που δικαιούται να λάβει, άρα αυτά, στα οποία περιλαμβάνεται και η αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του (

άρθρο 189 Κ.Πολ.Δ.), αποτελούν παρακολούθημα της αποζημίωσης, προσ αυξάνουν το ποσό της και βαρύνουν, όπως και εκείνη, τον υπόχρεο στην καταβολή της, πρέπει συνεπώς να επιδικάζονται εις βάρος του υποχρέου και να περιέχονται στο δικαίωμα της αποζημίωσης. Η δικηγορική αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης που πρέπει να επιδικαστεί και να περιέλθει σ' αυτόν συνίσταται στο ποσό που προκύπτει κατ' εφαρμογήν των οικείων διατάξεων του Κώδικα των Δικηγόρων (άρθρα 100 επ.). Διότι αυτό αποτελεί τη νόμιμη αμοιβή, άρα τη δαπάνη στην οποία αναγκάως αυτός υποβάλλεται. Για το λόγο αυτό κατά τον καθορισμό της δικηγορικής αμοιβής αφενός δεν λαμβάνεται υπόψη τυχόν ιδιαίτερη με τον δικηγόρο συμφωνία (εργολαβία δίκης) και αφετέρου το ποσό αυτής δεν υπόκειται σε συμψηφισμό (Ολομ. ΑΠ 9/1996), ούτε σε μείωση ή περιορισμό, κατά το άρθρο 22 του νόμου 3693/1957, αφού έτσι ο δικαιούχος θα επιβαρυνόταν με τη διαφορά, με αποτέλεσμα τη φαλκίδευση του ποσού της αποζημίωσης. Για τον ίδιο λόγο δεν επιτρέπεται να οριστεί ως αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου του δικαιούχου της αποζημίωσης ποσό άλλο, και μάλιστα βάσει ποσοστού επί της αποζημίωσης το οποίο ορίζεται, κατά Δικηγορικό Σύλλογο, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, προκειμένου αυτό να αφαιρεθεί από την καταβλητέα στο δικαιούχο αποζημίωση και να

περιέλθει στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο για να διανεμηθεί στα μέλη του. Διότι έτσι το ποσό της αποζημίωσης φαλκιδεύεται αφού ο καθ' ου η απαλλοτρίωση επιβαρύνεται με τη διαφορά μεταξύ της νόμιμης δικηγορικής αμοιβής, που αναγκαίως θα πληρώσει στον δικηγόρο του, και εκείνης που προκύπτει βάσει του κανονιστικώς προβλεπόμενου ποσοστού, η οποία και παρακρατείται. [βλ. Ολ. ΑΠ 19/2000].

Εν προκειμένω το εφετείο αφού καθόρισε την οριστική τιμή μονάδος αποζημίωσης για τα απαλλοτριωθέντα στο θέμα της δικαστικής δαπάνης δέχθηκε ότι αυτή πρέπει να επιβληθεί σε βάρος του υπέρ ου η απαλλοτρίωση και ήδη αναιρεσίβλητου υπόχρεου προς αποζημίωση ν.π.δ.δ βάσει του άρθ. 17 παρ.4 του ΝΔ 797/1971 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ΝΔ 446/1974 και συμπληρώθηκε με το άρθ.9 παρ.5 του Ν.1093/1980, αφού δεν επιτρέπεται ο συμψηφισμός της και ότι ως προς το ύψος της πρέπει να καθοριστούν στα όρια που προβλέπει η διάταξη της παρ.1 του άρθ. 22 ν.3693/1957 σε συνδυασμό με την Υ.Α 134423/20-1-1993 (ΦΕΚ Β' 11/1993) ενόψει του ότι το υπόχρεο προς καταβολή της αποζημίωσης Ν.Π.Δ.Δ απολαύει των προνομίων του Δημοσίου (άρθ. 13 ΝΔ 27/27.7.1973) και άρθ. 22 του ΠΔ 25/29-1-1929 □ □ περί οργάνωσης της διοικητικής, οικονομικής και λογιστικής υπηρεσίας του Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης. Στη συνέχεια το εφετείο ανεξαρτήτως της παραπάνω δικαστικής δαπάνης προέβη στον καθορισμό της αμοιβής των παραστάτων

πληρεξουσίων δικηγόρων των δικαιούχων. Ειδικότερα η απόφαση του εφετείου : α) καταδίκασε το αναιρεσίβλητο να καταβάλει την εκ δραχμών 100.000 δικαστική δαπάνη των αιτούντων, β) όρισε την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων των αιτούντων : 1) των μελών του Δικηγορικού Συλλόγου Αλεξανδρούπολης σε ποσοστό 10% της καθορισθείσης αποζημιώσεως των πελατών τους, και 2) του μέλους του δικηγορικού Συλλόγου Θεσ/νίκης σε ποσοστό 3% της κατά τα άνω αποζημιώσεως του πελάτου και γ) όρισε την αμοιβή για παράσταση κάθε δικηγόρου στο ποσό των 12.000 δρχ. για κάθε μία. Έτσι που έκρινε το εφετείο παραβίασε τις διατάξεις των άρθ. 17 παρ.2 και 4 του Συντάγματος και 17 παρ.4 ΝΔ 797/1971 όπως αντικαταστάθηκε από το ΝΔ 446/1974. Γι' αυτό η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί ως προς τις άνω διατάξεις της κατά παραδοχή ως βασίμου του τετάρτου και τελευταίου των λόγων αναιρέσεως εκ του άρθ. 559 αριθ.1 ΚΠολΔ.

Β]. Επί του δικογράφου των προσθέτων λόγων.

Με τον πρώτο λόγο του δικογράφου των προσθέτων προσάπτεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η πλημμέλεια εκ του άρθ. 559 αριθ.1 ΚΠολΔ για το λόγο ότι η απόφαση εσφαλμένως ερμηνεύοντας τις διατάξεις των άρθ. 3 παρ.6 εδ.ε' και 46 παρ.1 του Ν.998/1979 δέχθηκε το δασικό χαρακτήρα της απαλλοτριωθείσας εδαφικής εκτάσεως ενώ θα έπρεπε να δεχθεί ότι με την οριστική παραχώρησή της στους

δικαιούχους και ήδη αναιρεσείοντες για μόνιμη γεωργική και
δενδροκομική
καλλιέργεια ήρθη ο άνω δασικός χαρακτήρας της εκτάσεως και το γεγονός
τούτο θα
έπρεπε να ληφθεί υπόψη και να προσδιορισθεί μεγαλύτερο ποσό
αποζημιώσεως. Ο
λόγος αυτός αναιρέσεως είναι αβάσιμος γιατί όπως εκτέθηκε και
παραπάνω δεν
αίρεται κατά νόμο ο δασικός χαρακτήρας της για τον άνω σκοπό
οριστικώς
παραχωρηθείσης εκτάσεως αφού μάλιστα παρέχεται στην αρμόδια
διοικητική αρχή η
δυνατότητα της ανακλήσεως του παραχωρητηρίου σε περίπτωση
διαφορετικής χρήσεως
από τον παραχωρησιούχο, ενώ εξάλλου η ίδια η περιοχή μέσα στην οποία
βρίσκεται
το επίδικο δεν ήταν ενταγμένη στο σχέδιο πόλεως πριν από την
απαλλοτρίωση.
Με τον δεύτερο και τελευταίο λόγο του δικογράφου των προσθέτων
προσάπτεται
η πλημμέλεια εκ του άρθ. 559 αριθ.1 ΚΠολΔ συνιστάμενη στην
εσφαλμένη ερμηνεία
και εφαρμογή του άρθ.46 παρ.1 ν. 998/1979 κατά την ορθή ερμηνεία της
οποίας,
σύμφωνα με την αναίρεση, με την οριστική παραχώρηση της ύστερα
απαλλοτριωθείσας
εκτάσεως ήρθη ο δασικός της χαρακτήρας, αφού, αν δεν είχε αρθεί ο
χαρακτήρας
αυτός δεν θα ήταν δυνατή για τη Διοίκηση η κήρυξη της αναγκαστικής
απαλλοτριώσεως υπέρ του αναιρεσιβλήτου δεδομένου ότι κατά το
άρθ.117 παρ.4 του
Συντάγματος η αναγκαστική απαλλοτρίωση ιδιωτικών δασών ή δασικών
εκτάσεων για

δημόσια ωφέλεια επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου και όχι υπέρ άλλου ν.π.δ.δ όπως είναι το αναιρεσίβλητο Πανεπιστήμιο. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι αβάσιμος και απορριπτέος πέρα των όσων διατυπώθηκαν ανωτέρω για το ανεπηρέαστο του χαρακτήρα της δασικής εκτάσεως από γενομένη παραχώρηση για μόνιμη γεωργική και δενδροκομική καλλιέργεια στο μέτρο που προβάλλεται με αυτόν ελαττωματικότητα της γενομένης απαλλοτριώσεως ως αντιτιθέμενης στο άρθρο 117 παρ.4 Συντάγματος για το λόγο κυρίως ότι στη δίκη που διεξάγεται κατά την ειδική διαδικασία του ν.δ 797/1971 για τον προσδιορισμό της τιμής μονάδος αποζημιώσεως ακινήτων που απαλλοτριώνονται το δικαστήριο περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στον προσδιορισμό της τιμής μονάδος μη δυνάμενο να εξετάσει έστω και παρεμπιπτόντω ζητήματα αφορώντα τη νομιμότητα της κηρυχθείσης απαλλοτριώσεως [βλ. Ολ ΑΠ 8/1999 Ελλ Δικ 1999, 558]. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω πρέπει να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση μόνο κατά το σκέλος της που αναφέρεται στη δικαστική δαπάνη και να απορριφθεί κατά τα λοιπά η αίτηση αναιρέσεως και οι πρόσθετοι λόγοι. Μετά ταύτα η υπόθεση, κατά το αναιρούμενο μέρος της, πρέπει να παραπεμφθεί προς περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο εφετείο συντιθέμενο όμως από δικαστές άλλους εκτός εκείνων που την εξέδωσαν και να καταδικασθεί το αναιρεσίβλητο στη δικαστική δαπάνη των αναιρεσειόντων.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

-Αναιρεί την απόφαση του Εφετείου Θράκης 36/2000 κατά το σκέλος της μόνο

που αναφέρεται στο σκεπτικό της παρούσας.

-Παραπέμπει την υπόθεση κατά το αναιρούμενο μέρος της στο ίδιο δικαστήριο

συντιθέμενο από άλλους δικαστές και

-Καταδικάζει το αναιρεσίβλητο στη δικαστική δαπάνη των αναιρεσειόντων, την

οποία ορίζει στο ποσό των δραχμών διακοσίων ογδόντα χιλιάδων (280.000).-

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 16 Μαΐου 2001 και δημοσιεύθηκε σε

δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 13 Ιουνίου 2001.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 1233

Ετος: 2001

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 1233/2001

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Δ' Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Κωνσταντίνο Παπαλάκη,

Αντιπρόεδρο, Παύλο

Μειδάνη, Δημήτριο Βούρβαχη, Κωνσταντίνο Βαλμαντώνη και Νικόλαο

Κασσαβέτη,

Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 27

Απριλίου 2001, με

την παρουσία και της Γραμματέως Μάρθας Ψαραύτη, για να δικάσει μεταξύ:

Της αναιρεσείουσας: Ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία

«ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ

ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΒΙΟΖΩΚΑΤ ΑΕ)», που εδρεύει

στην Κατερίνη και

εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο

δικηγόρο της

Κωνσταντίνο Χορομίδη, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 Κ.Πολ.Δικ.

Του αναιρεσιβλήτου: Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα

από τον

Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος κατοικοεδρεύει στην Αθήνα και το οποίο

εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο Ανδρέα Χαρλαύτη, Πάρεδρο του

Νομικού

Συμβουλίου του Κράτους, χωρίς να καταθέσει προτάσεις.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 27-4-1998 αίτηση της ήδη

αναιρεσείουσας

για καθορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης απαλλοτρίωσης,

που κατατέθηκε

στο Εφετείο Θεσσαλονίκης. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 421/1999

προδικαστική και

2273/2000 οριστική του ίδιου Δικαστηρίου, την αναίρεση των οποίων

ζητεί η

αναιρεσείουσα με την από 23-10-2000 αίτησή της.

Κατά τη συζήτηση της αίτησης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι

διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής

Αρεοπαγίτης

Νικόλαος Κασσαβέτης ανάγνωσε την από 26-4-2001 έκθεσή του, με την

οποία

εισηγήθηκε την εν μέρει παραδοχή της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης. Ο

πληρεξούσιος του αναιρεσιβλήτου ζήτησε την απόρριψη της αίτησης και

την

καταδίκη της αντιδίκου στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Από τις διατάξεις των άρθρων 17 παρ.2 του Συντάγματος 14, 17, 18, 19 και 20 του ν.δ. 797/1971 «περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων» σε συνδυασμό με τις αυτές των άρθρων 1 παρ.1, 3, 4, 5, 7 του ν. 653/1977 «περί υποχρέωσης των παροδίων ιδιοκτητών δια την διάνοιξιν εθνικών οδών» των άρθρων 1, 2,3 του π.δ/τος 929/1979 που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 1 του ν.653/1977 και των άρθρων 1 και 2 ΚΠολΔ προκύπτει ότι στη δίκη που διεξάγεται κατά την ειδική διαδικασία του ν.δ.797/1971 για τον προσδιορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης ακινήτων που απαλλοτριώνονται αναγκαστικά για τη διάνοιξη ή τη διεύρυνση εθνικών οδών το δικαστήριο περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στον προσδιορισμό της τιμής μονάδος χωρίς να μπορεί να εξετάσει την ύπαρξη και την έκταση υποχρέωσης των ωφελουμένων παροδίων για συμμετοχή τους στις δαπάνες απαλλοτρίωσης κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 1 του νόμου 653/1977. Τούτο δε διότι η υποχρέωση αυτή δεν είναι αντικείμενο της δίκης για τον προσδιορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης ούτε η έρευνά της απαιτείται για τη νομιμοποίηση του ιδιοκτήτη ως διαδίκου στη δίκη αυτή, έστω και αν με τον προσδιορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης ζητείται παράλληλα σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ.4 του ν.δ.797/1971 και

ο καθορισμός ιδιαίτερης αποζημίωσης για το τμήμα του ακινήτου, που δεν απαλλοτριώνεται, επειδή τούτο υφίσταται σημαντική υποτίμηση ή καθίσταται άχρηστο για τη χρήση, που προορίζεται. Έτσι στη δίκη αυτή δεν μπορεί να ερευνηθεί και να κριθεί αν ο ιδιοκτήτης ακινήτου, που αποκτά πρόσωπο σε διανοιγόμενη εθνική οδό έχει ή όχι ωφέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση ούτε αν έχει υποχρέωση συμμετοχής στις δαπάνες της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης κατά τις διατάξεις του ν. 653/1977 ούτε αν σε περίπτωση, που κάποιο ακίνητο του ή μέρος αυτού καταλαμβάνεται από διανοιγόμενη οδό και είναι συγχρόνως δικαιούχος και υπόχρεος απομένει τελικώς μετά τον ενδεχόμενο συμψηφισμό των αντιθέτων απαιτήσεων να λάβει κάποιο ποσό και ποιά Η δικονομική αυτή ρύθμιση δεν αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος 1975/1986, (υπό το οποίο κατά τις προσβαλλόμενες αποφάσεις κηρύχθηκε η αναγκαστική απαλλοτρίωση του ακινήτου της αναιρεσείουσας), διότι οι

διατάξεις αυτές δεν καθορίζουν τη διαδικασία και το καθήκον ύλην αρμόδιο δικαστήριο για τον προσδιορισμό της πλήρους αποζημίωσης, αρκούμενες στο ότι η αποζημίωση προσδιορίζεται από τα πολιτικά δικαστήρια καταλείπουν δε στον κοινό νομοθέτη την εξουσία να καθορίσει το αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο και τη διαδικασία καθορισμού της αποζημίωσης και γενικότερα επίλυσης των διαφορών, που προκύπτουν από την

αναγκαστική απαλλοτριώση. Η αυτή ως άνω ρύθμιση δεν αντίκειται στο άρθρο 6 παρ.1

της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, (ΕΣΔΑ), που καθιερώνει τη δικονομική αρχή της «δίκαιης δίκης» διότι δεν παραβιάζει καμιά από τις αρχές που συγκροτούν, κατά τη διάταξη αυτή, την έννοια της «δίκαιης δίκης» ούτε επίσης αντιβαίνει στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης αυτής, (ΕΣΔΑ), που προστατεύει την περιουσία, διότι πρόκειται για δικονομική αμιγώς διάταξη, η οποία δεν εισάγει καμιά ουσιαστική ρύθμιση για την περιουσία που να αναιρεί ή να μειώνει την προστασία που παρέχει σ' αυτή το εν λόγω πρωτόκολλο την ΕΣΔΑ (βλ. Ολ.ΑΠ 8/1999). Επομένως το Εφετείο με την πρώτη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις που διέταξε απόδειξη και επί της από 27 Απριλίου 1998 αίτησης της αναιρεσεύσασορθά, αν και με εσφαλμένη αιτιολογία, εγκείμενη στην, κατ' αυτό έλλειψη δικαιοδοσίας απέρριψε (κατά πλειοψηφία), το αίτημα της αναιρεσεύσασας που περιλήφθη στην παραπάνω αίτησή της και με το οποίο ζητήθηκε ο καθορισμός οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης για το κατά την ίδια αίτηση θεωρούμενο ως «αυτοαποζημιούμενο» τμήμα του ακινήτου της, που, κατά την ίδια αίτηση και τις προσβαλλόμενες αποφάσεις απαλλοτριώθηκε αναγκαστικά με την υπ' αριθ.

1090096/5978/0010/21-8-1996 κοινή απόφαση των Υφυπουργού

Οικονομικών και ΠΕΧΩΔΕ

«για τη βελτίωση του τμήματος Πλαταμώνα Κατερίνης της εθνικής οδού Νο1». Για την

αιτία αυτή ο πρώτος λόγος της αναίρεσης, κατ'επίκληση του οποίου διατυπώνεται

αιτίαση από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 14 ΚΠολΔ για την απόρριψη του

ανωτέρω αιτήματος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Από τις διατάξεις των άρθρων 118 αρ. 4, 566 παρ. 1 και 577 παρ. 3

ΚΠολΔ

προκύπτει ότι στο έγγραφο της αναίρεσης πρέπει να προσδιορίζεται κατά τρόπο

σαφή ορισμένο και ευσύνοπτο η νομική πλημμέλεια που αποδίδεται στο δικαστήριο

της ουσίας, το οποίο εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση ώστε να είναι δυνατόν να

διαπιστωθεί αν και ποίο λόγο αναίρεσης από τους περιοριστικά προσδιοριζόμενους

με τη διάταξη του άρθρου 559 ΚΠολΔ θεμελιώνει η προβαλλόμενη αιτίαση. Ειδικότερα

για να είναι ορισμένος ο λόγος αναίρεσης με τον οποίο αποδίδεται στο δικαστήριο

της ουσίας η από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ πλημμέλεια της

παραβίασης κανόνος ουσιαστικού δικαίου πρέπει να εκτίθενται στο αναιρετήριο πλην

των άλλων η συγκεκριμένη διάταξη που παραβιάστηκε και το αποδιδόμενο στο

δικαστήριο της ουσίας νομικό σφάλμα περί την ερμηνεία ή την εφαρμογή του

ουσιαστικού νόμου και στην περίπτωση της απόρριψης της αγωγής της αίτησης ως μη

νόμιμης το περιεχόμενό τους ώστε από το αναιρετήριο να προκύπτει η
προβαλλόμενη
νομική πλημμέλεια δοθέντος ότι η αοριστία του λόγου της αναίρεσης δεν
δύναται να
συμπληρωθεί με παραπομπή σε άλλο διαδικαστικό έγγραφο (Ολ ΑΠ
32/199). Επομένως
το σκέλος του δεύτερου λόγου της αναίρεσης κατ'επίκληση του οποίου
διατυπώνεται
αιτίαση για την από το Εφετείο απόρριψη με την πρώτη από τις
προσβαλλόμενες
αποφάσεις αιτημάτων της αναιρεσείδουσας που περιελήφθησαν στην από
27 Απριλίου
1998 αίτηση της αναιρεσείδουσας και είχαν αντικείμενο την αποκατάσταση
της ζημίας
της αναιρεσείδουσας από την αναγκαστική απαλλοτριώση που δεν
σχετίζεται με την

αποτίμηση από το ακίνητό της του μέρους του που απαλλοτριώθηκε
είναι προεχόντως
απορριπτέο ως αόριστο γιατί στο δικόγραφο της υπό κρίση αναίρεσης δεν
περιλαμβάνεται το περιεχόμενο των αιτημάτων αυτών. Εξάλλου ενόψει
της από το
Εφετείο απόρριψης των ανωτέρω αιτημάτων το άλλο σκέλος του δεύτερου
λόγου της
αναίρεσης με το οποίο διατυπώνεται αιτίαση με επίκληση του από τη
διάταξη του
άρθρου 559 αριθ. 84 ΚΠολΔ αναιρετικού λόγου είναι απορριπτέο ως
αβάσιμο, γιατί
στηρίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση.
Το Εφετείο ως προς την απορριφθείσα με τη δεύτερη από τις
προσβαλλόμενες
αποφάσεις αίτηση της αναιρεσείδουσας από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ.
4 ν.δ.

797/1971 που σωρεύθηκε απ□ αυτή στο ανωτέρω από 27 Απριλίου 1998
δικόγραφο της
δέχθηκε ότι από τα σημειούμενα στην ίδια απόφαση αποδεικτικά μέσα
απεδείχθησαν
τα ακόλουθα σε σχέση με τα απομείναντα ακίνητα, που κατά την ίδια
απόφαση όπως
της αναιρεσείουσας κείνται στη δεξιά πλευρά της εθνικής οδού Κατερίνης
□ Λαρίσης
με κατεύθυνση προς Λάρισα: Τα ακίνητα αυτά «έχουν ήδη κτισθεί όσα
ήσαν άρτια και
οικοδομήσιμα και έχει καλυφθεί ο συντελεστής δομήσεως πριν από την
κήρυξη της
απαλλοτριώσεως ή εν πάση περιπτώσει ήσαν μη άρτια και μη
οικοδομήσιμα προ της
κήρυξέως της απαλλοτριώσεως και δεν κατέστησαν τοιαύτα συνεπεία
αυτής.» Η
αιτιολογία αυτή της προσβαλλόμενης απόφασης είναι, λόγω της
διαζευκτικής
διατύπωσής της, ανεπαρκής και για την αιτία αυτή ο, κατ□ εκτίμηση του
περιεχομένου του, από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ
πέμπτος λόγος της
αναίρεσης είναι βάσιμος. Τέλος και για το ότι από τις διατάξεις του
άρθρου 17
παρ. 4 ν.δ. 797/1971 «περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», όπως η
παράγραφος αυτή
αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 ν.δ. 446/1980 και άρθ. 22 ν. 3693/1957
συνάγεται
ότι δεν είναι επιτρεπτός στις, όπως στην προκειμένη περίπτωση, δίκες
καθορισμού
αποζημίωσης αναγκαστικώς απαλλοτριωθέντων ακινήτων ο ολικός ή
μερικός
συμψηφισμός της δικαστικής δαπάνης, (Ολ. ΑΠ 8/1999), ο έκτος,
(τελευταίος),

λόγος της αναίρεσης, με τον οποίο διατυπώνεται αιτίαση από τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. για το με την προσβαλλόμενη απόφαση ολικό συμψηφισμό και μεταξύ των διαδίκων της δίκης αυτής της δικαστικής τους διάταξης είναι βάσιμος.

Συνακόλουθα με τα ανωτέρω συνεπεία των οποίων παρέλκει η έρευνα των τρίτου και τέταρτου λόγων της αναίρεσης αφού και με αυτούς διατυπώνεται αιτίαση για τη με τη δεύτερη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις απόρριψη της αίτησης της αναιρεσείουσας από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 4 ν.δ. 797/1971, πρέπει (α) να αναιρεθεί η υπ□ αριθ. 2273/2000 δεύτερη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις του Εφετείου Θεσσαλονίκης ως προς το μέρος της που απέρριψε τη σημειωθείσα από τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 4 ν.δ. 797/1971 αίτηση της αναιρεσείουσας και συμψήφισε μεταξύ των διαδίκων της δίκης αυτής τη δικαστική τους δαπάνη και β) να παραπεμφθεί, κατ□ άρθρο 580 παρ. 3 ΚΠολΔ, η υπόθεση στο Εφετείο Θεσσαλονίκης για περαιτέρω απ□ αυτό, συντιθέμενο απ□ άλλους σε σχέση με εκείνους που έχουν εκδώσει την αναιρούμενη απόφαση δικαστές, εκδίκαση της υπόθεσης ως προς το μέρος της που αφορά το αναιρούμενο κεφάλαιο της απόφασης. Το αναιρεσίβλητο πρέπει σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί ως προς τη δικαστική δαπάνη στη δίκη όπως η προκειμένη πρέπει το αναιρεσίβλητο να καταδικασθεί στη δικαστική δαπάνη της

αναιρεσεύουσας η οποία σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 1 ν. 9693/1957 και την υπ□

αριθ. 134423/8-12-1992/20-1-1993 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και

Δικαιοσύνης πρέπει να ορισθεί στο ποσό των 100.000 δραχμών.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αναιρεί την υπ□ αριθ. 2273/2000 δεύτερη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις του

Εφετείου Θεσσαλονίκης, ως προς την αναιρεσεύουσα και τα ανωτέρω προσδιοριζόμενα

κεφάλαια της απόφασης αυτής.

Παραπέμπει την υπόθεση που αφορά το αναιρούμενο μέρος της ανωτέρω απόφασης

στο ίδιο Εφετείο, για περαιτέρω εκδίκασή της απ□ αυτό.Και

Καταδικάζει το αναιρεσίβλητο στην από εκατό χιλιάδες (100.000) δραχμές

δικαστική δαπάνη της αναιρεσεύουσας.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 25 Μαΐου 2001 και δημοσιεύθηκε σε

δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 22 Ιουνίου 2001.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δικαστήριο: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 1715

Ετος: 2001

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 1715/2001

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Γ□ Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Θεόδωρο Τόλια, Αντιπρόεδρο,
Γρηγόριο Φιλιππάτο, Γεώργιο Χριστόφιλο, Γεράσιμο Φρούντζο και
Ιωάννη
Βερέτσο, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 10
Οκτωβρίου 2001, με την παρουσία και της γραμματέως Αικατερίνης
Μανιατάκη, για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ:

Του αναιρεσεϊόντος: Ε.Ζ., κατοίκου Αθηνών, που εκπροσωπήθηκε από
τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Χρήστο Καψάλη.

Του αναιρεσιβλήτου: Ελληνικού Δημοσίου που εδρεύει στην Αθήνα και
εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών. Εκπροσωπήθηκε
από

τον πληρεξούσιό του Χρήστο Μητκίδη, Πάρεδρο Νομικού Συμβουλίου
του

Κράτους, βάσει δηλώσεως κατ' άρθρο 242 παρ. 2 ΚΠολΔ.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 25.9.1970 αίτηση του ήδη
αναιρεσιβλήτου, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών.
Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 1173/70 του ίδιου Δικαστηρίου και 5860/00 του
Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας
αποφάσεως

ζητεί ο αναιρεσεϊών με την από 18.12.2000 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της αιτήσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το
πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο
εισηγητής Αρεοπαγίτης Γεράσιμος Φρούντζος ανέγνωσε την από
13.9.2001 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της
κρινόμενης αιτήσεως αναιρέσεως. Ο πληρεξούσιος του αναιρεσεϊόντος
ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως και την καταδίκη του αντιδίκου στη
δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Επειδή με τις διατάξεις του άρθρου 21 του Συντάγματος 1968, που

εφαρμόζεται στην κρινόμενη υπόθεση για αναγκαστική απαλλοτρίωση που κηρύχτηκε κατά το χρόνο που ίσχυε, ορίζονται τα εξής: Κανένας δεν χάνει την ιδιοκτησία του χωρίς προηγούμενη πλήρη αποζημίωση που να ανταποκρίνεται στην αξία του απαλλοτριούμενου στο χρόνο δημοσίευσης της πράξης απαλλοτρίωσης, όπως ειδικότερα νόμος ορίζει. Η μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης και λόγω αυτής ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας του απαλλοτριούμενου δεν λαμβάνεται υπόψη. Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε από τα πολιτικά δικαστήρια, τα οποία μπορούν να την ορίζουν και προσωρινά έπειτα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου. Όσπου να καταβληθεί η αποζημίωση που ορίζεται προσωρινά ή οριστικά, διατηρούνται अपαράγραφα όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη στο απαλλοτριούμενο και δεν επιτρέπεται κατάληψή του. Η αποζημίωση καταβάλλεται υποχρεωτικά σε ενάμιση έτος το πολύ από τότε που εκδόθηκε η δικαστική απόφαση, αλλιώς αίρεται αυτοδικαίως η απαλλοτρίωση. Από τις διατάξεις αυτές του Συν/τος, με τις οποίες καταργήθηκαν σιωπηρά όσες διατάξεις του Κώδικα αναγκαστικών απαλλοτριώσεων (Α.Ν. 1731/39, όπως κωδικοποιήθηκε με το από 29/30-4-1953 Β.Δ και τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) που εφαρμόζεται επίσης στην προκειμένη περίπτωση (άρθρ. 31 παρ. 2 Ν.Δ. 797/71), περιέχουν διαφορετική ρύθμιση, προκύπτει: α)ότι ως «πλήρης αποζημίωση, χωρίς την καταβολή της οποίας ο ιδιοκτήτης του ακινήτου, που απαλλοτριώθηκε αναγκαστικά, διατηρεί όλα τα δικαιώματά του πάνω σ□ αυτό, νοείται η αξία του απαλλοτριούμενου ακινήτου στο χρόνο δημοσίευσης της πράξης απαλλοτρίωσης, β)διότι προκειμένου να διαπιστωθεί η αξία αυτή, δεν λαμβάνεται υπόψη ενδεχόμενη ανατίμηση ή υποτίμηση του απαλλοτριούμενου που έγινε μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης σαν συνέπεια αυτής ή της εξαγγελίας της απαλλοτρίωσης ή του έργου για το οποίο κηρύχθηκε η απαλλοτρίωση ή των ενεργειών του ιδιοκτήτη στο απαλλοτριούμενο, γ)υπολογίζεται όμως η τυχόν ανατίμηση του απαλλοτριουμένου που έγινε μετά τη δημοσίευση της πράξης απαλλοτρίωσης, μέχρι την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο της αίτησης για προσδιορισμό της αποζημίωσης, από λόγους άσχετους προς την απαλλοτρίωση ή την

εξαγγελία της ή την κατασκευή του έργου για το οποίο κηρύχθηκε ή τις ενέργειες του ιδιοκτήτη στο απαλλοτριούμενο, δ) ότι η ανατίμηση που επέρχεται στο ακίνητο της απαλλοτρίωσης μετά τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και την είσπραξή της παρά του δικαστικώς αναγνωρισθέντος ως δικαιούχου αυτής ή ως κυρίου του απαλλοτριωθέντος ακινήτου κατά την τακτική διαδικασία (Ολ. Στ.Ε' 2278/1990) ή, στην περίπτωση που ο προσωρινός προσδιορισμός παραλείφθηκε, μετά τον οριστικό προσδιορισμό, δεν έχει σαν συνέπεια να θεωρείται όχι πλήρης η αποζημίωση που καθορίστηκε, αφού στην περίπτωση αυτή τον κίνδυνο του ιδιοκτήτη από μια τέτοια ανατίμηση, το Σύνταγμα την αντιμετωπίζει μόνο με τη διάταξη για αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης αν δεν καταβληθεί η αποζημίωση μέσα σε 18 μήνες το πολύ από τότε που εκδόθηκε η απόφαση για προσωρινό καθορισμό της ή για οριστικό προσδιορισμό αν παραλείφθηκε ο προσωρινός και ε) ότι μετά τον προσωρινό ή οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης ο ιδιοκτήτης δεν δικαιούται να προσφύγει στο δικαστήριο για νέο καθορισμό της αποζημίωσης, επικαλούμενος ενδεχόμενη ανατίμηση του απαλλοτριουμένου ακινήτου, αλλά μπορεί μόνο στην περίπτωση του προσωρινού προσδιορισμού της αποζημίωσης να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο και να ζητήσει τον οριστικό καθορισμό σε ποσό μεγαλύτερο, που σύμφωνα με τη γνώμη του ανταποκρίνεται στην αξία του απαλλοτριουμένου στον κρίσιμο χρόνο που προαναφέρθηκε, ενόψει και των με στοιχ. γ' παραπάνω περιπτώσεων που τυχόν συντρέχουν (Ολ.Α.Π. 100/1985, 792, 793/1982). Στην προκειμένη περίπτωση, ο ήδη αναιρεσείων εκθέτει στην ένδικη προσφυγή του α) ότι με την από 4-5-1970 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ 105/19-5-1970 τευχ. Δ') κηρύχθηκε αναγκαστικώς απαλλοτριωτέα λόγω δημόσιας ωφέλειας, για την ανέγερση του Ιερού Ναού του Σωτήρος, έκταση 594,50 τ.μ. που βρίσκεται στα Τουρκοβούνια Αττικής, β) ότι με την 1173/1970 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών καθορίστηκε προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης για την ιδιοκτησία που αναφέρεται στον κτηματολογικό πίνακα με αριθ. 115 ως εξής: «του

εδάφους του εξικνουμένου εις βάθος μέχρις εκατόν (100) μέτρων από της διαχωριστικής γραμμής της περικλειούσης την απαλλοτριουμένην έκτασιν και καθ' όλην την περίμετρον αυτής εις ἄρχ. πεντακοσίας (500) κατά τετρ. μ., που δε υπολοίπου εναιαίως εις δρχ. τριακοσίας (300) κατά τερ. μέτρον», γ)ότι στο υπ' αριθ. 261/10-11-1971 ΦΕΚ δημοσιεύθηκε ανακοίνωση του υπέρ ού η απαλλοτρίωση Ειδικού Ταμείου ανέγερσης Ιερού Ναού του Σωτήρος, ότι η αποζημίωση που καθορίστηκε προσωρινά με την πιο πάνω δικαστική απόφαση, κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων υπέρ των δια της νομίμου οδού, αναγνωρισθητομένων δικαιούχων και έτσι συντελέσθηκε η απαλλοτρίωση, δ)ότι στη δίκη για τον καθορισμό της προσωρινής τιμής μονάδας αποζημίωσης, αν και παρενέβη και ο πατέρας του Κων/νος Ζαχαράκης και αξίωσε ιδιοκτησία σε τμήμα της έκτασης που απαλλοτριώθηκε, εμβαδού 119.600 τ.μ., το Δικαστήριο δεν προέβη στην αναγνώρισή του ως δικαιούχου της αντίστοιχης αποζημίωσης, διότι προφανώς δεν τέθηκαν υπόψη του τα αναγκαία στοιχεία, ε)ότι μετά από την εξέλιξη αυτή και τη γνωστοποίηση του Δημοσίου ότι διεκδικεί ίδια δικαιώματα στην έκταση που απαλλοτριώθηκε, ο πατέρας του άσκησε την από 25-2-1971 αγωγή ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, επί της οποίας εκδόθηκε η 6445/1991 αμετάκλητη απόφαση αυτού, με την οποία αναγνωρίσθηκε συγκύριος κατά ποσοστό 36% εξ αδιαιρέτου σε τμήμα της έκτασης που απαλλοτριώθηκε, εμβαδού 97.610 τετρ. μέτρων, στ)ότι η απόφαση που καθόρισε την προσωρινή τιμή μονάδος δεν κοινοποιήθηκε στον πατέρα του Κ. Ζ. που πέθανε το έτος 1994 και του οποίου είναι μοναδικός εξ αδιαθέτου κληρονόμος, αλλ' ούτε και σ' αυτόν, ζ)ότι η τιμή μονάδας αποζημίωσης που καθορίστηκε προσωρινά με την πιο πάνω απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, υπολείπεται της σημερινής αξίας του ακινήτου του και είναι μηδενική σε σχέση με αυτήν και ζητεί τον οριστικό προσδιορισμό της τιμής μονάδας αποζημίωσης της πιο πάνω έκτασης, ιδιοκτησίας του πατέρα του Κ.Ζ., που απαλλοτριώθηκε, του οποίου είναι ο μοναδικός εξ αδιαθέτου κληρονόμος, στο ποσό των 128.093 δραχμών κατά τετρ. μέτρο, στο οποίο αυτή ανέρχεται κατά τον χρόνο της συζήτησης της

ένδικης προσφυγής του. Με τέτοιο περιεχόμενο και αίτημα ή ένδικη προσφυγή ήταν μη νόμιμη και απορριπτέα, αφού, όπως προαναφέρθηκε, κρίσιμος χρόνος για τον υπολογισμό της αξίας του απαλλοτριουμένου ακινήτου είναι εκείνος της ημέρας της συζήτησης της αίτησης προσωρινού προσδιορισμού (της 17-11-1970) και όχι της συζήτησης της αίτησης οριστικού προσδιορισμού της τιμής μονάδας αποζημίωσης. Επομένως, το Πολυμελές Πρωτοδικείο που με την προσβαλλόμενη τελεσίδικη απόφασή του, όπως από αυτήν προκύπτει, απέρριψε την ένδικη προσφυγή ως μη νόμιμη, δεν παραβίασε τις προαναφερθείσες διατάξεις του Συντάγματος κ1968 ή εκείνες του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων, γι αυτό είναι αβάσιμος ο μοναδικός, από το άρθρο 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ., λόγος της αναιρέσεως, με τον οποίο υποστηρίζεται το αντίθετο.

Επειδή ο αναιρεσείων, ως ηττώμενος, πρέπει να καταδικασθεί στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσιβλήτου Ελληνικού Δημοσίου, μειωμένη κατά το άρθρο 22 παρ. 1 του Ν. 3693/1957.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 18 Δεκεμβρίου 2000 αίτηση του Ε. Ζ. περί αναιρέσεως της 5860/2000 αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

Και

Καταδικάζει τον αναιρεσείοντα στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσιβλήτου Ελληνικού Δημοσίου την οποία ορίζει σε εκατό χιλιάδες (100.000) δραχμές.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 31 Οκτωβρίου 2001. Και Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο στις 5 Δεκεμβρίου 2001.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 653

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2001

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 653/2001

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του την 13η Δεκεμβρίου 2000, με την εξής

σύνθεση : Ι. Μαρή, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύουσα, σε αναπλήρωση του

Προέδρου του Τμήματος, που είχε κώλυμα, Αθ. Ράντος, Αικ.

Σακελλαροπούλου,

Σύμβουλοι, Μ. Κωνσταντινίδου, Θ. Αραβάνης, Πάρεδροι. Γραμματέας η Γ.

Μουλοπούλου.

Διά να δικάσει την από 12 Μαρτίου 1997 αίτηση :

της Ανωνύμου Τραπεζικής Εταιρείας με την επωνυμία "ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Α.Ε.", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Αιόλου αριθμός 86, η οποία παρέστη με την

δικηγόρο Δήμητρα Σίμου (Α.Μ. 11077), που την διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των : 1) Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, 2)

Υπουργού Εσωτερικών, Δημοσίας Διοικήσεως και Αποκεντρώσεως, οι οποίοι παρέστησαν

με τον Ηλία Δροσογιάννη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του

Κράτους και 3) Δήμου

Χαλκιδέων, ο οποίος δεν παρέστη.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα Εταιρεία ζητεί να ακυρωθούν : 1) οι υπ□ αριθμ.

283/1995 και 284/1995 αποφάσεις του Δήμου Χαλκιδέων (Πρακτικό υπ□ αριθμ. 17/1995

Συνεδριάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Χαλκίδος), 2) η υπ□ αριθμ.

61264/61258/15.12.1996 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημοσίας Διοικήσεως και

Αποκεντρώσεως και κάθε άλλη συναφής πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγητού, Παρέδρου, Μ.

Κωνσταντινίδου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξουσία της αιτούσης εταιρείας, η οποία

δήλωσε ότι η αιτούσα εταιρεία παραιτήθηκε από την προσβολή της υπ□ αριθμ.

283/1996 αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Χαλκίδος και τους συναφείς με αυτήν

λόγους ακυρώσεως, στη συνέχεια ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους

ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον αντιπρόσωπο των Υπουργών, ο

οποίος ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του

δικαστηρίου,

Ε ί δ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α κ α ι

ε σ κ έ φ θ η κ α τ ά τ ο ν ό μ ο

1. Επειδή για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη

και το παράβολο (υπ□ αριθ. 5871545, 5871546/1997 διπλότυπα Δ.Ο.Υ.

Δικαστικών

Εισπράξεων Αθηνών, 2318947, 7530512/1997 ειδικά έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η ακύρωση : 1) της υπ□ αριθ. 283/1995

αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Χαλκίδας, 2) της υπ□ αριθ.

284/1995 αποφάσεως

του Δημοτικού Συμβουλίου Χαλκίδας με την οποία αποφασίσθηκε, κατ□ άρθρο 274 παρ.

1 εδ. η του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ. 410/1995 φ. 231), η

αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου και των εγκαταστάσεών του
(εργοστάσιο

Γεωργιάδη), που βρίσκεται στη Χαλκίδα, ιδιοκτήτρια του οποίου
φέρεται η αιτούσα,
με σκοπό την αναπαλαίωση και διατήρηση του νεοκλασσικού κτιρίου του
εργοστασίου,

3) της υπ□ αριθ. 6126/61258/15-12-1996 αποφάσεως του Υπουργού
Εσωτερικών,
Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με την οποία απορρίφθηκε
προσφυγή της
αιτούσης κατά της υπ□ αριθ. 11/18-6-1996 αποφάσεως της Επιτροπής του
άρθρου 18
του ν. 2218/1994 του Νομού Ευβοίας. Με την τελευταία αυτή απόφαση
απορρίφθηκε
προσφυγή της αιτούσης κατά της προμνημονευθείσης υπ□ αριθ. 284/1995
αποφάσεως
του Δημοτικού Συμβουλίου Χαλκίδας.

3. Επειδή με την υπ□ αριθ. π 3911/1-12-2000 δήλωση της πληρεξουσίας
δικηγόρου
της, η αιτούσα εταιρεία παραιτήθηκε από την προσβολή της υπ□ αριθ.
283/1995
αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Χαλκίδας, και τους συναφείς με
αυτήν λόγους
ακυρώσεως. Κατά συνέπεια, ως προς την ανωτέρω απόφαση η δίκη πρέπει
να κηρυχθεί

κατηρηγμένη (άρθρ. 30 παρ. 1 π.δ. 18/ 1989 φ. 8), η δε υπό κρίση αίτηση
εισάγεται προς συζήτηση ως προς τις άλλες δύο προσβαλλόμενες πράξεις.

4. Επειδή με την παρ. 5 του άρθρου 1 του Ν. 1968/1991 (Α' 150), με την
οποία
προσετέθη παραγρ. 8 στο άρθρο 14 του ν.δ. 170/1973 (Α' 229) όπως
τούτο
αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 του Ν. 702/1977 (Α' 268) και την
παράγραφο 7 του

άρθρου 1 του Ν. 1470/1984 (άρθρο 14 του Π.Δ. 18/1989 (Α΄ 8)), στο Ε΄

Τμήμα

υπάγονται οι κατηγορίες υποθέσεων που αφορούν : "α) ..... β) στη

νομοθεσία περί

προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, των αρχαιοτήτων και

αρχαιολογικών

χώρων, των μνημείων, των διατηρητέων κτιρίων και των παραδοσιακών

οικισμών, γ)

..., δ) ....., ε) ..., ζ) ...". Εξ□ άλλου το Π.Δ. 309/ 1986 (ΦΕΚ Α΄ 136) ορίζει

στο άρθρο 6 το οποίο προσετέθη με την παρ. 2 του άρθρου 1 του π.δ/τος

239/1994

(ΦΕΚ Α΄ 135) ότι : "Στο ΣΤ΄ Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας

υπάγονται : 1.

Η εκδίκαση των αιτήσεων ακυρώσεως κατά πράξεων που αφορούν : α) ...

β) Στην

εφαρμογή της νομοθεσίας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως γ) ....

δ) ...".

5. Επειδή, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων που ρυθμίζουν τα

ζητήματα

κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των σχηματισμών του Δικαστηρίου, η

αρμοδιότητα των

Τμημάτων κρίνεται βάσει της φύσεως της νομοθεσίας κατ□ εφαρμογή της

οποίας

εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξη και επί προσβολής πράξεων που

ανήκουν στην

αρμοδιότητα περισσότερων Τμημάτων, η χρονολογικώς προηγούμενη

πράξη προσδιορίζει

τον αρμόδιο για την εκδίκαση της υποθέσεως σχηματισμό. Ειδικότερα,

στην

περίπτωση κατά την οποία η προσβαλλόμενη πράξη έχει εκδοθεί κατ□

εφαρμογή

διατάξεως που θα μπορούσε να υπαχθεί σε περισσότερες της μιας από τις

προβλεπόμενες στις διατάξεις του π.δ/τος 309/1986 και του άρθρου 14

παρ. 8 του

π.δ/τος 18/1989 κατηγορίες υποθέσεων, πρέπει να αναζητείται ο προέχων χαρακτήρας

της διατάξεως αυτής και να καθορίζεται με βάση τον προέχοντα αυτό χαρακτήρα το

αρμόδιο για την εκδίκαση της υποθέσεως Τμήμα του Δικαστηρίου (ΣτΕ Ολομ.

3582/1999, 2071/ 1999, 1117/1985).

6. Επειδή η κατά το άρθρο 274 παρ. 1 εδ. η του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα

(Π.Δ. 410/1995) αναγκαστική απαλλοτρίωση, χάριν των δήμων και κοινοτήτων,

αστικών ή αγροτικών ακινήτων για τη συντήρηση ή τη διαφύλαξη ακινήτων που έχουν

ιστορική ή παραδοσιακή αξία, προβλέπεται από διατάξεις που είναι μεν τυπικώς

ενταγμένες στη νομοθεσία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως, υπάγονται όμως,

κατά τον προέχοντα χαρακτήρα τους, στην εν γένει νομοθεσία περί προστασίας του

πολιτιστικού περιβάλλοντος ήτοι των μνημείων, των διατηρητέων κτιρίων κ.λ.π.

αφού ρυθμίζουν θέμα το οποίο εντάσσεται στην ως άνω νομοθεσία.

Συνεπώς, εφ' όσον

οι προσβαλλόμενες με την αίτηση ακυρώσεως πράξεις, καίτοι

επικαλούνται διατάξεις

του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, αφορούν σε αναγκαστική απαλλοτρίωση

ακινήτου με σκοπό την αναπαλαίωση και διατήρηση νεοκλασσικού κτιρίου το οποίο

αποτελεί δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του περασμένου αιώνα, δηλαδή σε

διάφορα αναγομένη στην εφαρμογή της εν γένει νομοθεσίας περί προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, κατόπιν τούτου αρμοδίως επιλαμβάνεται της προκειμένης διαφοράς το Ε΄ Τμήμα.

7. Επειδή στο άρθρο 274 παρ. 1 εδ. η του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Π.Δ.

410/1995) ορίζονται τα ακόλουθα : "1. Επιτρέπεται να απαλλοτριωθούν αναγκαστικά

χάριν των δήμων και κοινοτήτων, για λόγους δημόσιας ωφέλειας, αστικά ή αγροτικά

ακίνητα ή να συσταθεί δουλεία εις βάρος τους : α) ... β) ... γ) .... δ) .... ε) .... στ) ... ζ) ... η) για τη συντήρηση ή τη διαφύλαξη ακινήτων που έχουν ιστορική ή παραδοσιακή αξία θ) ... ι) ... ια) ...". Εξ άλλου κατά το άρθρο 275

του ίδιου π.δ/τος : "1. Η κήρυξη της απαλλοτρίωσης ή η σύσταση δουλείας

ακινήτου, που βρίσκεται μέσα στη διοικητική περιφέρεια δήμου ή κοινότητας,

γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με

την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του. 2. Η απόφαση αυτή του

δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου πρέπει να περιέχει επί ποινή ακυρότητας, σαφή

προσδιορισμό του ακινήτου που απαλλοτριώνεται ή του δικαιώματος δουλείας που

συνιστάται και της δημόσιας ωφέλειας, για την οποία γίνεται η απαλλοτρίωση ή η

σύσταση δουλείας. 3. Για να εκδοθεί η απόφαση που κηρύσσει την απαλλοτρίωση ή

συνιστά τη δουλεία απαιτούνται : α) κτηματολογικό διάγραμμα που απεικονίζει την

απαλλοτριωτέα έκταση ... καθώς και τις επί μέρους ιδιοκτησίες που

περιλαμβάνονται σε αυτήν, β) κτηματολογικός πίνακας στον οποίο εμφανίζονται οι εικαζόμενοι ιδιοκτήτες των ακινήτων, το εμβαδόν κάθε ακινήτου και τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία των κατασκευών που βρίσκονται σε αυτό και των λοιπών συστατικών του, γ) μελέτη ή προμελέτη ή προκαταρκτική μελέτη του έργου που τυχόν πρόκειται να εκτελεστεί ...". Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι οι σκοποί που αναφέρονται σε αυτές αποτελούν λόγους δημοσίας ωφελείας χάριν των οποίων επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων, η δε εκτίμηση της συνδρομής των

όρων που συνιστούν τη δημόσια ωφέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση και ειδικότερα της εκτάσεως που είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση του σκοπού της απαλλοτριώσεως και της επιλογής της θέσεως ανήκει στην ουσιαστική εκτίμηση της Διοικήσεως. Δοθέντος όμως, ότι η πράξη κηρύξεως αναγκαστικής απαλλοτριώσεως συνιστά μέτρο επαχθές που συνεπάγεται ακούσια στέρηση της ιδιοκτησίας, η Διοίκηση υποχρεούται να αιτιολογεί τις σχετικές πράξεις της, με την παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων από τα οποία, παρατιθέμενα στην ίδια την πράξη απαλλοτριώσεως ή συναγόμενα από το φάκελο, να προκύπτει η ανάγκη λήψεως του επαχθούς αυτού μέτρου.

8. Επειδή στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην προσβαλλόμενη

απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, η επίδικη απαλλοτρίωση του ακινήτου της αιτούσης εκτάσεως 15.866 τ.μ. και των εγκαταστάσεών του (εργοστάσιο Γεωργιάδη) κηρύχθηκε για την αναπαλαίωση και διατήρηση του Νεοκλασσικού αυτού κτιρίου το οποίο αποτελεί δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του περασμένου αιώνα. Τα ανωτέρω ευρίσκουν έρεισμα στα στοιχεία του φακέλου. Ειδικότερα από το υπ□ αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/129/1779/20-1-1992 έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού, την απο 16-8-1995 προκαταρκτική μελέτη για την επίδικη απαλλοτρίωση, το αντίστοιχο κτηματολογικό διάγραμμα, σχετικές φωτογραφίες και δημοσιεύματα του τοπικού τύπου, καθώς και το υπ□ αριθ. 17954/49-1996 έγγραφο του Δήμου Χαλκιδέων, προκύπτει ότι η επίδικη απαλλοτρίωση κηρύχθηκε με σκοπό την προστασία, διάσωση και ανάδειξη του παλαιού εργοστασίου σπορελαιουργίας □ πυρηνελαιουργίας, του οποίου οι εγκαταστάσεις, (πετρόκτιστα κτίρια καλυπτόμενα με κεραμοσκεπή), αποτελούν δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής των αρχών του 20ου αιώνα, με αναμφισβήτητη ιστορική και παραδοσιακή αξία. Με τα δεδομένα αυτά, η αιτιολογία των προσβαλλομένων πράξεων είναι νόμιμη και επαρκής και στηρίζει την κρίση της Διοικήσεως από την άποψη της συνδρομής της δημοσίας ωφέλειας και της ανάγκης, η οποία εξυπηρετείται με την απαλλοτρίωση της συγκεκριμένης εκτάσεως, είναι δε

απορριπτέοι οι περί παραβάσεως του νόμου και ανεπαρκούς αιτιολογίας
λόγοι

ακυρώσεως.

9. Επειδή προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εξεδόθη κατά

παράβαση των αρχών

της χρηστής Διοικήσεως. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως

αβάσιμος,

δεδομένου ότι όπως ήδη αναφέρθηκε οι προσβαλλόμενες φέρουν νόμιμη

και πλήρη

αιτιολογία.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Κηρύσσει τη δίκη καταργημένη κατά το μέρος που αφορά στην προσβολή

της υπ□ αριθ.

283/1995 αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Χαλκίδας.

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση κατά τα λοιπά.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει εις βάρος της αιτούσης τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου η

οποία

ανέρχεται στο ποσό των εκατόν τριάντα χιλιάδων (130.000) δραχμών.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 8 Ιανουαρίου 2001

Η Προεδρεύουσα Σύμβουλος Η Γραμματέας

Ι. Μαρή Γ. Μουλοπούλου

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 19ης

Φεβρουαρίου 2001.

Ο Πρόεδρος του Ε' Τμήματος Η Γραμματέας του Ε' Τμήματος

Κ.Γ. Χαλαζωνίτης Γ. Σακελλαρίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 985

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2001

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 985/2001

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΣΤ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 10 Ιανουαρίου 2000 με την
εξής

σύνθεση: Π. Παραράς, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε
αναπλήρωση του

Προέδρου του Τμήματος, που είχε κώλυμα, Ν. Σακελλαρίου, Σ.

Χαραλάμπους,

Σύμβουλοι, Ε. Αντωνόπουλος, Α. Σταθάκης, Πάρεδροι. Γραμματέας η Κ.

Τζεδάκη.

Για να δικάσει την από 25 Αυγούστου 1997 αίτηση:

των 1) Πολυξένης Ε. Μ.-Π.υ, 2) Δημητρίου Ε., 3) Κωνσταντίνου Ε., 4)

Νικολάου

Ε., 5) Γεωργίου Ε., κατοίκων □ νοίξης Αττικής και 6) Ανώνυμης Εταιρίας

με την

επωνυμία Δ. Α.Ε., που εδρεύει στην Αθήνα (Κηφισίας 118 Β), οι οποίοι

παρέστησαν

με τον δικηγόρο Κ. Χαρανά (Α.Μ. 8203), στον οποίο δόθηκε προθεσμία

επτά ημερών

για την νομιμοποίησή του,

κατά του Δήμου Αγίου Στεφάνου Αττικής, ο οποίος παρέστη με τον

δικηγόρο Δ.

Χριστοφιλόπουλο (Α.Μ. 4462), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ.

154/Συν.33/27-11-1996 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου

Αγίου Στεφάνου

Αττικής.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή,
Παρέδρου Α.

Σταθάκη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον δικηγόρο των αιτούντων, ο οποίος
ανέπτυξε και
προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει
δεκτή η
αίτηση και τον πληρεξούσιο του Δήμου που ζήτησε την απόρριψή της.
Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε
αίθουσα του

δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως έχουν καταβληθεί τα
νόμιμα τέλη

και το παράβολο (υπ' αρ. 7062807-808/1997 διπλότυπα Δ.Ο.Υ.

Δικαστικών Εισπράξεων

Αθηνών και υπ' αρ. 1299721/1997 γραμμάτιο παραβόλου).

2. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η ακύρωση της υπ' αρ.

154/27.11.1996

αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Αγίου Στεφάνου Νομού Αττικής,
με την οποία

απεφασίσθη η αναγκαστική απαλλοτρίωση εκτάσεως συνολικού εμβαδού
21.076 τ.μ.,

της οποίας φέρονται ως κύριοι οι αιτούντες, στην θέση "Μπισμπίρι" της
κτηματικής

περιφέρειάς του ανωτέρω δήμου, για την δημιουργία νέου δημοτικού
κοιμητηρίου".

3. Επειδή, η υπό κρίση αίτηση υπογράφεται από δικηγόρο ως πληρεξούσιο
όλων των

αιτούντων, ο οποίος, κατά την συζήτηση στο ακροατήριο, εξήτησε και
έλαβε από τον

Πρόεδρο προθεσμία προκειμένου να προσκομίσει συμβολαιογραφικές πράξεις παροχής προς αυτόν πληρεξουσιότητας εκ μέρους των αιτούντων. Όμως τέτοιες πράξεις δεν

προσκομίσθηκαν εντός της ταχθείσης προθεσμίας για τους αιτούντες

Πολυξένη Μυλωνά

- Πολίτου, Δημήτριο Ε., Κωνσταντίνο Ε., Νικόλαο Ε. και Γεώργιο Ε., ως προς τους

οποίους, συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

4. Επειδή, στο άρθρο 275 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (π.δ. 410/1995,

Φ.Ε.Κ. Α' 231), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: "1. Η κήρυξη της απαλλοτρίωσης

ή η σύσταση δουλείας ακινήτου, που βρίσκεται μέσα στη διοικητική περιφέρεια

δήμου ή κοινότητας, γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η

οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του. 2. Η

απόφαση αυτή του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου πρέπει να περιέχει επί ποινή

ακυρότητας σαφή προσδιορισμό του ακινήτου που απαλλοτριώνεται ή του δικαιώματος

δουλείας που συνιστάται και της δημόσιας ωφέλειας, για την οποία γίνεται η

απαλλοτρίωση ή η σύσταση δουλείας. 3. ... 4. ... 5. Η απόφαση του δημοτικού ή

κοινοτικού συμβουλίου, με την οποία κηρύσσεται η απαλλοτρίωση ή συνιστάται η

δουλεία, κοινοποιείται στον καθ' ου η απαλλοτρίωση ή σύσταση δουλείας, εφ' όσον

είναι γνωστός, με δημοτικό, κοινοτικό ή δημόσιο όργανο, που συντάσσει

αποδεικτικό κοινοποίησης. Αν είναι άγνωστος, η κοινοποίηση γίνεται κατά τις διατάξεις του κώδικα πολιτικής δικονομίας. 6. Ο καθ' ου έχει δικαίωμα προσφυγής στην επιτροπή του άρθρου 177 παρ. 2 μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δέκα ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης της προηγούμενης παραγράφου. 7. Αν η επιτροπή αποφανθεί ότι νόμιμα εκδόθηκε η απόφαση της παραγράφου 1, αυτή δημοσιεύεται, με φροντίδα του δήμου ή της κοινότητας, μια φορά σε μια ημερήσια εφημερίδα που εκδίδεται στο νομό. Αν δεν εκδίδεται τέτοια εφημερίδα, η δημοσίευση γίνεται σε δύο εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες. Με τη δημοσίευση ή τις δημοσιεύσεις αυτές ολοκληρώνεται η διαδικασία κήρυξης της απαλλοτρίωσης ή σύστασης δουλείας. 8. ... 9. ... 10. ...".

5. Επειδή, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 2060/1996 7μελούς, 4020/ 1996, 1028/1998 7μελούς, 1996/2000 κ.ά.), η κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ολοκληρώνεται με την δημοσίευση αυτουσίου του κειμένου της αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, κατ' αρχήν μεν μία φορά σε ημερήσια εφημερίδα του νομού και αν δεν εκδίδεται ημερήσια εφημερίδα στα όρια του νομού, δύο φορές σε εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες εφημερίδες του νομού. Η δημοσίευση αυτή συνιστά συστατικό τύπο της αποφάσεως περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, από και διά της

οποίας η τελευταία αποκτά νόμιμη υπόσταση. Κατά συνέπεια, απόφαση δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, με την οποία κηρύσσεται αναγκαστική απαλλοτρίωση και η

οποία δεν έχει δημοσιευθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στις ανωτέρω διατάξεις, είναι ανυπόστατη και για τον λόγο αυτό η κατ' αυτής ασκουμένη αίτηση ακυρώσεως είναι, κατ' αρχήν, απορριπτή ως απαράδεκτη (ΣτΕ 2060, 4020/1996, 1996/2000). Το εξ αυτού του λόγου απαράδεκτο θεραπεύεται, όμως, εάν η πράξη του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, μετά την άσκηση κατ' αυτής αιτήσεως ακυρώσεως, αλλά πριν από την συζήτησή της, δημοσιευθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στις ανωτέρω διατάξεις (ΣτΕ 1996/200, 1028/1998 κ.ά.).

6. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα διαβιβασθέντα, μέχρι την ημέρα της συζητήσεως, από τη Διοίκηση στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως, προκύπτει ότι αυτούσιο το κείμενο της προσβαλλομένης πράξεως δημοσιεύθηκε μετά την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως στο υπ' αρ. 16 φύλλο της εφημερίδος "Θεσμός των Βορείων Προαστίων". Η δημοσίευση όμως αυτή δεν πληροί τις απαιτήσεις της διατάξεως της παρ. 7 του άρθρου 275 του Δ.Κ.Κ., η οποία παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη, προεχόντως, διότι, όπως προκύπτει από την επί του φύλλου ένδειξη "Δεκέμβριος 1999 - Ιανουάριος 2000", η ανωτέρω εφημερίδα κυκλοφορεί ανά δίμηνο, δεν

προβλέπεται δε από την ανωτέρω διάταξη δημοσίευση σε διημερειαία εφημερίδα, ενώ, εξ άλλου, είναι κοινώς γνωστό ότι εντός των ορίων του Νομού Αττικής, στην διοικητική περιφέρεια του οποίου ανήκει ο Δήμος Αγίου Στεφάνου, κυκλοφορεί πλήθος ημερησίων εφημερίδων, επιπλέον δε, διότι από την ένδειξη "διανέμεται δωρεάν", που υπάρχει στο ίδιο φύλλο, προκύπτει ότι οι συνθήκες κυκλοφορίας και διαθέσεως της εφημερίδος αυτής δεν παρέχουν τα απαιτούμενα από τον νόμο εχέγγυα γνωστοποίησης των πράξεων που δημοσιεύονται σε αυτήν. Επομένως, η προσβαλλομένη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου Αγίου Στεφάνου δεν έλαβε νόμιμη υπόσταση. Για τον λόγο αυτόν, ο οποίος εξετάζεται αυτεπαγγέλτως, ως αφορών στη νόμιμη υπόσταση της προσβαλλομένης πράξεως, η υπό κρίση αίτηση θα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη, διότι στρέφεται κατ' ανυποστάτου πράξεως, πλην όμως, επειδή από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι έχει αρχίσει η διαδικασία προσδιορισμού προσωρινής τιμής μονάδος (βλ. την υπ' αρ. 47500/17.12.1999 πρόσκληση του ορισθέντος μηχανικού κτηματογραφήσεως προς τους ιδιοκτήτες των απαλλοτριωθεισών εκτάσεων να προσκομίσουν τους τίτλους κυριότητας), δηλαδή ότι έχει εφαρμοσθεί από την Διοίκηση η πράξη απαλλοτριώσεως, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλομένη πράξη.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίση αίτηση ως προς τους αιτούντες Πολυξένη Μυλωνά - Πολίτου, Δημήτριο Ε., Κωνσταντίνο Ε., Νικόλαο Ε. και Γεώργιο Ε., κατά το αιτιολογικό, Επιβάλλει εις βάρος των ηττηθέντων αιτούντων την δικαστική δαπάνη του καθ' ου η αίτηση Δήμου Αγίου Στεφάνου, η οποία ανέρχεται στο ποσό των δεκατεσσάρων χιλιάδων (14.000) δραχμών, Δέχεται την υπό κρίση αίτηση ως προς την αιτούσα εταιρεία υπό την επωνυμία "ΔΙ. Α.Ε.". Ακυρώνει την υπ' αρ. 154/27.11.1996 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Αγίου Στεφάνου Αττικής, κατά το αιτιολογικό, Διατάσσει την απόδοση στην ανωτέρω αιτούσα του κατατεθέντος παραβόλου, και Επιβάλλει εις βάρος του Δήμου Αγίου Στεφάνου Αττικής την δικαστική δαπάνη της ανωτέρω αιτούσης εταιρείας, η οποία ανέρχεται στο ποσό των εικοσιοκτώ χιλιάδων (28.000) δραχμών. Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 17 Ιανουαρίου 2000 Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Η Γραμματέας Π. Παραράς Κ. Τζεδάκη και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 12 Μαρτίου 2001. Ο Πρόεδρος του ΣΤ΄ Τμήματος Ο Γραμματέας του ΣΤ΄ Τμήματος Α. Μαρίνος Β. Μανωλόπουλος ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την

παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα, ...

Ο Πρόεδρος του ΣΤ' Τμήματος Ο Γραμματέας του ΣΤ' Τμήματος

1

-6-

Αριθμός 985/2001

./.

Α.Θ.

./.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 468

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2001

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 468/2001

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ε'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του την με την 3η Φεβρουαρίου 1999, με την

εξής σύνθεση : Μ. Δεκλερής, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ε' Τμήματος, Αγγ.

Θεοφιλοπούλου, Ν. Ρόζος, Σύμβουλοι, Μ. Καραμανώφ, Ι. Καπελούζος, Πάρεδροι.

Γραμματέας η Γ. Σακελλαρίου, Γραμματέας του Ε' Τμήματος.

Διά να δικάσει την από 16 Δεκεμβρίου 1996 αίτηση :

των: 1) Θ.Β.Σ. και 2) Χ.Β.Σ., κατοίκων Βύρωνος Αττικής, οδός Φ.
αριθμός ..., οι οποίοι παρέστησαν με τον δικηγόρο Ιωάννη Σιδέρη (Α.Μ.
7312), που τον διόρισαν με πληρεξούσιο,
κατά των: 1) Υπουργού Οικονομικών και 2) Υπουργού Πολιτισμού, οι
οποίοι
παρέστησαν με την Στέλλα Χαριτάκη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου
του Κράτους.
Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες ζητούν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ.
1094160/6390/0010/13.9.1996 κοινή απόφαση του Υφυπουργού
Οικονομικών και του
Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ 1132/19-9-1996 τ. Δ'), με την οποία
κηρύχθηκε
αναγκαστική απαλλοτριώση στο επί των οδών Α. αριθμός ... και Α.
αριθμός ... (Μοναστηράκι) Αθήνα ακίνητο, συνιδιοκτησία των αιτούντων
για λόγους δημόσιας ωφέλειας και ειδικότερα για την ενοποίηση του
αρχαιολογικού χώρου της

Αρχαίας Αγοράς και της Βιβλιοθήκης του Αδριανού και κάθε άλλη
συναφής πράξη ή
παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητού,
Παρέδρου, Ι.
Καπελούζου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων, ο οποίος
ανέπτυξε
και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να
γίνει δεκτή η
αίτηση και την αντιπρόσωπο των Υπουργών, η οποία ζήτησε την
απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε
αίθουσα του
δικαστηρίου,

Είδετασχετικάέγγραφακαι
εσκέφθηκατάτονόμο

1. Επειδή διά την άσκηση της υπό κρίσιν αιτήσεως κατεβλήθησαν τα νόμιμα τέλη και παράβολον (υπ' αριθ. 5845480 ?5845481/1996 διπλότυπα της Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών και 2919911 και 7343666 του έτους 1996 ειδικά γραμμάτια παραβόλου).

2. Επειδή, διά της αιτήσεως ταύτης ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθ. 1094160/6390/0010/13.9.1996 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Πολιτισμού και του Υφυπουργού Οικονομικών (Δ. 1132) διά της οποίας εκηρύχθη αναγκαστικώς απαλλοτριωτέον υπέρ του Δημοσίου και δαπάναις του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, ακίνητον επί της συμβολής των οδών Α. και Α. αρ. ... των Αθηνών, φερόμενον ως ανήκον εις τους αιτούντας.

3. Επειδή, εις το άρθρον 1 του ν. ΒΡΕΖ'/1893 (Α. 34) κατ' επίκλησιν του οποίου εξεδόθη η προσβαλλομένη απόφασις ορίζεται ότι "προς συντήρησιν μνημείων, λόφων, υψωμάτων, τόπων ή εν γένει αντικειμένων εχόντων αρχαιολογικήν αξίαν, ή προς ερεύνας αρχαιολογικάς δι' ανασκαφών ή άλλως, επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωσις ακινήτων λόγω δημοσίας ανάγκης". Εκ της διατάξεως ταύτης προκύπτει ότι έχουν αναχθή εις σκοπόν δημοσίας ωφελείας διά τον οποίον επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωσις ακινήτων, όχι μόνον η διενέργεια αρχαιολογικών ερευνών δι' ανασκαφών ή άλλου τρόπου, αλλά και η συντήρησις των μνημείων, τόπων ή άλλων αρχαιολογικής αξίας αντικειμένων, εις την οποίαν περιλαμβάνεται, κατά την έννοιαν της διατάξεως ταύτης, η ανάδειξις, προβολή και αξιοποίησις των (πρβλ. ΣΕ 1568/1998 κ.ά.).

4. Επειδή, εκ των στοιχείων του φακέλλου προκύπτει ότι η επίμαχος απαλλοτρίωσις εκηρύχθη προς τον σκοπόν ενοποιήσεως των αρχαιολογικών χώρων της Αρχαίας Αγοράς και της Βιβλιοθήκης του Αδριανού. Ως συνάγεται δε και εκ των οικείων τοπογραφικών διαγραμμάτων το εν λόγω ακίνητον ευρίσκεται εις το εν εκ των αμέσως παρεμβαλλομένων μεταξύ των αρχαιολογικών τούτων χώρων δύο οικοδομικών τετραγώνων και έναντι του προπύλου της Βιβλιοθήκης του Αδριανού, εκ του οποίου απέχει 20 μέτρα.

5. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των περιοριστικών απαριθμυμένων εις το άρθρον 1 του ν. ΒΡΕΖ'/1893 περιπτώσεων απαλλοτριώσεως δι' αρχαιολογικούς σκοπούς, ως και ότι αυτή κωλύεται υπό του ισχύοντος προστατευτικού καθεστώτος της περιοχής, εμπιπτούσης εις το διά του από 21.9.1979 π.δ/τος (Δ 567) χαρακτηρισθέν ως παραδοσιακόν τμήμα της πόλεως των Αθηνών, το οποίον, κατά την αντίληψιν των, απαγορεύει πάσαν αλλοίωσιν της μορφής των κτιρίων, υπόκειται δε εις τον έλεγχον της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου. Οι ισχυρισμοί όμως ούτοι είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, ο μεν πρώτος διότι, κατά τα εν τη μείζονι σκέψει εκτεθέντα, εις την εν άρθρω 1 του ν. ΒΡΕΖ'/1893 έννοιαν της συντηρήσεως μνημείων και τόπων εμπίπτει και η απαλλοτριώσις διά την ανάδειξιν και αξιοποίησιν αυτών, εις ην προδήλως αποβλέπει η ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, ο δε δεύτερος, διότι το από 21.9.1979 π.δ/γμα δεν αποκλείει την κατεδάφισιν ακινήτων εντός του παραδοσιακού κέντρου της Αθήνας (πρβλ. άρθρ. 2 παρ. 1 - 4 αυτού) ζήτημα δε επεμβάσεως της Επιτροπής Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου τίθεται προκειμένου περί παροχής αδειάς κατεδαφίσεως ή άλλης επεμβάσεως εις κτίριον.

6. Επειδή, περαιτέρω, υπό των αιτούντων αμφισβητείται η νομιμότης της αιτιολογίας της προσβαλλομένης πράξεως. Ειδικώτερον προβάλλεται ότι δεν προκύπτει ο τρόπος διά του οποίου εξυπηρετείται ο σκοπός της απαλλοτριώσεως, ούτε ότι αυτή αποτελεί το μόνον πρόσφορον μέσον προς εκπλήρωσιν του εν λόγω σκοπού και ότι η Διοίκησης παράλειψε να εξετάση την δυνατότητα εξευρέσεως του ολιγότερου επαχθούς μέτρου, εν όψει και της υπάρξεως άλλων ακινήτων περιελθόντων ήδη εις την κυριότητα του Δημοσίου και της δυνατότητος ενοποιήσεως των αρχαιολογικών χώρων μέσω των κτιρίων τούτων και των δημοσίων οδών. Προβάλλεται επίσης ότι θα έδει να είχε προηγηθή ειδική μελέτη αξιολογήσεως των επιπτώσεων της κατεδαφίσεως του ακινήτου των αιτούντων, εν σχέσει τόσον προς την αλλοίωσιν του παραδοσιακού ιστού της πόλεως, όσον και προς την εξασφάλισιν της στηρίξεως του

παραπλεύρως αυτού επί των οδών Α. κτιρίου, απαλλοτριωθέντος διά την δημιουργίαν Μουσείου Λαϊκής Τέχνης. Και οι ισχυρισμοί όμως ούτοι είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, διότι η επίμαχος απαλλοτρίωσις ενεργείται κατ' εφαρμογήν μείζονος σχεδίου ενοποιήσεως και συνδέσεως των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, ως είναι το από Απριλίου 1995 υπό του Οργανισμού του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας καταρτισθέν πρόγραμμα έργων και επεμβάσεων, εν όψει και των κατευθύνσεων των άρθρων 15 περ. Α εδ. 2.3δ. και 2.5 του ν. 1515/1985 επιβαλλουσών την εν λόγω ενοποίησην προς τον σκοπόν αναδείξεως της πολιτιστικής ταυτότητος της περιοχής. Συνεπώς η προσβαλλομένη πράξις δικαιολογείται επαρκώς, μη απαιτουμένης διά την νομιμότητα αυτής ειδικωτέρας αιτιολογίας ως προς την ανάγκην της απαλλοτριώσεως ή την επιλογήν του ήσσονος επαχθούς μέσου, ούτε ως προς τας επιπτώσεις της κατεδαφίσεως του ακινήτου των αιτούντων, ενώ το ζήτημα της στατικής επαρκείας παρακειμένου κτιρίου δεν δύναται ν' ασκήση επιρροήν επί της νομιμότητος της προσβαλλομένης πράξεως.

7. Επειδή και ο λόγος ακυρώσεως ότι κατά κατάχρησιν εξουσίας η Διοίκησις απαλλοτρίωσε το ακίνητον των αιτούντων προς τον σκοπόν κατεδαφίσεώς του διά την ενοποίησην αρχαιολογικών χώρων, ενώ πράγματι προτίθεται να μετατρέψη τούτο εις Μουσείον Λαϊκής Τέχνης, είναι απορριπτέος ως αναπόδεικτος, ως είναι απορριπτέοι και οι ισχυρισμοί των αιτούντων οι οποίοι έχουν ως προϋπόθεσιν τον λόγον τούτον.

8. Επειδή, κατά ταύτα, μη προβαλλομένου ετέρου λόγου ακυρώσεως η υπό κρίσιν αίτησις είναι απορριπτέα.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την υπό κρίσιν αίτησιν.

Διατάσσει την κατάπτωσιν του παραβόλου, και

Επιβάλλει εις βάρος των αιτούντων την δικαστικήν δαπάνην του Δημοσίου εκ δραχμών δέκα τεσσάρων χιλιάδων (14.000).

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 4 Μαρτίου 1999 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 1ης Φεβρουαρίου 2001.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεκλερής Μιχαήλ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Καπελούζος Ιωάννης

ΛΗΜΜΑΤΑ: Ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων ,Παραδοσιακό τμήμα
,Αλλοίωση μορφής κτιρίων ,Επιτροπή ενάσκησης αρχιτεκτονικού ελέγχου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 569

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2001

----- ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 569/2001

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΣΤ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 18 Δεκεμβρίου 2000, με
την εξής

σύνθεση : Ν. Ντούβας, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε
αναπλήρωση του

Προέδρου του Τμήματος και του αρχαιότερου του Συμβούλου, που είχαν
κόλυμα, Ε.

Δαρζέντας, Αικ. Συγγούνα, Σύμβουλοι, Α. Χλαμπέα, Β. Πλαπούτα,
Πάρεδροι.

Γραμματέας η Α. Σγουρέλλη.

Για να δικάσει την από 24 Ιουνίου 1996 αίτηση :

των 1) Φ.Α.Β., 2) Ν.Α.Β. και 3) Δ. συζ. Γ.Β., κατοίκων Αγρινίου

Αιτωλοακαρνανίας, οδός Π. αρ. ..., οι οποίοι δεν παρέστησαν,

κατά των : 1) Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο οποίος παρέστη με τον Ηλία Δροσογιάννη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και 2) Κοινότητας Κοκκινόβρυσης Τριγωνίδος Αιτωλοακαρνανίας, η οποία δεν παρέστη.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 54064/1996 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας, Παρέδρου Β. Πλαπούτα.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της υπό κρίση αιτήσεως.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο, (υπ' αριθμ. 4405663-4/1996 διπλότυπα είσπραξης της Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών και υπ' αριθμ. 2232255, 5676837/1996 ειδικά έντυπα παραβόλου), ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 54064/5.2.1996 αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με την οποία απορρίφθηκε προσφυγή των αιτούντων κατά της υπ' αριθμ. 76/6.11.1995 απόφασης της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994. Με την τελευταία απόφαση είχαν απορριφθεί ενστάσεις των αιτούντων κατά της υπ' αριθμ. 32/17.9.1995 αποφάσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Κοκκινόβρυσης Ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας, με την οποία κηρύχθηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση τμημάτων αγροτεμαχίων, εκτάσεως 552, 800 και 480 τ.μ. αντίστοιχα, τα οποία εν μέρει φέρονται ως

ανήκοντα στους αιτούντες, για το σκοπό της διάνοιξης κοινοτικού δρόμου. Ως συμπροσβαλλόμενες πράξεις με την υπό κρίση αίτηση πρέπει να θεωρηθούν: α) η υπ' αριθμ. 76/6.11. 1995 απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 και β) η υπ' αριθμ. 32/17.9.1995 απόφαση του

Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Κοκκινόβρυσης Ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας.

2. Επειδή, η κρινόμενη αίτηση, η οποία υπογράφεται από δικηγόρο, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη κατά το μέρος που ασκείται από τον Φ.Β., σύμφωνα με το άρθρο 27 του Π.Δ. 18/1989 (Α' 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 2 του Ν. 2479/1997, (Α' 67), δεδομένου ότι αυτός δεν παρέστη διά πληρεξουσίου δικηγόρου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της υποθέσεως ούτε εμφανίσθηκε για να δηλώσει ότι εγκρίνει την άσκηση της αιτήσεως από δικηγόρο, δεν προσκομίσθηκε δε μέχρι και την επ' ακροατηρίου συζήτηση συμβολαιογραφική πράξη περί παροχής πληρεξουσιότητας από αυτόν προς τη δικηγόρο που υπογράφει το δικόγραφο της αιτήσεως.

3. Επειδή, νομίμως συζητείται η υπό κρίση αίτηση ως προς τους αιτούντες

Ν.Β. και Δ.Β., αν και δεν παρέστησαν, δοθέντος ότι υφίσταται στη δικογραφία συμβολαιογραφική πράξη περί παροχής από αυτούς πληρεξουσιότητας στη δικηγόρο που υπογράφει την υπό κρίση αίτηση.

4. Επειδή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 υποπαρ. Α' περ. 1.10

του Ν. 2539/1997, (Α' 244/4.12.1997), η καθ' ης η υπό κρίση αίτηση

Κοινότητα

Κοκκινόβρυσης του Ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας καταργήθηκε, από δε τη συνένωσή

της με άλλες προήλθε ο Δήμος Θέρμου, ο οποίος, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου

2 παρ. 11 του ως άνω νόμου, είναι καθολικός διάδοχος αυτής, επ' ονόματι του οποίου συνεχίζονται οι εκκρεμείς δίκες στις οποίες διάδικος ήταν η ως άνω καταργηθείσα Κοινότητα. Συνεπώς, νομίμως συζητείται η κρινόμενη αίτηση, παρά τη μη παράσταση του Δήμου Θέρμου Ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας, δοθέντος ότι, όπως προκύπτει από το σχετικό αποδεικτικό επιδόσεως που υπάρχει στη δικογραφία, αντίγραφα της αιτήσεως αυτής και της από 2.12.1996 πράξης του Προέδρου του ΣΤ΄ Τμήματος του Δικαστηρίου, με την οποία ορίσθηκε η αρχική δικάσιμος, (10.11.1997) και εισηγητής για την εκδίκασή της ως άνω αιτήσεως, κοινοποιήθηκαν νομοτύπως και εμπροθέσμως στην Κοινότητα Κοκκινόβρυσης Ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας, στις 2.1.1997.

5. Επειδή, στη διάταξη του άρθρου 258 του Π.Δ. 323/1989, (Α΄ 146), με το οποίο κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο νόμου, με τίτλο "Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας" οι ισχύουσες διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν, ορίζονται τα εξής: "1. Η κήρυξη της απαλλοτριώσης ή η σύσταση δουλείας ακινήτου, που βρίσκεται μέσα στη διοικητική περιφέρεια δήμου ή κοινότητας, γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του. 2. Η απόφαση αυτή του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου πρέπει να περιέχει επί ποινή ακυρότητας σαφή προσδιορισμό του ακινήτου που απαλλοτριώνεται ή του

δικαιώματος δουλείας που συνιστάται και της δημόσιας ωφέλειας, για την οποία

γίνεται η απαλλοτρίωση ή η σύσταση δουλείας. 3. Για να εκδοθεί η απόφαση που

κηρύσσει την απαλλοτρίωση ή συνιστά την δουλεία, απαιτούνται: α) κτηματολογικό

διάγραμμα που απεικονίζει την απαλλοτριωτέα έκταση ή την έκταση που επιβαρύνεται με τη δουλεία, καθώς και τις επί μέρους ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτήν, β) κτηματολογικός πίνακας στον οποίο εμφανίζονται οι

εικαζόμενοι ιδιοκτήτες των ακινήτων, το εμβαδόν κάθε ακινήτου και τα κύρια

προσδιοριστικά στοιχεία των κατασκευών που βρίσκονται σε αυτό και των λοιπών

συστατικών του, γ) μελέτη ή προμελέτη ή προκαταρκτική μελέτη του έργου που

τυχόν πρόκειται να εκτελεστεί. 4. ... 5. Η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, με την οποία κηρύσσεται η απαλλοτρίωση ή συνιστάται η δουλεία, κοινοποιείται στον καθ' ου η απαλλοτρίωση ή σύσταση δουλείας, εφ' όσον είναι γνωστός, με δημοτικό, κοινοτικό ή δημόσιο όργανο, που συντάσσει αποδεικτικό κοινοποίησης. Αν είναι άγνωστος, η κοινοποίηση γίνεται κατά τις διατάξεις του κώδικα πολιτικής δικονομίας". Περαιτέρω στις διατάξεις των παρ. 6 έως 8 του ίδιου άρθρου του π.δ. 323/1989, όπως αντικαταστάθηκαν με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του ν. 2307/1995, (Α' 113 - και εν συνεχεία κωδικοποιήθηκαν με το άρθρο 275 παρ. 6 έως 8 του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, ήτοι του

π.δ. 410/1995 - Α' 231/14.11.1995), που άρχισε να ισχύει από τη δημοσίευση του

νόμου αυτού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (15.6.1995) και οι οποίες είναι εν

προκειμένω εφαρμοστέες ως εκ του χρόνου εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως

του Κοινοτικού Συμβουλίου, που κήρυξε την ένδικη απαλλοτρίωση, ορίζονται τα

εξής: "6. Ο καθ' ου έχει δικαίωμα προσφυγής στην επιτροπή του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης της προηγούμενης παραγράφου. 7. Αν η επιτροπή αποφανθεί ότι νόμιμα εκδόθηκε η απόφαση της παραγράφου 1, αυτή δημοσιεύεται, με φροντίδα του δήμου ή της κοινότητας, μία φορά σε μία ημερήσια εφημερίδα που εκδίδεται στο νομό. Αν δεν εκδίδεται τέτοια εφημερίδα, η δημοσίευση γίνεται σε δύο εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες. Με τη δημοσίευση ή τις δημοσιεύσεις αυτές ολοκληρώνεται η διαδικασία κήρυξης της απαλλοτρίωσης ή σύστασης δουλείας. 8. Αν η επιτροπή ακυρώσει την απόφαση απαλλοτρίωσης ή σύστασης δουλείας, οι δημοσιεύσεις της προηγούμενης παραγράφου γίνονται μόνο αν ακυρωθεί η απόφαση της επιτροπής από τον Υπουργό Εσωτερικών".

6. Επειδή, όπως έχει κριθεί, (βλ. ΣΕ 4/2000, 4315/1998, 2060/1996, 7μελούς), η κατ' εφαρμογή των ως άνω διατάξεων του Δ.Κ.Κ. κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου ολοκληρώνεται με τη δημοσίευση όχι απλής περιλήψεως αλλά αυτούσιου του κειμένου της σχετικής αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η κατά τον τρόπο δε αυτό δημοσίευση στις εφημερίδες που εκδίδονται στο νομό, η οποία ειδικότερα προβλέπεται από τις διατάξεις της παρ. 7 του ως

άνω άρθρου 258 του π.δ. 323/1989, όπως αυτές ίσχυαν μετά την αντικατάστασή τους με την παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 2307/1995, αποτελεί συστατικό τύπο της νόμιμης υπόστασης της αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η παράλειψη του οποίου συνεπάγεται το ανυπόστατο αυτής. Προσέτι, στο ως άνω, αυτούσιως δημοσιευόμενο κείμενο της απαλλοτριωτικής αποφάσεως, πρέπει να μνημονεύονται, επίσης επί ποινή ανυποστάτου, ως συστατικά στοιχεία αυτής α) η απαλλοτριουμένη έκταση κατά θέση και εμβαδόν, β) οι φερόμενοι ως ιδιοκτήτες, γ) το πρόσωπο υπέρ του οποίου κηρύσσεται η απαλλοτρίωση και δ) ο σκοπός δημοσίας ωφελείας ο οποίος επιδιώκεται με αυτήν.

7. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, και ειδικότερα από την αντιπαραβολή του δημοσιευθέντος στο φύλλο της ημερήσιας εφημερίδας του νομού Αιτωλίας και Ακαρνανίας "Ημερησία", 29.11.1995, κειμένου προς το διαβιβασθέν στο Δικαστήριο κείμενο της προσβαλλόμενης απόφασης του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Κοκκινόβρυσης του ίδιου νομού, δεν δημοσιεύθηκε στο προαναφερθέν φύλλο της ως άνω εφημερίδας αυτούσιο το κείμενο της προσβαλλόμενης υπ' αριθμ. 32/17.9.1995 αποφάσεως του ανωτέρω Κοινοτικού Συμβουλίου αλλά περίληψη αυτού. Με τα δεδομένα όμως αυτά, η προσβαλλομένη απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου, εφόσον δεν δημοσιεύθηκε

αυτούσια στην ως άνω εφημερίδα, δεν έλαβε νόμιμη υπόσταση, δεν τελειώθηκε δε νομίμως η διαδικασία κηρύξεως της επίδικης αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, (βλ. ΣΕ 4/2000 κ.α.). Συνεπώς, για το λόγο αυτό, ο οποίος εξετάζεται, κατά πάγια νομολογία, αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο, πρέπει να γίνει δεκτή η υπό κρίση αίτηση, η οποία λόγω της μη αυτούσιας δημοσίευσης της προσβαλλόμενης απαλλοτριωτικής αποφάσεως και της μη νόμιμης τελειώσεως της διαδικασίας κηρύξεως της ένδικης απαλλοτρίωσης, ασκείται εμπροθέσμως και να ακυρωθούν, για λόγους ασφάλειας δικαίου, (βλ. ΣΕ 4, 2826/2000 κ.α.), η υπ' αριθμ. 32/17.9.1995 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Κοκκινόβρυσης Ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας, η υπ' αριθμ. 76/6.11.1995 απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 και η υπ' αριθμ. 54064/5.2.1996 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, κατά το μέρος που αφορούν τα ακίνητα του Ν.Β. και της Δ.Β., να παραλειφθεί δε ως αλυσιτελής η εξέταση των υπολοίπων λόγων ακυρώσεως.

Διά ταύτα

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση ως προς το Φ.Β., σύμφωνα με το σκεπτικό.

Δέχεται την υπό κρίση αίτηση, ως προς τους λοιπούς αιτούντες.

Ακυρώνει 1) την υπ' αριθμ. 32/17.9.1995 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Κοκκινόβρυσης Ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας, 2) την υπ' αριθμ.

76/6.11.1995 απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 και
3) την

υπ' αριθμ. 54064/5.2.1996 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών,

Δημόσιας Διοίκησης

και Αποκέντρωσης, καθ' ο μέρος οι πράξεις αυτές αφορούν τον Ν.Β. και
τη Δ.Β.

Διατάσσει την απόδοση του κατατεθέντος παραβόλου.

Επιβάλλει συμμέτρως σε βάρος του Δημοσίου και του Δήμου Θέρμου Ν.
Αιτωλίας και Ακαρνανίας για δικαστική δαπάνη του Ν.Β. και της Δ.Β., το
ποσό των εκατόν τριάντα χιλιάδων (130.000) δραχμών, συμμέτρως υπέρ
καθενός από αυτούς.

Επιβάλλει στο Φώτιο Βαζούρα τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου που
ανέρχεται στο ποσό των εκατόν τριάντα χιλιάδων (130.000) δραχμών.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 18 Δεκεμβρίου 2000 και η απόφαση
δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 12ης Φεβρουαρίου
2001.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 1373

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2002

ΚΕΙΜΕΝΟ

(Απόσπασμα): Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της
51362/1995 αποφάσεως του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών,
Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με την οποία απορρίφθηκε
προσφυγή των αιτούντων κατά της 65/1995 αποφάσεως της Επιτροπής
του άρθρου 18 του ν. 2218/1995 του Νομού Αρκαδίας, κατά το μέρος που
με την απόφαση αυτή η εν λόγω Επιτροπή απέρριψε ένσταση των
αιτούντων κατά της 47/1995 αποφάσεως του Κοινοτικού Συμβουλίου της
Κοινότητας Βαλτσσεσινίκου, νυν Δήμου Κλείτορος, του ως άνω Νομού.
Με την τελευταία αυτή απόφαση είχε κηρυχθεί η αναγκαστική

απαλλοτριώση δύο τμημάτων ακινήτου, εκτάσεως 62,92 τ.μ. και 8,9 τ.μ. αντιστοίχως, του οποίου ιδιοκτήτες φέρονται οι αιτούντες, ευρισκομένου εντός των ορίων της Κοινότητας, προκειμένου να διανοιχθεί κοινοτική οδός. (...).

Επειδή, η εκδίκαση των διαφορών, που προκύπτει από αναγκαστική απαλλοτριώση για διάνοιξη οδού, ανεξαρτήτως των διατάξεων βάσει των οποίων επιβάλλεται, εμπίπτει στην ανωτέρω διάταξη της περιπτώσεως ε' του άρθρου 5 παρ. 1 του π.δ. 361/2001, δοθέντος άλλωστε ότι τα κριτήρια σχεδιασμού και διαχείρισης του οδικού δικτύου, τόσο σε επίπεδο εθνικών ή επαρχιακών οδών, όσο και σε επίπεδο μονάδας τοπικής αυτοδιοίκησης προκειμένου περί δημοτικών ή κοινοτικών οδών, πρέπει να συνδέονται προς τα υπόλοιπα στοιχεία του Χωροταξικού σχεδίου και να ενσωματώνουν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (ΣτΕ 995/2002). Συνεπώς τα σχετικά ένδικα μέσα, όπως είναι η κρινόμενη αίτηση υπάγονται στην αρμοδιότητα του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας βάσει της ανωτέρω διάταξης και όχι του ΣΤ' Τμήματος αυτού, βάσει της γενικής διάταξης του άρθρου 6 περ. β' του π.δ. 361/2001. Μειοψήφησε ο Σύμβουλος Ν. Ντούβας, κατά την άποψη του οποίου στην αρμοδιότητα του Ε' Τμήματος υπάγεται η εκδίκαση των διαφορών που προκύπτουν μόνο από τις ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις. Συνεπώς, κατά την άποψη αυτή, η εκδίκαση της κρινόμενης αίτησης υπάγεται στην αρμοδιότητα του ΣΤ' Τμήματος.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 39

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2003

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 39/2003

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 25 Νοεμβρίου 2002, με την εξής σύνθεση: Θ. Χατζηπαύλου, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του ΣΤ' Τμήματος, Θ. Παπαευαγγέλου, Μ. Καραμανώφ, Σύμβουλοι, Ε. Αντωνόπουλος, Δ. Κυριλλόπουλος, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Β. Μανωλόπουλος, Γραμματέας του ΣΤ' Τμήματος.

Για να δικάσει την από 21 Μαρτίου 2000 αίτηση:

της Ε. χήρας Ι.Π., το γένος Ε.Σ., κατοίκου Αθηνών, οδός Κ.Κ. αρ. ..., Μαρούσι, η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Νικόλαο Παπανικολάου (Α.Μ. 19848), που τον διόρισε στο ακροατήριο, κατά των Υπουργών: 1) Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και 2) Οικονομικών, οι οποίοι παρέστησαν με τον Αλέξανδρο Ροϊλό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 1021492/1906/0010/15-3-99 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ τ. Δ' 237/8.4.1999).

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Θ. Παπαευαγγέλου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο της αιτούσας, ο οποίος δήλωσε στο ακροατήριο ότι εκ παραδρομής στην αίτηση ακυρώσεως ανεγράφη ότι στην προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση γίνεται λόγος για συνδετική οδό, ενώ στην πραγματικότητα δεν γίνεται τέτοιος λόγος και στην συνέχεια ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον αντιπρόσωπο των Υπουργών, ο οποίος ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αίτησης έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη (975718/00 διπλότυπο της ΔΟΥ Ενσήμων και Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών) και το παράβολο (2095687, 303002/00 έντυπα γραμμάτια).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της 1021492/1906/0010/15.3.99 κοινής αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Δ' 237/8.4.99), με την οποία κηρύσσεται η συμπληρωματική αναγκαστική απαλλοτρίωση, για τη διάνοιξη της Εθνικής Λεωφόρου Ελευσίνας □ Σταυρού □ Α/Δ Σπάτων, τμήμα Γέρακα □ Παναγίτσα, στην οδό Αγ. Αθανασίου, έκτασης που βρίσκεται στην Παλλήνη Νομού Αττικής και στην οποία περιλαμβάνεται και ακίνητο ιδιοκτησίας της αιτούσης.

3. Επειδή, η οριζόμενη στο άρθρο 5 παρ. 2 του Ν.Δ. 797/71 (Α'1) τριακονθήμερη προθεσμία για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως κατά πράξεως αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αρχίζει, προκειμένου για θιγόμενους ιδιοκτήτες, όχι από τη δημοσίευση της πράξεως αυτής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αλλά από την κοινοποίηση σ' αυτούς ή την γνώση καθ' οιονδήποτε τρόπο της πράξεως αυτής (ΣΕ 1208, 4159/00). Επομένως, παρ' όλο ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 8.4.99, εμπροθέσμως η υπό κρίση αίτηση κατατέθηκε στις 21.3.00, εφ' όσον από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει κοινοποίηση ή γνώση της εν λόγω αποφάσεως από την αιτούσα σε χρόνο προγενέστερο των 30 ημερών από την άσκηση της αιτήσεως.

4. Επειδή, η κήρυξη ακινήτου ως απαλλοτριωτέου για σκοπό που αναγνωρίζεται από το νόμο ως δημόσιας ωφέλειας, όπως από το άρθρο 23 του Π.Δ. της 25/28.11.29 (Α' 421) για την κατασκευή οδών, πρέπει, ως επαχθές μέτρο που επάγεται ακούσια στέρηση της ιδιοκτησίας, να αιτιολογείται πλήρως από απόψεως εξυπηρετήσεως του επιδιωκόμενου σκοπού στη συγκεκριμένη περίπτωση και της ανάγκης επιβολής της απαλλοτριώσεως και, μάλιστα, στην έκταση που αποφασίζεται, η αιτιολογία δε αυτή μπορεί να περιέχεται στην απαλλοτριωτική πράξη ή να

προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου που τη συνοδεύουν (ΣΕ 1208, 4159/00, 2368/99, 3452/98 Ολ.)

5. Επειδή, στην υπό κρίση υπόθεση, με την προσβαλλόμενη απόφαση κηρύχθηκε η συμπληρωματική αναγκαστική απαλλοτρίωση, για λόγους δημόσιας ωφέλειας και, ειδικότερα, για τη διάνοιξη της Εθνικής Λεωφόρου Ελευσίνας □ Σταυρού □ Α/Δ Σπάτων, τμήμα Γέρακα □ Παναγίτσα, στην οδό Αγ. Αθανασίου, που βρίσκεται στην Παλλήνη Νομού Αττικής, ευρύτερη έκταση, μέσα στην οποία περιλαμβάνεται και ακίνητο ιδιοκτησίας της αιτούσης. Όμως, τόσο από την ως άνω απόφαση, όσο και από τα στοιχεία του φακέλου (μεταξύ των οποίων και το κτηματολογικό διάγραμμα που μνημονεύεται στην απόφαση αυτή) δεν προκύπτει ότι το ακίνητο της αιτούσης απαλλοτριώνεται προς διάνοιξη της ίδιας της ως άνω Λεωφόρου, η οποία δεν απεικονίζεται επί του διαγράμματος αυτού, ή προς διάνοιξη παράπλευρης οδού ή οδού προς διευκόλυνση της πρόσβασης στην εν λόγω Λεωφόρο. Η έλλειψη αυτή καθιστά ανεπαρκώς αιτιολογημένη την προσβαλλόμενη απόφαση όχι μόνο από την άποψη της εξυπηρετήσεως του επιδιωκόμενου, με την αναγκαστική απαλλοτρίωση του ακινήτου της αιτούσης, σκοπού, αλλά και από την άποψη της εκτάσεως και του λιγότερου επαχθούς για την αιτούσα τρόπου που αποφασίζεται αυτή. Συνεπώς, για το λόγο αυτό, βασίμως προβαλλόμενο, πρέπει η υπό κρίση αίτηση να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη κοινή υπουργική απόφαση, κατά το μέρος που αφορά το ακίνητο ιδιοκτησίας της αιτούσης.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την υπό κρίση αίτηση.

Ακυρώνει την 1021492/1906/0010/15.3.99 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Δ' 237/8.4.99), κατά το μέρος που αφορά την ιδιοκτησία της αιτούσης.

Διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου. Και

Επιβάλλει στο Δημόσιο τη δικαστική δαπάνη της αιτούσης, ανερχόμενη σε επτακόσια εξήντα (760) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 2 Δεκεμβρίου 2002 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 13ης Ιανουαρίου 2003.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 679

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2003

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 679/2003

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 16 Δεκεμβρίου 2002, με την εξής σύνθεση : Π. Παραράς, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος, που είχε κώλυμα, Θ. Παπαευαγγέλου, Σ. Χαραλάμπους, Σύμβουλοι, Ε. Νίκα, Α. Σταθάκης, Πάρεδροι. Γραμματέας η Α. Σγουρέλλη.

Για να δικάσει την από 6 Δεκεμβρίου 2000 αίτηση:

των : 1) Ν.Κ.Ξ., κατοίκου Αθηνών, ο οποίος δεν παρέστη, 2) Ι.Κ.Ξ., κατοίκου Πειραιώς, ο οποίος παρέστη με την δικηγόρο Ευθυμία Μίχου (Α.Μ. 9062), που την διόρισε με πληρεξούσιο και 3) Σ. χήρας Κ.Ξ., κατοίκου Πειραιώς, η οποία δεν παρέστη, οι οποίοι ενεργούν ατομικά και ως εξ'αδιαθέτου κληρονόμοι του Κ.Ι.Ξ., κατοίκου εν ζωή Αθηνών, κατά των Υπουργών : 1) Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και 2) Οικονομικών, οι οποίοι παρέστησαν με την Αναστασία Καράμπελα, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κατά της παρεμβαίνουσας Ανωνύμου Εταιρείας με την επωνυμία "ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ Α.Ε.", που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Φαβιέρου αρ. 30 νομίμως εκπροσωπούμενης, ως οιονεί καθολικής

διαδόχου του Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία "ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ" (Π.Δ. 414/98 ΦΕΚ τ.Α 291/28.12.98).

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η άρνηση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, να άρουν συντελεσμένη αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου τους, για την οποία εκδόθηκε η Π.4158/1561/9.8.1985 κοινή απόφασή τους (Φ.Ε.Κ. 467/Δ/24.9.1985).

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας, Παρέδρου Ε. Νίκα.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια του αιτούντος που παρέστη, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τον πληρεξούσιο του παρεμβαίνουσας εταιρείας και την αντιπρόσωπο των Υπουργών, οι οποίοι εξήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως καταβλήθηκαν τα νόμιμα τέλη (υπ' αριθμ. 1054008/2000 διπλότυπα εισπράξεως της Δ.Ο.Υ. Ενσήμων και Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών) και το παράβολο (υπ' αριθμ. 2289766/2000 ειδικό έντυπο παραβόλου).
2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της εκδηλωθείσης με την άπρακτη άροδο τριμήνου παραλείψεως της Διοικήσεως να προβεί, κατόπιν της από 4.8.2000 αιτήσεως των αιτούντων, στην άρση συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτριώσεως εκτάσεως 6.200 τ.μ., η οποία έχει κηρυχθεί υπέρ και με δαπάνη του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων με την υπ' αριθμ. Π.4158/1561/9.8.1985 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών (ΦΕΚ Β' 467) για την ανέγερση διδακτηρίου του Γυμνασίου Ευρυάλης Γλυφάδας Αττικής και εντός της οποίας οι αιτούντες φέρονται να είχαν ιδιοκτησία συνολικής επιφανείας 285 τ.μ.

3. Επειδή, στην δίκη παρεμβαίνει παραδεκτώς η ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία "Όργανισμός Σχολικών Κτιρίων", οιονεί καθολικός διάδοχος του ν.π.δ.δ. "Όργανισμός Σχολικών Κτιρίων" κατ' άρθρο 34 του π.δ. 414/1998 (ΦΕΚ Α' 291), υπέρ και με δαπάνη του οποίου ν.π.δ.δ. είχε κηρυχθεί, κατά τα προαναφερθέντα, η απαλλοτρίωση, την σιωπηρά άρνηση ανακλήσεως της οποίας προσβάλλουν οι αιτούντες.

4. Επειδή, ο πρώτος των αιτούντων υπέβαλε στην Γραμματεία του Δικαστηρίου την από 26.6.2002 δήλωση παραιτήσεώς του από το δικόγραφο της υπό κρίση αιτήσεως (αριθμ. πρωτ. Π.3328/26.6.2002). Συνεπώς, η παρούσα δίκη πρέπει ως προς αυτόν να κηρυχθεί καταργημένη σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 1 του κωδ. π.δ. 18/89 (ΦΕΚ Α' 8).

5. Επειδή, μετά την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως απεβίωσε η τρίτη των αιτούντων Σ.Ξ. (βλ. την υπ' αριθμ. 196/2.2.2002 προσκομισθείσα ληξιαρχική πράξη θανάτου του Ληξιάρχου Κερατσινίου). Αν και αναβλήθηκε δε μετά ταύτα η συζήτηση της υποθέσεως, δεν υποβλήθηκε δήλωση των κληρονόμων της περί συνεχίσεως της δίκης. Ως εκ τούτου, η παρούσα δίκη πρέπει να κηρυχθεί καταργημένη και ως προς αυτήν την αιτούσα, σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ. 1 και 2 του κωδ. π.δ. 18/1989, η δε υπό κρίση αίτηση να συζητηθεί περαιτέρω μόνο ως προς τον δεύτερο αιτούντα.

6. Επειδή, οι εφαρμοστέες στην προκειμένη περίπτωση διατάξεις είναι αυτές των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 12 του ν.δ. 797/1971 "περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων" (ΦΕΚ Α' 1), όπως αντικαταστάθηκαν με την παρ. 19 του άρθρου 6 του ν. 2160/1993 (ΦΕΚ Α' 118), που ορίζουν τα ακόλουθα : "2. Συντελεσμένη αναγκαστική απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε υπέρ: α) του Δημοσίου, β) νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, γ) επιχειρήσεων που ανήκουν αποκλειστικά στο Δημόσιο και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και δ) οργανισμών κοινής ωφέλειας, δύναται να ανακληθεί ολικώς ή μερικώς, εφόσον η αρμόδια υπηρεσία κρίνει ότι δεν είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του αρχικού ή άλλου σκοπού που χαρακτηρίζεται από το νόμο ως δημόσιας ωφέλειας και αποδέχεται την ανάκληση ο καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτης. Το απαλλοτριωμένο

ακίνητο δύναται να διατεθεί ελευθέρως, εάν ο καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτητής δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ανάκληση ή δεν απαντήσει μέσα σε τρεις μήνες από τη λήψη σχετικής πρόσκλησης. Εάν το απαλλοτριωμένο ακίνητο χρησιμοποιήθηκε για το σκοπό που απαλλοτριώθηκε και μεταγενεστέρως μόνον έπαυε για οποιονδήποτε λόγο να χρησιμοποιείται, τότε θεωρείται ότι εκπληρώθηκε ο σκοπός της απαλλοτρίωσης και δεν είναι δυνατή η ανάκληση αυτής. Στην περίπτωση αυτή το ακίνητο δύναται να διατεθεί ελευθέρως. 3. Συντελεσμένη απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε υπέρ ιδιωτών ή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση όσων υπάγονται στην προηγούμενη παράγραφο, ανακαλείται υποχρεωτικώς, ύστερα από αίτηση του καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτη, η οποία υποβάλλεται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση πενταετίας από τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης, εφόσον μέσα στην πενταετή αυτή προθεσμία το απαλλοτριωμένο δεν χρησιμοποιήθηκε για την εκπλήρωση του σκοπού της απαλλοτρίωσης ή δεν έχει εκτελεσθεί προς τούτο μέρος των απαιτούμενων εργασιών το οποίο υπερβαίνει, κατ' αξία, το ένα τρίτο. Η απαλλοτρίωση δύναται να ανακληθεί και πριν παρέλθει πενταετία, εάν η αρμόδια υπηρεσία διαπιστώσει ότι η πραγματοποίηση του σκοπού κατέστη ανέφικτη και ο καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτητής δηλώσει ότι επιθυμεί την ανάκληση. Εάν ο ιδιοκτήτης αυτός δηλώσει ότι επιθυμεί την ανάκληση ή δεν απαντήσει μέσα σε τρεις μήνες από τη λήψη της σχετικής πρόσκλησης, δεν δύναται μεταγενεστέρως να ασκήσει το δικαίωμα για την ανάκληση εάν το απαλλοτριωμένο ακίνητο δεν χρησιμοποιηθεί μέσα στην πενταετή προθεσμία. Η ανάκληση δύναται να γίνει οποτεδήποτε, εφόσον συναινούν ο υπέρ ου και ο καθ' ου η απαλλοτρίωση" (βλ. και άρθρο 12 παρ. 1 και 2 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων, ν. 2882/2001, ΦΕΚ Α' 17).

7. Επειδή, μετά την συζήτηση της παρούσας υποθέσεως δημοσιεύθηκε η υπ' αριθμ. 43/2003 απόφαση του ΣΤ' Τμήματος, με την οποία διευτώθησαν δύο ερμηνευτικές απόψεις ως προς την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με την μέχρι τούδε νομολογία του Δικαστηρίου, ενώ, εξ άλλου, ετέθη και ζήτημα

συνταγματικότητας της εξαιρετικής ρυθμίσεως της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 797/1971, όπως αυτή αντικατασταθείσα ισχύει, με αποτέλεσμα να παραπεμφθούν τα εν λόγω ζητήματα στην Ολομέλεια προς επίλυση. Κατόπιν της παραπομπής αυτής το Τμήμα κρίνει ότι πρέπει να αναβληθεί η εκδίκαση της κρινομένης αιτήσεως ως προς τον δεύτερο των αιτούντων μέχρις ότου αποφανθεί η Ολομέλεια επί των ως άνω παραπεμφθέντων ζητημάτων.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Ως προς τον πρώτο και την τρίτη των αιτούντων, κηρύσσει τη δίκη κατηργημένη.

Ως προς τον δεύτερο των αιτούντων,

Αναβάλλει την εκδίκαση της κρινομένης αιτήσεως, κατά το αιτιολογικό. Ορίζει δικάσιμο την 3η Νοεμβρίου 2003.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα την 28η Δεκεμβρίου 2002 και την 18η Φεβρουαρίου 2003 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 17ης Μαρτίου 2003.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 2993

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2003

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 2993/2003

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 23 Ιανουαρίου 2001, με την εξής σύνθεση: Αθ. Τσαμπάση, Σύμβουλος της Επικρατείας,

Προεδρεύουσα, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος, που είχε κώλυμα, Ελ. Δανδουλάκη, Π. Κοτσώνης, Σύμβουλοι, Δ. Γρατσίας, Α.Μ. Παπαδημητρίου, Πάρεδροι. Γραμματέας η Α. Κολιοπούλου.

Για να δικάσει την από 29 Οκτωβρίου 1998 αίτηση:

του Π. Γ., κατοίκου Αθηνών, ο οποίος δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση, νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο,

κατά: 1) του Υπουργού Οικονομικών και 2) του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, οι οποίοι παρέστησαν με τον Αλεξ. Ροϊλό, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

και κατά του παρεμβαίνοντος Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.), ο οποίος παρέστη με τον Ε. Βεργή (Α.Μ. 3151), που τον διόρισε με ειδικό πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών επιδιώκει να ακυρωθούν: α) η υπ' αριθ.

1118321/8455/0010/1997 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών

και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, β) η υπ' αρ. 2012/3.6.1997

απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Σχολικών

Κτιρίων, γ) το από 3.5.1997 Πρακτικό Καταλληλότητας της Επιτροπής

του Αρθρου 3 του ν. 513/1976, καθώς και κάθε άλλη σχετική πράξη ή

παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγητού, Πάρεδρου Α. Παπαδημητρίου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο του παρεμβαίνοντος Οργανισμού και τον αντιπρόσωπο των Υπουργών, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψη της υπό κρίσιν αιτήσεως.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίσιν αιτήσεως έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (5422663/98 διπλότυπο Δ.Ο.Υ. Δικ/κών Εισπράξεων Αθηνών, 1623366/98 ειδικό έντυπο παραβόλου).

2. Επειδή, με την υπό κρίσιν αίτηση ζητείται η ακύρωση της υπ' αρ. 1118321/8455/0010/1997 κοινής αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (φ. 1128 Δ'), με την οποία κηρύχθηκε, υπέρ και δαπάναις του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων, η αναγκαστική απαλλοτρίωση εκτάσεως 2.300 τ.μ. στην περιοχή Α. Γ. του Δήμου Αθηναίων για την ανέγερση διδακτηρίου του ...ου Δημοτικού Σχολείου. Ο αιτών μνημονεύεται ως ιδιοκτήτης τμήματος της εν λόγω εκτάσεως στο κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως και στον επί του συνοδευόντος αυτή διαγράμματος κτηματολογικό πίνακα.

3. Επειδή, παραδεκτώς παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης η ανώνυμη εταιρεία Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.) Α.Ε., ως καθολικός διάδοχος του Ο.Σ.Κ. ν.π.δ.δ., υπέρ και δαπάναις του οποίου κηρύχθηκε η επίδικη απαλλοτρίωση.

4. Επειδή, μετά την άσκηση της υπό κρίσιν αιτήσεως, με την υπ' αρ. 1085634/9127/0010/14.10.1999 κοινή υπουργική απόφαση (φ. 776Δ') ανεκλήθη μερικώς η κηρυχθείσα με την προσβαλλόμενη πράξη απαλλοτρίωση ως προς έκταση 300 τ.μ., η οποία εξαιρέθηκε από την απαλλοτρίωση. Η δίκη δεν απώλεσε όμως εξ αυτού του λόγου το αντικείμενό της, διότι, όπως προκύπτει και από την υπ' αρ. 1741/1999 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, το ακίνητο, του οποίου ο αιτών φέρεται ως ιδιοκτήτης, δεν εμπίπτει στην εξαιρεθείσα έκταση, αλλά στη μείζονα έκταση, ως προς την οποία η απαλλοτρίωση διατηρήθηκε σε ισχύ.

5. Επειδή, εξ άλλου, δεν ασκεί επιρροή επί του αντικειμένου της δίκης η συμπλήρωση τριετίας από τη δημοσίευση της προσβαλλομένης αποφάσεως χωρίς καθορισμό, κατά το χρονικό αυτό διάστημα, οριστικής ή προσωρινής αποζημιώσεως, εφόσον δεν έχει εκδοθεί, μέχρι την επ' ακροατηρίου συζήτηση της υποθέσεως, διαπιστωτική πράξη της Διοικήσεως περί της αυτοδικαίας άρσεως της απαλλοτριώσεως ή απόφαση του αρμοδίου προς αναγνώριση της εν λόγω άρσεως Διοικητικού Εφετείου (πρβλ. ΣΕ 2250/1993).

6. Επειδή, κατά το Άρθρο 2 παρ. 1 του ν. δ/τος 797/1971 "Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων" (φ. 1Α'), "... δια την έκδοσιν αποφάσεως κηρύξεως αναγκαστικής απαλλοτριώσεως απαιτούνται: α) Κτηματολογικό διάγραμμα, εικονίζον την απαλλοτριωτέαν έκτασιν και τας περιλαμβανομένας επί μέρους ιδιοκτησίας, β) Κτηματολογικός πίναξ, εμφανίων τους εικαζομένους ιδιοκτήτας των απαλλοτριουμένων ακινήτων, το εμβαδόν εκάστου τούτων, ως και πάντα τα κύρια προσδιοριστικά στοιχεία των επ' αυτών υφισταμένων κατασκευών". Κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, το αντικείμενο της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, επαγομένης αφαίρεση ατομικής ιδιοκτησίας, πρέπει να προσδιορίζεται με σαφήνεια, τόσο ως προς τη θέση, όσο και ως προς την έκταση αυτού, στο ίδιο το σώμα της πράξεως περί απαλλοτριώσεως, ενώ είναι δυνατός ο προσδιορισμός αυτού ως προς τα υπόλοιπα στοιχεία δια παραπομπής σε κτηματολογικό διάγραμμα, συνοδευόμενο από κτηματολογικό πίνακα και μνημονευόμενο στο κείμενο της πράξεως περί απαλλοτριώσεως. Πρέπει δε να προκύπτουν από το ως άνω διάγραμμα οι περιλαμβανόμενες στην υπό απαλλοτρίωση έκταση επί μέρους ιδιοκτησίες, το εμβαδόν αυτών και όλα τα προσδιοριστικά στοιχεία των επ' αυτών υφισταμένων κατασκευών, ώστε να διασφαλίζεται η εκ μέρους της Διοικήσεως ακριβής γνώση της υφισταμένης πραγματικής καταστάσεως και η ενόψει αυτής λήψη της περί απαλλοτριώσεως αποφάσεως (βλ. ΣΕ 2935/1972, 3117/1973, 2529/1974, 2488/1992 κ.α.). Στην προκειμένη περίπτωση, στο υπ' αρ. 1282 από Ιουλίου 1997 κτηματολογικό διάγραμμα, στο οποία παραπέμπει η προσβαλλόμενη απόφαση, αναγράφεται απλώς ότι πρόκειται για "παλαιές μονόροφες κατοικίες", χωρίς όμως απεικόνιση αυτών ούτε άλλη σχετική διευκρίνιση στον συνοδευόντα αυτό κτηματολογικό πίνακα, ενώ εξ άλλου ούτε από το μνημονευόμενο στο προοίμιο της προσβαλλομένης αποφάσεως από 3.5.1996 πρακτικό καταλληλότητας προκύπτει ο ακριβής αριθμός, η θέση και οι διατάσεις των εν λόγω κατασκευών (στην ύπαρξη των οποίων γίνεται ρητή μεν, πλην αόριστη αναφορά). Με τα δεδομένα όμως αυτά, είναι ανεπαρκής ο προσδιορισμός βασικών στοιχείων της υπό απαλλοτρίωση εκτάσεως, για το λόγο δε αυτό, βασίμως προβαλλόμενο με το από 26.11.1999 δικόγραφο προσθέτων λόγων, η προσβαλλόμενη πράξη

είναι ακυρωτέα, παρέλκει δε, ως αλυσιτελής, η εξέταση των λοιπών προβαλλομένων λόγων. Κατά την ειδικότερη δε εκδοχή της Προεδρευούσης Συμβούλου, η προσβαλλομένη απόφαση είναι ακυρωτέα και για τον πρόσθετο λόγο ότι δεν προκύπτει ότι εξετάσθηκε εμπειριστατωμένως, με την δέουσα επάρκεια, η καταλληλότητα του χώρου σε όλη την απαλλοτριούμενη έκταση ή η αναγκαιότητα της απαλλοτριώσεως εις οίαν έκταση αποφασίζεται, αλλά και δεν προσδιορίζεται η συγκεκριμένη ανάγκη σε σχολικά κτίρια η οποία θα εξυπηρετηθεί με την απαλλοτρίωση, ούτε βεβαίως και εξετάσθηκε εάν, εν όψει της συγκεκριμένης ανάγκης σε σχολικά κτίρια, ο σκοπός της απαλλοτριώσεως θα ημπορούσε να επιτευχθεί με ολιγότερο επαχθή τρόπο και δη με απαλλοτρίωση άλλης ή μικροτέρας εκτάσεως. Υπάρχει, όθεν, γενικό αναιτιολόγητο από της επόψεως αυτής? εν όψει και του ότι, όπως προκύπτει, το ακίνητο είναι παλαιά οικία που κατοικείται και ικανοποιεί παρούσες στεγαστικές ανάγκες.

Διά ταύτα

Δέχεται την υπό κρίσιν αίτηση.

Ακυρώνει την υπ' αρ. 1118321/8455/0010/1997 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (φ.1128Δ').

Απορρίπτει την παρέμβαση.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου.

Επιβάλλει συμμέτρως στο Δημόσιο και στον παρεμβαίνοντα Ο.Σ.Κ. Α.Ε.

τη δικαστική δαπάνη του αιτούντος εκ τριακοσίων ογδόντα (380) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 6 Φεβρουαρίου 2001 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 2003.

ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εντέλλεται προς κάθε δικαστικό επιμελητή να εκτελέσει όταν του το ζητήσουν την παραπάνω απόφαση, τους Εισαγγελείς να ενεργήσουν κατά την αρμοδιότητά τους και τους Διοικητές και τα άλλα όργανα της Δημόσιας Δύναμης να βοηθήσουν όταν τους ζητηθεί.

Η εντολή πιστοποιείται με την σύνταξη και την υπογραφή του παρόντος.

Αθήνα, ...

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΠΟΣ: ΑΘΗΝΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ: 183

ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: 2004

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 183/2004

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ε'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 14 Ιανουαρίου 2004, με την εξής σύνθεση : Ι. Μαρή, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύουσα, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος, που είχε κώλυμα, Αθ. Ράντος, Αικ. Σακελλαροπούλου, Σύμβουλοι, Θ. Αραβάνης, Πάρεδρος, Ρ.

Γιαννουλάτου, Πάρεδροι. Γραμματέας η Μ. Βλασερού.

Για να δικάσει την από 31 Ιανουαρίου 1996 αίτηση:

των :***, οι οποίοι παρέστησαν με τον δικηγόρο Παν. Πετρόπουλο (Α.Μ. 6573), που τον διόρισαν με πληρεξούσιο,

κατά των : 1) Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο οποίος παρέστη με τον Ανδρέα Χαρλαύτη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και 2) Κοινότητας Βαλτεσινίκου Ν. Αρκαδίας και ήδη Δήμου Κλείτορος, ο οποίος παρέστη με τον δικηγόρο Θεοδ. Στρατηγόπουλο (Α.Μ. 2696), που τον διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθ.

51362/5.12.1995 πράξη της Γενικής Διεύθυνσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Διεύθυνση Οικονομικών ΟΤΑ - Τμήμα Περιουσίας.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Παρέδρου Θ. Αραβάνη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τον πληρεξούσιο του Δήμου και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως κατατέθηκαν τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (2940964 - 65/1996 διπλότυπα της Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπράξεων Αθηνών, 2233920, 6632203/1996 γραμμάτια παραβόλου).
2. Επειδή, με την απόφαση 47/26.8.1995 του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Βαλτεσινίκου του νομού Αρκαδίας κηρύχθηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση δύο τμημάτων ακινήτου, εκτάσεως 62,92 και 8,9 τ.μ., αντιστοίχως, ευρισκομένου εντός των ορίων της Κοινότητας και φερομένου ως ανήκοντος στους αιτούντες, προκειμένου να διανοιχθεί κοινοτική οδός. Ένσταση των αιτούντων κατά της αποφάσεως αυτής απερρίφθη με την απόφαση 65/7.10.1995 (πρακτικό 7) της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1995, ενώ προσφυγή των ιδίων κατά της αποφάσεως της Επιτροπής απερρίφθη με την απόφαση 51362/5.12.1995 του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Με την κρινόμενη αίτηση προσβάλλεται η τελευταία αυτή υπουργική απόφαση, ως συμπροσβαλλόμενες όμως πρέπει να θεωρηθούν και οι προηγηθείσες αποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου και της Επιτροπής. Η αίτηση εισήχθη αρχικά ενώπιον του ΣΤ' Τμήματος, το οποίο, με την απόφαση 1373/ 2002, έκρινε ότι ήταν αναρμόδιο για την εκδίκασή της και την παρέπεμψε στο παρόν Τμήμα, ως αρμόδιο.

3. Επειδή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 περίπτ. Α' στοιχ. 6.21 του Ν. 2539/1997 (Α' 244), η καθ' ης Κοινότητα Βαλτεσινίκου καταργήθηκε, από δε τη συνένωσή της με άλλες προήλθε ο Δήμος Κλείτορος, ο οποίος, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 11 του ως άνω νόμου, νομίμως παρέστη ως καθολικός διάδοχος αυτής.

4. Επειδή, από τις διατάξεις και το όλο πνεύμα του Π.Δ. 361/2001 (Α' 244) προκύπτει ότι η ακυρωτική αρμοδιότητα των Τμημάτων του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίνεται από τη φύση της νομοθεσίας κατ' εφαρμογήν της οποίας εκδίδεται η προσβαλλόμενη πράξη, με γνώμονα την υπαγωγή ομοιογενών διαφορών στον αυτό σχηματισμό. Σε περίπτωση αμφιβολιών πρέπει να αναζητείται ο προέχων χαρακτήρας της εφαρμοζόμενης σχετικής νομοθεσίας, ώστε να αποφεύγεται η κατάτμηση ομοιογενών διαφορών, προκαλουμένων από την εφαρμογή της ίδιας κατά βάση νομοθεσίας, σε περισσότερα Τμήματα του Συμβουλίου της Επικρατείας (Σ.Ε. 883/2003, βλ. και 2074/99 Ολομ. 1846/ 98, 752/97, 1117/85 Ολομ.). Ειδικότερα, το Π.Δ. αυτό ορίζει στο άρθρο 6 ότι "Στο Στ' Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας υπάγονται τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που αφορούν διαφορές οι οποίες προκύπτουν από την εφαρμογή της νομοθεσίας : α) ..., β) τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις και τις επιτάξεις, ανεξάρτητα από το όργανο που τις κηρύσσει, με την επιφύλαξη των οριζομένων στο άρθρο 5 παρ. 1 περ. ε του παρόντος", στο δε άρθρο 5 παρ. 1 ότι : "Στο Ε' Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας υπάγονται τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που αφορούν διαφορές οι οποίες ανακύπτουν από την εφαρμογή της νομοθεσίας για : α) ..., ε) τη χωροταξία, την πολεοδομία και τη δόμηση γενικά". Από το συνδυασμό των τελευταίων αυτών διατάξεων συνάγεται ότι αιτήσεις ακυρώσεως κατά πράξεων οποιασδήποτε διοικητικής αρχής, με τις οποίες κηρύσσεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων, υπάγονται στην αρμοδιότητα του Στ' Τμήματος του Δικαστηρίου, με την εξαίρεση των περιπτώσεων κατά τις οποίες πράξεις εκδιδόμενες κατ' εφαρμογή και κατά την ιδιαίτερη διαδικασία που προβλέπεται στη νομοθεσία για τη χωροταξία, την πολεοδομία και τη δόμηση γενικά συνεπάγονται την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων, οπότε οι σχετικές διαφορές υπάγονται στην αρμοδιότητα του Ε' Τμήματος (ΣΕ 2134/2003).

5. Επειδή, ο ισχύων κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξεως του Κοινοτικού Συμβουλίου Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας [Π.Δ. 323/1989 (Α' 146)] ορίζει στην παράγρ. 1 του άρθρου 23, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 41 παρ. 1 του ν. 2218/1994 (Α'

90), ότι στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ανήκει, μεταξύ των άλλων, η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία έργων δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας (περίπτ. α, στοιχείο i). Ο ίδιος Κώδικας καθορίζει στο άρθρο 257 παράγρ. 1 τους λόγους δημόσιας ωφέλειας για τους οποίους επιτρέπεται η επιβολή αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αστικών ή αγροτικών ακινήτων υπέρ δήμου ή κοινότητας (περίπτ. α έως ια), μεταξύ των οποίων και η διάνοιξη, η διεύρυνση, η διαμόρφωση και η κατασκευή δημοτικών και κοινοτικών οδών, καθώς και οδών που συνδέουν ένα δήμο ή μία κοινότητα με εθνική ή επαρχιακή οδό, ως και των συναφών τεχνικών έργων (περίπτ. α). Περαιτέρω, το άρθρο 258 του αυτού Κώδικα καθορίζει τα της διαδικασίας κηρύξεως της απαλλοτριώσεως με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου (παράγρ. 1 και επόμε.), στην δε παραγρ. 6, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 παράγρ. 1 του ν. 2218/1994, καθιερώνει δυνατότητα προσφυγής του καθ' ου η απαλλοτρίωση ενώπιον της Επιτροπής του άρθρου 18 του νόμου αυτού, κατά της αποφάσεως της οποίας χωρεί προσφυγή ενώπιον του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, δυνάμει του άρθρου 47 παράγρ. 5 του αυτού νόμου. Οι διατάξεις αυτές ρυθμίζουν ενιαίως και κατά τρόπο συστηματικό τα όργανα, τους λόγους και τη διαδικασία κηρύξεως αναγκαστικής απαλλοτριώσεως υπέρ δήμου ή κοινότητας, καθώς και ειδική διοικητική διαδικασία για την επίλυση των αμφισβητήσεων που προκύπτουν από την έκδοση της αποφάσεως του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου περί κηρύξεως της απαλλοτριώσεως. Με το περιεχόμενο αυτό, οι ανωτέρω διατάξεις, κατά τον προέχοντα χαρακτήρα τους, εντάσσονται στην νομοθεσία περί απαλλοτριώσεων, και όχι στην νομοθεσία για την χωροταξία, την πολεοδομία και την δόμηση γενικά, κατά την έννοια των διατάξεων του Π.Δ. 361/2001 που παρατέθηκαν σε προηγούμενη σκέψη.

6. Επειδή, εν όψει του περιεχομένου και του χρόνου εκδόσεώς τους, οι προσβαλλόμενες πράξεις του Κοινοτικού Συμβουλίου και της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 εκδόθηκαν προδήλως βάσει των άρθρων 257 και 258 του Π.Δ. 323/1989 [βλ. και ρητή μνεία του άρθρου 258 παρ. 3 του Π.Δ. αυτού στην προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής (πρβλ. ΣΕ

3582/99 Ολομ.)], ενώ η τρίτη προσβαλλόμενη πράξη επικαλείται ρητώς το άρθρο 47 παρ. 5 του ν. 2218/1994. Συνεπώς, εν όψει των εκτιθεμένων στην 4η σκέψη, και δεδομένου ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι με την αίτηση συμπροσβάλλονται άλλες πράξεις που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλου Τμήματος, η κρινομένη αίτηση δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα του παρόντος Τμήματος, αλλά στην αρμοδιότητα του ΣΤ' Τμήματος (πρβλ. ΣΕ 2134, 3705/2003, 3, 995/2002, 1846/98, 1117/85 Ολομ.). Δεδομένου, όμως, ότι το ΣΤ' Τμήμα έκρινε αντιθέτως με την παραπεμπτική απόφαση, η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατ' άρθρο 14 παράγρ. 6 του Π.Δ. 18/1989, και να ορισθεί εισηγητής ο Σύμβουλος Αθ. Ράντος.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Παραπέμπει την υπόθεση στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου και Ορίζει εισηγητή ενώπιον της Ολομελείας τον Σύμβουλο Αθ. Ράντο. Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 23 Ιανουαρίου 2004 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 28 Ιανουαρίου 2004.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ι. Μαρή

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Θ. Αραβάνης

ΛΗΜΜΑΤΑ: Ακυρωτική αρμοδιότητα Τμημάτων Συμβουλίου της Επικρατείας ,Αίτηση ακυρώσεως κατά πράξης κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. *Ινστιτούτο Συνταγματικών Ερευνών-Κείμενα Δημοσίου Δικαίου-Γ.Κασιμάτης-Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα 2001.Το Σύνταγμα της Ελλάδας και η ΕΣΔΑ,άρθρο 17*
2. *Διοικητικό Δίκαιο,Γέροντας-Λύτρας-Παυλόπουλος-Σιούτη-Φλογαϊτης .Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα 2004*
3. *Ι.Α.Σαρμά- Η νομολογία του ΕΔΔΑ και της Επιτροπής –Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα 1998*

4. *Ι.Α.Σαρμά-Συνταγματική και Διοικητική Νομολογία του ΣΤΕ-Α.Ν.Σάκκουλα 1990*
5. *Γ.Α.Σεργίδης 1998-Συμφηφισμός υπεραξίας υπολοίπου με αξία αναγκαστικά απαλλοτριούμενου τμήματος*
6. *Α.Μάνεση,Συνταγματικό δίκαιο 1980-Εκδόσεις Σάκκουλα-Θεσσαλονίκη*
7. *Α.Μάνεση-Γ.Παπαδημητρίου-Το Σύνταγμα του 1975/1986.Εκδόσεις Α.Ν Σάκκουλα-Αθήνα-Κομοτηνή 1989*
8. *Συνταγματικό Δίκαιο Δ.Θ.Τσάτσος ,Τόμος Γ'-Θεμελιώδη Δικαιώματα-Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα 1988*
9. *Σαρίπολος, Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου Γ' Κλασική Νομική Βιβλιοθήκη-1987*
10. *Π.Δ.Δαγτόγλου-Γενικό Διοικητικό Δίκαιο-Πέμπτη Έκδοση-Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα 2004*
11. *Ε.Βενιζέλος-Το Αναθεωρημένο Κεκτημένο-Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα 2002*
12. *Γ.Ζ.Δρόσος-Συνταγματικοί Περιορισμοί της ιδιοκτησίας και αποζημίωση-Νομική Βιβλιοθήκη 1997*
13. *Βιβλιοθήκη Νομικής Θεωρίας και Πράξεως-Α.Γέροντας-Συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας και αναγκαστική απαλλοτρίωση*
14. *Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο-Κ.Α.Γεωργόπουλος-Εκδόσεις Ν.Σάκκουλα 2001*
15. *Το Σύνταγμα-Επιθεώρηση Συνταγματικής Θεωρίας και Πράξεως 27/2001-Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα*
16. *Τιμητικός Τόμος επί τη 125 Επετηρίδι του Αρείου Πάγου 1963-Π.Κορδογιαννόπουλου-Η κατά το άρθρο 17 του Συντάγματος συντέλεσις της απαλλοτριώσεως' 77*
17. *Γ.Χ.Χορομίδης-Κ.Γ.Μάνεσης-Αναγκαστικές Απαλλοτριώσεις*
18. *Κορδογιαννόπουλος-Το δίκαιο της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως κατά το ισχύον δίκαιο*
19. *Ξ.Ι.Κοντιάδης-Ο νέος συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001-Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα*

20. Δ.Φιλίππου-Α.Ροϊλός-Το δίκαιο της αναγκαστικής
απαλλοτριώσεως-Θεωρία –Νομοθεσία-Νομολογία-Υποδείγματα-Εκδόσεις
Α.Ν.Σάκκουλα
21. Α.Γ.Δημητρόπουλος-Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου 3-Θ'
Έκδοση-Αθήνα 2001

ΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΕΣ

1. Αρμενόπουλος-Αρμ.1982.821
2. Εφημερίς Ελλήνων Νομικών-ΕΕΝ 1943.361-1981.588
3. Νομικό Βήμα-ΝοΒ 1984.924/1981.339
4. Ελληνική Δικαιοσύνη-ΕλλΔνη 1988.1569

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

www.dsa.gr /Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών